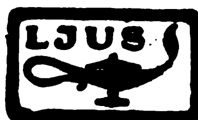
March 3, 1908
March 3, 1908

INDISKA SAGOR

ÖFVERSATTA FRÅN SYDBUDDHISTISKA ORIGINALTEXTER

AF

K. F. JOHANSSON
PROFESSOR VID UPSALA UNIVERSITET.

AKTIEBOLAGET LJUS,
STOCKHOLM 1907.

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM, 1907.

DJURFABLER.

OXEN SOM AFUNDADES SVINET.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, kom Bodhisatta till lif såsom en oxe på en landtbrukares egendom i en viss by i detta rike. Oxen hette Storröd (Mahālohita). Och han hade en yngre broder, som hette Lillröd (Cullalohita). Allt körselarbete på denna egendom utfördes blott med hjälp af dessa två bröder.

I samma familj fanns det en enda dotter, som begärdes till hustru åt sonen af en man af god familj, som bodde i staden. Flickans föräldrar gödde för bröllopet en gris med kokt ris, menande som så: »det skall bli en delikat rätt för bröllopsgästerna.» Grisen hette Muṇika.

När Lillröd såg detta, sade han till sin broder: »alla körslor, som skola utföras på denna egendom, komma på vår lott; dock ge de oss blott uselt gräs och strå o. d. att äta. Men grisen göda de med kokt ris; hvad kan skälet vara till att han får sådan föda?»

Då sade hans broder till honom: »käre broder Lillröd, afundas honom icke den föda han får; ty den föda grisstackaren får är dödens föda. De göda honom blott, för att han skall bli en läcker måltid åt de gäster, som komma till deras dotters bröllop. Vänta blott några få dagar, och du skall få se gästerna komma. Då får du se, hur man kommer och griper grisen i fötterna, drager ut honom ur hans stia och beröfvar honom lifvet samt förvandlar honom till soppa och hackmat.»

Därefter yttrade han första versen:

Afundas icke Muṇika:
han äter endast dödens mat.
Ät du din halm och var förnöjd:
det är en pant på lifvets längd.

Ej långt därefter anlände gästerna. Då tog man Muṇika och kokte honom till allahanda rätter. Bodhisatta sade till Lillröd: »nå, broder, såg du Muṇika?» — »Ja, broder, jag har visst sett, hvad som blef resultatet af Muṇikas fråsseri.» Hundra, ja tusen, gånger bättre är vår föda bestående af gräs, strå och hackelse än hans kokta ris. Ty vår kost gör oss ingen skada och är en garanti på, att vi länge få behålla lifvet.

PÅFÅGELSDANSEN.

FÖR mycket länge sedan, i den första världsåldern, valde de fyrfota djuren lejonet till sin konung, fiskarna valde vidunderfisken Ānanda (Leviatan), och fåglarna den gyllene ankbonden (flamingo'en).

Fåglarnas konung hade en dotter, en ung flamingo, skön till gestalt. Fadern tillstadde henne en önskan. Den önskan hon valde var att få utvälja sig sin make efter sitt eget hjärta. Och konungen, som tillstadde henne själf val af make, sammankallade alla fåglar i trakten af Himalaya. Där samlade sig nu på en vid stenplatå fåglaskaror af allehanda slag såsom svanor, påfåglar och andra. Konungen sände efter sin dotter med orden: »kom nu och välj din make efter ditt eget hjärta!»

När hon nu granskade fågelförsamlingen och fick se påfågeln med den juvelglänsande nacken och den i växlande färger skimrande stjärten, så valde hon honom, sägande: »denne skall vara min herre.» Då gick fåglarnas församling fram till påfågeln och sade: »vän påfågel, denna prinsessa, som har att välja sig make bland alla dessa fåglar, har med sitt val fallit på dig.»

Hänförd af förtjusning utropade påfågeln: »aldrig hafven I hittills skådat min storhet», och brytande mot all blygsamhetskänsla spred han ut sina vingar och började dansa inför den stora fågelförsamlingen — och sålunda dansande visade han sig i sin nakenhet.

Fylld af blygsel sade då den gyllene fågelkonungen: »den här har hvarken blygsel i sitt inre eller anständighet i sitt yttre uppträdande;

jag vill sannerligen icke ge min dotter åt den här, som brutit mot all anständighet.» Och midti fågelförsamlingen uttalade han denna vers:

Din sång är ljuflig, skön också din rygg är,
opalens färg din nacke liffullt härmar;
famnslånga äro fjädrarna i stjärten
— men med din dans du dottern min förlorat.

Inför hela församlingen gaf nu fågelkonungen sin dotter åt en ung flamingo, som var hans systerson. Men påfågeln var höljd af blygsel öfver att ha gått miste om flamingo-prinsessan, reste sig hastigt från sin plats och flög bort. Men äfven den gyllene fågelkonungen begaf sig tillbaka till sin boplats.

ENIGHET GER STYRKA.

I FORNA tider en gång, när Brahmadatta var konung i Benares, föddes Bodhisatta som vaktel och lefde i skogen, omgifven af ett följe på flera tusen vaktlar. Då kom en vakteljägare till deras boplats. Han härmade deras läte; och när han sett att de samlat sig, kastade han sitt nät öfver dem. Han drog ihop nätet i båda ändarna, samlade alla i en hop, fyllde sin korg, gick hem och sålde dem och hade sitt lifsuppehälle på pengarna.

Men en dag sade Bodhisatta till vaktlarna: »den här fågelfängaren utrotar vårt släkte, men jag vet ett medel, hvarmed vi kunna hindra honom att fånga oss. Hädanefter, så fort som han kastat nätet öfver oss, så skolen I alla träda in hufvudet i hvar sin maska i nätet, lyfta upp och bära det till hvilken plats I önsken och sedan slänga det på en törnbuske. När detta är gjordt, kunna vi undkomma hvar och en under sin plats. »Godt» sade de och lofvade göra så. När sedan följande dag nätet blifvit kastadt öfver dem, lyfte de upp nätet på det sätt Bodhisatta sagt, slängde det på en törnbuske och flögo själfva bort underifrån. Medan nu fågelfängaren höll på att lösa nätet från busken, hade det blifvit mörkt. Och han gick hem tomhändt. Från och med följande dag gjorde vaktlarna på alldeles samma sätt. Och intill solnedgången sysselsatt med att lösa nätet och utan att hafva fått någonting nödgas han alltjämt gå hem tomhändt. Men hans hustru blef förargad och sade: »du kommer tomhändt hem hvarje dag; jag tänker det finns väl en annan plats för att skaffa sig uppehälle på.»

Fågelfängaren sade: »kära du, det finns ingen annan plats för vårt uppehälle. Det är sant, att vaktlarna lefva i endräkt, taga bort nätet,

så snart jag kastar det öfver dem, slänga det på en törnbuske och flyga bort. Men säkert komma de icke alltid att lefva i endräkt. Sörj inte! Så snart de råkat i ovänskap med hvarandra, skall jag taga dem och komma att få ditt ansikte att le; och därmed framsade han denna vers för sin hustru:

När vänner voro fåglarna,
de togo nätet med sig bort.
Men när de börja gräla, då
de skola råka i mitt våld.

Efter kort tids förlopp kom en vaktel vid nedstigandet till betesmarken att oförvarandes trampa på en annans hufvud. Denne blef vred och sade: »hvem var det som trampade på mitt hufvud?» Och ehuru den förste sade: »var icke vred, det skedde oförvarandes», så var den andre fortfarande vred.

Under det de höllo på att gräla, tänkte Bodhisatta: »för dem som gräla finns det ingen trygghet; nu komma de icke att lyfta upp nätet, utan de skola råka i stort fördärf, och fågelfängaren kommer att få god tur. På denna plats kan jag icke stanna längre.» Så tog han sitt följe med sig och begaf sig till annan ort.

Men efter en liten tid kom fågelfängaren, härmade vaktlarnas läte, och när de samlat sig, kastade han nätet öfver dem. Då sade en vaktel till en annan: »när vi sist lyfte nätet, föllo fjädrarna bort från ditt hufvud, tag du och lyft det nu!» En annan sade: »när vi sist lyfte nätet, släppte du fjädrarna på båda vingarna, tag du och lyft det nu!»

Medan de så grälade: »tag du och lyft det!» kastade fågelfängaren sitt nät; och sedan han föst dem tillsammans och fyllt sin korg, gick han hem och fick sin hustru att skratta.

RAPPHÖNAN, APAN OCH ELEFANTEN.

FÖR länge sedan lefde tre vänner nära ett stort fikonträd på sluttningen af Himalaya, nämligen en rapphöna, en apa och en elefant. De saknade respekt och lydnad för hvarandra, hvarför de icke kommo väl öfverens i det dagliga lifvet. Och de fingo följande tanke: »det passar sig icke för oss att lefva på detta sätt. Om vi skulle besluta att i vårt dagliga lif bevisa den utaf oss som är äldst vördnad o. s. v.»

»Men hvem är den äldste?» frågade de sig. Men så en dag tänkte de: »det finns dock ett medel att få reda därpå.» När de tre sutto tillsammans vid roten af fikonträdet, sade rapphönan och apan till elefanten: »hör nu, vän elefant, huru stort var detta fikonträd vid den tid, från hvilken du mins det först?» — »Mina vänner», sade han, »när jag var en liten unge, brukade jag vandra öfver detta fikonträd, som då var en buske, så att jag hade det mellan mina ben. Och när jag stod grensle öfver det, räckte dess högsta grenar mig till nafveln. Jag har sålunda känt till trädet ända från den tid, då det var en liten buske».

Härnäst frågade de andra två apan på enahanda sätt. Den sade: »mina vänner, medan jag var en apyngling, kunde jag, när jag satt på marken, blott med att sträcka på nacken nå och äta af de allra öfversta skotten af detta fikonträd. Jag har således känt detta träd ända från den tid, då det var mycket litet.»

Sedan gjorde de två andra rapphönan samma fråga. Hon svarade: »mina vänner, från fordom stod på den och den platsen ett stort fikonträd. Jag åt af dess frukter och lämnade mina uttömningar därefter

här. Det var ursprunget till detta träd. Jag har således kännedom om detta träd ända från den tid, då det ännu icke var till, och är således äldre än I båda två.»

Härpå sade apan och elefanten till den lärda rapphönan: »vän, du är äldre än vi. Hädanefter skola vi göra dig alla slags tjänster, bevisa dig vördnad, utföra våra hälsningar och hedersbetygelser inför dig, utföra alla slags handlingar af respekt, såsom att stå upp inför dig och knäppa händerna i bönfallan till dig. Och vi skola följa dina råd. Och må du hädanefter täckas gifva oss de råd och de anvisningar vi kunna behöfva!»

Alltifrån den stunden gaf rapphönan dem råd och stadfäste dem i hållandet af föreskrifterna, hvilka den också själf iakttog. Dessa tre varelser stodo alltså fast i föreskrifternas efterlefnad, och förekommande och lydiga som de nu voro mot hvarandra inbördes, kommo de särdeles väl öfverens i det dagliga samlifvet och voro därigenom vid sitt lifs slut bestämda på återfödelse i gudarnas värld.

De hvilka vörda gammalt folk
i lagen riktig insikt ha:
de skörda pris i detta lif,
i nästa sällhet vinna de.

TRANAN OCH KRABBAN.

FÖR länge sedan föddes Bodhisatta i en skog, som trädande i ett träd, hvilket stod nära en lotusdamm. Vid samma tid plägade vattnet i en annan icke särdeles stor damm hvarje sommar blifva mycket sparsamt. I den dammen var det emellertid mycket fisk. En trana, som fick syn på denna mängd fisk, tänkte: »på ett eller annat sätt skall jag lura och sedan göra mig ett mål på dessa fiskar.» Därmed begaf hon sig till och satte sig vid randen af vattnet i djupa tankar.

När nu fiskarna fingo syn på tranan, frågade de: »herre, hvad sitter du där och tänker på?» — »Jag sitter och tänker på Eder», blef svaret. — »Herre, hvarför tänker du på oss?» — »Jo, då nu vattnet i den här dammen är lågt, födan sparsam och hettan stark, så satt jag och tänkte si så här på Eder: hvad i all världen skola nu fiskarna här taga sig till.» — »Nå, herre, hvad böra vi då göra?» — »Om I blott viljen följa mitt råd, så skall jag taga Eder en i sänder i näbben och föra Eder alla till en stor damm betäckt med fem olika slags lotusblommor och släppa ner Eder.» — »Herre, aldrig sedan världens begynnelse har det funnits en trana, som haft en tanke för fiskarna; du bara vill äta upp oss en i sänder.» — »Nej, så länge I sätten tro till mig, skall jag icke äta upp Eder. Om I icke tron mig på mitt ord, att det verkligen finns en sådan damm, så sänden med mig en fisk för att se efter.» — Då trodde fiskarna på tranan och öfverlämnade till densamma en stor — för resten enögd — fisk, som de trodde skulle kunna reda sig både i vatten och på land, samt sade: »den här kan du taga med dig.»

Tranan tog honom med sig, släppte ned honom i dammen, visade honom den hel och hållen, förde honom tillbaka till fiskarna och släppte honom där. För dessa prisar han nu den nya dammens förtjänster.

När fiskarna hört hans berättelse, blefvo de ifriga att bege sig dit och sade: »det är bra, herre, var god och tag oss med!»

Först tog då tranan den stora enögda fisken och bar honom med sig till dammens rand, så att han kunde se vattnet, men så slog den sig ned i ett Varaṇa-träd, som växte på stranden. Där slängde han fisken ned i en grenklynna, hackade den med näbben, tills hon fått lifvet ur den. Sedan åt hon af köttet och kastade benen ned till trädets rot. Därefter gick hon tillbaka och sade: »jag slängde i fisken, hit med en annan!» — På detta sätt tog hon dem en i sänder och åt upp dem allihopa, ända tills hon kom tillbaka och icke fann en enda kvar.

Men det fanns ännu en krabba kvar i dammen. Och tranan, som ville äta upp den med, sade: »herr krabba, jag har fört bort alla fiskar och släppt dem i en stor damm, betäckt med lotusblommor; kom, jag skall taga dig med.» — »Men huru tänker du taga mig för att taga mig med?» — »Jag skall fatta dig med näbben naturligtsvis och så taga dig!» — »Men om du tar mig på det sättet, kan du i flykten släppa mig; jag vill inte gå med dig.» — »Frukta icke; jag skall ta ett riktigt fast tag och så hålla dig hela vägen.»

Då tänkte krabban för sig själf: »den här tranan har minsann icke tagit och släppt fiskarna i dammen. Men om hon verkligen ville ta och släppa mig i den där dammen, så skulle det vara riktigt hälsosamt; och gör hon det icke — nå, så skall jag nypa af henne halsen och ta hennes lif.» — Därefter talade hon så till tranan: »vän trana, du skulle aldrig kunna få ett riktigt bra tag, men vi krabbor däremot ha ett alldeles förträffligt gripverktyg. Om jag med mina klor får tag om din nacke, så kan jag ta riktigt fast om den och gå med dig.»

Utan att misstänka, att krabban tänkte öfverlista henne, samtyckte hon och svarade: »godt!» — Så tog då krabban med sina klor, lika bra som med en smedtång, ett riktigt bra tag om tranans hals och sade: »kom nu!» — Tranan tog då och flög med henne och visade henne dammen, men vände sig sedan mot Varaṇa-trädet.

»Käre onkel, dammen ligger åt det hållet, men du för mig åt motsatt.» — »Ja, jag är din riktigt käre lille onkel», sade tranan; »och du min allra som sötaste lilla brorson! Du tänkte förmodligen som så: 'den där är min slaf, som har att lyfta upp och bära mig omkring.' Nå kasta då din blick på benhopen vid foten af Varaṇa-trädet: såsom jag har ätit upp alla dessa fiskar, så vill jag nu också äta upp dig.»
Då sade krabban: »det var genom sin egen dumhet som dessa fiskar kommit att ätas upp af dig; men jag skall nog inte ge dig tillfälle att äta upp mig. Tvärtom, dig skall jag låta smaka på hvad döden är. Ty du, din dumbom, har icke förstått, att du är öfverlistad af mig. Skola vi dö, skola vi dö båda tillsammans, ty jag skall på fläcken nypa af ditt hufvud och kasta det ned på marken.» Efter dessa ord klämde hon med sina klor ihop tranans hals liksom med en tång. Med vidöppen mun och tårar strömmande från ögonen, sade tranan darrande af dödsfruktan: »herre, jag skall låta bli att äta upp dig, skänk mig blott lifvet!» — »Ja, om du går ned och släpper mig i dammen», sade krabban.

Då vände tranan om och gick ned till dammen och ställde krabban på leran vid randen af densamma. Men innan krabban gick ned i vattnet, klippte den af tranans hufvud så ledigt, som man skär af en lotusstjälk med en knif.

När träd-anden, som lefde i Varaṇa-trädet, såg denna underliga händelse, kom den skogen att genljuda af det bifall han yttrade; och med ljuf och mild röst upprepade han denna vers:

Om än så skarp i list och svek,
man därmed icke framgång har.
I list förslagen vinner man,
som krabban öfver tranan vann.

KATTEN OCH RÅTTORNA.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, fick Bodhisatta lif i en råttas sköte. När han kommit till mogen insikt, var han stor till växten lik en ung vildgalt. Han lefde i skogen omgifven af ett följe af flera hundratals råttor.

Där var nu också en schakal, som vandrade omkring hit och dit. Han fick se denna skara af råttor och tänkte: »de här råttorna skall jag lura och sedan äta upp.»

Och icke långt från deras vistelseort ställde han sig på en fot med hufvudet vändt mot solen drickande luft. När Bodhisatta gick ut för att söka näring och fick se honom, tänkte han: »detta måste vara en helig» gick fram till honom och frågade: »ärevördige herre, hvem är du?» — »Dhammika (Helig) är mitt namn.» — »Hvarför står du på ett ben i stället för att sätta alla fötterna i marken?» — »Jo, ty om jag ställde alla fyra fötterna i marken, så skulle jorden icke kunna bära mig; därför står jag blott på en fot.» — »Och hvarför står du med munnen vidöppen?» frågade Bodhisatta. — »Vi få icke förtära något annat; därför äter jag luft.» — »Men hvarför står du med ansiktet vändt mot solen?» — »Jo, för att tillbedja den.» Då Bodhisatta hörde dessa ord, tänkte han: »sannerligen, han måste vara en helig.» — Från den stunden gick Bodhisatta både morgon och afton tillsammans med de öfriga råttorna och gjorde sin uppvaktning för katten (schakalen).

Sedan denna uppvaktning var öfver och råttorna vände om, grep katten den eftersta i hela processionen och åt upp henne. Sedan han sväljt och sköljt munnen, intog han samma ställning som förut.

På grund häraf minskades råttornas antal alltjämt. Råttorna märkte det och tänkte: »förut räckte vår bostad knappast till, och det fanns inga luckor i våra leder; men nu stå vi glest, och vår bostad räcker godt till för oss och mer än det; hvad kan orsaken vara därtill?» De framlade saken för Bodhisatta.

Då nu Bodhisatta sökte utgrunda, af hvad anledning råttorna minskades, började han misstänka katten (schakalen) och beslöt att sätta honom på prof. Vid nästa uppvaktning lät han de öfriga råttorna gå förut, under det han själf höll sig sist. Katten (schakalen) gjorde ett hopp efter honom.

När Bodhisatta såg honom hoppa till för att gripa honom själf, vände han sig om och sade: »ditt hängifvande åt fromma öfningar härflyter icke ur verklig kärlek till rättfärdighet, du går omkring med dygdens fana endast för att göra andra ondt.» Härefter uttalade han första versen:

Den endast pliktens fana bär,
men synd i hemlighet begår
och så sig stjäl förtroende
— en katts är sådan helighet.

Så snart han slutat sitt tal, hoppade han upp och föll ned på kattens nacke och bet honom i strupen alldeles under hakan. I och med att han bitit af luftstrupens pulsåder, förpassade han katten ur lifvet. Nu kom råttskaran tillbaka och slukade katten (schakalen) så det sad' glufs, glufs. D. v. s. de som kommo först fingo en bit, men de som kommo sist fingo ingenting. Från denna tid lefde råttflocken i fred och ro.

SCHAKALEN OCH LEJONEN.

I FORNA tider, när Brahmadatta regerade i Benares, föddes Bodhisatta i en lejoninnas sköte i trakten omkring Himavat. Han hade sex unga bröder och en syster; alla bodde de i Gullgrottan (Kañcanaguhā).

Nära denna grotta fanns en annan, Kristallgrottan (Phalikaguhā) på Silfverberget (Rajatapabbata). Där bodde en schakal. Under tidens lopp förlorade lejonen sina föräldrar genom döden. De plägade då lämna sin syster, lejoninnan, kvar i grottan, när de drogo ut efter föda. När de funnit något kött, gåfvo de henne däraf.

Nu hade emellertid schakalen fått syn på lejoninnan och förälskade sig i henne. Men så länge fadern och modern lefde, hade han ingen utsikt att träffa henne. Men nu, vid ett tillfälle då de sju bröderna voro ute för att söka föda, kom schakalen ut från Kristallgrottan och skyndade till öppningen till Gullgrottan. Där ställde han sig framför lejoninnan och tilltalade henne med följande förföriska och frestande ord:

»O lejoninna, jag är ett fyrfota djur, och det är också du. Därför blif du min maka, och jag vill bli din make. Vi skola sedan lefva tillsammans i vänskap och glädje, och du skall hädanefter omfatta mig med kärlek!»

När lejoninnan hörde dessa hans ord, tänkte hon för sig själf: »den här schakalen är ibland fyrfota djur låg, föraktad och lik en caṇḍala bland människorna, men jag räknas till den högsta kungliga familj; därför är hvad han talar till mig högligen opassande och olämpligt. Huru skall jag kunna lefva, sedan jag hört sådant tal? Jag vill hålla andan och på det sättet dö.» Men då föll henne följande tanke

in: »nej, att dö så är icke lämpligt. Mina bröder komma snart tillbaka; jag vill först berätta dem allt och sedan dö.»

Schakalen, som icke erhöll något svar ifrån henne, tänkte: »ännu bryr hon sig säkert icke om mig», gick tillbaka till Kristallgrottan och lade sig ned dyster till sinnes.

Nu hade emellertid ett af de unga lejonen dödat en buffel eller en elefant eller dyl., förtärde själf en del kött samt tog med sig en del till sin syster och sade: »kära, ät litet kött!» — »Nej, käre broder, jag vill inte äta; jag måste dö!» — »Hvarför måste du dö?» — Hon berättade då hvad som förefallit. — »Hvar är den där sckakalen nu?» frågade han. — Lejoninnan, som trodde att schakalen, hvilken låg i Kristallgrottan, låg i luften, svarade: »käre broder, ser du icke, han ligger i luften på Silfverberget?» — Det unga lejonet, som icke förstod, att han låg i en kristallgrotta, och troende, att han verkligen låg i luften, sade för sig själf: »jag skall döda honom», och gjorde ett språng med lejons vanliga häftighet och störtade med hjärtat emot Kristallgrottan. Sedan det med krossadt hjärta där förlorat sitt lif, föll det ned vid foten af berget.

Därefter kom den andre af bröderna. Till honom talade hon på samma sätt. Han gjorde på samma sätt som den förste, förlorade lifvet och föll ned vid bergets fot.

När sex af lejonbröderna på detta sätt dött, framträdde efter dem alla Bodhisatta. När hon nu berättat honom hela historien, frågade han: »hvar är schakalen nu?» — Hon svarade: »han ligger i luften ofvanför Silfverberget.» — Bodhisatta tankte: »det är icke möjligt för schakalen att ligga i luften; det måste vara i Kristallgrottan han ligger.» — Därvid gick han ned till bergets fot och fick där se sina sex bröder ligga döda. Då insåg han hur allt gått till och sade för sig själf: »på grund af sin dårskap och bristande urskiljningsförmåga och sålunda utan kännedom om Kristallgrottans tillvaro hafva de säkert störtat sig emot klippan med hjärtat och sålunda dött. Sådant kommer utaf att handla för hastigt och utan att se och tänka sig för;» och han föredrog den första versen:

Den man, som handlar öfveriladt, ej beräknar följderna,
hans egen gärning bränna skall, som om han skållhett får i mun.

Sedan han yttrat detta, fortsatte han: »mina bröder ville döda denna schakal men voro icke skickliga i val af medel; de rusade fram med alltför stor häftighet och funno så sin död. Men så vill ej jag göra; utan spränga schakalens hjärta, medan han ligger i självfva Kristallgrottan.» Han utspejade den väg, på hvilken schakalen plägade gå upp och ned; sedan begaf han sig i den riktningen och röt lejonrytandet tre gånger, så att jord och himmel tillsammans blefvo ett enda starkt rytande. Schakalen, som låg i Kristallgrottan, blef skrämd och förfärad, så att hans hjärta brast; sålunda förlorade han omedelbart lifvet.

Mästaren fortsatte: »så slutade denna schakal sitt lif, när han hörde lejonets rytande, och fullkomligt upplyst reciterade han den andra versen:

Lejonet med sitt rytande kom Daddara att ljuda högt;
schakalen, som i berget bodde, hörde lejonrytandet,
i darrning råkade förskräckt, och härutaf hans hjärta brast.

På detta sätt bragte lejonet schakalen om lifvet. Sedan samlade han ihop sina bröder och lade dem i en graf samt talade om för systern, att de voro döda och tröstade henne. Och han lefde sitt återstående lif i Gullgrottan, tills han gick till den plats han med sina gärningar vunnit.

LEJONET OCH VILDGALTEN.

EN gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares, var Bodhisatta ett lejon, som hade sin bostad i en berggrotta i Himavattrakten. Ej långt därifrån voro en mängd vildsvin, som höllo till vid en sjö. Vid samma sjö lefde också några asketer i hyddor af löf och trädgrenar.

En dag hände det att lejonet nedlade en buffel eller elefant eller dyl.; sedan det förtärt så mycket kött det önskade, gick det ned för att dricka i den ofvannämnda sjön. Just som det steg upp från vattnet, befann sig där en tjock och fet vildgalt, som betade nära vattnet. Vid galtens åsyn tänkte lejonet: »en eller annan dag kommer han att bli ett skönt mål; men om han får se mig, så kommer han inte åter.» Af fruktan således för att han icke skulle komma igen begaf det sig, så fort det kom upp från vattnet, i väg åt ena sidan. Men galten såg detta och tänkte: »den här har sett mig, och det är emedan han af fruktan för mig icke vågar nalkas mig som han så där springer i väg och är rädd; det passar sig riktigt bra i dag för mig att inlåta mig i strid med detta lejon.» Och höjande hufvudet utmanade han det till strid, i det han yttrade första versen:

> Fyrfoting är ju jag, min vän, du ock fyrfoting är, min vän;
> Hör, lejon du, kom hit, vånd om; hvi flyr du si så där förskrämd?

När lejonet hört dessa ord, sade det: »vän galt, i dag har jag icke tillfälle att fäkta med dig; men jämt en vecka härefter skola vi kämpa just på denna plats.» Med dessa ord gick lejonet sin väg.

Glad och förtjust talade vildgalten om denna händelse för sina vänner och fränder, sägande: »jag skall kämpa med lejonet.» Men af hvad de fingo höra blefvo de högligen förskräckta. »Du kommer att bli allas vår bane», sade de, »liksom din egen. Du känner icke måttet af din egen styrka, och ändock är du ifrig att få kämpa med lejonet. När lejonet kommer, skall det förorsaka allas vår död; för all del var icke så häftig!» — Galten blef nu förskräckt och frågade: »hvad skall jag då göra?» Då sade de andra vildsvinen: »gå du till de här asketernas dyngkast och rulla dig i den stinkande dyngan under de följande sju dagarna och låt sedan din kropp torka. På den sjunde dagen skall du blöta dig med daggen och skynda dig till mötesplatsen före lejonets ankomst. Sedan du där iakttagit vindriktningen, skall du ställa dig mot vinden. När så lejonet, som är ett renligt djur, kommer och får känna lukten af din kropp, skall det godvilligt afstå segern åt dig och gå bort.»

Han gjorde så, och på den sjunde dagen stod han på den bestämda platsen. Knappt hade lejonet känt lukten af honom och förstått, att han var nedsmutsad af dynga, förrän han sade: »vän vildgalt, detta är ett fint knep du uttänkt! Hade du icke varit nedsmord med dynga, så skulle jag på fläcken gjort slut på dig. Men som det nu är, kan jag hvarken bita dig med min mun eller så mycket som röra vid dig med min fot. Jag afstår segern och skänker dig lifvet.» — Så sagdt yttrade lejonet den andra versen:

O vildgalt, smutsigt stinka borsten, outhärdligt luktar du,
och önskar du, min vän, att fäkta, segern afstår jag åt dig.

Lejonet vände om för att skaffa sig föda för dagen. Sedan det druckit en drick vatten i sjön, gick det tillbaka till sin grotta på berget. Vildgalten omtalade för fränder och vänner, att han besegrat lejonet. Men de voro ändå särdeles förskräckta och sade: »en dag kommer lejonet igen, och då blir det allas vår bane.» Därför sprungo de bort och begåfvo sig åt annat håll.

ORMEN OCH FÅGELN.

I FORNA tider, när Brahmadatta var konung i Benares, voro en gång en stor mängd människor samlade för att fira en fest, som blifvit utlyst. I stort antal kommo män och gudar, ormar och fåglar (nāga'er och supaṇṇa'er) tillsammans för att se festförsamlingen. Där stodo nu på ett ställe en orm och en fågel tillsammans och åsågo festen. Nāga'en, som icke viste att supaṇṇa'en var en sådan, lade sin hand på den senares skuldra. Supaṇṇa'en vände sig om och sade: »hvem är det som lagt sin hand på min skuldra?» I det han då såg på honom, fann han att det var en nāga. Äfven nāga'en såg efter, och när han igenkände supaṇṇa'en, blef han dödsskrämd, begaf sig ut ur staden och flydde längs ytan af en flod. Supaṇṇa'en följde efter för att fånga honom.

Vid denna tid var Bodhisatta en asket, som bodde i en löfhydda på flodens strand. För att söka lindring i dagens hetta hade han iklädt sig en fuktig mantel och hängt sin barkklädnad utanför på stranden samt hade gått ned i floden och höll nu på att bada. Nāga'en tänkte: »denne hemlöse asket skall jag använda till min räddning» samt aflade sin naturliga gestalt, antog formen af en magisk ädelsten och satte sig fast på barkklädnaden. Supaṇṇa'en, som följde efter, såg att han satt sig fast där. Men på grund af sin vördnad för Bodhisatta ville han icke beröra barkklädnaden, utan sade till Bodhisatta: »herre, jag är hungrig. Tag din barkklädnad; där är en nāga (orm), som jag önskar förtära.» Och för att förtydliga hvad han menade anförde han den första versen:

Hit ormars förste flytt och tagit fäste
i form af en juvel att söka räddning.
Men jag, af vördnad för din helga klädnad,
fast jag är hungrig, kan den ej förtära.

Bodhisatta, som stod i vattnet, prisade supaṇṇa-konungen, i det han framsade den andra versen:

Må du af Brahman skyddad länge lefva,
må städse himmelsk näring dig till buds stå.
Men måtte du, som vördar helig klädnad,
fast du är hungrig, honom ej förtära.

Med dessa ord uttryckte Bodhisatta, där han stod i vattnet, sitt välbehag. Sedan steg han upp, påtog sin barkklädnad och tog dem båda (nāga'en och supaṇṇa'en) med till sin eremithydda. Prisande vänskapens välsignelse gjorde han de två till vänner. Från den tiden lefde dessa lyckligt i fred och endräkt med hvarandra.

LEJONET OCH SCHAKALEN.

I FORNA tider, när Brahmadatta var konung i Benares, var Bodhisatta ett lejon, som lefde i en grotta bland bergen. En dag kom det ut från sin lya och blickade ned mot bergets fot. Men rundt omkring bergets fot sträckte sig en stor sjö. På en ö i denna sjö växte på ytan af den fasta gyttjan mjukt grönt gräs. Och harar och andra lätta djur såsom gazeller o. s. v. sprungo omkring på ytan af gyttjan och betade gräset. Den dagen var det som vanligt ett rådjur där och betade gräs.

»Jag vill ha detta rådjur!» tänkte lejonet; och med ett lejonsprång kastade det sig ned mot rådjuret från bergets topp. Men rådjuret, slaget af dödsfruktan, flydde undan under ångestskrik. Lejonet kunde icke hejda sitt språng utan föll på lerbädden, men sjönk ned så djupt, att det icke kunde komma loss. Där måste nu lejonet stanna utan föda i sju dagar med de fyra benen nedsänkta som pålar i leran.

Då råkade en schakal, som var ute och sökte föda, att få se lejonet — och satte af i full förfäran. Men lejonet ropade på honom och sade: »hör du, schakal, fly icke; här ligger jag fast i leran, rädda mig!» — Schakalen gick då fram till lejonet och sade: »jag kan nog draga upp dig, sade han, men jag är rädd för att du, en gång väl räddad, kommer att äta upp mig.» — »Var icke rädd, jag skall icke äta upp dig», sade lejonet. »Tvärtom, jag vill göra dig en stor tjänst; försök blott på något sätt hjälpa mig upp!»

Sedan schakalen tagit lejonets löfte för godt, skaffade han bort leran rundtom de fyra fötterna; och de fyra hålen, hvari de fyra fötterna voro nedsänkta, gräfde han ut ända till vattnet. Vattnet rann in och mjukade upp leran.

I detta ögonblick flyttade han sig under lejonets buk och sade: »herre, gör nu en kraftansträngning», allt under det han ropade högt och stötte med hufvudet mot lejonets buk. Lejonet spände hvarje muskel, kom upp ur leran, hoppade fram och stod därmed på torra landet. Efter ett ögonblicks hvila dök det ned i sjön, tvättade af leran och badade. Sedan dödade det en buffel. Med sina tänder genomborrade och sönderdelade det köttet samt räckte schakalen det, sägande: »ät min vän!» Sedan denne hade ätit, tog det själf och åt. — Efter detta tog schakalen ett stycke i munnen. När så lejonet frågade honom, hvarför han gjorde så, svarade han: »det är för Eder ödmjuka tjänarinna, min hustru därhemma.» — »Var så god», sade lejonet och tog själf af ett stycke för sin egen maka. Åter sade lejonet: »hör, min vän, låt oss stå stilla en liten stund på bergstoppen och sedan gå till vår väninnas bostad.» — Strax begåfvo de sig åstad dit, och lejonet gaf schakalhonan kött att äta. Sedan det därefter uppmuntrat schakalen och schakalhonan, sade det: »nu skall jag draga omsorg om Eder,» förde dem till sin egen boningsplats och lät dem alltifrån den stunden bo i en annan grotta, som låg vid ingången till dess egen.

Härefter plägade de gå på jakt tillsammans, lejonet med schakalen, hvarvid de lämnade schakalhonan och lejoninnan hemma. Allt slags vildt plägade de båda döda och på stället själfva äta af köttet och därefter föra med sig hem däraf åt de två andra. Med tiden fingo lejoninnan och schakalhonan hvar sina två ungar, och så lefde de alla lyckligt tillsammans.

Men en dag fick lejoninnan en plötslig tanke: »mitt lejon här håller särdeles utaf både schakalen, schakalhonan och schakalungarna; säkert har det någon förbindelse med schakalhonan; det är därför som det lägger i dagen en sådan tillgifvenhet för dem, kan jag tro. Välan, jag skall plåga henne, skrämma henne och jaga henne från denna plats.»

När så en gång lejonet tagit schakalen med sig och gått ut på jagt, plågade och skrämde hon schakalhonan, frågande: »hvarför håller du till på denna plats och icke ger dig i väg?» Och lejonungarna skrämde på liknande sätt schakalungarna. Schakalhonan talade om hvad som förefallit för schakalen och sade: »det är klart, att det är på en

vink af lejonet som hon gjort så, det förstå vi nog. Vi ha lefvat här länge nog, och nu vill det göra slut på oss. Låt oss gå tillbaka till vår egen förra boningsplats!»

När schakalen förnummit hennes ord, gick han till lejonet och sade: »herre, vi hafva lefvat länge hos Eder; de som stanna för länge taga gästfriheten för länge i anspråk. Under den tid vi äro borta på jakt, sårar och skrämmer lejoninnan min maka och frågar henne, hvarför vi stanna på denna plats; 'ge Er i väg!' säger hon. Lejonungarna göra på samma sätt med våra ungar. Om någon icke tycker om, att en annan stannar i ens egen närhet, bör man be honom gå sin väg och sköta sitt eget. Hvad är det för nytta med dylikt trakasseri?» Sedan han så sagt, föredrog han första versen:

Han tvingar hvart han vill: så är
det stränga herrars sed, o kung!
Din maka ryter högt, du vet;
dig, vårt beskärm, vi frukta nu.

Sedan lejonet hört dessa ord, vände det sig till lejoninnan, sägande: »kära vän, du minnes väl, att jag vid det och det tillfället hade gått ut på jakt samt på sjunde dagen kom tillbaka med schakalen och denna hans maka?» — »Ja, det mins jag.» — »Nå, men vet du orsaken, hvarför jag icke kom tillbaka på sju dagar?» — »Nej, herre, det vet jag inte.» — »Kära vän, när jag försökte fånga ett rådjur, misslyckades jag och blef sittande i leran. Då jag nu icke förmådde själf komma loss, fick jag stanna där sju dagar utan föda. Men genom denne schakal räddade jag mitt lif; han har gifvit mig lifvet, han är min följeslagare; och den som är i stånd att stå fast i vänskap, är minsann ingen svag vän. Du må aldrig vidare visa ringaktning för min kamrat eller hans hustru eller hans barn.» Och därmed uttalade det den andra versen:

En vän, som fast i vänskap står,
hur svag han än i öfrigt är,
han är min frände, blodsförvandt,
han är min vän och skötebror.
O, Skarptand, ej förakta dem:
schakalen har mig lifvet skänkt.

När lejoninnan hört dessa ord, slöt hon fred med schakalens hustru och lefde sedan i endräkt med henne och hennes ungar. Och lejonungarna, som lekte tillsammans med schakalungarna, bröto icke heller sin vänskap vid den tid, när deras föräldrar gingo bort, utan lefde lyckligt tillsammans med dem. Ja, deras vänskap varade oförändrad i sju generationer.

HÖGMOD GÅR FÖRE FALL.

EN gång för länge sedan, när Videha regerade i Mithilā i konungariket Videha, föddes Bodhisatta i hans första drottnings sköte. När han vuxit upp och i Takkasilā inhämtat alla ädla konster, blef han efter faderns frånfälle insatt till konung i riket.

Vid den tiden hände det att en guldfärgad kungaflamingo parade sig med en kråka på den plats, där de skaffade sig sin föda. Hon födde en son. Men han var hvarken lik fadern eller modern. På grund af hans spräckliga (svartblå) utseende kallade de honom Vinılaka.

Flamingokungen kom ofta och såg till sin son. Han hade emellertid dessutom två andra söner, flamingo'er som han själf. Då de ständigt sågo sin fader besöka platser, där människor hålla till, frågade de honom: »käre fader, hvarför går du ständigt till människornas trakter?» — »Kära söner, emedan jag en gång parat mig med en kråka, har jag där en son, hans namn är Vinılaka (Svartblå), honom går jag och besöker.» — »Hvar bo de?» — »De bo icke långt härifrån i Mithilā i konungariket Videha, på den och den platsen i toppen af en solfjäderspalm.» — »Käre fader, människornas stigar äro alltid fulla af fruktan och faror; gå icke mera dit, vi vilja gå och skaffa honom hit.»

Enligt den anvisning, som de fingo af sin fader, gingo de båda unga flamingo'erna dit, läto Vinılaka sätta sig på en pinne, hvarpå de, med sin näbb gripande hvar sin ända af pinnen, flögo i väg öfver staden Mithilā.

I samma ögonblick råkade Videhakonungen sitta i en präktig vagn, dragen af fyra helt hvita fullblods- (sindhu-) hästar, hvarmed han gjorde högtidlig färd omkring staden. När Vinılaka såg honom, tänkte han:

»hvad är det för skillnad mellan mig och Videhakonungen? Han kör omkring i staden sittande på en vagn förspänd med fyra sindhu-hästar, jag å andra sidan färdas fram sittande på en vagn förspänd med flamingo'er.» Medan han så flög genom luften, uttalade han den första versen:

På samma sätt ju konungen
i Mithilā, Videhas stad,
af ädelt fyrspann drages, som
Vinīla af flamingo'er förs.

När de unga flamingo'erna hörde hans ord, blefvo de vreda och tänkte: »vi skola släppa honom och flyga vår väg.» Men så betänkte de sig och sade för sig själfva: »hvad skall vår fader säga, om vi göra så?» Och af fruktan för tadel förde de honom till fadern och berättade, hvad Vinīlaka gjort. Då blef fadern vred på honom och sträckte upp honom med följande ord: »är du för mer än mina söner, eftersom du gör dig till herre öfver dem och behandlar dem, som om de vore hästar för en vagn? Du känner icke din egen makt; denna plats är icke passande för dig, gå du tillbaka till din moders boningsplats.» Härpå föredrog han den andra versen:

Vinīla, här du löper risk,
min vän, ej passar platsen dig.
Gå du till trakten nära byn:
där väntar dig ju moder din.

Sedan han sålunda bannat honom, gaf han sina söner följande befallning: »gån och ställen den här på dynghögen vid staden Mithilā!» — Och de gjorde så.

SCHAKALEN BLAND LEJONEN.

DET var en gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares. Då föddes Bodhisatta i Himalaya-trakten som ett ungt lejon och var konung för många lejon. Och omgifven af talrika lejon hade han sin boning i Rajataguhā (Silfverhålan). Ej långt därifrån bodde en schakal i en annan håla.

En dag efter en regnskur voro alla lejonen församlade vid ingången till lejonkonungens håla. Och under väldigt rytande hoppade de och dansade de på lejons vanliga sätt. Under det de sålunda röto och lekte, höjde äfven schakalen sin röst. När lejonen hörde hans röst, sade de: »där ha vi den där schakalen, som vill ge hals i vårt sällskap»; de kände sig skamsna och tego. När de nu alla voro tysta, gjorde Bodhisattas unge följande fråga: »fader, alla dessa lejon, som höllo på och röto och lekte, hafva blifvit tysta af blygsel, när de hörde den där varelsens röst; hvem är det som så förråder sig själf genom sin röst?» Och samtidigt reciterade han den första versen:

Hvem är det som med högljudt skri
Daddara-bergets genljud väckt?
Hvi togs han icke vänligt mot?
Säg, djurens herre, hvem är det?

Sedan han hört sin sons ord, svarade fadern med den andra versen:

Det lägsta utaf alla djur,
schakalen, käre, skränar här:
hans börd förakta lejonen,
därför de tysta sitta nu.

ÅSNAN I LEJONHUDEN.

I FORNA dagar, då Brahmadatta regerade i Benares, föddes Bodhisatta i en förpaktares familj. Sedan han vuxit upp, försörjde han sig med att bruka jorden. Vid den tiden brukade en viss krämare gå omkring i landet och sälja sina varor, som en åsna bar på ryggen åt honom. På hvarje ställe han kom till brukade han lasta af åsnan, kasta en lejonhud öfver henne och släppa henne lös på något ris- eller hvetefält. När vaktarna sågo denna best, vågade de icke närma sig, emedan de trodde att det var ett lejon.

Så en dag slog sig krämaren ned vid porten till en by, och under det han kokte sin frukost, sträckte han upp åsnan i lejonhuden och släppte den lös på ett hvetefält. Fältvakterna vågade icke närma sig, då de trodde, att det var ett lejon, utan flydde hem och slogo alarm. Då togo alla byamännen sina vapen och skyndade till fältet, under det de blåste i musselskal och slogo på trumma, så att åsnan blef utom sig af fruktan för sitt lif och skriade. Då förstod Bodhisatta, att det var en åsna, och framsade denna vers:

Nej, det är ej ett lejons vrål,
ej tiger, panter ger det ljud;
Men uppklädd i en lejonhud
en usel åsna skriar här.

Och äfven byamännen förstodo, att det var en åsna, och piskade den så, att benen gingo af, samt begåfvo sig hem och togo lejonhuden med sig. Då kom krämaren och såg, att åsnan råkat illa ut, och så framsade han den andra versen:

Än länge kunde åsnan left
och späda, gröna säden tärt,
i lejonhuden väl förklädd —
om ej hon skriat, allt förstört.

Och medan han så talade, dog åsnan; hvarpå krämaren lämnade henne och gick sin väg.

DEN FÖRSIKTIGA PAPEGOJAN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i en papegojas kved. Dess namn var Rādha, yngste brodern hette Poṭṭhapāda. Medan de ännu voro helt unga, fångades de båda af en jägare, som lämnade dem till en annan person, en brahman i Benares. Brahmanen vakade öfver dem, som om de varit hans egna söner. Men brahmanens hustru — som icke var under bevakning — var en till karaktären dålig kvinna.

Mannen måste bege sig bort i affärsangelägenheter och tilltalade de unga papegojorna sålunda: »kära barn, jag måste fara bort i affärer; öfvervaken i tid och otid Eder moders görande och låtande; tagen reda på, om någon annan man kommer hit för att besöka henne eller går härifrån.» Därefter begaf han sig i väg, i det han lämnade uppsikten öfver sin hustru åt de båda unga papegojorna.

Strax efter hans bortgång började kvinnan sin dåliga vandel; natt och dag kommo och gingo besökande — det var inget mått på det. Då nu Paṭṭhapāda såg detta, sade han till Rādha: »när vår herre for bort, lämnade han denna kvinna under vår uppsikt, och nu gör hon inte annat än ofog. Jag vill tala till henne!»

»Gör inte det!» sade Rādha. — Men den andre ville inte lyssna till honom, utan sade åt henne: »moder, hvarför begår du synd?»

Hon önskade ifrigt döda papegojan; men liksom för att smeka den, ropade hon den till sig och sade: »lilla vän, du är min son; jag skall aldrig göra så mer; kom så, vän lilla!»

Men när den kom, grep hon den och sade: »så, du ger mig förmaningar, du tycks icke själf känna, hvad du egentligen går för», och

därmed fattade hon den i halsen, dödade den och kastade den i spiseln (ugnen).

Brahmanen återvände. När han hvilat lite, frågade han Bodhisatta: »hör, min käre Rādha, har Eder moder fört en ond vandel eller ej?» Och därmed uttalade han den första versen:

Min son, jag länge borta var,
men är nu kommen hem igen:
kom, säg, min vän, har moder din
hos andra männer kärlek sökt?

Rādha svarade: »käre fader, visa män tala icke om saker, som icke leda till något godt, vare sig de nu händt eller icke händt»; detta utvecklade han med uttalande af den andra versen:

För visso är det icke lätt
att tala sanningsenligt ord;
se, Poṭṭhapāda ligger död
inunder askan bränd därför.

På detta sätt framställde Bodhisatta läran för brahmanen; och med orden »det är omöjligt för mig att lefva på denna plats» tog han afsked och gick in i skogen.

HACKSPETTEN, SKÖLDPADDAN OCH ANTILOPEN.

DET var en gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta hade blifvit en antilop och tagit sin bostad i skogen i ett snår ej långt från en sjö. I toppen af ett träd ej långt från samma sjö satt en hackspett, och i sjön lefde en sköldpadda. Sålunda lefde dessa tre som vänner behagligt tillsammans.

En rådjursjägare, som ströfvade omkring i skogen, fick se Bodhisattas fotspår, som ledde ned till en vattningsplats; han utsatte en snara af läder stark som en järnkedja och gick sin väg. Under första nattvakten kom Bodhisatta ned för att dricka vatten och blef fångad i snaran och upphäfde ett väldigt skrik, bunden som han var. Vid detta skrik kom hackspetten ned från sin trädtopp och sköldpaddan upp ur vattnet och rådgjorde om hvad som vore att göra.

Då sade hackspetten till sköldpaddan: »vän, du har tänder, bit af snaran; jag skall gå och laga så, att jägaren inte kommer; sålunda skall genom bådas våra gemensamma ansträngningar vår vän behålla lifvet. Till förklaring yttrar han följande vers:

Sköldpadda, hör, med tänderna
du bite lädersnaran af;
om jägarn vill jag taga hand
och hålla honom bort härifrån.

Sköldpaddan begynte gnaga på läderremmen. Hackspetten begaf sig till byn, där jägaren bodde. I daggryningen tog jägaren knifven och skulle gå ut. Fågeln, som förstod att han var på väg ut, skrek

högt, flaxade med vingarna och smällde honom i ansiktet, när han skulle gå ut genom förstugudörren. Jägaren tänkte: »det är någon fågel med dåligt förebud som träffat mig» samt återvände, lade sig ned litet, gick sedan upp igen och tog sin knif. Fågeln tänkte: »första gången kom mannen ut genom förstudörren, nu tänker han gå ut genom bakdörren»; med dessa ord flög han och satte sig på bakdörren. Men jägaren tänkte som så: »när jag gick ut genom förstudörren, såg jag en fågel med dåligt förebud, nu vill jag gå ut genom bakdörren» och gick så genom bakdörren. Fågeln skrek åter till högt, flög och smällde honom i ansiktet. Jägaren, en gång till träffad i ansiktet af en fågel med dåligt förebud, utropade: »denne fågel vill inte tillåta mig att gå ut», vände tillbaka och lade sig till soluppgången. När solen gått upp, tog han sin knif òch gick. Fågeln lade hastigt i väg och talade om för Bodhisatta, att jägaren var i annalkande.

I detta ögonblick hade sköldpaddan gnagt af alla remmarna utom en. Men hennes tänder sågo ut, som om de höllo på att gå bort, och munnen var fläckad med blod. Bodhisatta, som såg att jägaren hade sin knif och kom rusande med blixtens hastighet, slet själf remmen och försvann i skogen. Hackspetten slog sig ned i sin trädtopp, men sköldpaddan måste ligga kvar af svaghet. Jägaren stoppade den i sin väska och band denna vid en trädstam.

Då Bodhisatta vände tillbaka och såg sig omkring, erfor han, att sköldpaddan blifvit fångad, och tänkte: »jag vill rädda minväns lif», och låtsande sig vara sjuk visade han sig för jägaren. Denne tänkte som så: »antilopen måste vara sjuk», tog sin knif och följde honom. Bodhisatta höll sig på lagom afstånd från jägaren och drog honom med in i skogen. Men när han såg att han tillryggalagt en lång väg, ändrade han kosa och vände snabb som vinden tillbaka på en annan väg. Han lyfte upp väskan med hornen, släppte den ned på marken, slet upp den och släppte ut sköldpaddan. Och hackspetten kom ned från trädet.

Då sade Bodhisatta varnande till de två andra: »jag har fått mitt lif af Eder; I hafven gjort hvad som borde göras för en vän. När nu jägaren kommer, skall han gripa Eder; därför, vän hackspett, tag

du dina barn och sök upp en annan plats, och gå du, vän sköldpadda, ned i vattnet!» Och de gjorde så.

Mästaren, som ernått den fullkomliga upplysningen, uttalade den andra versen:

> Sköldpaddan gick i vattnet ned,
> rådjuret gick i skogen in,
> hackspetten ifrån trädets topp
> bar sina ungar fjärran bort.

När jägaren kom tillbaka till platsen och icke såg någon alls, tog han sin söndriga väska och gick sorgsen hem. Men de tre vännerna lefde hela sitt lif i obruten vänskap och gingo bort dit deras handlingar hänvisade dem.

APAN OCH KROKODILEN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i en apas sköte i Himalaya-trakten. Han var stark som en elefant, försedd med stor kraft och stor kropp och mycket välskapad. Han tog sin boning i en skogstrakt vid en krökning af floden Ganges.

Vid den tiden lefde i Ganges en krokodil. När hans hona såg Bodhisattas kroppsbyggnad, erfor hon en häftig lystnad efter hans hjärta och sade till sin herre: »jag är lysten efter att få förtära apkonungens hjärta.»

»Min kära», svarade krokodilen, »vi lefva i vatten, men han på torra landet, huru skall jag kunna fånga honom?»

»Fånga honom på hvad sätt du vill! Om jag icke får hans hjärta, kommer jag att dö.»

»Välan då, var obekymrad! Det finns ett sätt, hvarigenom jag kan uppnå att låta dig få äta hans hjärta.»

Sedan han sålunda tröstat krokodilhonan, gick han till Bodhisatta, där han satt på Ganges' strand, sedan han ur Ganges druckit vatten, samt sade:

»O du apornas herre, hvarför håller du till här på denna gamla af många trampade plats och nöjer dig med dåliga frukter? På andra stranden af Ganges fins det ingen ända på mango-, labuja- och andra träd med söta frukter. Skulle det icke passa sig att gå dit och kunna äta af alla slags vilda frukter?»

»O krokodilkonung», svarade apan, »Ganges är djup och bred; huru skall jag kunna komma öfver?»

»Om du vill, skall jag sätta dig på min rygg och bära dig öfver.»

Apan litade på honom och samtyckte, sägande: »godt.»

»Välan, kom då, sätt dig på min rygg», sade krokodilen. Och upp klef apan. Sedan nu krokodilen summit ett litet stycke, doppade han ned apan i vattnet.

»Käre vän, du doppar mig i vattnet, hvad är meningen med det?»

Då svarade krokodilen: »tror du, jag tar och bär dig öfver af pur beskedlighet? Nej; utan min hustru har fått lystnad efter ditt hjärta; därför önskar jag ge henne ditt hjärta att äta.»

»Min vän», sade apan, »det var bra att du talade om det. Om vi hade vårt hjärta inom oss, när vi hoppa bland trädtopparna, så skulle det smulas sönder i småstycken.»

»Nå, men hvar har du förvarat det?»

Bodhisatta pekade på ett udumbaraträd, som stod icke långt därifrån, dignande med klasar af mogna frukter, och sade: »se, det där är våra hjärtan som hänga i fikonträdet därborta.»

»Om du vill visa mig ditt hjärta, så skall jag icke döda dig», sade krokodilen.

»För mig då dit, så skall jag visa dig det, där det hänger i trädet», sade apkonungen.

Krokodilen tog honom med sig dit. Bodhisatta hoppade från hans rygg och satte sig i udambaraträdet samt sade: »o du enfaldiga krokodil, du trodde, att dessa varelsers hjärtan växa på träd, eller hur? Du är en dumbom, som jag har lurat. Behåll du de många vackra frukterna för dig själf! En stor kropp har du, men lite vett.» För vidare utveckling häraf föredrog han dessa verser:

Jag bryr mig ej om mangofrukt,
om rosenäpple, brödfrukt ej,
som vinka där på andra strand;
jag med mitt fikonträd har nog.

En tjock och präktig kropp du har,
men vettet ej i proportion;
herr krokodil, du lurad blef;
gack nu i väg hvarthän du vill!

Krokodilen kände sig så ledsen och ynklig, som om han förlorat tusentals kronor, och gick sorgsen till sitt eget hemvist.

APAN OCH KROKODILEN (variant).

FÖR mycket länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i en apas sköte. När han var fullväxt, hade han storleken af en unghäst och var begåfvad med stor styrka. Han lefde allena på floden Ganges' stränder. Midt i denna flod fanns en ö, på hvilken växte fruktträd af alla slag, såsom mango'er, brödfruktträd o. s. v. Bodhisatta, som ägde stor kraft och en elefants styrka, brukade taga sats från stranden (där han brukade uppehålla sig) och hoppa ned på en ensam sten, som låg midt i floden på denna sidan ön och höjde sig öfver vattenytan, och sedan taga sats därifrån och hoppa öfver på ön. Här brukade han förtära allehanda frukter. På aftonen återvände han på samma sätt och bodde i sin egen bostad. Nästa dag gjorde han precis på samma sätt. Sådant var hans lif från dag till dag.

Vid den tiden lefde i denna flod en krokodil tillsammans med sin hona. Då denna nu dag efter dag såg Bodhisatta färdas fram på detta sätt, fick hon — dräktig som hon var — (en stor) lystnad efter hans hjärta och sade till krokodilen: »herre, hos mig har uppstått en lystnad efter den där apkonungens hjärta.»

Krokodilen sade: »det är bra, du skall få det; redan i dag skall jag få fatt i honom, när han på aftonen kommer tillbaka från ön.» Härefter gick krokodilen och lade sig ofvanpå stenen.

Bodhisatta, som efter vanligheten hela dagen ströfvat omkring på ön, stod på aftonen och tittade utåt stenen; då tänkte han: »den där stenen ser nu högre ut, hvad kan orsaken därtill vara?»

Nu var det så, att för Bodhisatta var vattenhöjden i floden och

stenens höjd öfver vattnet väl bekant; därför tänkte han för sig själf: »i dag har vattnet i floden hvarken sjunkit eller stigit, och ändå synes stenen här stå högre öfver vattnet; kanske har krokodilen lagt sig där och lurar på att gripa mig.» Och i det han tänkte: »jag skall undersöka den», ställde han sig liksom för att samtala med stenen och sade: »hör, sten!» Men då han icke fick något svar, ropade han ända till tre gånger: »hör, sten!» — »Stenen kommer inte att ge något svar», tänkte han och sade: »huru kommer det sig, min vän sten, att du inte vill ge mig något svar i dag?»

»Åhå», tänkte krokodilen för sig själf, »det är väl verkligen så, att stenen andra dagar plägat gifva apkonungen svar, jag skall då ge honom svar», och högt sade han: »ja, hvad är det, min vän apkonung?»

»Hvem är du?» frågade denne.

»Jag är en krokodil», sade han.

»Hvarför ligger du där?»

»Jo, jag önskar få fatt i ditt hjärta», sade krokodilen.

Bodhisatta tänkte då: »jag har ingen annan väg tillbaka; därför måste jag i dag söka lura den här krokodilen.» Och högt sade han till honom: »vän krokodil, jag vill öfverlämna mig åt dig, öppna ditt gap och tag mig, när jag kommer dig nära!»

Nu är det så, att när en krokodil öppnar sitt gap, så sluter han ögonen. När nu krokodilen, utan att misstänka grunden (till Bodhisattas ord), öppnade sitt gap, så slöto sig hans ögon. Med öppet gap och slutna ögon låg han nu där och väntade.

Så snart Bodhisatta sett att så var fallet, tog han sats från ön och kom ned på krokodilens hufvud, tog sats därifrån, och i blixtrande fart likt en blixtranka stod han på stranden.

När krokodilen fått hum om denna underbara bedrift, tänkte han: »den här apkonungen har utfört en alldeles underbar bedrift» och sade: »o du, apornas konung, den man, som i denna världen är begåfvad med de fyra dygderna, öfvervinner sina fiender, och sannerligen tror jag inte de alla fyra finnas hos dig.» Sedan uttalade han denna vers:

Den man som äger liksom du
de fyra dygder, apors kung,

rätt, sanning, fasthet, gifmildhet,
han fienden på flykten slår.

Men den, som icke innehar
de fyra främsta dygderna
rätt, sanning, fasthet, gifmildhet,
ej fienden på flykten slår.

APAN OCH KROKODILEN

(variant af de båda föregående).

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i en aphonas sköte i trakten af Himalaya. När han blifvit fullvuxen, lefde han på Ganges' stränder. Då fick en krokodilhona i Ganges en lystnad efter köttet af Bodhisattas hjärta och sade det till sin herre och man. Denne tänkte: »jag skall sänka Bodhisatta ned i vattnet, döda honom, taga hans hjärta och ge det åt krokodilhonan.» Därpå sade han till Bodhisatta: »kom, min vän, så skola vi bege oss till en ö och äta allehanda vilda frukter.»

»Huru skall jag komma dit?» sade han.

»Jag skall sätta dig på min rygg och föra dig dit», svarade krokodilen.

Som han icke anade krokodilens anslag, hoppade han upp på hans rygg och satte sig där. Krokodilen sam ett litet stycke, men började så att dyka. Då sade apan till honom: »käre, hvarför sänker du mig under vatten?»

»Jo, jag vill döda dig och gifva köttet af ditt hjärta åt min maka.»

»Din dumbom, tror du jag har mitt hjärta invärtes?»

»Nå, hvar har du då lagt det?»

»Ser du det inte, där det hänger där i fikonträdet?»

»Jo, jag ser det», sade krokodilen, »men vill du ge mig det?»

»Ja visst vill jag det.»

I sin dumhet tog krokodilen honom och sam till roten af fikonträdet på flodstranden. Bodhisatta hoppade från krokodilens rygg, satte sig i fikonträdet och uttalade dessa verser:

Har jag väl lyckats rädda mig
ur vattnet upp på torra land,
tror du jag skulle åter nu
gå i ditt våld, du vattenhäst?

Jag bryr mig ej om mangofrukt,
om rosenäpple, brödfrukt ej,
som vinka där på andra strand:
jag med mitt fikonträd har nog.

Den ej i viktigt ögonblick
förmår att fatta raskt beslut,
han maktlös är i ovåns våld
och höstar efteråt blott sorg.

Den som i viktigt ögonblick
förmår att fatta raskt beslut,
han löser sig ur ovåns våld,
ej höstar efteråt han sorg.

I dessa fyra verser gaf alltså Bodhisatta lärdomar i världsliga angelägenheter; omedelbart därefter försvann han i den täta jungeln.

SKÖLDPADDAN SOM ICKE KUNDE HÅLLA MUNNEN.

DET var en gång i forna tider, då Brahmadatta regerade i Benares. Då föddes Bodhisatta i en ministers familj, växte upp och blef konungens rådgifvare i timliga och gudomliga ting. Denne kung var mycket talträngd; och när han talade, fanns ingen möjlighet för någon annan att få ett ord med. Men Bodhisatta, som ville sätta en gräns för denna talträngdhet, vaktade på ett lägligt tillfälle därtill.

Nu fanns det vid denna tid en sköldpadda, som lefde i en damm i trakten af Himalaya-bergen. Två unga flamingo'er, som sökte efter föda, gjorde där bekantskap med henne; och så småningom blefvo de mycket goda vänner med hvarandra. En dag sade flamingo'erna till henne: »vän sköldpadda, vår bostad är i Himalaya på berget Cittakūṭa i en grotta af guld; platsen är härlig, vill du gå med oss?»

»Hvad skall jag göra för att kunna komma dit?»

»Vi skola taga och bära dig, bara du kan hålla mun och icke säga ett ord till någon.»

»Jo, jag kan hålla mun, tag mig med Eder», sade sköldpaddan.

»Välan», sade de, läto sköldpaddan taga en pinne mellan tänderna, fattade själfva hvar sin ända af pinnen, och så stego de upp i luften.

Barnen i byn sågo, huru sköldpaddan bars af flamingo'erna och utropade: »se där två flamingo'er som bära en sköldpadda på en pinne!»

Sköldpaddan fick då lust att ropa: »godt och väl, om mina vänner bära mig med sig, hvad han I med det att göra, ni uslingar!» Och i det samma släppte hon pinnen ur munnen i själfva det ögonblick, då flamingo'erna på grund af den snabba flykten hade anländt till rym-

den ofvanför konungens palats i staden Benares, samt föll ned på borggården och sprack i två delar. Hvilket skrik det nu blef: »en sköldpadda har fallit ned på borggården och gått i tu!»

Konungen med Bodhisatta och omgifven af sina ministrar kom till platsen, och då han fått syn på sköldpaddan, frågade han Bodhisatta: »vise man, hvad är orsaken till att sköldpaddan fallit ned här?»

»Nu har jag det!» tänkte han. »Länge har jag önskat ett tillfälle och gått omkring och funderat på ett sätt att ge konungen en varning för hans talträngdhet. Utan tvifvel är det så, att denna sköldpadda blifvit vän med flamingo'erna; för att bära den bort med sig till Himalaya hafva de låtit den bita i en pinne, och så ha de flugit upp med den i luften. Sköldpaddan måste då hafva hört någon anmärkning, och då hon inte förmådde hålla sin mun utan önskade säga någonting till svar, så har hon släppt pinnen och så själf fallit ned från luften och har så måst gå sin död till mötes». Så tänkte han och sade till konungen: »i sanning, o konung, alltför talträngda och obegränsadt pratande personer bruka få ett sådant slut»; samtidigt yttrade han följande verser:

Sköldpaddan slog ihjäl sig själf
försann, när mun hon öppnade.
När hon en pinne höll i mun,
hon talade — och så vardt död.

När det du sett, o du, den starkaste bland män,
se till du talar hvad som rätt är i rätt tid!
Du ser, talträngdhet var det som
sköldpaddan bragte uppå fall.

»Han talar om mig!» tänkte konungen för sig själf och frågade: »vise man, är det om oss du talar?»

Bodhisatta sade: »o store kung, vare sig det är du eller någon annan, men hvar och en som talar utan måtta skall råka i sådan olycka.» Med dessa ord gjorde han saken klar.

Härefter afstod konungen från sin ovana och blef en fåordig man.

JÄTTEKRABBAN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, fanns det i Himalaya en stor sjö, där det lefde en stor gyllene krabba. Efter som krabban lefde där, var sjön känd under namnet Kulıradaha (Krabbtjärn). Krabban var mycket stor och så vid rundt omkring som en tröskplats. Den kunde fånga, döda och äta upp elefanter; och af fruktan härför vågade elefanterna icke gå ned och beta där.

Vid den tiden fick Bodhisatta lif i moderlifvet till en elefanthona genom en elefant, som var den främste i sin hjord och lefde nära Kulıradaha. För att kunna rädda sitt foster begaf sig hans moder till en annan bergstrakt och födde där välbehållen en son. När denne med tiden växte upp och fick förstånd, så blef han väldig till kroppen, begåfvad med styrka och skönhet och var liksom ett berg af purpursmörjelse.

Han ingick nu hjonelag med en elefanthona och beslöt att fånga krabban. Med sin maka och moder sökte han upp elefanthjorden; och när han funnit sin fader, sade han: »fader, låtom oss gå och fånga krabban!»

Då sade fadern till honom: »min son, det skall inte lyckas för dig.» Och han sökte afhålla honom, då han alltjämt upprepade sin bön, tills han slutligen sade: »så försök då!»

Då samlade han alla de elefanter, som höllo till i närheten af Kulıradaha, och begaf sig med dem samt och synnerligen till tjärnets närhet. Så frågade han dem: »brukar krabban fånga sitt rof, då de gå ned, då de hålla på och beta, eller då de gå upp igen?» — »När de gå upp igen», svarade de.

»Välan då», sade han, »gån nu alla ned till sjön och äten hvad helst I finnen och kommen först upp! Jag skall följa efter Eder sist.» Elefanterna gjorde så. Krabban, som såg Bodhisatta gå upp sist, grep hårdt om hans fötter med sina klor, liksom en smed griper ett stycke järn med en väldig tång. Bodhisattas maka lämnade honom icke, utan ställde sig alldeles i närheten. Bodhisatta ryckte i krabban men kunde inte få henne att röra sig ur fläcken. Då ryckte krabban till och drog honom emot sig. Då råkade Bodhisatta i en dödlig fruktan och uppgaf ett väldigt ihållande tjut. När alla de andra elefanterna hörde detta, råkade de likaledes i dödlig förskräckelse, åstadkommo ett häftigt trumpetande och flydde, i det de släppte exkrementer. Icke ens hans maka kunde hålla ut utan började fly. För att framhålla för henne, huru illa fast han var, och för att få henne att upphöra med flykten yttrade han första strofen:

En best med guldklo, långt utdragna ögon,
med ben till hud, i vatten uppfödd, hårlös —
af denna öfverväldigad jag ömkligt våndas,
o, öfvergif mig ej, dig kär som lifvet!

Då vände sig hans maka om, och tröstande honom yttrade hon andra versen:

O herre, ej jag lämnar dig,
du elefant på sexti år:
i jordens fyra väderstreck
är ingen mig så kär som du.

Så uppmuntrade hon honom och sade: »ädle herre, nu vill jag ha ett litet samtal med krabban för att få henne att släppa dig.» Och bönfallande krabban upprepade hon den tredje versen:

Af alla krabbor uti hafvet, Ganges eller Narmadā
du främst är, uti vatten född: åt mig som gråter maken skänk!

Under det hon så talade, fick krabban kärleksförnimmelser genom den kvinnliga rösten, och utan att tänka på fruktan löste den sina klor från elefantens ben och tänkte icke alls på hvad han skulle komma att göra, när han en gång blifvit fri. Men elefanten lyfte foten och satte den ned på krabbans rygg. Och med ens brusto

krabbans ögon. Elefanten höjde ett glädjetjut. Fram kommo alla de andra elefanterna, ryckte och lade ned henne på marken, trampade på henne och förvandlade henne till hackmat. De båda klorna lågo afsides brutna från kroppen. Och Kuḷīradaha, som låg nära Ganges, fylldes vid högvatten därifrån. När vattnet minskades i Ganges, rann vattnet från tjärnet ned i Ganges. De båda klorna lyftes då upp af vattnet och fördes utefter Ganges' yta. En af dem kom till hafvet; den andra hittades af de tio brödrakonungarna, då de lekte i vattnet. De togo den och gjorde däraf trumman Ānaka. Den som kommit ned i hafvet togo asura'erna (titanerna) och gjorde däraf trumman Āḷambara. När de sedan besegrades i striden med Sakka, flydde de och lämnade den kvar. Då lät Sakka taga den i förvar för eget bruk. Och det är med anspelning härpå som man sagt: »det åskar som Āḷambaramolnet.»

UGGLAN OCH KRÅKAN.

FÖR mycket länge sedan samlade sig de människor, som lefde i den första tidsåldern samt togo och valde till sin konung en man, som var skön, gynnad af lyckan, begåfvad med myndighet och i alla afseenden fullkomlig. De fyrfota djuren samlade sig också och gjorde lejonet till sin konung. Och fiskarna i det stora hafvet valde till konung én fisk vid namn Ānanda. Då sammanträdde också fåglarnas skaror inom Himalayas område på en stenplatå och ropade: »bland människorna erkänner man en konung, likaså bland de fyrfota djuren och bland fiskarna; men bland oss fåglar finns det ingen kung. Anarki är någonting otillbörligt; äfven oss höfves det att taga oss en konung. Söken nu någon, som är lämplig att ställas på en konungs plats!»

De sökte nu efter en sådan fågel och utvalde en uggla: »här är den fågel som behagar oss», sade de. Och en fågel utropade detta tre gånger för att få höra hela församlingens mening. Efter att hafva afvaktat tvenne dylika kungörelser af den utropande uppstod vid den tredje en kråka och ropade:

»Nej håll litet! Om detta är hans utseende i den stund han hyllas som konung, huru skall han inte då se ut när han är vred? Om han endast ser på oss i vrede, så skola vi skingras likt sesamkorn, som kastas på en upphettad panna; den här vill jag icke alls göra till kung!» Sin mening förtydligade kråkan i den första versen:

Utropad är nu ugglan här
för alla fåglars släkt till kung;
men om tillåtelse jag får,
jag stammen säga vill ett ord.

De gåfvo henne tillåtelse därtill, i det de uttalade andra versen:

Du ordet har, var god och säg
hvad rätt och billigt är i allt:
ty andra fåglar finnas väl,
som äga vishet, ungdom, glans.

Sedan hon sålunda fått ordet, uttalade hon den tredje versen:

Ej synes det mig godt och väl
att ugglan smörja till vår kung:
om vänlig den ser ut så där,
hur skall den ej som vred se ut!

Sedan kråkan så sagt, flög den upp i luften kraxande: »ej syns det mig godt, ej syns det mig godt!» — Ugglan höjde sig också och förföljde henne. Från denna stund hysa dessa två fiendskap mot hvarandra. Men fåglarna valde en gyllene flamingo till sin konung och flögo sedan bort.

SCHAKALEN OCH KRÅKAN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta som en trädande i en lund af jambu-(rosenäpple-) träd. På en gren af ett jambuträd satt en dag en kråka och åt af frukterna. Då kom en schakal, tittade uppåt, fick se kråkan och tänkte: »om jag nu skulle ge mig till och berömma kråkans obefintliga förtjänster och på det sättet få några jambufrukter att äta!» — Såsom smicker yttrade han då denna vers:

Hvem är som sitter där på gren,
likt ung påfågel stark och käck,
och sjunger dropplikt rent och ljuft,
den yppersta af sångarsläkt?

Då svarade kråkan prisande honom tillbaka med andra versen:

Af god familj han väl förstår
välborna prisa som sig bör.
En tigerunge syns du lik:
var god och ät, jag ger dig, vän!

Med dessa ord skakade hon grenen och kom några frukter att falla. Men gudomligheten (dryaden), som bodde i detta jambuträd, såg dem båda, när de, efter det ömsesidiga lofprisandet af deras obefintliga förtjänster, tillsammans åto jambufrukter, och yttrade då den tredje versen:

För länge åsynen jag tålt
af dessa lögnhopsmörjare:

den åtel äter prisas här,
den affall tär får pris igen.

Efter uttalande af denna vers visade trädanden en skräckinjagande gestalt och jagade dem därifrån.

SCHAKALEN OCH KRÅKAN (variant).

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, kom Bodhisatta till världen som en ande i ett eranda-(kastorolje-)träd, som stod vid ingången till en viss by. En gammal oxe dog då i en by, och man släpade ut och kastade kadavret i den af sådana träd bestående lunden vid byvägen. En schakal kom och började äta af köttet. Då kom en kråka flygande i samma riktning och satte sig ned i det nämnda trädet. När hon fick se schakalen, tänkte hon: »om jag skulle ta och berömma den där för förtjänster, han icke äger, och på det sättet få mig en bit af köttet?» och yttrade första versen:

Din skuldra visst är som en tjurs,
som lejonets din stolta kraft.
O, djurens konung, hell åt dig!
Kanske du ger en bit åt mig?

Härpå svarade schakalen med andra versen:

Af god familj, hon väl förstår,
välborna prisa som sig bör.
O kråka, du med nacke stolt
som påfågelns, kom hit och ät!

Dryaden, som bevittnat hvad som förefallit mellan dem, yttrade då den tredje versen:

Schakalen är lägst bland fyrfotadjur,
bland fåglarna det kråkan är,
bland träden står eranda lägst,
här dessa tre ha möte stämt.

DEN SKENHELIGE VARGEN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, var Bodhisatta gudarnas konung Sakka. Vid den tiden lefde en varg på en klippa på Ganges' strand. När vinterflödet kom, blef klippan kringfluten af vatten. Vargen steg upp på toppen och lade sig ned. Han hade ingen föda och ingen möjlighet att erhålla sådan. Vattnet steg och steg, och vargen tänkte: »icke har jag någon föda här och icke någon möjlighet att få sådan heller; jag tror det vore bäst att hålla fastedag (uposatha), medan jag ligger så här och icke har någonting att göra.» Alltså beslöt han sig för att hålla fastedag samt att ålägga sig de religiösa föreskrifterna där han låg.

Då blef Sakka, i det han satt och mediterade, varse vargens svaga beslut till fromhet, och tänkte: »jag skall plåga vargen lite», kom i skapnad af en vildbock, ställde sig nära och visade sig för vargen. Så snart vargen fått syn på bocken, tänkte han: »jag vill hålla fastedag en annan gång», reste sig och gjorde ett språng för att gripa bocken. Bocken hoppade hit och dit och lät sig icke tagas. Då vargen insåg, att han icke var i stånd gripa bocken, stannade han, gick tillbaka och tänkte, under det han lade sig ned igen på samma plats som förut: »när allt kommer omkring har jag icke afbrutit min fasta.»

Men Sakka stod genom sin gudomliga kraft och sväfvade i luften samt sade: »hvad skall en sådan som du, ostadig som du är i dina förehafvanden, befatta sig med att hålla fastedag? Du visste icke, att jag var Sakka, och fick en riktigt stor lust på ett mål bockkött.» Sedan han på detta sätt retats med och plågat vargen, återvände han till gudarnas himmel.

Här följa tre strofer af den fulländade Buddha:

En varg, som genom andras död
består och äter kött och blod,
ett heligt löfte gaf en gång,
att iakttaga fastedag.

Men Sakka erfor löftet hans,
i bockgestalt till honom kom;
fromheten gick: fram rusade
bloddrickaren och löftet bröt.

Så alla svaga i beslut
förfara, såsom vargen, när
han för en bock sitt löfte svek:
de lika lättsinnigt sig te.

DET OTACKSAMMA LEJONET.

I FORNA tider, när Brahmadatta regerade i Benares, föddes Bodhisatta som en hackspett (Rukkhakoṭṭhaka) i trakten af Himalaya.

Nu hände det att, när ett lejon höll på att förtära sitt byte, fastnade ett ben i halsen på det. Halsen svullnade, så att det icke kunde förtära någon föda, och svåra smärtor inställde sig. Fågeln satt på en gren och tittade efter föda för sin del. När han fick se lejonet, frågade han: »vän, hvad fattas dig?» Lejonet berättade hvad som händt. »Jag skulle vilja taga ut benet ur halsen på dig, min vän, men af fruktan, att du skall komma att äta upp mig, vågar jag icke sticka hufvudet i ditt gap.» »Var icke rädd, min vän, jag skall icke äta upp dig; rädda mitt lif!»

»Välan då», sade fågeln och lät lejonet lägga sig på sidan. Emellertid tänkte han som så: »hvem vet hvad den här besten kan ta sig till?» Och för att hindra lejonet att sluta munnen, fäste den en pinne mellan dess öfver- och underkäk. Sedan gick den in i lejonets gap och fattade ena ändan af benet med sin näbb. Benet lossnade och föll ur. Sedan fågeln tagit ut benet, gick han ut ur lejonets mun, och med en stöt af näbben slog han också bort pinnen; sedan flög den bort och satte sig på en gren.

Lejonet, som nu blifvit friskt, höll en dag på att förtära en vild buffel, som det hade dödat. Då tänkte hackspetten: »jag vill ställa det på prof», slog sig ned på en gren strax ofvan lejonets hufvud och yttrade, under samtal med detsamma, följande vers:

En tjänst vi hafva visat dig
allt efter som vår styrka är.

O djurens kung, dig vare pris!
Månn' vi en bit som gentjänst få?

Då lejonet hörde detta, svarade det med den andra versen:

Som jag ju lefver utaf blod
och jagar efter byte jämt,
god vilja visar det hos mig,
att du gått fri ifrån mitt gap.

Hvarpå hackspetten genmälte med de följande två verserna:

En otacksam, som intet gör,
hvad godt han rönt, ej gälda vill,
hos hvem det ej finns tacksamhet
— att tjäna honom gagnlöst är.

Den, hvilkens vänskap ej förvärfs
med öppet visad vänlighet,
man lämnar lugnt och visar
ej sin vrede eller bitterhet.

Med dessa ord flög hackspetten sin väg.

HAREN I MÅNEN.

DET var en gång i forna tider, då Brahmadatta regerade i Benares. Då föddes Bodhisatta som hare och lefde i en skog. På ena sidan af denna skog låg foten af ett berg, på den andra flöt en flod och på den tredje låg en gränsby. Där funnos också tre andra djur, som voro hans vänner: en apa, en schakal och en utter. Dessa fyra visa djur lefde tillsammans; och de fångade sitt byte hvart och ett på sin egen jaktmark och på aftonen möttes de igen. Haren, vis som han var, förmanade de andra tre och ville undervisa dem i läran, sägande: »man bör gifva allmosor, hålla föreskrifterna och iakttaga fastedagarna.» De tre godkände hans mening och gingo hvart och ett till sin lya i jungeln och tillbringade natten.

Så förflöt en tid. Men en dag såg Bodhisatta upp i luften och iakttog månen och fann, att dagen därpå skulle vara fastedag. Han sade då till de andra:

»I morgon är fastedag. Hållen I tre föreskrifterna och iakttagen fastedagen! Och som allmosegifvande i förening med de heliga föreskrifternas hållande bringar stor belöning, så bören I, om hjälpsökande infinna sig, ge dem mat från Ert eget bord.»

»Mycket gärna», sade de och tillbringade natten i sina egna lyor.

Nästa dag bröt uttern tidigt upp och gick till Ganges' stränder för att där jaga sitt rof. Nu råkade sig så, att en fiskare fångat sju röda fiskar, trädt upp dem på en vidja och nedgräft dem i sanden på Ganges' strand. Sedan hade han gått nedför Ganges för att fånga mer fisk. Uttern, som kände fisklukt, krafsade bort sanden, fick se fiskarna och drog fram dem. Då ropade han tre gånger: »är det någon som

äger dessa fiskar?» Och då han icke såg till någon ägare, tog han med tänderna fatt i vidjan och förde dem med sig och lade dem i sin lya i jungeln. Då han nu mindes, att han måste hålla föreskrifterna, lade han sig ned med den tanken: »jag skall äta dem vid lägligt tillfälle.»

Och äfven schakalen gick ut på jakt efter rof och fann i en fältvaktares hydda två stekspett med kött, en ödla och en lerkruka med sur grädde. Då ropade han tre gånger: »är det någon som äger dessa?» Och då han icke såg till någon ägare, hängde han det snöre, som tjänade till handtag för krukan, om halsen, tog köttspetten och ödlan med tänderna, förde dem hem och lade dem i sin lya i jungeln. Då han nu mindes, att han måste hålla föreskrifterna, lade han sig ned med den tanken: »jag skall äta dem vid lägligt tillfälle.»

Och äfven apan gick in i skogssnåret, samlade ett fång mangofrukter och lade dem i sin lya i jungeln. Då hon emellertid mindes, att hon måste hålla föreskrifterna, lade hon sig ned med den tanken: »jag skall äta dem vid lägligt tillfälle.»

Men Bodhisatta stannade i sin lya och tänkte: »vid lämplig tid går jag ut och äter dabba-gräs.» Så tänkte han:

»Om någon tiggare kommer till mig, så är det omöjligt att ge honom gräs, och jag har hvarken sesam, ris eller annan dylik föda. Om någon tiggare kommer, skall jag ge honom af mitt eget kött.»

En sådan het ifver att hålla föreskrifterna kom Sakkas hvita marmortron att visa tecken till hetta. Sakka såg då noga efter, upptäckte orsaken och tänkte: »jag skall pröfva den här harkonungen.» Och förklädd till brahman gick han först och ställde sig framför utterns lya.

»Brahman, hvarför står du där?» sade uttern.

Han sade: »vise herre, om jag bara kunde få någonting att äta, så skulle jag, efter att hafva hållit fasta, uppfylla en askets plikter.»

»Godt», sade uttern, »jag skall gifva dig föda.» Och i det han samtalade med honom, uttalade han den första versen:

Sju röda fiskar har jag bragt
i säkerhet på Ganges' strand.
Och detta är allt hvad jag har,
kom, ät och blif i skogen här!

Brahmanen sade: »låt vara tills i morgon bittida; jag vill se till det senare.»

Sedan gick han till schakalen; och tillfrågad af honom: »hvarför står du där», svarade han som förut.

»Godt», sade schakalen, »jag skall ge dig föda.» Och under samtalet med honom framsade han den andra versen:

Från fältens vakt näst härintill
tog jag hans aftonmåltid bort:
en ödla samt två spett med kött,
en kruka full med surnad mjölk.
Och detta är allt hvad jag har,
kom, ät och blif i skogen här!

Brahmanen sade: »låt vara tills i morgon bittida; jag vill se till det senare.»

Sedan gick han till apan; och tillfrågad af henne: »hvarför står du där?», svarade han som förut.

»Godt», sade apan, »jag skall ge dig föda». Och under samtalet med honom framsade hon den tredje versen:

Kallt vatten, mogen mangofrukt
och sval och ljuflig skugga till —
ja, detta är allt hvad jag har,
kom, ät och blif i skogen här!

Brahmanen sade: »låt vara tills i morgon bittida; jag vill se till det senare.»

Sedan gick han till den vise haren; och tillfrågad af honom: »hvarför står du där?», svarade han som förut.

Bodhisatta blef högeligen förtjust, då han hörde honom, och sade: »brahman, du har handlat rätt, då du kom till mig för att få föda. I dag vill jag gifva en almosa sådan som jag aldrig har gifvit förr; du åter skall inte behöfva bryta föreskrifterna genom att döda en lefvande varelse. Gå, min vän, och samla ved och skaffa glöder och kom sedan och säg till mig! Och jag skall offra mig själf och hoppa midt upp i glöderna. Så snart min kropp är stekt, skall du äta af mitt kött och fullgöra alla dina plikter som asket.» Och under samtalet med honom framsade han den fjärde versen:

Ej sesam haren har att ge,
ej heller bönor eller ris.
Men elden rostar snart mitt kött,
kom, ät och blif i skogen här!

När Sakka hört hvad han sade, åstadkom han genom sin öfvernaturliga makt en hög glödande kol och visade dem för Bodhisatta. Denne steg upp från sitt läger af dabba-gräs och kom fram till platsen. Och sägande: »om det finns några insekter i min hårbeklädnad, så få de ej dö», skakade han sig tre gånger. Och kastande hela sin kropp i sin frikostighets gap, hoppade han upp och likt en kungaflamingo, gungande på en klunga lotusblommor, föll han i en glädjens hänryckning ned på glödbädden. Men elden förmådde icke hetta upp så mycket som en hårpor på Bodhisattas kropp. Han kände det som om han inträdt i köldens rike.

Då tilltalade han Sakka sålunda:

»Brahman, den eld som du har tändt upp är iskall och förmår icke hetta upp så mycket som en hårpor på min kropp; hvad är meningen därmed?» sade han.

»Vise man, jag är ingen brahman, jag är Sakka som kommit för att sätta dig på prof», sade han.

»Sakka, håll, dina ansträngningar äro till ingen nytta. Ty om hela tillvaron i världen skulle pröfva mig i fråga om frikostighet, så skulle de icke hos mig kunna upptäcka den ringaste ovillighet att gifva almosor»; och härmed uppgaf Bodhisatta skrik af hänförelse likt ett lejons rytande.

Då sade Sakka till honom: »o vise bland harar, må din dygd bli utropad genom hela denna världsperiod.» Så tog han ett berg, klämde i hop det, och med saften af berget tecknade han konturerna af haren i månens ram. Sedan nedsatte han haren på en bädd af ungt dabbagräs här i skogens snår, här i jungeln; och tagande afsked af honom begaf han sig till sin gudaboning.

Och dessa fyra visa djur lefde lyckligt och endräktigt tillsammans, fullgjorde föreskrifterna och iakttogo fastedagarna och tillryggalade sin dag i öfverensstämmelse med sina handlingar.

DEN GALSJUKE GÖKEN.

DET var en gång i forna dagar, när Brahmadatta regerade i Benares och Bodhisatta var hans minister. Nu var det så att kungen var mycket talträngd. Bodhisatta tänkte: »jag vill sätta en gräns för denna talträngdhet och gick omkring och funderade på ett lämpligt belysande exempel. Så en dag kom kungen till sin lustpark och slog sig ned på den kungliga stenbänken. Ofvanför hans hufvud var ett mangoträd. Där hade en svart gök lagt sitt ägg i ett kråkbo och begifvit sig bort. Kråkan rufvade på detta gökägg, och snart kläcktes en gökunge fram. Kråkan, som trodde att det var hennes egen unge, tog vård om honom och bragte den föda i sin näbb. Fågelungen, ännu ofjädrad, gaf ifrån sig ett gökgalande i förtid. Kråkan tänke: »denne fågelunge stämmer redan nu upp en främmande sång. Hvad skall den då icke göra, när den blir äldre?» Och så dödade hon den genom att hacka den med näbben och kastade den ut ur nästet. Den föll ned framför kungens fötter. Kungen frågade Bodhisatta: »hvad är meningen med detta, min vän?» Bodhisatta, som tänkte: »jag går och söker efter ett lärorikt exempel för att ge konungen en lektion; nu har jag funnit ett», sade då: »store konung, pratsjuka, som tala för mycket och i otid, erfara ett dylikt öde. Denna unge gök, o konung, som utkläckts och uppfödts af kråkan, uppgaf innan han var fullfjädrad och i otid ett galande. Då förstod kråkan att det icke var hennes unge, hackade den till döds med näbben och kastade den ur bot. Alla vare sig människor eller djur, som äro talträngda i otid, få erfara liknande sorg.» Samtidigt reciterade han följande verser:

Den som uti oläglig tid
på tungan för otidigt tal
får ligga slagen, alldeles
som unge gökens öde blef.

På långt när ej skarpslipad knif
och gift, som dödar ofelbart,
är ödesdigert i den grad,
som ord sagdt i olycklig stund.

Därför i otid som i tid
en vis man vakte på sitt ord.
Man före ej oläglig tal,
om än så likt en själf det är.

Den hvilken förer sansadt tal,
förtänksam och omsiktig är,
betvingar alla fiender,
likt Garuda, skönvingad orm.

När kungen hört Bodhisattas lärorika framställning, blef han från den stunden mera betänksam i sitt tal. Bodhisatta ägnade han allt större och större ära.

PÅFÅGELN FÖR MER ÄN KRÅKAN.

FÖR länge sedan, när Bramadatta regerade i Benares, kom Bodhisatta till världen som en påfågel. Allteftersom han växte upp, blef han öfvermåttan skön och lefde i skogen. Vid denna tid kommo några handelsmän på ett fartyg till konungariket Bäveru (Babylon) och förde med sig en kråka från främmande land.

Vid den tiden, sägs det, fanns i konungariket Bäveru inga fåglar. Innebyggarna i landet kommo från alla håll och på alla tider för att se fågeln, där han satt uppe i masttoppen, samt sade: »se färgen på den där fågeln; se på hans näbbformade mun, som bildar ändan af halsen, och hans ögon, som likna juvelkulor.» På detta sätt prisande kråkan, sade de till köpmännen: »herrar, gifven oss fågeln där; vi behöfva den, och I kunnen skaffa Eder en annan i Ert eget land.»

»Så tagen den då, men hvad viljen I betala?»

»Gifven oss den för ett penningstycke!»

»Till det priset fån I den icke.» — Alltjämt ökade de på priset, och till sist sade de: »gifven oss den för hundra penningar!»

Då svarade de: »den är af stor nytta för oss; men låt det blifva vänskap mellan oss och Eder!» Och därmed sålde de den för hundra penningstycken.

Invånarna i Bäveru togo den och satte den i en gyllene bur och matade den med olika slags fisk och kött samt vilda frukter. På en plats, där inga andra fåglar funnos, kunde en kråka, som är begåfvad med de tio onda egenskaperna, erhålla den högsta undfägning och den högsta ärebetygelse.

Nästa gång köpmännen kommo tillbaka till konungariket Bäveru,

förde de med sig en påfågelskonung, som de upplärt att skria när man knäppte med fingrarna och att dansa när man klappade händerna. När nu en stor hop folk var samlad, stod fågeln i fören af fartyget, flaxade med vingarna samt utsände välljudande skrin och dansade. Människorna, som sågo detta, blefvo högeligen förtjusta och sade: »gifven oss denna konung bland fåglar, som är så skön och väl upplärd!»

Köpmännen sade: »först hade vi med oss en kråka: den fingen I. Nu hafva vi fört med oss en påfågelskonung: och den viljen I också hafva. Hädanefter blir det omöjligt att komma till Edert land och hafva någon fågel med sig.»

»Ja, må så vara, godt folk; skaffen Eder en annan i Edert eget land, men öfverlämna denna åt oss!» Och så höjde de priset, tills de fingo den för tusen penningstycken.

Sedan ställde de honom i en bur prydd med sju ädelstenar och omhuldade honom med fisk och kött och vilda frukter samt med honung, rostad säd, sockervatten o. s. v. Sålunda åtnjöt påfågelkungen den högsta undfägning och högsta ära.

Och allt ifrån den dag, då han kom dit, minskades uppassningen och ärebetygelsen för kråkan, och det var många som icke ens önskade se henne. Och då kråkan icke längre fick sin föda hvarken i fast eller flytande form, begaf den sig bort och satte sig på en afskrädeshög, skrikande »kā, kā!».

Då man ej än påfågeln sett, med tofsen prydd, skönt skriande,
man kråkan ärade med kött och frukter utaf alla slag.
Men när påfågeln med sin röst, den ljufva, kom till Babylon,
för kråkan minskades med ens uppassning, liksom gåfvors tal.
Så länge Buddha än ej anländt, lärans drott, ljusspridaren,
asketer och brahmaner då man ägnade sin vördnad än.
Men när som Buddha med sin röst, den ljufva, läran tolkade,
för kättarena minskades båd' vinning och uppmärksamhet.

SCHAKALEN OCH UTTRARNA.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, var Bodhisatta en trädande på en flodstrand. En schakal vid namn Māyāvī hade med sin hustru slagit sig ned och bodde på samma flodstrand. En dag sade schakalhonan till schakalen: »herre, en lystnad har kommit på mig: jag vill ha en färsk rohita-fisk att äta.» — »Var lugn, sade schakalen, jag skall skaffa dig en», och gående vid flodstranden omlindade han sina fötter med slingerväxter och vandrade sedan utefter stranden.

I det ögonblicket stodo två uttrar vid namn Gambhīracārī (Dykaren) och Anutīracārī (Landaren) på stranden och sågo efter fisk. Gambhīracārī fick syn på en stor rohita-fisk, störtade sig med ett hopp i vattnet och högg honom i stjärten. Men fisken var stark och drog honom med sig i djupet. Då ropade han: »den här stora fisken skall vara nog för oss båda två, kom och hjälp mig med honom!» Härvid yttrade han den första versen:

> Anutīracāri, lycka till! O vän, spring hit till hjälp, jag ber!
> Jag fångat har en väldig fisk, men våldsamt drager han mig ned.

Härpå svarade den andre med andra versen:

> Gambhīracāri, lycka till! Håll honom fast med kraftigt grepp:
> jag drager honom upp, liksom Suparna drager upp en orm.

När de nu blefvo två tillsammans, drogo de upp fisken, lade honom på marken och dödade honom. Men då uppstod ett gräl emellan dem, då de sade till hvarandra: »dela honom du!» — »Nej dela honom du!» Och då de nu inte kunde fördela honom, så lämnade de

fisken och satte sig ned. — I det ögonblicket kom schakalen till platsen. När de fingo se honom, gingo de fram och hälsade honom båda: »o du vän, med färg af dabbhablomma, vi hafva tillsammans fångat en fisk, men då vi skulle till att dela den men inte kunde det, uppstod ett gräl mellan oss; tag och dela honom åt oss i lika delar och gif oss hvar sin del!» Därmed framsade de den tredje versen:

> En tvist har uppstått mellan oss, o dabbhablomstrige, mig hör,
> förlik vår tvist, o käre vän: må grälet stillas mellan oss!

När schakalen hört deras ord, sade han, framhållande sin styrka:

> Jag förut slitit mången tvist, och mången sak jag afdömt rätt.
> O vänner, Er förlika skall jag, grälet stilla mellan Er.

Sedan han uttalat denna vers samt förrättat delningen, fortsatte han med följande vers:

> Anutīracāri stjärten får, Gambhīracāri hufvudet.
> Som skicklig skiftesdomare, midtstycket må tillfalla mig.

När han så delat fisken, sade han: »sluten nu Edert gräl och förtären nu Ert hufvud och Er stjärt! Själf tog han midtstycket i käften och lade hastigt i väg midtför deras ögon. Då sutto de där nedslagna, som om de förlorat ett tusen, och uttalade den sjätte versen:

> För lång tid mat vi hade haft, om ej vi kommit uti gräl:
> schakalen hela fisken knyckt, blott lämnat stjärt och hufvud kvar.

Schakalen tänkte: »nu skall jag ge min maka en rohita-fisk att äta», och gick förtjust till henne. När hon såg honom, gick hon honom till mötes, hälsande honom sålunda:

> Liksom en kung må glädjas, när som krigsman han ett rike fått,
> så är nu jag förtjust i dag, att maken min har munnen full.

Sedan hon yttrat denna vers, frågade hon honom, hvilka medel han användt för att komma öfver sitt byte i denna vers:

> Hur kunde du, som född på land, få tag i vattnet på en fisk,
> o svara på min fråga, vän, hur du har vunnit bytet ditt?

Såsom förklaring öfver de medel, hvarigenom han kommit öfver sitt byte, yttrade han nästa vers:

Med tvister kommer svaghet all, med tvister spilles gods och gull,
med tvist betvungos uttrarna; — Māyāvi, ät din fisk med smak!

En annan strof, af den fullkomligt upplyste, lyder:

På samma sätt bland människor,
när tvistighet uppstår bland dem:
till skiljedomarn löpa de,
och han blir deras ledare;
sitt gods förlora de därpå,
men kungens skatt sin tillväxt får.

SAGOR OCH MYTOLOGISKA MOTIV.

SANN GUDOMLIGHET.

DET var en gång i forna tider, när Brahmadatta var konung i Benares i konungariket Kāsi. Bodhisatta återföddes då i en regerande drottnings moderlif; på dagen för namngifningen gaf man honom namnet prins Mahiṁsāsa. Vid den tid, då han kunde springa omkring, föddes en annan son, och honom gåfvo de namnet prins Måne. Men vid den tid, då han kunde springa omkring, dog Bodhisattas moder. Då insatte konungen en annan hustru till regerande drottning. Hon blef konungen mycket kär och en favorit hos honom. Såsom frukt af deras kärlek födde hon en annan son, som man gaf namnet prins Sol. När konungen såg sin son, sade han i sin glädje: »min kära, jag vill gifva dig en gåfva för gossen, hvad du än önskar.» Men drottningen gömde löftet för att begagna det vid en tid, då hon kunde önska det. Och senare, när hennes son växt upp, sade hon till konungen: »herre, när min son föddes, tillstod du mig en bön: gif konungariket åt min son!»

Konungen vägrade, sägande: »jag har två söner, som glänsa likt eldpelare, jag kan icke gifva konungariket till ditt barn.»

Men när han nu såg, att hon om och om igen kom och bönföll honom därom, tänkte han för sig själf: »denna kvinna kommer säkert att anstifta något ondt mot mina söner.» Och han lät tillkalla dem och sade: »mina kära barn, när prins Sol föddes, lofvade jag uppfyllandet af en bön. Och nu begär hans moder konungariket för honom. Jag har alls ingen afsikt att gifva honom det. Men kvinnosläktet är som bekant ondt, och hon skall säkert anstifta något ondt mot Eder.

Dragen Eder därför tillbaka till skogen; men återvänden efter min död för att regera i den stad, som med rätta tillkommer vår familj.» Och gråtande och klagande kysste han dem på pannan och sände dem bort.

När de tagit afsked af sin fader och stego ned för palatset, fick prins Sol själf, som lekte på borggården, se dem. Så fort han erfarit hvad som stod på, tänkte han för sig själf: »jag vill också gå med mina bröder.» Och så gick han bort tillsammans med dem.

De vandrade nu, tills de kommo in i Himalayas bergstrakter. Då lämnade Bodhisatta vägen, satte sig ned vid roten af ett träd och sade till prins Sol: »käre prins Sol, gå ned till dammen där; drick och bada själf samt tag med dig åt oss lite vatten i blad af lotusväxten!»

Nu var det så, att denna damm af Vessavana (rikedomsguden, elfkonungen Kuvera) blifvit öfverlåten åt en vattenande (demon) med de orden: »med undantag af sådana, som veta hvad som är sann gudomlighet, har du rättighet att sluka allt, som kommer ned i vattnet. Men de som inte gå ned i vattnet har du ingen makt öfver.» Hädanefter brukade vattenanden fråga alla som kommo i vattnet, hvad som var verkligt gudomligt; och dem som icke visste det åt han upp.

Det var nu till den dammen som prins Sol kom och gick ned uti utan någon misstanke. Då grep honom vattenanden och frågade honom:

»Känner du hvad som är gudomligt?»

»Ja, sade han, sol och måne äro gudomliga.»

»Nej, du känner inte hvad som är gudomligt», sade anden och drog ned prinsen i vattnet och förde honom till och höll honom fången i sin egen bostad.

Men när Bodhisatta fann, att han var för länge borta, sände han prins Måne. Äfven honom grep anden och frågade honom, om han visste, hvad som är gudomligt.

»Ja, sade han, de fyra väderstrecken kallas gudomliga.»

»Nej, du känner inte, hvad som är gudomligt», sade anden samt tog honom också och förde honom till samma ställe.

Men när Bodhisatta fann, att äfven han dröjde för länge, tänkte

han: »säkert har något händt dem.» Därför gick han själf till platsen och såg märken efter fotstegen, där båda gossarna gått ned i vattnet. Han förstod genast, att dammen måste vara behärskad af en vattenande, omgjordade sig med sitt svärd, tog sin båge i hand och väntade. Men när vattenanden såg, att Bodhisatta icke tänkte stiga ned i vattnet, antog han gestalten af en skogsinbyggare och sade till Bodhisatta:

»Hör min vän, du ser ut att vara trött af resan; hvarför går du inte ned i dammen och får dig ett bad och en dryck vatten, och äter af lotusplantans läckra rätter, plockar blommor och går sedan dit du önskar?»

Och så snart Bodhisatta såg honom, visste han, att det var en yakkha (ande, demon) och sade:

»Det är du som har tagit mina bröder!»

»Ja, det är det», sade han.

»Af hvad skäl?»

»Emedan alla, som gå ned i denna damm, tillhöra mig.»

»Hvad, tillhöra alla dig?»

»Med undantag af dem, som veta, hvad som är gudomligt; de öfriga tar jag.»

»Nå, önskar d u då veta, hvad som är gudomligt?»

»Ja, visst!»

»Om så är, vill jag tala om för dig, hvad som är gudomligt.»

»Ja, gör det, jag vill höra, hvad som är gudomligt.»

Då sade Bodhisatta: »jag skulle vilja tala om för dig, hvad som är gudomligt, men jag är smutsig efter resan.» Och vattenanden badade Bodhisatta och förság honom med mat och vatten, höljde honom med blommor och bestänkte honom med vällukter, redde honom ett läger inuti en präktig sal.

Och Bodhisatta satte sig där, lät vattenanden sätta sig ned vid hans fötter och sade: »lyssna nu alltså, och du skall få höra, hvad som är verkligen gudomligt»; och han uppläste denna vers:

De fromma män i denna värld,
som frukta synden, blygas den,

hängifna blott åt renhet, plikt,
gudomliga man kalla bör.

»När anden hörde denna undervisning i läran, blef han rörd och sade till Bodhisatta: »jag vill återge dig en af dina bröder, hvilken skall jag lämna?»

»Lämna mig den yngste!»

»Vise man, du som så väl känner, hvad som är gudomligt, handlar icke i öfveresstämmelse därmed.»

»Hvad menar du därmed?»

»Jo, genom att lämna den äldste och välja den yngste fäster du icke tillbörlig vikt vid att han är äldst.»

»O, ande, jag både känner, hvad som är gudomligt, och handlar därefter. Det var med anledning af denne gosse som vi kommo till denna skog; det var för hans skull som hans moder bad vår fader om konungadömet; och vår fader, som vägrade att bevilja denna bön, sände oss hit att lefva i skogen, för att såmedelst bättre kunna skydda oss från fara. Men gossen själf följde med oss hela vägen, utan att tänka på att vända om. Om jag nu komme hem och sade: 'en demon har ätit upp honom i skogen', så skulle ingen sätta tro därtill. Och det är af fruktan att uppväcka tadel som jag tillsagt dig att föra hit honom.»

»Härligt, härligt, lärde man», ropade anden gillande; »du icke blott känner, hvad som är gudomligt, utan du handlar äfven därefter.» — Och till tecken af sin tillfredsställelse och sitt gillande tog han båda bröderna och gaf dem tillbaka till Bodhisatta.

Då sade Bodhisatta till honom: »vän, det är i följd af de onda handlingar, hvilka du begått i någon föregående existens, som du har blifvit återfödd som en demon, lefvande på andra varelsers kött och blod; och i denna existens fortsätter du med synden; och det är denna ondska som för alltid kommer att hindra dig att undfly helvetet och alla de andra olyckorna. Afstå därför från denna stund från synden och lef dygdigt!» Och han lyckades att omvända honom.

Sedan han omvändt demonen, fortsatte Bodhisatta att lefva där under hans beskydd. Men en dag såg han på stjärnbilderna och erfor, att fadern var död. Då tog han vattendemonen med sig, återvände till Be-

nares och tog konungariket i besittning, samt gjorde prins Måne till vicekung och prins Sol till öfverbefälhafvare för hären. Åt vattendemonen lät han inrätta en bostad på en härlig plats och ordnade så, att han alltid skulle vara försedd med de utsöktaste kransar och blommor äfvensom föda. Och själf styrde han sitt konungarike med rättrådighet, till dess han gick bort i enlighet med sina handlingar.

DEN VISE GASELLEN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta som en gasell. När han kom ut ur moderlifvet, var han guldfärgad, hans ögon voro lika ädelstenskulor, hans horn hvita som silfver; hans mun var röd som en hop skarlakansröda klädstycken (eller en flock kamala-blommor), hans fram- och bakklöfvar voro liksom gjorda af lackarbete, hans svans var som svansen af en yak-oxe, och hans kropp var så stor som en fölunges.

Han hade sitt tillhåll i skogen, omgifven af femhundra gaseller, under namn af Nigrodha-gasell-konungen. Ej långt därifrån uppehöll sig en annan gasellkonung, äfvenledes omgifven af femhundra gaseller, vid namn Sakha-gasellen. Äfven denne var guldfärgad.

Vid den tiden var konungen af Benares mycket begifven på gaselljakt. Han åt intet mål utan kött. Därför samlade han dagligen by- och landtinvånarna för att gå på jakt, hvarigenom han störde folket i deras arbete. Folket tänkte: »denne konung hindrar allt vårt arbete. Om vi skulle ta och så foder i parken åt gasellerna och anskaffa vatten och sedan locka in ett stort antal i parken, stänga porten och öfverlämna dem till konungen.»

Och i hela parken planterades insåningsfoder, anskaffades vatten och anbragtes en port; sedan togo de stadsinvånarna med och begåfvo sig till skogen med klubbor och andra vapen i hand för att söka efter gasellerna. För att fånga gasellerna i midten omringade de en plats ungefär en mil i genomskärning, och på detta sätt kommo de att omfatta Nigrodhamiga- och Säkhmiga-gasellernas uppehållsort, så att de hade dem midt i kretsen. När de nu sågo gasellhjordarna, började de

med sina klubbor slå på träden och buskarna o. s. v. och stöta i marken, samt drefvo på detta sätt gasellhjordarna ur deras lyor. Sedan drogo de sina svärd, spjut, bågar och andra vapen och utstötte ett väldigt skrik och drefvo så gasellhjordarna in i parken och stängde till porten. Sedan begåfvo de sig till konungen och sade: »o konung, när du ständigt skall gå på jakt, så förstör du vårt arbete. Vi hafva nu fört hit gasellerna från skogen och fyllt din park därmed; ät nu hädanefter deras kött!» — Och de togo afsked från konungen och gingo sin väg.

När konungen hört deras ord, begaf han sig till sin park och fick bland dem se de båda gyllene gasellerna; dessa tillförsäkrade han okränkbarhet. Från den tiden gick han nu ibland själf och nedlade en gasell och tog den med sig; ibland brukade kocken ge sig åstad, skjuta och taga med sig hem en gasell. När nu gasellerna fingo syn på bågen, brukade de, gripna af dödsfruktan, taga till flykten. Men när de så erhållit två eller tre sår, blefvo de matta och svaga samt dogo.

Gasellhjorden gjorde Bodhisatta uppmärksam härpå. Denne lät tillkalla Sākha och sade till honom: »käre vän, i allt för stort antal ödeläggas gasellerna. Om gasellerna nu också nödvändigtvis måste dö, så skola de dock från denna stund till ingen nytta behöfva såras med pil. I stället skall vid slaktbänken en regelbunden ordning emellan gasellerna följas: ena dagen skall turen vara hos min hjord, den andra hos din. Och den gasell, som lotten träffat, skall gå till stocken och lägga sig ned med hufvudet därpå; på detta sätt skola de andra gasellerna icke behöfva onödigtvis såras.» — Sākhamiga instämde och sade: »godt!» Hädanefter plägade den gasell, på hvilken turen föll, gå och lägga sig ned på stocken med halsen därpå. Kocken gick dit och tog med sig tillbaka den, som han fann liggande där.

Men så en dag träffade lotten en dräktig gasell i Sākha's hjord. Denna gick till Sākha och sade: »herre, jag är dräktig; när jag födt min lille kalf, så blir det två som kunna komma under lottning: låt turen gå förbi mig nu!» — Men han svarade: »det är icke möjligt att låta lotten falla på någon annan; du bör veta, hvad som är bestämdt för dig, gå därför.» — Då hon från dennes sida icke fick något understöd, gick hon till Bodhisatta och framlade saken för honom

När han hört hennes ord, sade han: »välan, gå du, jag vill låta turen gå förbi dig;» därmed gick han själf och lade sig ned med hufvudet på stocken. När nu kocken fick se honom, tänkte han: »här på stocken ligger gasellkonungen, som fått sig tillförsäkrad okränkbarhet; hvad skall det betyda?» Och han sprang till konungen för att meddela honom det. Ögonblickligen steg konungen upp i en vagn och anlände med stort följe. När han såg Bodhisatta, sade han: »min vän gasellkonung, har inte du af mig erhållit okränkbarhet, hvarför ligger du då si så där?»

»Store konung, en dräktig gasellhona kom till mig och sade: 'låt min lott träffa en annan!' Men det är alldeles omöjligt för mig att på en annan öfverflytta dödens lidande; därför beslöt jag skänka mitt lif för henne, tog i hennes ställe döden på mig och har därför lagt mig här. Tro icke, store konung, att någonting ligger bakom detta!»

Konungen svarade: »o herre, du gasellernas gyllene konung, aldrig har jag förut ens bland människor sett någon så full af tålamod, kärlek och medlidande. Därför är jag synnerligen tillfredsställd med dig. Stå upp: dig och henne ger jag okränkbarhet.»

»Om två erhålla okränkbarhet, hvad skola de öfriga göra, o konung bland män?»

»Jag skonar äfven deras lif, herre.»

»O, store konung, sålunda skola gasellerna i parken skonas, men hvad skola de öfriga fyrfota varelserna göra?»

»Äfven de komma att skonas, herre.»

»Store konung, de fyrfota varelserna skola alltså skonas, men hvad skola fåglarnas skaror göra?»

»Äfven de komma att skonas, herre.»

»Store konung, fåglarnas skaror skola alltså skonas, men hvad skola fiskarna, som lefva i vattnet, göra?»

»Äfven de skola skonas, herre.»

Sedan sålunda Bodhisatta hade bönfallit konungen om okränkbarhet för alla varelser, stod han upp, befäste konungen i de fem föreskrifterna och sade till honom: »vandra dygdens väg, o store konung! Om du vandrar dygdens och rättens väg i förhållande till fäder och

mödrar, söner och döttrar, brahmaner och husfäder, stadens och landets bebyggare, om du vandrar fridens väg, så skall du efter kroppens upplösning vinna den himmelska saligheten.» När han sålunda för konungen förklarat läran med en Buddhas ljufhet, stannade han ännu några dagar i parken, under det han uppmuntrade konungen, och gick sedan, omgifven af sin gasellhjord, ut i skogen.

Den omtalade gasellhonan födde en son, skön som en lotusknopp, som håller på att spricka ut. Denne brukade gå till Sākha och leka. Men när modern såg, huru han brukade gå till honom, förmanade hon honom sålunda: »min son, gå hädanefter icke till honom, utan gå till Nigrodha», samt uttalade denna vers:

Nigrodhas följe slut dig till,
ej Sākhas sällskap söke du.
Ty med Nigrodha döden är
för mer, än lif med Sākha är.

Men från den tiden plägade gasellerna, som fått sig okränkbarhet tillförsäkrad, äta upp säden för människorna. Människorna åter tänkte: »gasellerna hafva erhållit okränkbarhet», och de kunde icke skjuta eller förjaga dem. Därför sammanträdde de i konungens borggård och framlade saken för honom. Konungen sade: »det var emedan gasellfursten Nigrodha vann min ynnest som jag beviljade honom (uppfyllandet af) en önskan. Hellre afstår jag från hela mitt konungarike än tar tillbaka mitt löfte. Gån, ingen må i mitt rike taga sig för att göra gasellerna något för när!»

Men när gasellfursten Nigrodha fick höra talas om denna sak, sammankallade han hjorden och sade: »hädanefter fån I icke äta upp säden för andra.» Sedan han sålunda utfärdat detta förbud, lät han meddela människorna följande: »från denna stund behöfva de säd odlande människorna för att skydda sin säd icke göra någon inhägnad, utan endast rundt omkring till märke binda ihop en kedja af blad till tecken.»

Från den tiden, säger man, härstammar bruket att till gränstecken binda ihop blad på fälten; och från den tiden fanns det ingen

gasell, som öfverskred bladmärket. Ty så lydde befallningen, som de erhöllo af Bodhisatta.

Sålunda fortsatte Bodhisatta att förmana gasellhjorden, så länge han lefde, och gick bort med sin hjord i enlighet med sin förtjänst. Äfven konungen, som ståndaktigt hållit fast vid Bodhisattas lärdom och gjort goda gärningar, gick bort till sina förtjänsters ort.

DEN GYLLENE FLAMINGON OCH DEN GIRIGA BRAHMANKVINNAN.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta återföddes i en Brahmanfamilj; och när han var fullväxt, gafs honom till maka en kvinna af hans egen rang, benämd Nandā. Hon hade tre döttrar (vid namn Nandā, Nandavatī och Sundarinandā). Dessa kommo genom gifte in i andra familjer; men Bodhisatta återföddes vid sin död som en gyllene flamingo, men hade kvar minne och kännedom om sina föregående existenser. När han var fullväxt, var han betäckt med en gyllene fjäderskrud. När han iakttog sin mäktiga skickelse med den skönhet, som kommit på dess lott, undrade han: »från hvilken existens har jag kommit hit ned?» Då erinrade han sig, att det var från människornas värld han kommit. När han sedan undersökte, huru hans förutvarande brahmanhustru och döttrar lefde samt erfor, att de tjänade främmande folk och såmedels skaffade sig ett eländigt uppehälle, så tänkte han: »jag har på min kropp gyllene fjädrar, liknande hamradt och drifvet guld. Jag vill gifva dem en fjäder i sänder. Därpå skola min hustru och mina döttrar kunna lefva bekvämligt.» Därmed begaf han sig till deras uppehållsort och slog sig ned på spetsen af takbjälken. Vid åsynen af Bodhisatta frågade hustrun och döttrarna, hvar han kommit ifrån. »Jag är Eder fader», svarade han; »när jag dog, återföddes jag som en gyllene flamingo; jag har kommit för att besöka Eder. I hafven måst tjäna främmande människor och haft en svår kamp för lifvet af brist på existensmedel. Från denna stund vill jag ge Eder en fjäder i sänder. Med att sälja den kunnen I lefva behagligt.»

Därmed gaf han dem en fjäder och gick bort. På detta sätt kom han tillbaka tid efter annan och gaf dem en fjäder i sänder. Och brahmankvinnorna blefvo rika och lyckliga.

Så en dag sade brahmanhustrun till sina döttrar: »kära barn, det är mycket svårt att förstå sig på djurens tankar. Det kan hända att Eder fader aldrig mer kommer hit igen. Därför skola vi nästa gång han kommer ta och plocka af honom alla fjädrar.» Men de satte sig däremot, sägande: »så skamligt vilja vi icke behandla vår fader.»

Men en dag, när den gyllene flamingon återkom, sade brahmankvinnan i sin stora penninghunger: »kom till mig, herre!» När han kommit fram till henne, grep hon honom med båda händer och plockade af alla fjädrar. Men alla dessa fjädrar blefvo, emedan de afrycktes med våld och utan Bodhisattas medgifvande, alldeles lika tranans fjädrar. Och ehuru Bodhisatta sträckte vingarna, kunde han icke flyga. Och kvinnorna kastade honom i en stor tunna och gåfvo honom mat där. Med tiden växte fjädrarna ut igen, men de voro helt hvita. Med återställda vingar flög han upp, begaf sig till sin egen boning och kom aldrig mer tillbaka.

Man vare nöjd med hvad man får; och girigheten är en synd:
guldfågeln visst de fångade, men själfva guldet borta var.

HUSSPÖKET.

DET var en gång, när Brahmadatta var konung i Benares. Bodhisatta kom till världen i en brahmanfamilj inom konungariket Kāsi. Hans fader var till yrket en handelsman. När gossen var omkring sexton år, lät hans fader honom lasta krukmakargods, hvarefter de vandrade från stad till stad, från by till by och slutligen anlände till Benares. Där fingo de sin mat tillagad i en portvaktares hus och åto den. Men då fadern icke kunde erhålla bostad där, frågade han: »hvar kunna resande, som komma för sent, finna bostad?» — Då sade folket till honom: »utanför staden finns en byggnad, men den är hemsökt af ett spöke; om du så önskar, kan du ju i alla fall få bo där.» — Bodhisatta sade: »kom, fader, låt oss gå, haf ingen fruktan för spöket, jag skall kufva det och lägga det för dina fötter.» Därmed tog han sin fader med sig och gick dit. Fadern lade sig ned på en bänk, och hans son satte sig ned vid hans fötter för att gnida dem.

Men spöket, som huserade där, hade mottagit huset efter tolf års tjänst, ägnad åt Vessavana, under följande betingelser: »den som, bland de människor, hvilka inträda i detta hus, när någon nyser, säger: 'må du lefva!', och den som, när någon säger: 'må du lefva!', svarar: 'må du också lefva!' — med undantag af alla dessa, som säga: 'må du lefva!' och: 'må du också lefva!' får du förtära alla andra.»

Spöket låg på husets ryggåsbjälke och tänkte: »jag vill tvinga Bodhisattas fader att nysa.» Med sin magiska kraft uppsände han ett moln af fint stoft, som trängde in i faderns näsborrar. Denne, som låg på bänken, måste nysa. Bodhisatta underlät att säga: »må du

lefva!» Då steg spöket ned från sin bjälke och ville äta upp honom. Men Bodhisatta såg det stiga ned, hvarvid han tänkte: »säkert är det den där, som fått min far att nysa; det är säkert det spöke, som äter upp hvar och en, som icke säger: 'må du lefva!', när någon nyser», och tilltalade sin fader med första versen:

O, Gagga, lef du hundra år och tjugo år därtill ännu!
Må ej Piçāca'er mig förtära; hundra höstar lefve du!

När spöket hört Bodhisattas ord, tänkte det: »denne unge man kan jag icke förtära, eftersom han sade: 'må du lefva!' Men hans fader skall jag förtära;» därmed gick han nära intill fadern. Men då denne såg honom närma sig, tänkte han: »den där är säkert det spöke, som äter upp alla dem, som icke säga: 'må också du lefva!' Jag skall säga så, och så tilltalade han sin son med den andra versen:

Lef också du i hundra år och tjugo år därtill ännu!
Piçāca'erna må äta gift! Men hundra höstar lefve du!

När spöket hört dessa ord, vände det om, tänkande: »hvarken den ene eller den andre kan jag förtära.» Men Bodhisatta ställde följande fråga till det: »hör du, spöke, hur kommer det sig att du förtär de män, som beträda detta hus?»

»Jo, denna rätt erhöll jag för tolf års tjänst ägnad Vessavana.»

»Hvad, har du rättighet att äta alla?»

»Ja, med undantag af dem som säga: 'må du lefva!' och 'må också du lefva!' De öfriga äter jag.»

»Hör, spöke, det är emedan du i en föregående existens har gjort något ondt, som du nu är återfödd som en hård och grym varelse, som är ett fördärf för andra. Om du nu handlar likadant, så kommer du till det allra mörkaste helvetet. Upphör därför från detta ögonblick med våld mot lefvande varelser och andra synder!» Med dessa ord tämde han spöket, hotade det med helvetets fasor, befäste det i de fem föreskrifterna och gjorde det så att säga till ett lydigt spöke.

Dagen därpå samlade sig mycket folk för att se på spöket; när de erfarit, huru det blifvit tämdt af Bodhisatta, gingo de och omtalade

det för kungen: »herre, det är en ung man, som har tämt spöket och gjort det till ett lydigt spöke!» Då lät konungen kalla till sig Bodhisatta och insatte honom till öfverbefälhafvare för hären; öfver fadern hopade han stora ärebetygelser. Spöket gjorde han till en skatteinsamlare; och sedan han ytterligare befäst det i Bodhisattas föreskrifter samt själf utdelat många gåfvor och utfört andra goda verk, gick han bort att öka himlens härskaror.

DEN GYLLENE PÅFÅGELN.

En gång för länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, kom Bodhisatta till världen som en påfågel. I äggtillstånd var han innesluten i ett ägg, hvars skal var så gult som en kaṇikāra-knopp; och när han bröt skalet och kom fram därur, så befanns det, att han hade gyllene färg, skön, inbjudande, tecknad med vackra röda linjer under vingarna. För att skydda sitt lif öfverskred han tre rader af berg, och på den fjärde slog han sig ned på en platå af det gyllene berget Daṇḍaka. Sittande på bergstoppen, när dagen började gry, och afvaktande solens uppgång band han en Brahma-hymn, tjänande till skydd och skärm för honom själf på hans eget betesområde; trollformeln börjar med: »Allt seende uppstiger»:

Allt seende uppstiger ensamkonung,
med gyllne glans, som lyser upp all jorden;
därför jag tillber dig med gyllne glansen:
må vi i ditt beskydd tillbringa dagen!

Så tillbad nu Bodhisatta solen med denna vers; sedan tillbeder han med en annan alla forna Buddha'er som gått bort och dessas dygder:

Brahmaner visa i hvart heligt ämne
min vördnad gälle: må de mig beskydda!
De visa ära, ära deras vishet!
de lösta ära, ära ock förlossning!

Påfågeln denna skyddshymn band och ut att söka föda gick.

Så var han i rörelse om dagen och satte sig om aftonen ned på bergets topp för att se den nedgående solen. Sedan han begrundat

de visas dygder, band han en annan Brahma-hymn för att skydda sig mot och afvärja ondt från sin boning; denna formel börjar: »Allt seende sig sänker»:

Allt seende sig sänker ensamkonung,
med gyllne glans, som lyser upp all jorden.
Därför jag tillber dig med gyllne glansen:
må vi i ditt beskydd tillbringa natten!

Brahmaner visa i hvart heligt ämne
min vördnad gälle: må de mig beskydda!
De visa ära, ära deras vishet!
de lösta ära, ära ock förlossning!

Påfågeln denna skyddshymn band och sedan redde sig till ro.

Ej långt från Benares fanns det en vild jägare (nisada), som bodde i en jägareby. Ströfvande omkring bland Himavant-bergen fick han se Bodhisatta, där han satt på toppen af det gyllne berget Daṇḍaka samt gick och talade om det för sin son.

Så hände det en dag, att konungens af Benares drottning Khemā i drömmen såg en gyllene påfågel, som undervisade uti läran. Detta talade hon om för konungen och tillade: »o konung, jag längtar efter att få höra den gyllene påfågeln undervisa uti läran.» Konungen tog sina ministrar till råds. Ministrarna sade: »det böra brahmanerna veta.» — Brahmanerna sade: »ja, det finns gyllene påfåglar.» — När de tillfrågades, hvar de voro, svarade de: »det veta säkert jägarna.» — Konungen sammankallade jägarna och frågade dem därom. Då svarade den omtalade jägarens son: »det finns ett berg vid namn Daṇḍakaguld, där bor en guldfärgad påfågel.» — »Bind och för hit honom; men döda honom icke!»

Jägaren begaf sig dit och lade ut snaror på påfågelns betesområde. Men till och med när fågeln steg rakt uti den, ville snaran icke gå ihop. När jägaren hållit på härmed i sju år, utan att lyckas fånga fågeln, dog han. Och äfven drottning Khemā dog utan att få sin önskan uppfylld.

Konungen blef vred och tänkte: »det är på grund af påfågeln som drottningen dött.» Han lät rista en inskrift på en guldplatta af följande innehåll: »Bland Himavant-bergen finns det ett berg med nam-

net Daṇḍakaguld. Där lefver en gyllene påfågel. Den som äter af dess kött blir evigt ung och odödlig.» Denna inskrift lät han nedlägga i en låda (korg).

Efter denne konungs död kom en annan konung till makten. Denne kom att läsa inskriften och tänkte: »jag skall bli evigt ung och odödlig», och afsände en annan jägare. Han gick dit, men icke heller han kunde fånga Bodhisatta, utan dog också under sina försök. Sålunda hunno sex efter hvarandra följande konungar att gå ur tiden.

Så kom den sjunde konungen till makten; och äfven han afsände en jägare. Denne anlände dit och fann, att snaran icke löpte ihop på den plats Bodhisatta beträdde, samt att denne uttalade sin skyddsformel, innan han gick till sitt område för att söka föda. Därför gick han bort till gränsen, fångade en påfågelshona, hvilken han lärde att dansa när man klappade händerna och att skria när man knäppte med fingrarna. Sedan tog han den med sig, och tidigt på morgonen, innan påfågeln hunnit uttala sin skyddsbön, gick han och gillrade snaran, i det han ställde upp gillerstängerna och hade påfågelshonan att skria. När påfågeln hört det ovana ljudet af en hona, blef han kärlekssjuk och oförmögen att uttala sin skyddsbön, gick hän emot henne och vardt fången i snaran. Sedan tog jägaren honom och förde honom till konungen af Benares.

Vid åsynen af påfågelns fulländadade skönhet blef konungen högligen förtjust och lät anordna ett säte för honom. Sittande på det anvisade sätet frågade Bodhisatta: »o store kung, hvarför har du låtit fånga mig?»

»Jo, emedan man säger, att alla de som äta af ditt kött skola blifva evigt unga och odödliga; och då jag nu önskade bli evigt ung och odödlig genom att äta ditt kött, så lät jag fånga dig», sade konungen.

»O store kung, om nu de som äta af mitt kött blifva evigt unga och odödliga, då måste ju jag dö?»

»Visserligen måste du dö», sade konungen.

»Välan — och om jag dör, huru kan ätandet af mitt kött göra, att de som det göra icke behöfva dö?»

»Du är guldfärgad; därför, säger man, skola de som äta ditt kött blifva evigt unga och odödliga».

»O store kung, ej utan skäl har jag blifvit guldfärgad; för mycket länge sedan var jag en världshärskare och regerade just i denna stad. Jag iakttog de fem föreskrifterna och kom innebyggarna i hela världens krets att iakttaga desamma. Därför blef jag vid döden återfödd i de Trettiotres värld. Där lefde jag nu så länge min lifstid varade, men när jag gick bort därifrån, återföddes jag i en påfågelshonas kved på grund af en annan, ond, handling, men jag föddes guldfärgad genom makten af mina forna dygder.»

»Att du varit en världshärskare och iakttagit föreskrifterna, samt att du födts guldfärgad så som frukt af dessa dina dygder, — huru vill du få oss att tro det, finns det något vittne därtill?»

»Ja, det finns, o store kung!»

»Hvem då?»

»Välan, store konung, vid den tid, då jag var världshärskare, sväfvade jag ibland omkring i luften sittande på en juvelprydd vagn. Denna min vagn ligger nu begrafven i jorden midt uti den kungliga lotusdammen. Låt gräfva upp den ur den kungliga dammen, så skall han utgöra mitt bevis.»

Konungen samtyckte att göra så, lät tömma ur vattnet ur den kungliga lotusdammen, lät gräfva fram vagnen och satte därefter tro till Bodhisatta. Då sade Bodhisatta följande:

»Store konung, med undantag af Nirvāṇa, som varar evinnerligt, äro alla andra ting, som till sin natur äro skapade, ovaraktiga, förgängliga och underkastade lif och död.» På detta sätt undervisade han konungen i läran och befäste honom i hållandet af de fem buden. Fred fyllde konungens hjärta; han ärade Bodhisatta medelst öfverlämnande af konungariket till honom samt ägnade honom stora hedersbetygelser.

Men Bodhisatta återgaf konungariket, och efter några få dagars vistelse där förmanade han konungen med orden: »var vaksam, o store konung!» samt steg upp i luften och begaf sig upp på Daṇḍakas gyllne berg. — Och konungen stod orubblig fast vid Bodhisattas lärdom; han gaf allmosor och gjorde andra fromma verk och gick bort i enlighet med sina handlingar.

DEN GYLLENE PÅFÅGELN (variant).

DET var en gång för länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta kom till världen i en påfågelshonas kved i ett land, gränsande till Benares. När fostret var fullgånget, lade modern sitt ägg på en plats, där hon tog sin föda, och gick bort. Nu är det så, att ett ägg af en moder, som är vid god hälsa, ej lider någon skada, om det icke finns någon fara från ormar och dylika kryp. Därför hände det sig, att detta ägg, som hade en gyllene färg, lik en kaṇikāra-knopp, när det var utrufvadt, gick sönder på grund af sin egen styrka. Fram kom en påfågelsunge med färg af guld. Hans två ögon liknade frukterna af jiñjaka-busken, hans näbb hade korallens färg, och tre röda linjer gingo rundt om hans hals och sträckte sig till midten af ryggen. När han växt upp, var hans kropp så stor som en handelsmans kärra, och skön att skåda, och alla svarta påfåglar flögo tillsammans, gjorde honom till sin konung och omgåfvo honom alltjämt.

En dag, när han höll på att dricka vatten ur en vattensamling och fick skåda sin egen skönhet, så tänkte han: »jag är skönast bland alla påfåglar; om jag stannar tillsammans med dem på människornas stigar, så kommer någon fara att möta mig, jag vill bege mig till Himavant-bergen och där ensam bo på en ljuflig plats.»

Under natten, när alla påfåglar lågo i sina hemliga gömslen, begaf han sig, utan att underrätta någon därom, in bland Himavant-bergen, öfverskred tre rader af berg och slog sig ned på den fjärde. Detta var i en skog, hvarest det fanns en stor naturlig sjö, betäckt med lotusblommor, och icke långt därifrån ett väldigt fikonträd i närheten af ett berg; och i detta träds grenar var det han slog sig ned Midt uti

detta berg fanns en ljuflig grotta: där åstundade han att dväljas och slog sig ned på en liten platå alldeles framför öppningen till grottan. Till denna plats var det omöjligt såväl att klättra upp nedifrån som att stiga ned uppifrån; fri var den från all fara från fåglars, vildkattors, ormars och människors sida. »Här är det en härlig plats för mig», tänkte han.

Denna dag stannade han där, och när han nästa dag kom ut ur berggrottan, satte han sig ned på bergstoppen vänd emot öster. När han såg solens krets höja sig, så reciterade han skyddshymnen »Allt seende uppstiger ensamkonung» till skydd och skärm under dagens tid. Härefter gick han ned för att söka föda. Sedan han funnit sådan, återvände han om aftonen och satte sig på bergstoppen, vänd emot väster. När han nu såg solens krets gå ned, så reciterade han som skyddshymn »Allt seende nedstiger ensamkonung» till skydd och skärm under nattens tid. — På detta sätt förflöt hans lif.

Men en dag fick en jägare, som lefde i skogen, syn på honom, där han satt på bergstoppen; han återvände emellertid till sin egen boning. Men när dödens tid kom, omtalade han det för sin son: »min käre son, i fjärde bergskedjan i skogen lefver en gyllene påfågel; om konungen skulle önska en sådan, så kan du visa honom den.»

En dag såg Benareskonungens första drottning, hvars namn var Khemā, i morgonbräckningen en drömsyn; drömmen var så beskaffad: en gyllene påfågel predikade läran, och hon själf stod och lyssnade till läran under bifall; när påfågeln slutat sin utläggning, steg han upp och försvann; i det hon själf ropade: »påfåglarnas konung flyr, gripen honom!» vaknade hon. När hon vaknat och förstod att det var en dröm, tänkte hon: »om jag talar om det för konungen, så skall han icke bry sig därom; men om jag säger, att det är en hafvande kvinnas lystnad, så skall han bry sig om det». Då ställde hon sig, som om hon var en lysten hafvande kvinna, och lade sig till sängs. Konungen gjorde henne ett besök och frågade henne sålunda: »min kära, hvad fattas dig?» — »Jag har fått en lystnad», sade hon. — »Hvad är det du önskar, min kära?» — »O konung, jag önskar höra läran af den guldfärgade påfågeln.» — »Men hvar skola vi få tag i en sådan påfågel, min kära?» — »Herre, om jag icke finner den, måste jag dö.»

— »Kära, oroa dig inte för det; om det någonstädes finnes en sådan, så skall du få den». — På detta sätt tröstade konungen henne, gick och satte sig på sin tron och ställde följande fråga till sina ministrar: »hören, min drottning önskar höra läran af en gyllene påfågel; finnes då gyllene påfåglar till?» — »Det böra brahmanerna veta, o konung.» — Konungen frågade brahmanerna. Dessa svarade så: »o store konung, i våra hymner rörande lyckliga tecken heter det: 'bland vattendjur fiskar, sköldpaddor och krabbor, bland landdjur rådjur, flammingo'er, påfåglar och rapphöns: dessa varelser och därtill människor kunna hafva gyllene färg'». — Då samlade konungen ihop alla jägare, som funnos inom hans gränser, och frågade dem: »hafven i någonsin sett en gyllene påfågel?» — Alla svarade: »det hafva vi aldrig sett», utom den, hvilken fadern meddelat hvad han sett. Denne sade: »själf har jag aldrig sett någon, men min fader talade för mig om en plats, där en gyllene påfågel skall finnas.» — Då sade konungen till honom: »min vän, detta betyder lif och död för mig och min drottning; gå och fånga honom samt för honom hit!» Därmed gaf han honom rikligt med pengar och sände honom iväg. Mannen gaf pengarna åt sin son och hustru, gick till platsen och såg Mahāsatta (Den stora varelsen). Han ställde ut snaran, tänkande: »i dag skall han fångas, i dag skall han fångas.» Men han dog utan att hafva lyckats fånga honom. Och äfven drottningen dog utan att hafva fått sitt hjärtas önskan uppfylld. Konungen blef mycket vred och uppbragt: »det är för den där påfågelns skull som min drottning dött.» Han lät på en guldplatta inrista följande: »bland Himavant-bergen på den fjärde kejdan lefver en gyllene påfågel; den som äter af hans kött blir evigt ung och odödlig.» Denna platta lät han lägga i ett värdeskrin (kassaskåp) och gick efteråt ur tiden. Efter honom kom en annan konung. När han läste, hvad som stod skrifvet på plattan rörande evig ungdom och odödlighet, sände han en jägare för att fånga påfågeln; men han dog också under sina försök. Sålunda gingo sex efter hvarandra följande konungar bort, och likaledes dogo sex jägaresöner i Himalaya. När den sjunde jägaren af den sjunde konungen utsändes, som för hvarje dag tänkte: »i dag, i dag!» icke på sju år förmådde fånga påfågeln, började han undra: »hvad kan orsaken vara till att snaran icke löper om den här påfågelns fot?» — När han så

började utspeja fågeln, fann han, huru han morgon och afton uttalade sin skyddsformel, och drog följande slutsats: »det finns ingen annan påfågel här på platsen; detta måste vara en helig fågel. Det är på grund af sin helighets makt, det är på grund af makten i skyddsbönen som hans fötter icke fastna i snaran.» Då han kommit till denna slutsats, begaf han sig till ett gränsland, fångade en påfågelshona, som han upplärde att skrika vid knäppning med fingrarna, och att dansa, när man klappade händerna. Henne tog han med sig och återvände. Därefter utlade han snaran, innan Bodhisatta ännu hunnit uttala sin skyddsformel, knäppte med fingrarna och fick påfågelshonan att skria. Påfågeln hörde hennes läte: ögonblickligen reste sig den under sjutusen år hvilande synden liksom en träffad kobraorm, som reser hatt. Kärlekssjuk, som han nu blef, förmådde han icke uttala sin skyddsformel; med häftig fart styrde han mot henne och störtade ned ur luften liksom för att enkom sätta foten i snaran: den snara, som under sju tusen år icke sprungit i hop, löpte nu ögonblickligen i hop och fångade hans fot. När nu jägaren såg honom hängande vid ändan af gillerstången, tänkte han: »sex jägare förmådde icke fånga denne påfågelskonung; och under sju år har jag också misslyckats. Men i dag, så fort han blef kärlekskrank för denna påfågelshonas skull, var han oförmögen att uttala sin skyddsbön, kom i snaran och fångades och hänger där med hufvudet nedåt. Så dygdig var den varelse jag träffat! Att öfverlämna en sådan varelse till en annan för betalning är otillbörligt. Hvad betyda för mig de hedersbetygelser konungen kan ägna mig? Jag vill släppa honom igen.» Men så tänkte han åter: »detta är en fågel med en väldig styrka, en elefants kraft. Om jag nu går fram emot honom, så skall han, i tanke att jag kommer för att döda honom, af fruktan för sitt lif kämpa med förtviflan och sålunda komma att bryta en fot eller en vinge. Jag vill icke gå honom nära, utan stanna dold och skära af snaran med en pil; då kan han gå sin väg efter sin egen vilja.» Så ställde han sig så att han var dold, lyfte bågen, lade på pilen och spände bågsträngen.

Nu tänkte påfågeln: »denne jägare har gjort mig kärlekskrank; och när han får veta att jag är fången, så kan han omöjligen låta bli att taga vård om mig. Hvar kan han vara? Han blickade än hit

än dit, och slutligen såg han honom med lyftad båge. »Han vill döda mig, taga mig med sig och gå», tänkte han, och af fruktan för döden uttalade han den första versen, bedjande om sitt lif:

Om fången jag dig rikedom skall bringa,
så döda ej mig, fånga mig med lifvet,
och för mig, vän, jag ber dig, in för kungen;
jag tänker du skall få ofantligt rik lön.

När jägaren hörde honom, tänkte han: »påfågelskonungen här tänker, att jag lägger på pilen i afsikt att döda honom, jag skall lugna honom»; och för att lugna honom, uttalade han den andra versen:

För att dig döda ej jag pilen pålagt
i dag på bågen, o påfåglars konung!
Jag önskar med min pil din snara spränga.
Din väg du gånge efter egen önskan!

Härpå svarade påfågeln med två verser:

När du i sju år traktat att mig fånga,
båd' törst och hunger natt och dag uthärdat;
säg, hvarför önskar du ur banden lösa
mig nu, när du i snaran fått mig fången?

Förvisso du har upphört lif att taga,
för dig nu alla väsen lefva trygga,
då du mig önskar ifrån banden lösa,
som redan du i snaran håller fången.

Härpå vidare:

Jägaren: Den människa, som upphört lif att taga,
för hvilken alla väsen lefva trygga,
hvad lycka vinner den i andra världen?
Säg det, jag frågar dig, påfåglars konung

Påfågeln: Den människa, som upphört lif att taga,
för hvilken alla väsen lefva trygga,
berömmelse re'n här i världen höstar,
se'n kroppen upplösts, himmelen han vinner.

Jägaren: »Ej gudar finnas till», så säga många,
blott här i lifvet lyckan står att vinna,

här mognar frukt af goda verk och onda;
som fåfängt gäller det att skänka gåfvor.
Jag dessa heliga väl tro bör skänka:
och så jag snärjer fåglar framgent också.

När Mahāsatta detta förnummit, tänkte han: »för denne skall jag ådagalägga realiteten af en annan värld.» Och i det han med hufvudet nedåt svängde på gillerstången, uttalade han denna vers:

I rymden högt sin ljusa ban de vandra,
de härliga att skåda, sol och måne.
Hvart säger man de höra här bland mänskor,
till denna världen eller till den andra?

Jägaren svarade med denna vers:

I rymden högt sin ljusa ban de vandra,
de härliga att skåda, sol och måne.
De gudar äro, säger man bland mänskor,
till andra världen höra, ej till denna.

Då sade Mahāsatta till honom:

Irrläriga de äro, vederlagda,
ej skäl de ha som neka karman, och att
blott här blir frukt af goda verk och onda,
som anse fåfängt det att gifva gåfvor.

När Mahāsatta så talade, funderade jägaren och uttalade sedan detta verspar:

För visso sant är ordet, som du säger:
hur kan man påstå gåfvor utan frukter?
Att här blir frukt af goda verk och onda?
Hur kan det vara fåfängt gifva gåfvor?

Hur skall jag göra, säg, och hvar, hvar vandra,
hvad öfva, huru, med hvad slags askesdygd?
Mig upplys härom du, påfågelskonung,
att ej jag ned i helvetet må falla!

När Mahāsatta hört detta, tänkte han: »om jag besvarar denna fråga, skall människovärlden synas honom tom och intig. För tillfället vill jag för honom uppenbara den riktiga karaktären af heliga asketbrahmaner. I detta syfte yttrade han två verser:

De som på jorden här asketiskt lefva
i gula kläder, hus och hem förutan,
som tidigt företa sin almosvandring,
från aftonvandring afstå, goda äro.

På rätt tid uppsök goda män som dessa
och fråga dem hvad hälst ditt sinne bjuder:
de skola med sin visdom dig förklara,
hvad som rör denna världen och den andra.

Med dessa ord skrämde han upp mannen med fruktan för helvetet. Påfågeln uppnådde det fulländade stadiet af en Pacceka-Bodhisatta; ty han lefde med sin kunskap på mognadens stadium likt en färdig lotusknopp, som blott står och väntar på beröring af solens stråle. — Då jägaren lyssnade till denna läroförklaring, stående där han stod, begrep han med ens de konstituerande elementen i tillvaron, fick klar insikt uti de tre egenskaperna (förgänglighet, lidande, overklighet) och trängde in uti en Pacceka-Buddhas upplysning.

Detta hans själs inträngande och Mahāsattas befrielse ur snaran skedde båda i ett och samma ögonblick. Paccekabuddha'en tillintetgjorde alla syndiga lustar och begär, och stående på existensens yttersta rand gaf han uttryck åt sin hänförelse i följande högtidliga strof:

Som orm går ur sitt skinn det gamla, skrumpna,
som träd, som grönskar, fäller gula bladen,
så öfvergifvet är mitt jägartillstånd,
så lämnar jag i dag mitt jägartillstånd.

Sedan han uttalat denna inspirerade strof, tänkte han: »just nu har jag blifvit löst ur alla syndens bojor; men i mitt hem har jag många fåglar bundna, huru kan jag släppa dem lösa?» Därpå frågade han Mahāsatta: »o, påfåglars konung, i mitt hem har jag många fåglar bundna, huru skall jag kunna släppa dem lösa?» Nu förhåller det sig så, att allvetande Bodhisatta'er hafva en större kunskap och uppfattning af medel än en Paccekabuddha; därför svarade han: »emedan du, stadd på salighetsstigen, brutit syndernas makt och trängt in uti en Paccekabuddhas upplysning, så gör, stödd härpå, en högtidlig sanningsförsäkran, och i hela Indien skall det icke finnas någon lefvande varelse i band.» Då inträdde han (Paccekabudda-jägaren) genom den dörr, som

Bodhisatta för honom öppnat, och gjorde en högtidlig sanningsförsäkran i uttalande af denna vers:

De fåglar alla, som jag håller bundna,
i hundratal instängda i min boning, —
i dag jag dessa alla lifvet gifver
och friheten — sitt hemvist re'n de hunnit.

Genom denna — om ock sena — sanningsakt löstes banden, och kvittrande fröjdekvitter begåfvo de sig till sina egna boningsplatser. I samma ögonblick fanns i hela Indien, i hvems hus det än var, ända från och med katten, icke en lefvande varelse kvar i bojor. Paccekabuddha'en lyfte sin hand, vidrörde sin panna: ögonblickligen försvann märket som familjefader, och i stället visade sig tecknet som munk. Lik en äldste på sextio år, iklädd munkklädnad och bärande de åtta förnödenheterna, gjorde han då en vördnadsfull bugning för påfåglarnas konung, och vandrande omkring honom med högra sidan vänd emot honom, steg han upp i luften och begaf sig till en håla i berget Nandamūla. Äfven påfåglarnas konung reste sig från snarans gillerstång, sökte sig föda och gick till sin egen uppehållsort.

YXAN, KRUKAN OCH TRUMMAN.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Då ägnade sig fyra brahmanbröder i detta konungarike åt ett lif som eremiter. I Himalayatrakten byggde de sig löfhyddor på lika afstånd från hvarandra och togo där sin bostad.

Den äldste bland bröderna dog och föddes åter som Sakka. Då han fått kännedom härom, gick han i tur och ordning efter förloppet af sju eller åtta dagar till hvar och en af de andra för att hjälpa dem. En dag kom han till den äldste eremiten, hälsade på honom samt satte sig ned på hans ena sida. Så sade han: »herre, hvad är du i behof utaf?»

Eremiten, som led af gulsot, sade: »jag behöfver eld.» Och han gaf honom en liten rak-yxa. (En rak-yxa kallas så, emedan den tjänar till rakknif eller yxa, allt efter huru den är fäst i handtaget.) Då sade eremiten: »hvem skall skaffa mig ved med den här?» Då svarade honom Sakka sålunda: »herre, när helst du behöfver bränsle, tag då och stryk med handen på denna yxa och säg: 'skaffa ved och gör upp eld!' Och yxan skall skaffa ved och göra upp eld.»

Sedan han gifvit honom yxan, gick han till den andre eremiten och frågade honom: »herre, hvad är du i behof utaf?»

Nu var det så, att det var en elefantväg nära hans löfhydda. Och som han var besvärad af elefanterna, sade han: »jag har mycket obehag för de här elefanterna; kör bort dem!»

Sakka skänkte honom en trumma och sade: »herre, om du slår på denna sidan, skola dina fiender taga till flykten, men om du slår på denna, skola de bli dina vänner och dessutom omgifva dig med en här af fyrfaldig sammansättning.» Så gaf han honom trumman.

Därpå gick han till den yngste eremiten och frågade: »herre, hvad är du i behof utaf?»

Denne, som också var behäftad med gulsot, sade: »jag önskar sur mjölk (grädde).»

Sakka gaf honom en mjölkkruka och sade: »om du önskar någonting och vänder upp och ned på denna, så skall en stor bäck komma därur. Denna skall åstadkomma en stor vattenflod och bli i stånd att åt dig vinna ett helt konungarike och ge det åt dig.» Med dessa ord gick han.

Efter detta gjorde yxan upp eld för den äldre brodern; den andre slog på trumman och elefanterna flydde; den yngste hade sin sura mjölk att äta.

Vid den tiden fick en vildgalt, som lefde på en plats, där fordom en by varit, se en förtrollad ädelsten, försedd med underbar kraft. När vildgalten tagit ädelstenen i mun, steg han upp i luften på grund af dess trollkraft och for till en ö midt i oceanen. Då tänkte han: »här passar det sig bra för mig att bo», steg ned och tog sin bostad på en angenäm plats under ett udumbara-träd.

En dag föll han i sömn vid foten af detta träd med ädelstenen framför sig.

Nu var det en man från konungariket Kâsi (Benares), som hade blifvit drifven hemifrån af sina föräldrar, som sade: »denne är oss inte till någon nytta.» Han hade tagit vägen till en sjöhamn och där tagit plats som tjänare åt sjömän och stigit ombord på ett skepp. Midtpå hafvet förliste skeppet. Men på en planka kom han till den omtalade ön. Då han där vandrade omkring för att söka efter vilda frukter, fick han se vildgalten, som låg och sof. Han gick sakta fram, grep ädelstenen och fann sig själf på grund af stenens kraft högt i luften. Då slog han sig ned i udumbara-trädet och tänkte: »den här vildgalten har blifvit en luftvandrare genom ädelstenens underkraft; och det är så han kommit hit, förmodar jag. Nå, jag skall döda honom och göra mig ett mål på hans kött och så ge mig i väg; det skall passa.» — Så bröt han af en gren och släppte den på hans hufvud. Galten vaknade, och när han icke såg ädelstenen, rusade han darrande omkring hit och dit. Mannen, som satt i trädet, skrattade. Galten

såg upp och varseblef honom; så rusade han med hufvudet mot trädet och dog på fläcken.

Mannen steg ned, gjorde upp eld, kokte köttet af galten och gjorde sig ett mål. Därefter steg han upp i luften och begaf sig i väg. Då han så passerade längsefter toppen af Himalayakedjan, fick han se eremiternas boningsplats. Sedan han stigit ned till den äldste eremitens hydda, stannade han där två à tre dagar och gjorde olika slags tjänster; och så kom han underfund med yxans underbara egenskaper. »Den måste jag ha», tänkte han. Så visade han eremiten ädelstenens underbara egenskaper och sade: »herre, tag denna och gif mig yxan i stället!» Eremiten, som önskade kunna färdas i luften, tog den och gaf yxan i utbyte. Mannen tog yxan, gick en liten bit, berörde yxan och sade: »yxa, hugg af hufvudet på eremiten och hämta ädelstenen åt mig!» Och hon gick, högg hufvudet af eremiten och tog ädelstenen.

Sedan ställde han yxan på ett undangömdt ställe och gick till den mellersta eremiten. Hos honom stannade han några få dagar och fick då se trummans underbara egenskaper. Han gaf sin ädelsten och fick i stället trumman. Sedan högg han af hans hufvud på samma sätt som förut.

Sedan begaf han sig till den yngste eremiten, hvarest han upptäckte mjölkkrukans underbara egenskaper. Sedan han utbytt ädelstenen mot mjölkkrukan, afhögg han på samma sätt som förut dennes hufvud.

Han tog nu ädelstenen, yxan, trumman och mjölkkrukan och steg upp i luften. Ej långt från Benares stannade han och sände med en man ett bref till konungen i Benares af följande innehåll: »strid eller afstå konungariket!» När konungen hörde detta bud, skyndade han bort för att »gripa denne lymmel». Men denne slog på ena sidan af trumman, och strax stod en fyrfaldigt sammansatt här omkring honom. När han erfor att konungens stridskrafter voro utvecklade, hällde han ut mjölkkrukan. Då uppstod en stor flod; och den stora människomassan sjönk ned i mjölken och kunde icke komma undan. Berörande yxan, sade han så: »hämta kungens hufvud!» Och yxan gick

bort, tog konungens hufvud och släppte det ned för hans fot. Ingen förmådde höja vapen.

Omgifven af en väldig här, tågade han in i staden, lät kröna (smörja) sig, och under namn af kung Dadhivāhana regerade han sedan med rättrådighet.

* * *

En dag när kungen för nöjes skull kastade nät i den stora floden, fastnade i nätet en mangofrukt, en spis för gudar, som hade kommit från sjön Kaṇṇamuṇḍa. Så snart de som kastade nätet sågo den, gåfvo de den till konungen. Det var en väldig frukt, stor som ett fat, rund och guldfärgad. Konungen frågade folk, som färdades i skogarna: »af hvad för träd är denna frukt?» Då han fått till svar, att det var en magofrukt, åt han däraf, satte dess kärna i sin trädgård och lät vattna den med mjölkvatten.

Ett träd växte upp och bar frukt det tredje året. Stor var den dyrkan, som ägnades trädet, de vattnade det med mjölkvatten, de gåfvo det doftande kransar med fem strålar (fingrar), hängde om det kransar och girlander; de höllo en lampa brinnande med doftande olja. Det hade en beklädnad af ett silkehölje. Frukterna voro söta och guldfärgade.

Kung Dadhivāhana brukade, då han sände mangofrukt till andra konungar, af fruktan för att ett annat träd kunde växa upp af kärnan, sända den först efter det han med en maṇḍutagg genomborrat det ställe på kärnan, där grodden kommer fram. När de då planterade en kärna af en amba-frukt, som de ätit, så kom den icke upp. När de så frågade: »hvad kan orsaken vara?», så fingo de till sist veta skälet. Då tillkallade en af konungarna sin trädgårdsmästare och frågade honom sålunda: »är du i stånd att förstöra sötman på frukterna till kung Dadhivāhanas mangoträd och göra dem bittra?» — »Ja, Ers majestät», svarade han. Då gaf honom konungen ett tusen silfverstycken och sände honom i väg med orden: »gå då!»

Så snart denne nu ankommit till Benares, sände han ett bud till konungen af följande innehåll: »en trädgårdsmästare har kommit.» Så tillkallades han och trädde inför konungen med en hälsning. Han till-

frågades då af konungen, om han var en trädgårdsmästare, och svarade därpå: »ja, Ers majestät», och begynte därtill prisa sin skicklighet. Då sade kungen: »gå och stanna hos min trädgårdsmästare!» Härefter började dessa två att öfvervaka kungens trädgård.

Den nykomne trädgårdsmästaren gjorde trädgården mera tilldragande genom att framkalla blommor och frukt utom den rätta årstiden. Konungen blef därför synnerligen förtjust i honom, så att han afskedade den gamle trädgårdsmästaren och uppdrog trädgårdens skötsel åt den nye.

Knappt hade han funnit trädgården i sin hand, förrän han planterade nimba-träd bitter mango) och pagga-slingerväxter omkring amba-trädet (söt mango). Småningom växte nimba-träden upp. Deras rötter och grenar förenades och slingrades på mångfaldigt sätt in uti amba-trädets rötter och grenar. Sålunda blef detta träd med sin förut söta frukt bittert, med en smak alldeles lik nimba-trädets, och detta genom föreningen med det skadliga och bittra trädet. Sedan trädgårdsmästaren erfarit, att amba-trädets frukter blifvit bittra, begaf han sig i väg.

Kung Dadhivāhana gick och spatserade i sin lustpark samt bet i en amba-frukt. Men han kunde omöjligen få ned saften af amba-frukten, som han fått i munnen, emedan den var alldeles som den vidriga nimba-fruktens, och måste därför hosta och spotta.

Vid denna tid var Bodhisatta hans timlige och andlige rådgifvare. Konungen vände sig till honom och frågade: »lärde man, ingenting af den skötsel, som förr ägnades detta träd, har blifvit försummadt, och ändå har dess frukt blifvit bitter; hvad är orsaken?» Samtidigt framsade han första versen:

Förr hade detta mango-träd
söt lukt och smak och gyllne färg.
Det vårdats har som förr har skett,
hvi har dess frukt nu bitter smak?

Bodhisatta sade honom skälet, i det han reciterade andra versen:

Din amba, Dadhivāhana,
af nimba rundt omkring är stängd;
med gren vid gren och rot vid rot
helt sammansnärjda äro de.

Samvaron med de onda trä'n
har gifvit amban bitter frukt.

När konungen hört dessa ord, lät han hugga bort alla nimba-träd och pagga-slingerväxter samt rycka upp rötterna; all den skadliga jorden togs bort, och söt jord lades i dess ställe, och trädet sköttes omsorgsfullt med mjölkvatten, sockervatten och ljuft doftande vatten. Genom förening med dessa söta safter blef trädet åter sött.

Konungen öfverlämnade vården af trädgården åt den ursprunglige trädgårdsmästaren. Sedan han left till hög ålder, gick han bort (till annan existens) i öfverensstämmelse med sina handlingar.

DEN SANNA TRON.

»Se frukten här af tro och dygd» etc. — Denna historia berättade Mästaren (Buddha), under det han uppehöll sig i Jetavana, angående en (troende) lekmannabroder. Denne var en trogen, from och ädel lärjunge. När han en dag var på väg till Jetavana, kom han på aftonen till stranden af floden Aciravati. Färjemannen hade emellertid lagt upp båten och gått för att höra gudstjänsten. När nu lärjungen icke såg någon båt vid vadstället, och hans sinne var fylldt af ljufva tankar på Buddha, så steg han ned i floden. Hans fötter sjönko icke i vattnet. Han gick liksom på torra landet; men just i det ögonblick han nådde midten af floden, varseblef han vågorna. Då började den på Buddha riktade hänförelsen att slappas, och hans fötter begynte sjunka. Men åter stegrade han den på Buddha riktade hänförelsen, och han vandrade åter på vattnets yta. Så anlände han till Jetavana, hälsade Mästaren och satte sig på hans ena sida. Mästaren inledde ett ljufligt samtal med honom och sade: »käre broder, har du tillryggalagt din väg utan något missöde?» — »Herre», svarade han, »jag var till den grad försjunken i hänförda tankar på Buddha, att jag ställde mig på vattnets yta och vandrade hit, som om jag gått på torra marken.» — »Käre broder», sade då Mästaren, »du är icke den ende, som fått fast grund genom åminnelsen af Buddhas dygder. Äfven i forna dagar hafva fromma lekmannabröder lidit skeppsbrott midt i oceanen, men i åminnelse af Buddhas dygder funnit sin räddning.» På mannens bön berättade han sålunda en historia från forna tider:

I forna tider, i de dagar när Kassapa var högste Buddha, steg en ädel lärjunge, som inträdt på första stadiet af frälsningsvägen, ombord på ett skepp tillsammans med en barberare med en ansenlig förmögenhet. Denne barberares maka hade anförtrott sin man åt lekmannens vård, sägande: »herre, i lycka och olycka må han vara under din omvårdnad.»

På sjunde dagen därefter led fartyget skeppsbrott midt i oceanen. De nämnda två personerna hängde sig fast vid en planka och landade sålunda på en ö. Där dödade barberaren några fåglar, kokte dem, åt

och bjöd äfven lekmannabrodern däraf. Men denne åt icke däraf, sägande: »nog för mig!» För sig själf tänkte han: »på denna plats finns ingen annan hjälp för oss än de Tre tillflykterna (Buddha, läran och orden)» och begrundade dessa Tre juveler. Under det han sålunda var stadd i detta begrundande, förvandlade en ormkonung, som blifvit återfödd på denna ö, sin kropp till ett stort skepp; en hafsgud blef styrman, och fartyget fylldes med sju slags värdefulla saker. De tre masterna voro gjorda af safir, af guld var styret, tågen af silfver och däcksplankorna af guld.

Hafsguden stod ombord och ropade: »några passagerare till Indien?» — Lekmannabrodern sade: »jo, dit ärna vi oss.» — »Kom du, stig ombord!» — Han steg då ombord och ville ropa på sin vän barberaren. Då sade hafsguden: »du får komma, men icke han.» — »Hvarför icke?» — »Han förer icke ett heligt lif, det är orsaken; detta fartyg har jag anskaffat för din skull, icke för hans.» — »Godt! De gåfvor jag gifvit, de dygder jag öfvat, de fullkomligheter jag förvärfvat — af allt detta ger jag honom frukten.» — »Jag tackar dig, herre», sade barberaren. — »Nu», sade hafsguden, »kan jag taga dig ombord.» — Därpå tog han dem båda ombord, seglade öfver hafvet och for på floden upp till Benares. Med sin magiska kraft skapade han i båda dessa mäns hus en stor rikedomsskatt samt sade:

»Med visa män bör man hålla sällskap. Om icke denne barberare hade varit i sällskap med en from lekmannabroder, skulle han hafva omkommit midt i hafvets djup. Och till pris af sällskap med visa män föredrog han följande verser:

Se frukten här af tro och dygd liksom af återhållsamhet:
en orm i skeppsgestalt har fört lärjunge trogen öfver sjön.
Slå följe blott med goda män, med goda män slut vänskap blott:
i god mans sällskap var det som barberaren sin räddning fann.

Sålunda föredrog hafsguden stående i luften läran. Efter sin undervisning tog han ormkonungen med sig och begaf sig till sin boning.

Sedan Mästaren slutat detta föredrag om läran, förklarade han sanningarna och identifierade historiens personer (vid slutet af sanningarna inträdde lekmannen i åtnjutande af det andra frälsningsstadiets frukt): »vid det tillfället inträdde den omvände lekmannabrodern i nirvāna; Sāriputta var ormkonungen, hafsguden var jag själf.»

SIRENERNA.

I forna tider fanns det på ön Ceylon en spökstad (Yakkha-stad) kallad Sinsavatthu; där bodde sirener. Så ofta ett skeppsbrott äger rum, smycka och kläda de sig, taga med sig fast och flytande föda och gå, omgifna af slafvinneskaror och med sina små barn i skötet, köpmännen till mötes. För att dessa skola tänka: »till människors boning hafva vi kommit», pläga de här och där låta dem se män, som plöja och vakta boskap o. s. v., boskapshjordar, hundar o. d. De bruka gå fram till köpmännen och inbjuda dem, sägande: »dricken denna risvälling, tagen del i denna ris, äten denna fasta föda!» Köpmännen, som icke äro på sin vakt, äta hvad som bjudes af dem. När de ätit och njutit och hålla på att taga sin hvila, pläga sirenerna tilltala dem med vänliga och lockande ord. De bruka fråga: »hvar ären I hemma; hvarifrån kommen I; hvarthän ämnen I Er; hvilken anledning har fört Eder hit?» — Då svara de: »vi hafva lidit skeppsbrott och äro därför nu här.» — »Godt, ädla herrar», svara de. »Det är nu tre år sedan våra herrar och män gingo ombord på sina fartyg och seglade bort. De hafva säkert omkommit. I ären också köpmän: vi vilja blifva Edra tjänarinnor.» Så pläga de locka dem med kvinnors knep och konstgrepp och koketteri och älskogskonster, tills de få dem med sig till sirenstaden. Om de då redan hafva några andra i fångenskap, så binda de dem liksom med öfvernaturliga länkar och kasta dem i tortyrhuset. Om de icke funnit några skeppsbrutna i närheten af deras egen bostad, genomsöka de sjöstranden så långt som till floden Kalyāṇī åt ena hållet och till ön Nāgadīpa åt det andra. Så är deras sed.

Nu hände det en dag, att femhundra skeppsbrutna köpmän kastades i land nära dessa sireners stad. Dessa gingo dem till mötes, förledde dem och förde dem med sig till sirenstaden. De män, som de först fångat, bundo de med öfvernaturliga länkar och kastade dem i tortyrhuset. — Sirendrottningen valde så ut åt sig anföraren för köpmännen, de öfriga togo resten; och på detta sätt gjorde de femhundra sirenerna de femhundra köpmännen till sina män. — Under natten stod då sirendrottningen upp, sedan köpmannen fallit i sömn, och begaf sig till tortyrhuset, dödade en del män, förtärde deras kött och återvände. Sammaledes gjorde också de andra. När emellertid sirendrottningen återvände från sin måltid af människokött, var hennes kropp kall. När nu anföraren för köpmännen omfamnade henne, insåg han, att hon var en siren och tänkte: »alla femhundra äro säkert sirener; vi måste fly.»

Bittida morgonen därpå, när han gick för att tvätta sitt ansikte, talade han till de öfriga köpmännen sålunda: »dessa kvinnor äro sirener, icke mänskliga varelser. Så snart andra skeppsbrutna män anlända, skola de göra dem till sina män och förtära oss. Kommen, låtom oss fly!»

Två och ett halft hundra af dem svarade: »vi kunna icke lämna dem; men gån I; vi vilja icke fly vår väg.»

Men anföraren för köpmännen med de tvåhundrafemtio, som följde hans råd, flydde af fruktan för sirenerna.

Vid den tiden hade Bodhisatta kommit till världen som en flygande häst. Han var alldeles hvit, försedd med kråknäbb, med hår likt muñja-gräs, i besittning af öfvernaturlig kraft och med förmåga att flyga genom luften. Från Himalaya steg han upp i luften och begaf sig till Tambapaṇṇis ö (Ceylon). Där öfverfor han de sjöar och träsk, som funnos på ön, och förtärde det ris, som växte vildt däri. Sålunda fortsatte han och yttrade med välljudande, af medlidande fylld mänsklig röst tre gånger följande: »är det någon som önskar komma hem till sitt land? Är det någon som önskar komma hem till sitt land?» — Köpmännen, som hörde hans ord, kommo fram med knäppta händer och ropade: »herre, vi vilja gå hem till vårt land, vi vilja gå hem till vårt land.» — »Stigen då upp på min rygg», sade Bodhisatta. Som-

liga klättrade upp på hans rygg, andra grepo fatt i hans svans, men somliga stodo där med vördnadsfullt knäppta och upplyfta händer. Med hela sin öfvernaturliga makt upptog Bodhisatta äfven dem som ännu stodo med knäppta händer och bar alla de tvåhundrafemtio köpmännen till deras eget land, ställde ned hvar och en på hans egen plats och återvände till sin egen boningsort.

Men allteftersom andra män kommo till sirenernas ort, slogo de ihjäl de tvåhundrafemtio männen, som voro kvar där, och förtärde dem.

De män, som Buddhas ord försmå, när han dem visar rätter väg,
förgås så visst, som köpmännen utaf vampyrer åtos upp.
Men de som göra Buddhas ord, när han dem visar rätter väg,
till frälsning nå, som köpmännen af fågelhästen räddades.

DJURENS SPRÅK.

FÖR länge sedan, när en konung vid namn Senaka regerade i Benares, var Bodhisatta Sakka (Indra). Vid den tiden härskade vänskap mellan konung Senaka och en viss naga-(orm-)konung. Denne naga-konung lämnade, säges det, naga-världen och krålade omkring på marken för att söka föda. Då fingo några bypojkar se honom och sade: »här är en orm» samt slogo honom med jordklumpar och andra saker. Konungen, som var på väg till en förlustelse i sin park, fick då se det och frågade: »hvad göra de där pojkarna?» När han därpå fått till svar, att de höllo på att slå en orm, sade han: »låten dem icke slå honom, drif dem bort!» Detta skedde. Ormkungen, som sålunda fick sitt lif räddadt, gick tillbaka till ormvärlden. Sedan begaf han sig med en myckenhet ädelstenar vid midnattstid till konungens sängkammare, gick in och gaf dem åt honom samt sade: »du har räddat mitt lif», slöt vänskap med honom och kom sedan ofta på besök till honom.

Ormkonungen skickade till konungen en utaf sina ormflickor, omättliga i kärlek, till hans beskydd. Och han gaf honom en trollformel med den upplysningen att, om hon någonsin var ur hans åsyn, så hade han bara att upprepa formeln. En dag gick konungen till parken tillsammans med ormflickan för att förlusta sig i lotusdammen. Så snart nu ormflickan fick se en vatten-orm, aflade hon sin mänskliga gestalt och öfvade otillåtet umgänge med honom. När nu konungen icke såg till henne, funderade han på hvart hon kunde hafva tagit vägen och upprepade trollformeln. Då såg han henne under hennes snedsprång och slog till henne med ett stycke bambu-träd. I vrede försvann hon

till ormvärlden, och tillfrågad hvarför hon återvändt, svarade hon: »din vän slog mig på ryggen, därför att jag icke gjorde som han sade» och visade märket efter slaget. Naga-konungen, som ju icke kände till verkliga förhållandet, tillkallade fyra naga-ynglingar och sände dem med följande uppdrag: »begifven eder till Senaka, gån in i hans sofgemak och förstören honom med andedräkten från edra näsborrar som agnar för vinden!» De gingo då och inträdde i konungens sofgemak vid den tid han skulle gå till sängs.

I det ögonblick de inträdde i rummet hörde de konungen säga till drottningen: »kära, vet du hvart nāga-flickan kan hafva tagit vägen? — »Nej det vet jag icke, herre.» — »I dag, när vi höllo på att bada och förlusta oss i lotusdammen, aflade hon sin mänskliga hamn och betedde sig otillbörligt tillsammans med en vattenorm. Då sade jag till henne: 'låt bli det där!' och gaf henne med ett stycke bambu ett slag för att ge henne en läxa. Nu fruktar jag, att hon gått till nāga-världen och berättat någon lögnhistoria för min vän och därmed fördärfvar hans vänskap för mig.» När naga-ynglingarna fick höra detta, vände de genast om till ormvärlden och omtalade saken för sin konung. Upprörd begaf han sig ögonblickligen till konungens sofrum, berättade hvad som förefallit och bad om förlåtelse samt tillade: »detta är den godtgörelse jag lämnar.» Och därmed gaf han konungen en trollformel, hvarigenom han kunde förstå alla ljud: »detta, o konung, är en ovärderlig formel; men om du låter någon annan få kännedom om den, så måste du gå i elden och dö!» sade han. — »Godt», sade konungen och tog emot den.

Från detta ögonblick förstod han alla ljud, till och med hvad myrorna sade. En dag satt han på altanen och åt fast föda med honung och sirap, då en liten droppe honung, en droppe af sirapen och en bit bakelse föll på marken. En myra fick se det, kom hastigt sättande och ropade högljudt: »konungens honungskärl på altanen är spräckt, hans sirapsvagn och bakelsevagn ha kört omkull; kommen och äten honung, sirap och bakelse!» Konungen, som hörde detta högljudda samtal, skrattade. Drottningen, som stod i närheten, tänkte: »hvad kan konungen hafva sett, efter som han skrattar?» När nu konungen ätit sin måltid, badat och satt sig ned med benen i kors, sade en flughane till

sin hona: »kära, kom, låt oss hänge oss åt kärleksnjutning!» — Därpå svarade hon: »ge dig till tåls ett ögonblick, min man. Snart skall man bringa parfymer till konungen. När han så parfymerar sig, kommer det att falla några korn till hans fötter. Om jag stannar där, så blir jag välluktande. Sedan kunna vi sätta oss ned på konungens rygg och älska.» När konungen hörde detta samtal, så skrattade han. Drottningen tänkte åter: »hvad kan konungen hafva sett, eftersom han skrattar så?» — En annan gång, när konungen satt och superade, föll en klimp kokt ris till marken. Då skreko myrorna: »en vagn lastad med ris har gått sönder i kungapalatset, och det finns inga som taga vara på riset och äta det.» Åter skrattade konungen, när han hörde detta. Drottningen tog en sked af guld, och betjänande honom funderade hon som så: »är det vid åsynen af mig som konungen skrattar?» Tillsammans med konungen steg hon upp i sängkammaren, och då man gick och lade sig, frågade hon: »hvarför skrattade du, o konung?» — »Hvad har du att göra med hvarför jag skrattar?» svarade han. Efter oupphörliga frågor talade han till sist om skälet. Då sade hon till honom: »gif mig din kunskapsformel!» Hvarpå han svarade: »nej, det kan jag icke.» Ehuru afvisad, återkom hon med sin bön.

Konungen sade: »om jag ger dig denna formel, så måste jag dö.» — »Ja, om du också dör, så ge mig den!» Konungen, som stod under inflytande af kvinnan, samtyckte med ett »godt!» och steg upp i en vagn för att fara till parken, hvarvid han sade: »jag skall kasta mig i elden, sedan jag bortgifvit denna trollformel.»

I detta ögonblick såg Sakka, gudarnas konung, ned på jorden, och så snart han uppfattat hvad som försiggick där, sade han: »se denne dåraktige kung, för en kvinnas skull beger han sig nu i väg för att kasta sig i elden; jag skall rädda hans lif.» Därmed tog han Sujā, en Asuradotter, med sig och begaf sig till Benares. Henne gjorde han till en get och förvandlade sig själf till en bock, och i det han beslöt att vara osynlig för mängden, ställde han sig framför konungens vagn. Konungen och de för vagnen spända Sindhu-åsnorna sågo honom, men ingen annan. För att framkalla ett samtal låtsade bocken inlåta sig i älskog med geten. En af åsnorna, som voro förspända för vagnen, fick se skådespelet och sade: »min vän bock, väl har jag förut

hört, men själf icke sett, att bockar äro dumma och skamlösa; men nu, ser jag, gör du i allas vår närvaro hvad som är oanständigt och endast bör utföras i hemlighet och på en undangömd plats; och du skäms inte. Hvad vi hört förut stämmer väl öfverens med hvad vi här fått åse.» Och så föredrog åsnan första versen:

Det sant är hvad som vise män om bocken säga: 'han är dum'.
Hur dum! Han vet ej hvad han öppet gör blott hemligt göras bör.

Härpå svarade bocken med två verser:

Min vän, dig fattas dumhet ej, betänk det väl, o åsneson:
du bunden är med rep, din käk är sned, ditt anlete är sänkt.

En annan dumhet hos dig är, att, löst, du icke flyr din väg:
men han är ändå dummare, som du där drar på, Senaka.

Konungen förstod båda djurens samtal. Därför skickade han hastigt vagnen iväg, när han hörde det. När åsnan hörde bockens ord, sade den en fjärde vers:

Välan, att jag är dum, min vän, det må du veta, åsnors kung;
men hvarför Senaka är dum, förklara det för mig, jag ber!

Till förklaring häraf uttalade bocken den femte versen:

Den som en viktig skatt har fått och kastar bort den på sin fru
sig själf till spillo ger med den, men trogen är hon ändå ej.

När konungen hörde dessa ord, sade han: »o bockars kung, säkert vill du mitt bästa: säg mig nu hvad som är bäst för mig att göra!» Då sade bocken: »store konung, af alla djur som finnas här finns intet som har någon annan kärare än sig själf. Det är icke rätt att tillspilloge sig själf och kasta bort den ära man vunnit för någon kär egendoms skull.» Och så föredrog han den sjätte versen:

En kung som du har säkert vunnit något kärt,
men bryr sig ej därom, när lifvet står på spel.
Det viktigaste utaf allt är lifvet:
är det i säkerhet, hvad kärt är vinnes.

Sålunda uppmuntrade Mahāsatta konungen. Denne var tillfredställd och frågade: »o bockars konung, hvarifrån kommer du?» —

»Jag är Sakka, o store konung, som af medlidande med dig kommit för att rädda dig från döden.» — »O gudars konung, jag lofvade henne att gifva henne trollformeln; hvad bör jag nu göra?» — »Det är i hvarje fall icke nödvändigt att förgöra Eder båda; säg till henne: 'detta är ett bruk som måste iakttagas för att formeln skall ha sin kraft', och låt rappa på henne med några rapp! På det sättet skall hon icke få den. Konungen sade: »det är bra!» och samtyckte. Sedan han gifvit konugen detta råd, begaf sig Bodhisatta till sin himmel.

Konungen gick till parken, lät kalla drottningen och sade: »kära, vill du ha formeln?» — »Ja visst, herre!» — »Då måste du genomgå det vanliga bruket.» — »Hvad är det för ett bruk?» — »Jo, under det du får hundra slag på ryggen, får du icke ge ett ljud ifrån dig.» Hon samtyckte af begär efter formeln. Konungen tillkallade tjänare, gaf dem piskor och lät dem piska henne på båda sidor. Hon uthärdade två à tre slag; sedan skrek hon: »jag vill icke ha formeln!» — Konungen sade då till henne: »du ville hafva dödat mig för att få trollformeln.» Därefter lät han hudflänga hennes rygg och sände bort henne. Efter den stunden förmådde hon icke vidare tala därom.

SONLIG KÄRLEK.

FÖR länge sedan, på Buddha Kassapas (Dasabalas) tid, bodde i Benares en man vid namn Mittavindaka, som var son till en köpman, hvars förmögenhet belöpte sig till åttio koṭi'er (800,000,000). Mittavindakas fader och moder hade beträdt det första stadiet på frälsningsvägen, men själf var han ond och otrogen.

När, under tidens lopp, fadern dött, skötte modern familjens affärer. Hon sade till sonen: »min kära son, svårt är för dig att uppnå mannastadiet; gif allmosor, öfva dygd, håll fastedag och lyssna till läran!» — Då sade han: »moder, ej bryr jag mig om allmosor och slikt; nämn aldrig därom vidare; jag kommer att lefva som hittills.» En fullmånadshelgdag, då han förde ett dylikt språk, svarade honom hans moder sålunda: »min käre son, denna dag är utmärkt som en mycket helig dag: underkasta dig i dag fastedagens föreskrifter; besök klostret samt lyssna till läran natten igenom; kom så tillbaka, och jag vill gifva dig tusen penningstycken.»

Af begär efter dessa pengar samtyckte han med ett »ja!» och underkastade sig föreskrifterna. Så snart han frukosterat, begaf han sig till klostret och tillbragte där dagen. Men för att under natten intet enda lärans ord skulle nå hans öra, lade han sig ned på en bestämd plats och föll i sömn. Tidigt på morgonen följande dag tvättade han sitt ansikte, gick hem till sitt hus och satte sig ned.

Nu tänkte hans moder för sig själf: »i dag skall min son, sedan han hört läran, komma tidigt hem och hafva med sig den äldste (munk), som föredragit läran.» Följaktligen gjorde hon i ordning risvälling samt annan fast och flytande föda, anordnade ett säte och afvaktade

hans ankomst. När hon såg honom komma mol allena, sade hon: »min käre son, hvarför har du icke tagit läraren med dig?» — »Jag bryr mig inte om någon lärare, moder», sade han. — »Tag då och drick denna risvälling!» sade hon. »Du lofvade mig tusen guldstycken; gif mig dem först, sedan skall jag dricka», sade han. — »Drick min son; sedan skall du få pengarna.» — »Nej, jag dricker inte, förrän jag fått pengarna», sade han. Då lade modern fram för honom en börs med tusen guldstycken. Då drack han risvällingen, tog börsen med de tusen guldstyckena. Därmed gjorde han sedan affärer och vann inom kort två miljoner.

Då uppstod hos honom tanken att anskaffa ett fartyg och därmed göra affärer. Han utrustade alltså ett fartyg och sade till sin moder: »moder, jag tänker göra affärer med detta fartyg.» — Då sade hon: »du är min ende son, käre; i detta hus finnes mycken rikedom; men hafvet är fullt af faror: gå icke!» — Så sökte hon hindra honom. — Men han sade: »jo, gå skall jag, du kan icke hindra mig.» — »Jo, jag skall hindra dig», svarade hon och fattade hans hand. Men han stötte bort hennes hand, slog och sträckte henne till marken samt skaffade bort henne. Sedan gick han ombord och seglade ut på hafvet.

På sjunde dagen stod fartyget orörligt på hafvets yta, och detta på grund af Mittavindaka. Lottning företogs; och ehuru han sökte värja sig mot lotten, föll den tre gånger å rad i Mittavindakas hand. Sedan gaf man honom en flotte; och med orden: »må ej många gå under för denne endes skull» kastade man honom i hafvet. I samma ögonblick sköt fartyget fart på hafvet.

På sin flotte kom Mittavindaka till en ö. I ett kristallpalats blef han varse fyra kvinnliga afdöda andar. Sju dagar plägade de erfara endast lidande, sju dagar lycka. I deras sällskap erfor han nu sju dagars himmelsk salighet. När de sedan skulle inträda i lidandeperioden, sade de till honom: »herre, vi skola återkomma om sju dagar; stanna du här, tills vi komma tillbaka, utan att vara bekymrad!» Med dessa ord aflägsnade de sig.

Men behärskad af begär som han var, steg han åter ombord på sin flotte; och under det han färdades på hafvets yta, kom han till en annan ö. Där såg han i ett palats af silfver åtta andra kvinnliga an-

dar. På samma sätt såg han på en annan ö sexton andar i ett palats af juveler; och på ännu en såg han trettiotvå kvinnliga andar i ett palats af guld. Som förut lefde han tillsammans med dessa i åtnjutande af himmelsk sällhet. Men när deras tid kom att lida sitt straff, begaf han sig åter ut på hafvet; till sist fick han se en stad, omgifven af en mur och försedd med fyra portar. Men detta var helvetet Ussada, en plats där många till helvetet dömda varelser hafva att bära följderna af sina egna handlingar. Men för Mittavindaka såg det ut som en stad, den där var på ett lysande sätt smyckad. Och han tänkte: »jag vill inträda i den där staden och göra mig till konung i densamma.» Och han inträdde och såg där en till helvetets kval dömd varelse, som pinades med att lyfta ett hjul, skarpt som en rakknif. Men för Mittavindaka tycktes det, som om detta knifhjul på hans hufvud vore en lotusblomma; de femfaldiga fjättrarna på hans bröst tycktes honom vara en lysande harneskskrud; blodet som droppade ned från hans hufvud tycktes honom vara välluktande smörjelse af röd sandelolja; det stönande ljudet var för honom som ljudet af den ljufvaste sång.

Och han gick fram till mannen och sade: »hör man, länge nog har du fått bära den där lotusblomman; gif den nu till mig!» — Han svarade: »icke är det en lotusblomma, utan ett rakknifshjul.» — »Så säger du, emedan du är ovillig att gifva mig den.» — Då tänkte den fördömda varelsen: »mina forna gärningar torde vara uttömda. Utan tvifvel har denne man, likt mig, kommit hit, emedan han slagit sin moder. Välan, jag skall gifva honom knifhjulet.» Och han tilltalade honom sålunda: »hör då, kom hit, tag denna lotusblomma!» — därmed kastade han knifhjulet öfver hans hufvud. Och det föll på hans hjässa och krossade den. Ögonblickligen kände nu Mittavindaka att det var ett knifhjul och sade: »tag tillbaka ditt knifhjul, tag tillbaka ditt knifhjul!» — Så stönade han utom sig af smärta. Men den andre var försvunnen.

Vid detta tillfälle gjorde Bodhisatta, omgifven af stort följe, en vandring rundt helvetet Ussada och anlände till denna plats. Mittavindaka fick syn på honom och utropade: »o herre, gudarnas konung, detta hjul skär igenom mig och rifver sönder mig liksom en mortelstöt, som krossar sesamkorn! Hvad synd har jag begått?» Så frågade han och yttrade följande två verser:

Fyrportad denna staden är, en mur af järn den omger fast:
i den jag stängd och fången är, säg hvilken synd jag har begått?

Fast slutna äro portarna; jag är som fågel uti bur:
o ande, säg, utaf hvad grund jag så af hjulet träffad vardt?

För att förklara saken yttrade då gudarnas konung dessa verser:

Ett hundra tusen ägde du och detta tjugu gånger om;
dock, vän, du följde ej det råd, som nära släkting kärligt gaf.

Snabbt flög du öfver hafvets ban, där ringa framgång står att nå;
från fyra du till åtta kom, från åtta du till sexton gick,

från sexton till de trettiotvå: du lyckans hjul förföljde jämt.
På hjässan till den man, som bad därom, nu hjulet rasar vildt.

De, som begärens allfarväg, som hög, ofyllbar, vid går fram,
blott åtrå, vandra, deras lott det är att bära straffets hjul.

Den ej vill offra rikedom, till Vägen ej sin tillflykt tar,
som detta icke vet, hans lott det är att bära straffets hjul.

Betänk din gärnings följd och stora rikedom;
följ ej din lust till orätt fången vinning,
hvad goda vänner råda, gör det villigt,
och detta pinohjul skall dig ej hinna.

Då Mittavindaka hörde detta, tänkte han för sig själf: »denne gudason känner noga de gärningar jag utfört; säkert vet han också måttet på min pina.» Och han framsade den nionde versen:

Hur länge skall uppå mitt hufvud detta pinohjul förbli?
Hur många tusen år? Förtälj mig, då jag frågar dig därom!

Till förklaring häraf anförde Mahāsatta den tionde versen:

Det rulla skall och åter rulla, Mittavinda, hör mig nu:
på hjässan din är hjulet fast, det släpper dig ej lefvande.

Med dessa ord återvände gudasonen till sin egen boning, men den andre föll i det stora fördärfvet.

DEN SNABBA FÅGELN.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta kom till lif i skötet af en snabb svan (flamingo) och lefde på berget Cittakūṭa, omgifven af en flock på nittiotusen andra svanor. En dag, när han tillsammans med sin flock hade ätit den vildt växande risen i en viss damm på Indiens slättbygd, flög han genom luften — med sitt väldiga följe liksom bredande en gyllene matta från den ena toppen till den andra af staden Benares — och han flög långsamt liksom med lek upp till Cittakūṭa. Då kom konungen af Benares att få se honom och sade till sina hofmän: »den där fågeln måste vara en kung som jag.» Han fattade tycke för fågeln, och tagande med sig kransar, vällukter och smörjelse, gick han och såg efter Mahāsatta, och allt slags musik lät han utföra. När Mahāsatta såg att han ägnade honom sådan heder, frågade han de öfriga svanorna: »hvad önskar konungen, då han ägnar mig sådan hedersbetygelse?» — »Han önskar blifva vän med dig, herre.» — »Välan, låt mig då blifva vän med honom!» sade han. Och han stiftade vänskap med konungen och återvände sedan.

Någon dag därefter, när konungen gått till sin park och kom till sjön Anotatta, flög fågeln till konungen med vatten på ena vingen och sandelpulver på den andra; med vattnet stänkte han på konungen, med sandelpulvret beströdde han honom, och sedan flög han i hela folkskarans åsyn med sin flock uppå Cittakūṭa. Från den stunden brukade konungen längta efter att få se Mahāsatta. Han brukade gå och se åt det håll, hvarifrån han skulle komma, samt tänkte: »i dag skall väl min vän komma!»

De två yngsta svanorna, som hörde till Mahāsattas flock, fattade följande beslut: »vi skola flyga kapp med solen» och begärde tillstånd af Mahāsatta att få flyga i kapp med solen. »Kära gossar, sade han, solens lopp är hastigt; att flyga i kapp med solen kunnen I icke. I skolen förgås under vägen, gån därför ej!» De bönföllo en andra och en tredje gång. Men Bodhisatta afrådde dem intill den tredje gången då de bönföllo. Men de stodo fast vid sitt beslut, icke kännande sin egen styrka. Utan att tala om det för Bodhisatta bestämde de sig för att flyga i kapp med solen; och ännu innan solen gått upp, hade de flugit upp och satt sig på berget Yugandharas topp. Då Mahāsatta icke såg dem, frågade han hvart de gått. När han hört hvad som händt, tänkte han: »de skola aldrig kunna täfla med solen, utan komma att förgås under vägen. Men jag skall rädda deras lif.» Därmed flög han upp på Yugandharas topp och slog sig ned där äfven han.

När så solens krets visade sig öfver horisonten, lyfte de unga svanorna och rusade framåt i kapp med solen. Men Mahāsatta flög med dem. Den yngste flög in på förmiddagen, men så tröttnade han. I vingfästena vardt det som om en eld blifvit tänd. Då gjorde den ett tecken till Bodhisatta: »broder, jag kan icke mer.» — »Frukta icke», sade Mahāsatta, »jag skall rädda dig»; han tog honom i sina vingar liksom i en bur, tröstade honom, förde honom till berget Cittakūṭa och satte honom ned midt bland svanorna. Sedan flög den andre upp, hann i fatt solen och flög fram vid sidan af henne. Intill nära middagen följde denne med solen, men då tröttnade han, och han kände liksom en eld i vingfästena. Han gaf då ett tecken åt Bodhisatta, ropande: »broder, jag kan icke mer.» Äfven honom tröstade Bodhisatta på samma sätt och flög med honom i sin vingbur till Cittakūṭa.

I det ögonblicket stod solen i zenit. Då tänkte Mahāsatta: »i dag vill jag pröfva min kroppsstyrka», och i en enda sats flög han upp på berget Yugandhara. Sedan lyfte han, och i en enda sats tog han fatt solen och flög sedan stundom framför, stundom bakom solen. Då tänkte han för sig själf: »det är gagnlöst för mig att flyga i kapp med solen, ett företag som har sin grund i pur fåfänga; hvad skall jag med det? Till Benares skall jag flyga och där tälja för min vän konungen en saga om rättfärdighet och sanning.»

Innan ännu solen kommit öfver himlens midt, vände han och öfverfor hela världen från början till slut; sedan saktade han farten och öfverfor hela Indien från den ena ändan till den andra och anlände slutligen till Benares. Hela staden, tolf mil i omkrets, var liksom betäckt af fågelns skugga som en tronhimmel (i så täta och hastiga cirklar kretsade han omkring staden), och det fanns icke ett hål eller en rämna att se. Men när så småningom farten minskades, förmärktes hål och rämnor i luften. Mahāsatta minskade farten, sänkte sig ned från luften och slog ned på en plats midtemot ett fönster. »Min vän har kommit», ropade konungen i stor glädje. Han öfverlät åt honom offentligen ett säte af guld att slå sig ned på samt sade: »kom, vän, och sätt dig här!» samt framsade den första versen:

Kom hit och sänk dig ned, o svan,
ty kär för mig din åsyn är.
Som herre har du anländt hit:
välj ut åt dig hvad än du ser!

Mahāsatta slog ned på det gyllene sätet. Konungen smorde undre sidorna af hans vingar med hundra, ja, tusen gånger renad sesamolja, gaf honom i en gyllene skål sött ristadt ris och sockervatten och tilltalade honom i honungsljuf ton: »käre vän, du har kommit allena, hvarifrån har du kommit?» Fågeln talade om hvad som händt utförligt. Då sade konungen till honom: »min vän, visa också mig din hastighet i jämförelse med solen!» — »Store konung, den hastigheten kan icke visas.» — »Visa mig då någonting likt den!» — »Godt, store konung, jag skall visa dig någonting likt. Kalla hit dina bågskyttar, hvilka skjuta så fort som blixten!» — Konungen sände efter dem. Mahāsatta utvalde fyra af dem och gick med dem ned från palatset till borggården. Där lät han medelst nedgräfning i marken resa en stenpelare och lät binda en klocka om sin hals. Sedan satte han sig på toppen af pelaren och placerade de fyra bågskyttarna omkring pelaren med ansiktet vändt åt de fyra väderstrecken samt sade: »store konung, dessa fyra män må afskjuta fyra pilar i samma ögonblick i fyra olika riktningar, och jag skall uppfånga dessa pilar, innan de träffa marken, och lägga dem för männens fötter. Du skall veta precis det ögonblick då jag är ute efter pilarna på grund af klockans pinglande,

men själf kommer jag icke att ses.» — Männen afsköto då i ett och samma ögonblick de fyra pilarna; han uppfångade dem och lade dem för männens fötter och visade sig sittande på stenpelaren. »Såg du min hastighet, store konung?» frågade han. Sedan fortsatte han: »denna hastighet är icke min högsta, ej heller min medelhastighet, det är min allra långsammaste: däraf kan du förstå hvilken hastighet jag har, store konung.» — Då frågade honom kungen: »nå, min vän, finns det då någon hastighet som är större än din?» — »Ja, min vän, hundrafaldt, tusenfaldt, ja hundratusenfaldt hastigare förstöras, upplösas, förintas lifselementerna hos de lefvande varelserna.» Sålunda åskådliggjorde han, hur upplösningen af formernas värld ögonblick för ögonblick äger rum.

Då konungen hörde dessa Mahāsattas ord, råkade han i dödsfruktan och kunde icke bevara sansen utan föll vanmäktig till jorden. Mängden råkade i förtviflan, bestänkte konungens anlete med vatten och återkallade honom till sans. Då sade Mahāsatta till honom: »o store konung, frukta icke, men kom i håg, att du skall dö. Vandra rättrådighetens väg, gif allmosor och gör andra goda gärningar samt var vaksam!» Sålunda manade han. Då svarade konungen och sade: »herre, utan en med vishet utrustad lärare som du kan jag icke lefva. Återvänd ej till berget Cittakūṭa utan stanna här, undervisa mig i läran, var min lärare!» Denna bön uttalade han i två verser:

När man den ende hör, så uppstår kärlek,
när man den ende ser, så stillas sakna'n;
när man kan se och höra, lefver kärlek:
o var mig nådig med din hulda åsyn!

Att höra kär du är mig, kärare ändå din åsyn här;
din åsyn är mig kär: o blif uti min närhet, kära svan!

Bodhisatta svarade:

Uti ditt hus jag stanna vill, förplägad, alltid ärad så,
dock drucken skall du en gång säga: 'kungasvanen kokas må!'

Då sade konungen till honom: »då vill jag aldrig röra starka drycker», och han afgaf sitt löfte i följande vers:

Förbannad vare mat och dryck, som är mig kärare än du;
ej starka drycker smakar jag, så länge du bor i mitt hus.

Därefter föredrog Bodhisatta sex verser:

Schakalers skri och fåglars låt, det är ett lekverk att förstå,
men människornas språk, o kung, är ojämförligt dunklare.

Om också man förmenar så: »han är min frände, vän, kamrat»,
dock den som förut var en vän blir sedan bitter fiende.

Den som ditt hjärta gästar hos, om långt bort, ändå nära är;
om än så nära, fjärran är den, hvilkens hjärta afvogt är.

Den som inom ditt hus bär vänligt sinne,
bär äfven öfver hafvet vänligt sinne.
Den som inom ditt hus bär elakt sinne,
bär äfven öfver hafvet elakt sinne.

Samboende, o vagnars herre, fienden dock fjärran är,
den hjärtegode, om ock fjärran, sammanbor, riksfrämjare!

Om man för länge stannar kvar, från kär man ofta okär blir:
därför förrän jag okär blir, jag afsked tager och går bort.

Då sade konungen till honom:

Fastän med knäppta händer vi besvärja dig, du bönhör ej;
till varelser som tjäna dig du icke har ett ord till svar;
välan, blott det vi bedja om: kom åter, gör besök ibland!

Då sade Bodhisatta:

Om lifvet får förflyta lugnt och utan afbrott oförsedt
så väl för dig, riksvårdare, som ock för mig, o store kung,
kanske vi ses ännu ibland, som dagar, nätter gå förbi.

Med denna maning till konungen flög Bodhisatta bort till Cittakūṭa.

ÅLFVORNA.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Mahāsatta kom till världen som en alf (Kinnara) i Himalayaregionen. Hans maka hette Candā. Dessa två bodde tillsammans på ett silfverberg benämdt Canda-(Mån-)berget. Vid den tiden hade konungen af Benares anförtrott regeringen åt sina ministrar, medan han själf, klädd i gula kläder och utrustad med de fem vapnen (svärd, spjut, båge, stridsyxa, sköld) ensam trädde in i Himalaya.

Under det han satt och åt kött af jaktvildt, påminde han sig en liten ström och begynte stiga uppåt. Nu är det så att de alfer, som bo på Månberget, stanna där på berget under den regniga årstiden och endast under den heta årstiden bege sig nedåt. Vid den tiden kom alfen Canda med sin maka ned på slätten och vandrade omkring på dessa platser, smörjande sig med vällukter, förtärande blomsterstoft, klädande sig i blomsterkläder, under lek gungande i slingerväxternas gungor, sjungande med honungsljuf stämma. Han kom också till denna lilla flod; och på en rastplats gick han med sin maka ned i vattnet, ströende omkring sig blommor och lekande vattenlek. Sedan klädde de och höljde sig åter i sin blomsterskrud, och på en sandig plats, hvit som silfverblad, redde de ett läger af blommor, och fattande ett bamburör lade de sig ned på detta läger. Därefter spelade alfen Canda på detta rör och sjöng med honungsljuf stämma, medan älfvan, hans maka, svängande sina mjuka armar, dansade alldeles därintill och sjöng därvid. — Konungen hörde nu deras sång, och skridande sakta, för att icke hans fotsteg skulle höras, nalkades han dem samt stod och såg på älffolket från en dold plats. Ögonblickligen blef han förälskad i älf-

van. Och han tänkte: »jag skall döda hennes make, och sedan jag det gjort, skall jag lefva här tillsammans med henne.» Därmed sköt han på alfen Canda. Utom sig af smärta uttalade han klagande dessa fyra verser:

Allt detta flyter bort, jag tror,
O Candā, uti blodets rus jag är som rusig.
Och lifvet flyr från mig, o Candā, anden stockas, tryter mig.

Hvar läkedom? O heta kval!
Mitt hjärta brinner, sansen min förmörkas.
För din sorg, Candā min, jag lider, utaf andra sorger ej.

Jag dör som gräs, jag dör som träd,
jag torkar som en flod, där vattnet tryter.
För din sorg, Candā min, jag lider, utaf andra sorger ej.

Som regn i sjön vid bergets fot,
så falla tårarna från mina ögon.
För din sorg, Candā min, jag lider, utaf andra sorger ej.

På detta sätt klagade Mahāsatta i fyra verser. Och liggande på sitt blomsterläger, förlorade han medvetandet och låg där liflös. Konungen stod kvar där han var. Men alfkvinnan, rusig af sin egen lycka, märkte icke att Mahāsatta var sårad, ej ens när han yttrade sin klagan. Då hon nu såg honom ligga medvetslös och frånvarande, så begynte hon att undra: »hvilken olycka kan hafva träffat min herre?» När hon vid undersökning fann blod sippra fram ur säröppningen, och oförmögen att uthärda den stora sorg som träffat henne, i och med hvad som händt hennes herre och man, så brast hon i högljudd klagan. »Alfen måste vara död», tänkte konungen, steg fram och visade sig. När Candā fick se honom, tänkte hon: »det måste vara denne röfvare som har dödat min man», och darrande tog hon till flykten. Stående på bergstoppen, anklagade hon konungen i fem verser:

Hur grym du är o fursteson!
För mig, elända, du har dödat älskad make,
af pilen genomborrad där han hvilar invid trädets rot.

Den hjärtesorg jag brottas med
må moder din, o fursteson, få gälda,
den hjärtesorg jag brottas med, då liflös där min alf jag ser!

Den hjärtesorg jag brottas med
må makan din, o fursteson, få gälda,
den hjärtesorg jag brottas med, då liflös där min alf jag ser!

Må moder din, o fursteson,
ej mer sin make se, ej sine söner:
af lusta blott du alfen min, fastän oskyldig, dödat har.

Må makan din, o fursteson,
ej mer sin make se, ej sina söner:
af lusta blott du alfen min, fastän oskyldig, dödat har.

När hon sålunda, stående på bergets topp, i fem verser uttryckt sin klagan, försökte konungen trösta henne sålunda:

Gråt icke, Candā du, ej sörj!
Ditt öga blifvit skumt i mörka skogen.
Ett kungligt hus skall ära dig, ty maka du skall bli åt mig.

När Candā hört konungens ord, sade hon: »hvad är det du säger till mig?» Och med ett lejons rytande utropade hon versen:

Nej, hellre skall jag dö på stund,
än att jag maka blir åt dig, o furste:
af lusta blott du alfen min, fastän oskyldig, dödat har.

När han hörde dessa hennes ord, blef han kvitt sin lidelse och svarade med en annan vers:

O skygga älfvokvinna, du,
till Himavant gå hän, dig önska lifvet!
Din näring buskar är och träd, ty skogen djurens glädje är.

Efter dessa ord gick han likgiltig bort. Så snart Candā såg att han aflägsnat sig, steg hon ned, tog Mahāsatta i famn, bar honom upp på bergets topp samt lade honom ned på själfva bergsplatån. Sedan lade hon hans hufvud i sitt sköte och uttryckte sin häftiga sorg i följande tolf verser:

Här äro kullarna som förr
och hålorna och bergens dolda gömslen:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Här äro fläckar ljufliga,
af blad beströdda, djurens älsklingsplatser:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Här äro fläckar ljufliga,
af blommor strödda, djurens älsklingsplatser:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Från bergen rinna floder ner
med vatten klart och blommor med i flödet:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Se, blå sig resa topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

I guld sig resa topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Så röda glöda topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Så skarpa stiga topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Så hvita glimma topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Hur rikt de skimra, topparna
af berget Himavant, så ljufligt sköna:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Af Yaksas skaror älskadt högt
är berget Gandhamādana, betäckt af örter:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Af alfers skaror älskadt högt
är berget Gandhamādana, betäckt af örter:
men när jag icke ser dig där, o alf, hvad skall jag göra då?

Så gaf hon uttryck åt sin klagan i tolf verser. Och läggande Mahāsattas hand på sitt bröst, kände hon att den ännu var varm. »Canda lefver ännu!» tänkte hon; »jag vill smäda gudarna, och på det sättet vill jag återge honom lifvet.» Därefter ropade hon, hånande gudarna: »finns det icke längre några världsstyrare? Hafva de kanske rest

bort? Eller äro de döda, och är det därför de icke förmå skydda min älskade make?»

Af styrkan i hennes ve blef Sakkas tron het. Då han begrundade saken, fann han skälet; och i skepnad af en brahman nalkades han henne, och med vatten från en kruka bestänkte han Mahāsatta. Ögonblickligen upphörde giftet att verka, färgen återvände, och han kunde icke ens upptäcka platsen, där han blifvit sårad: Mahāsatta reste sig alldeles frisk och sund. Då Candā såg sin käre make alldeles återställd, föll hon ned för Sakkas fötter och sjöng hans pris i följande vers:

Brahman, jag prisar helig dig,
du återgifvit mig, elända, älskad make:
med lifvets vatten, ljufligast, du stänkte honom, när du kom.

Sakka gaf henne följande förmaning: »från detta ögonblick skall du icke mer stiga ned från Månberget och söka människornas stigar utan stanna här.» Och än en gång förmanade han henne och återvände sedan till sitt hemvist. Och Candā sade till sin make: »hvarför stanna här på denna farliga plats, min make? Kom låtom oss gå upp på Månberget!» Och därmed föredrog hon slutversen:

Vi söka bergens floder upp,
med vatten klart och blommor med i flödet:
af tusen trän omsusade, de hviska kärligt till hvarann.

SKÄMTSAGOR OCH SINNRIKA BERÄTTELER.

ÅLDERDOMENS TECKEN.

FÖR länge sedan lefde i Mithila i konungariket Videha en konung vid namn Makhadeva, en from och rättsinnig konung. Denne hade left i successiva perioder af 84,000 år, först som prins, sedan som vicekonung och slutligen som storkonung. — När han tillryggalagt en så lång väg, sade han en dag till sin barberare: »min käre barberare, så fort du får se grå hår på mitt hufvud, så tala om det för mig!» Barberaren fann också, efter förloppet af en lång tid, en dag bland konungens hår, som var lika svart som salva för ögonbrynen, ett enda grått hårstrå, visade det för konungen och sade: »herre, här syns ett grått hårstrå.» — Konungen sade: »käre vän, ryck ut det gråa hårstrået och lägg det i min hand!» Barberaren ryckte alltså ut hårstrået med en gyllene tång och lade det i konungens hand.

Vid den tidpunkten hade konungen ännu kvar en lifslängd på 84,000 år. Trots detta menade han vid åsynen af det grå håret, att dödens konung hade kommit och stod bredvid honom, och att han själf inträdt liksom i ett brinnande hus af löf. Därför tänkte han, fylld af djup rörelse: »o du dåre Makhadeva, det skulle således behöfva komma grå hår på ditt hufvud, innan du förmådde uppgifva synden!» Under det han så tänkte och tänkte på uppträdandet af det grå håret, så uppstod hos honom en inre brand, svettdroppar löste sig från hans kropp, kläderna tryckte honom outhärdligt. Då tänkle han: »redan i denna dag bör jag öfvergifva världen och blifva munk.»

Och barberaren skänkte han en by med en inkomst af hundra tusen. Han sände efter sin äldste son och sade till honom: »min käre son, grå hår ha visat sig på mitt hufvud; jag är vorden gammal; män-

niskors fröjder har jag njutit, nu skall jag söka de himmelska. För mig är det tid att lämna världen. Öfvertag du riket! Men jag vill blifva munk och boende i Makhadevas mangolund öfva asketens plikter.»

Konungen fattade det grå håret med handen och föredrog för sina ministrar denna vers:

Uppå mitt hufvud detta hår, ett förebud på lifvets slut,
har visat sig som gudars bud: nu världsflyktsstunden inne är.

Efter dessa ord uppgaf han redan samma dag sitt rike och ägnade sig åt de visas munklif. I den ofvannämnda Makhadevas mangolund lefde han 84,000 år och uppammade hos sig de fyra kardinaldygderna och förblef i obruten ekstas. När han dog, återföddes han i Brahmas himmel. När han lämnade denna, blef han åter konung i Mithila under namnet Nimi. När han där återförenat sin skingrade släkt, blef han åter munk i en mangolund, förverkligade brahmanfullkomligheterna och uppnådde än en gång Brahmas himmel.

STORSLÅGGAN.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, vann Bodhisatta sitt uppehälle som köpman. Då bodde i Kāsiriket i en gränsby ett stort antal timmermän. Det hände nu att en af dem, en skallig man, höll på att skräda ett träd. Då satte sig en mygga på hans hufvud, som liknade ytan på en glänsande kopparkittel, och stack honom i hufvudet, träffande honom liksom med ett pilstyng.

Då sade timmerhuggaren till sin son, som satt i hans närhet: »käre son, en mygga sticker mig i hufvudet liksom med pilstyng, kör bort den!» — »Käre fader, svarade sonen, ge dig till tåls lite, så skall jag döda den med ett enda slag!» — Just vid den tiden hade Bodhisatta anländt till denna by på sin handelstur och tagit in i ifrågavarande timmermans hus. —

Då sade just timmermannen till sin son: »käre son, kör bort den här myggan!» — »Jag skall köra bort den, fader», sade han, och därmed lyfte han en skarp yxa, i det han ställde sig på sidan om fadern, och i afsikt att träffa myggan klöf han faderns hufvud i tu. Och timmermannen föll ned död på fläcken.

Då tänkte Bodhisatta, som varit åsyna vittne till dådet: »bättre än en sådan vän är en fiende med förstånd; ty redan fruktan för straff skall afhålla honom från att döda en människa»; samt uttalade följande tänkespråk:

En ovän med förstånd är mycket bättre
än vän, hos hvem förståndet brister:
han skulle döda myggan här, fårskallen
till son, men fadrens hufvud klöf i stället.

Efter dessa ord steg Bodhisatta upp, fullföljde sitt lifslopp och gick bort i öfverensstämmelse med sina handlingar. Timmermannes likbegängelse besörjdes af hans anförvandter.

VALET.

»*MITT sköte ger mig lätt en son*» etc. — Denna historia omtalade Mästaren rörande en landtkvinna, när han uppehöll sig i Jetavana-lunden.

Vid ett tillfälle hände det i Kosala-riket, att tre män höllo på och plöjde i utkanten af en skog. Vid den tiden uppehöllo sig röfvare i skogen, hvilka plågade plundra folk och hastigt flydde undan. Under sökandet efter dessa röfvare, hvilka de icke sågo till, kommo landtmännen till denna plats (där de tre gingo och plöjde). »Det är ni som röfvat i skogen och nu ären utklädda till plöjare», ropade de, grepo dem, förde dem som fångar till Kosala-kungen och sade: »här äro röfvarna».

Nu fanns där en kvinna, som alltsomoftast kom till konungens palats och under högljudt klagande framställde följande bön: »gif mig betäckning, gif mig betäckning (skydd)!» Då konungen hörde hennes rop, sade han: »gif henne något att täcka sig med.» De gingo med en dräkt till henne. Vid åsynen häraf sade hon: »det är inte en sådan betäckning jag önskar.» Konungens tjänare kommo tillbaka och berättade: »kvinnan menar icke en sådan här betäckning utan en betäckning af en man.» Då lät konungen kalla kvinnan inför sig och frågade: »är det verkligen betäckning af en man du begär?» — »Ja visst, Ers majestät, svarade hon, ty för en kvinna är mannen den rätta betäckningen; ty utan en man är kvinnan naken, om hon också är klädd i en dräkt af tusen penningars värde.»

(Till bekräftelse af denna sanning bör följande sutta anföras:

En flod är 'naken' utan vatten, 'naket' rike utan kung,
och 'naken' kvinna utan man, om hon ock tio bröder har.)

Förtjust öfver hennes svar, frågade han: »i hvad förhållande stå de tre fångarna till dig?» — »Ers majestät, den ene är min man, den andre min broder, den tredje min son.» — Då sade konungen: »såsom bevis på min ynnest ger jag dig en bland dessa tre, hvilken väljer du?» — »Herre», svarade hon, »om jag får lefva kan jag skaffa mig både en annan man och en annan son; men då både min far och min mor äro döda, kan jag aldrig få en bror: gif mig min broder, herre!» Tillfredsställd med svaret, lössläppte konungen alla tre. Sålunda befriades tre män från olycka genom denna enda kvinna.

Denna händelse blef bekant för munkförsamlingen. En dag voro munkarna samlade i lärosalen och sutto och samtalade om kvinnans förtjänst, sägande till hvarandra: »ärevördige, tre män befriades från olycka genom denna enda kvinna.» Mästaren kom in och frågade: »hvad sitten I och talen om, o munkar?» »Om det och det», svarade de. — »Detta är icke första gången, I munkar, som denna kvinna har räddat dessa tre ur olycka; äfven i forna dagar gjorde hon detsamma.» — Efter dessa ord berättade han historien från forna tider:

För länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, höllo tre män på att plöja i utkanten af en skog — och allt hände som ofvan berättats.

Då konungen frågade kvinnan sålunda: »hvilken bland de tre väljer du?», svarade hon: »herre, kan du inte ge mig alla tre?» — »Nej, det kan jag inte», svarade han. — »Nå väl, om du inte kan ge mig alla tre, så gif mig min broder!» — »Nej väl, din man eller din son, hvad skall du med brodern?» — »Jo, herre», sade hon, »de förra kan jag ersätta, men en broder kan aldrig ersättas!» Och därefter upprepade hon följande vers:

Mitt sköte ger mig lätt en son,
en man jag får på hvarje stig,
men icke ser jag ort, hvarfrån
jag skaffa kan en annan bror.

»Hon har alldeles rätt», sade konungen, förnöjd till sinnes. Och han lät föra ut alla tre männen ur fängelset och återgaf dem åt henne. Hon gick sin väg med dem alla tre.

»I sen således, o munkar», sade Mästaren, »att det icke var första gången som denna kvinna räddade de tre männen ur olycka; äfven i forna dagar gjorde hon detsamma.» Sedan han slutat sitt föredrag om läran, gjorde han sammanfattning och identifierade historiens personer sålunda: »kvinnan och de tre männen (de fyra) från våra dagar voro de samma som kvinnan och de tre männen (de fyra) i forna dagar; jag var på den tiden konungen.»

NAMNET GÖR INTET TILL SAKEN.

FÖR länge sedan var Bodhisatta en lärare med världsrykte i Takkasila och lärde femhundra unga brahmaner veda. En af dessa unga män bar namnet Pāpaka (Onde). Då han nu ständigt fick höra: »kom Pāpaka, gå Pāpaka!» så tänkte han: »jag har ett olycksbådande namn; jag vill taga mig ett annat.» Och han gick till sin lärare och sade: »jag har ett olycksbådande namn, gif mig ett annat!» — Då sade läraren till honom: »gå, min vän, och res rundt landet, tills du funnit ett namn som du tycker om och är lyckobådande! Kom sedan tillbaka, så skall jag ändra ditt namn och ge dig ett annat.»

Den unge mannen sade: »ja!» tog reskost, begaf sig i väg och vandrade från by till by, tills han kom till en stad. Här hade just en man vid namn Jīvaka (Lif) dött. Och då han nu stod och såg på, när denne af anförvanterna fördes till likbränningsplatsen, frågade han: »hvad var mannens namn?» — »Jo, det var Jīvaka (Lif).» — »Är Lif död?» — »Ja, just Lif är död; också Ajīvaka (Ej-lif) dör; namn är ju endast ett kännemärke; du är en dumbom, tror jag.»

Sedan han hört denna upplysning, blef han likgiltig i fråga om sitt namn och gick in i staden.

Där var nu en slafvinna, som blifvit kullslängd vid dörren till ett hus, och hennes husbondfolk höllo på att piska henne med ett rep, emedan hon icke haft med sig hem dagspenningen. Flickans namn var Dhanapālī (eg. skattevårdarinna: Rika, Rikissa). Då han nu på sin marsch gatan framåt, såg huru hon blef piskad, frågade han: »hvarför pisken I flickan?» — »Hon kan icke göra reda för dagspenningen», svarades det. — »Hvad är hennes namn?» — »Rika», sade de.

— »Nå, kan icke Rika, som hon är, godtgöra en lumpen dagspenning?» — »Rika eller Ej-rika (Adhanapālī) stå sig lika slätt därvidlag; namn är ju endast ett kännemärke; du är en dumbom, tror jag.»

Mera försonad med sitt namn, lämnade den unga brahmanen staden och begaf sig på väg. Då fick han se en man, som tagit miste på vägen, och frågade honom: »herre, af hvad anledning går du så här omkring?» — »Jag har gått vilse, herre.» — »Nå, hvad heter du?» — »Jag heter Vägvis» (Panthaka). — »Kan också Vägvis gå vilse?» — »Vägvis eller Vägvill kan lika bra gå vilse. Ett namn är endast ett kännemärke; men du är en dumbom, tror jag.»

Alldeles försonad med sitt namn, kom den unge brahmanen hem till sin mästare.

»Nå, hvilket namn har du nu valt?» frågade Bodhisatta. — »Mästare», sade han, »döden kommer både till Lif och Ej-lif; elända äro både Rika och Ej-rika, vilse kunna både Vägvis och Vägvill gå. Namn är blott ett kännemärke; i och med namnet blott följer ingen verkan; endast gärningen har följder. Jag har inte behof af något annat namn, jag är nöjd med mitt eget», sade han.

Tillämpande hvad han sett på hvad brahmanen nu gjort, yttrade Bodhisatta följande strof:

Att Lif måst dö, fick Onde se, att Rika ändock fattig var,
att Vägvis vilse gått i skogen, det var resans resultat.

KAKA SÖKER MAKA.

DET var en gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta var har hans allsmäktige minister, som rådde honom i världsliga och andliga angelägenheter. Men konungen var af naturen något girig. Han hade en ond häst, som hette Mahāsoṇa (Storfuxen). Hästhandlare, som kommo från nordliga landsdelar, förde med sig femhundra hästar. Man omtalade hästarnas ankomst för konungen. Bodhisatta hade redan förut låtit hästhandlarna bestämma sitt pris och hade betalat utan att pruta. Men konungen, som var missnöjd härmed, tillkallade en annan minister och sade:

»Hör min vän, gå och tag reda på priset; sedan du fått veta detta, så tag och släpp genast Storfuxen lös, så att han kommer in bland hästarna! Laga så att han biter hästarna och sårar dem! När nu hästarna äro i detta svaghetstillstånd, så laga att säljarna slå ned priset och företa ny värdering!» — Mannen samtyckte och gjorde så.

Hästhandlarna, som blifvit uppretade öfver hvad som skett, omtalade för Bodhisatta, hvad hästen gjort.

»Han I ej i Eder stad en annan sådan ilsken best?» frågade Bodhisatta.

»Jo, herre», sade de, »det finns en, som heter Suhanu (Starkkäk), ett ondt, ilsket och vildt kreatur.»

»Tagen den med Eder härnäst I kommen hit!»

»Ja», samtyckte de.

När de så kommo igen, hade de med sig den ilskna hästen. När konungen erfarit att hästhandlarna anländt, öppnade han fönstret, tittade på hästarna och lät släppa lös Storfuxen. Men när hästhandlarna fingo se

Storfuxen komma, släppte de också lös Starkkäk. Men knappt hade de två mött hvarandra, förrän de stodo stilla och slickade hvarandra.

Konungen frågade Bodhisatta hur detta kom sig: »min vän, när dessa två hästkanaljer träffa på andra hästar, äro de ilskna, våldsamma och vilda, bita dem och förorsaka dem obehag; men då de träffa hvarandra, stanna de förtjusta och slicka hvarandra; hvad är orsaken härtill?»

»Skälet, o store konung, är», sade Bodhisatta, »att dessa hästar icke äro af olika karaktär utan af lika karaktär och natur.» — Och han uttalade följande två verser:

Det kommer ej af olik art,
att Soṇa trifs med Suhanu;
ty Suhanu just sådan är,
som samma mål som Soṇa har.

Han trifs med vild och våldsam best,
som grimmans skaft jämt biter af:
så sällar synden sig till synd,
och orätt till hvad orätt är.

Härefter började Bodhisatta förmana konungen sålunda: »o store kung, det gäller att en konung icke får vara för girig och icke bör fördärfva andra människors ägodelar.» Och efter värdering af hästarna förmådde han honom att betala det tillbörliga priset.

Och hästhandlarna mottogo den tillbörliga köpesumman och gingo sin väg väl förnöjda.

SOMADATTA ELLER DEN ENFALDIGE BRAHMANEN.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Då föddes Bodhisatta i en viss brahmanfamilj i konungariket Kāsi (Benares). När han växt upp, studerat i Takkasilā, kommit hem igen och fått kännedom om sina föräldrars fattigdom, tog han strax farväl af sina föräldrar och begaf sig i väg till Benares, i det han sade till sig själf: »jag vill återupprätta min nödställda släkt.» Där blef han nu konungens tjänare samt af honom mycket afhållen och en favorit hos honom.

Nu uppehöll sig hans fader med att plöja åker, men hade endast två oxar. Den ene af dem dog. Då gick han till Bodhisatta och sade: »min käre son, den ene af mina oxar har dött; jag kan icke fortsätta med plöjning; bed konungen ge dig en oxe!» — »Käre fader, jag har först nyligen sett konungen, nu vore det icke lämpligt att bedja honom om en oxe; bed honom själf!» — »Min käre son», sade fadern, »du känner icke till min stora rädsla; i två eller tre personers närvaro kan jag inte få fram ett ord. Om jag träder inför konungen för att be om en oxe, så slutar jag med att ge honom den som finns kvar.»

»Fader», sade Bodhisatta, »må så vara; jag kan icke be kungen, men jag vill göra så att du blir i stånd därtill.» — »Ja, det var bra, gör det!»

Då tog Bodhisatta sin far med sig till en kyrkogård igenväxt med biraṇa-gräs; där tog han och band ihop och ställde här och där gräsknippor och gaf dem namn sålunda, med detsamma han efter hvartannat pekade ut dem för fadern: »detta är kungen, detta är vicekungen, detta är generalen. — Nå, fader, när du se'n kommer inför konungen, så

skall du först säga: 'må den store konungen vara segerrik!' Och så skall du bedja honom om en oxe och framsäga denna vers»; och så lärde han honom följande vers:

Två oxar hade jag o kung;
med dem vi plöjde fältet vårt.
Af dem nu en är död, o kung:
gif mig en annan, krigsman stor!

Ett helt år höll brahmanen på med att lära sig denna vers; då sade han till Bodhisatta: »min käre Somadatta, nu kan jag versen, nu kan jag läsa upp den för hvem det vara må. För mig till konungen!»

»Ja, min käre fader», sade han. Och låtande honom taga med sig en lämplig skänk, förde han sin fader inför konungen. Brahmanen sade: »må den store konungen vara segerrik!» och framlämnade skänken.

Konungen sade: »hvem, säg mig, Somadatta, är denne brahman?»

»Store konung, han är min fader», svarade han.

»I hvad ärende kommer han?» — Då reciterade brahmanen versen för att be om oxen:

Två oxar hade jag, o kung;
med dem vi plöjde fältet vårt.
Af dem nu en är död, o kung:
tag du den andra, krigsman stor!

Konungen förstod, att det måste vara något misstag, skrattade och sade: »Somadatta, ni har många oxar hemma, förmodar jag?»

»Om så är, måste du ha gifvit mig dem, store konung.»

Konungen, som blef förtjust i Bodhisattas svar, skänkte, som brahmangåfva, brahmanen sexton oxar, fina prydnader, en by att förse honom med kläder och sände honom bort med stor heder. Brahmanen steg upp i en vagn, dragen af helt hvita Sindhu-hästar och kom till sin by i stor ståt.

Bodhisatta satt på vagnen vid faderns sida. Under vägen sade han: »min käre fader, ett helt år höll jag på att öfva dig, men när det afgörande ögonblicket kom, så gaf du ändå din oxe åt kungen.» Därefter yttrade han den första versen:

Du ständigt vaksam gjorde hvad som rätt var
på gräsbesatta körgåln hela året,

men läste fel, när du för hofvet trädde:
en man med svagt förstånd ej hjälper öfning.

När brahmanen hört detta, framsade han den andra versen:

Min Somadatta, ett af två
det händer den som har en bön:
han kan få intet, kan få mer,
så är det alltid, när man ber.

DEN OREDLIGE KÖPMANNEN.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta kom då till världen i en ministers familj. När han blifvit fullväxt, skötte han justitieministersysslan i riket.

Vid den tiden fanns det två köpmän, den ene från en lantby, den andre från staden, som voro vänner. Lantköpmannen deponerade hos stadsköpmannen fem hundra plogbillar. Denne sålde plogbillarna, behöll betalningen därför och lade en hög råttexkrementer på den plats där plogbillarna hade legat. En tid därefter kom köpmannen tillbaka och ville ha igen sina plogbillar. »Dem ha råttorna ätit upp», sade den oredlige mannen och pekade på högen af råttlort.

»Nå, det är väl så», svarade den andre. »Hvad kan man göra med saker, som råttor ätit?»

Vid badtiden gick han med den andre köpmannens son till en vän och bad honom dölja honom inne i huset och icke låta honom gå ut någonstädes tills vidare. Själf gick han och badade och kom sedan till den oredlige vännen. — »Hvar är min son?» frågade denne. — »Käre vän», svarade han, »jag tog honom med mig och lämnade honom på stranden, medan jag gick ned i vattnet för att bada. Då kom en hök, grep din son i sina böjda klor och flög upp i luften med honom. Jag klappade händerna, skrek och fäktade, men kunde icke få honom att släppa sitt rof.» — »Du ljuger», skrek skälmen, »en hök kan inte flyga bort med en pojke.» — »Må så vara», sade vännen. Om saker som äro omöjliga hända, hvad kan jag göra däråt? Din pojke har blifvit bortförd af höken, som jag säger.»

Den andre smädade honom: »åh, du skurk, du usle tjuf! Nu skall jag gå till domaren och låta släpa dig inför rätta.» Och gick.

»Som du behagar!» sade lantköpmannen och gick med honom till rättssalen.

Den oredlige köpmannen vände sig till Bodhisatta med dessa ord: »herre, denne man tog min gosse med sig, när han gick och badade, och när jag frågade hvar han var, så svarade han att en hök tagit honom: afdöm min sak!»

Då frågade och sade Bodhisatta till den andre: »säg sanningen!»

»I sanning, herre, så är det; jag tog honom med mig och en hök bortröfvade honom, det är sant, herre.»

»Men hvar i all världen finns det hökar, som röfva barn?»

»Herre, jag har en fråga att göra dig: om hökar icke kunna föra med sig barn i luften, kunna möss äta plogbillar af järn?»

»Hvad menar du med det?»

»Herre, jag deponerade i denne mans hus fem hundra plogbillar. Mannen sade mig att mössen ätit upp dem. Herre, om möss äta plogbillar, så röfva hökar bort gossar; men om möss icke kunna äta upp plogbillar, så kunna icke heller hökar röfva bort gossar. Mannen här säger, att plogbillarna blifvit förtärda af mössen. Afdöm den saken för mig, huruvida de äro förtärda eller icke förtärda!»

Då tänkte Bodhisatta: »denne man har säkert menat som så: 'jag skall fånga skojaren med användning af hans eget knep.'» När han kommit till den insikten, så sade han: »bra uttänkt!» och föredrog dessa två verser:

Han skojarns skojarknep har tagit själf till hjälp,
han satte snara ut, som snärjarns egen var.
Om möss förmå förtära billar utaf järn,
hvarför då hökar ej små gossar röfva bort?

Ett skälmstycke det var, som värdigt är en skälm;
för låghet ligga under låg mans lott plär bli.
Gif du, sonkräfvare, billkräfvaren hans billar,
billkräfvarn ej din gosse undanhålla må!

Så fick mannen, som förlorat sin son, denna tillbaka, och den, som förlorat sina billar, dessa. Efteråt gingo de dit deras handlingar betingade.

HÖGMOD GÅR FÖRE FALL.

I FORNA dagar, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i en köpmansfamilj och idkade köpmansyrket. Vid den tiden kom en kringvandrande tiggarmunk, iklädd en dräkt af läder, på sin vandring efter allmosor i Benares till platsen, där vädursfäktning hölls.

Där såg han nu en vädur, som drog sig tillbaka framför honom; och inbillande sig att han gjorde detta af respekt för honom, brydde han sig icke om att själf draga sig undan, utan tänkte som så: »i hela världen är denna vädur den ende, som erkänner mina förtjänster», samt lyfte sina knäppta händer till vördnadsfull hälsning och föredrog i denna ställning den första versen:

Till växten skön är denne fyrafoting,
så snäll och god och därtill väl förståndig,
som för brahman, den vis är och högättad,
respekt här visar, utmärkt själf bland gumsar.

I detta ögonblick satt en vis köpman i sin bod och såg på. Denne sökte varsko tiggarmunken och yttrade andra versen:

Brahman, haf ej förtroende till denne
fyrfoting, som du nyss har sett helt hastigt:
tillbaka drar han sig för att ta sats till
ett riktigt anfall; präktigt skall han stångas.

Under det den kloke köpmannen ännu talade, rusade baggen fram i full fart, stångade munken på låret, stötte i kull honom och gjorde

honom utom sig af smärta. Han föll ynkligt klagande. Mästaren (köpmannen) gaf följande redogörelse för förloppet i tredje versen:

Med brutet ben och skålen upp och nedvänd
och all sin egendom i tusen bitar
han ligger, sträcker armarna och ropar:
skynden till hjälp, annars en from man dödas!

Då sade tiggarmunken den fjärde versen:

Så slagen ligger hvar och en,
som en ovärdig ära ger;
som jag af gumsen träffats här,
så går det hvarje dumbom visst.

Under det han så klagade, uppgaf han andan.

BÄTTRE TIGA ÄN ILLA TALA.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta var konung i Benares, tjänstgjorde som öfversteprästhos denne konung en man, som var brungul och förlorat alla sina tänder. Hans hustru begick synd tillsammans med en annan brahman. Denne man var särdeles lik den förre. Denne, öfversteprästen nämligen, försökte upprepade gånger att hålla henne tillbaka, men kunde det icke. Då tänkte han: »denne min fiende kan jag icke döda med min egen hand, men jag skall uttänka någon plan, hvarigenom det ändå skall ske.»

Därefter trädde han inför konungen och sade: »Ers majestät, din stad är den förnämsta staden på hela indiska halfön, och du är den främste konungen; men ehuru du är den förnämste konungen, så är dock din södra stadsport bristfällig, ägnad att bringa dig olycka.» — »Nåväl, min lärare, hvad har jag att göra?» — »Jo, du måste bibringa den lyckokraft och återställa den.» — »Huru har jag då att förfara?» — »Vi måste bortskaffa den gamla porten, föra dit nytt och lyckobringande virke, offra åt de makter, som hålla vakt öfver staden, samt uppställa den nya porten under en lycklig konstellation.» — »Gör så då!» sade konungen.

Vid den tiden var Bodhisatta en ung man vid namn Takkariya, som studerade under öfversteprästens ledning.

Brahmanen lät nedrifva den gamla porten samt gjorde den nya färdig. Sedan begaf han sig till konungen och sade: »herre, porten är färdig; i morgon är det en gynnsam konstellation. Innan vi kommit öfver den dagen, måste vi offra och uppställa den nya porten.» — »Välan, min lärare, och hvad behöfves för offret?» — »Herre, en väl-

dig port är tagen i besittning och vaktad af väldiga andar. En brahman, brungul och tandlös, af oblandadt blod på faders och moders sida, måste dödas, hans kött och blod offras och hans kropp läggas undertill, och därpå skall man sedan ställa porten. Detta skall bringa dig och din stad lycka.» — »Bra, min lärare, döda en sådan brahman, och ställ upp porten på honom!»

Brahmanen var förtjust. »I morgon skall jag få se min fiendes rygg!» sade han för sig själf. Full af lif och energi återvände han hem, men kunde icke hålla sin mun utan skyndade sig allt hvad han kunde att säga till sin hustru: »o du onda varelse, hvem skall du nu få att synda med? I morgon skall jag döda din älskare och offra honom.» — »Hvarför skall du döda en oskyldig man?» — »Konungen har befallt mig att offra kött och blod af en brungul brahman samt att därefter ställa upp porten öfver honom. Din älskare är brungul, och jag tänker döda honom för offret.» — Då sände hon ett bud till sin älskare, af följande innehåll: »man säger, att konungen önskar döda en brungul brahman för att offra. Om du önskar rädda ditt lif, så fly du själf i tid, och med dig alla, som äro dig lika!» — Och han gjorde så. Nyheten spridde sig i hela staden, och alla brungula personer i hela staden flydde därifrån.

Öfversteprästen, som icke kände till sin fiendes flykt, trädde följande morgon tidigt inför konungen och sade: »Ers majestät, på den och den platsen finns en brungul brahman; låt gripa honom!» — Konungen sände ut folk, men de funno ingen utan återvände och inberättade att han flytt. »Sök på annat håll!» sade konungen. Och de genomsökte hela staden men funno ingen. »Söken fort!» sade konungen. — »O konung, förutom din öfverstepräst finns ingen annan så beskaffad person», sade de. — »En öfverstepräst kan man icke döda», sade konungen. — »Hvad säger Ers majestät? Om porten icke reses i dag, så skall enligt brahmanen staden råka i fara. När brahmanen förklarade saken, så sade han, att om vi låta denna dagen gå förbi, så skall icke den gynnsamma konstellationen inträffa förrän om ett år. Men om staden måste vara utan port ett helt år, så skall det erbjuda våra fiender godt tillfälle att anfalla oss. Låt oss därför döda någon och anställa offer med tillhjälp af någon annan vis brahman och därefter

resa porten.» — »Men finns det då någon vis brahman som min lärare?» — »Ja, herre, hans lärjunge, en ung man vid namn Takkariya. Insätt honom i öfversteprästens plats och förrätta det för porten lyckogifvande offret!»

Konungen tillkallade då denne, bevisade honom ära, insatte honom i öfversteprästens ställe och befallde, att man skulle göra som sagdt var. Den unge mannen gick till stadsporten, omgifven af ett stort följe. I konungens namn bundo de och förde fram öfversteprästen. Mahāsatta lät gräfva en grop på den plats, där porten skulle resas, och spänna ett tält däröfver och trädde med sin lärare in i tältet. När läraren såg gropen och förstod att ingen undflykt var möjlig, sade han till Mahāsatta: »min plan var väl uppgjord. Men dåre som jag var, kunde jag inte hålla mun, utan talade i hast om det för den elaka kvinnan; jag har själf förorsakat min död.» Så tilltalande Mahāsatta, föredrog han första versen:

Jag talade i dårskap likt en groda,
som barnslig uti skogen ormen ropar.
Takkariyā, jag faller här i gropen.
Ej godt den talar, som i otid talar.

Till svar härpå yttrade den andre denna vers:

Den som i otid talar dödens tuktan
sig ådrar, ve och sorg, fördärf, elände:
dig själf du här anklaga bör, att man dig,
o lärare, i denna graf begrafver.

Härtill lade han nu också följande ord: »o lärare, icke blott du utan ock många andra hafva råkat i ofärd, emedan de icke vaktat på sina ord.» För att bevisa detta berättade han en historia från gångna tider:

Det var en gång i Benares en kurtisan vid namn Kālī; och hon hade en broder, som hette Tuṇḍila. På en dag brukade Kālī förtjäna tusen penningstycken. Tuṇḍila var en liderlig sälle, drinkare och spelare. Systern gaf honom pengar, och hvad han än fick förstörde han. Hon försökte visserligen hejda honom, men hon lyckades icke däruti. En dag förlorade han på spel, ja, spelte från sig de kläder han gick och

stod i. Han kastade ett skynke om sina länder och begaf sig till sin systers boning.

Men systern hade gifvit följande befallning åt sina slafvinnor: »om Tuṇḍila kommer, så gifven honom ingenting utan gripen honom i nacken och kasten ut honom!» Och de gjorde så. Han stod därefter vid tröskeln gråtande.

Nu råkade en viss köpmansson, som ständigt brukade ge Kālī tusen penningstycken för hvarje gång, den dagen få se honom och frågade: »hvarför står du där och gråter, Tuṇḍila?» — »Herre», svarade han, »jag har förlorat i spel, och kommen till min systers bostad, togo hennes slafvinnor mig i nacken och kastade ut mig.» — »Välan, stanna här, jag skall tala vid din syster.» — Han gick in i huset och sade: »din bror står därute, klädd endast i ett skynke om sina länder; hvarför ger du honom inte några kläder att skyla sig med?» — »Nej», svarade hon, »jag vill ingenting ge honom. Om du tycker så bra om honom, så ge honom du!»

Nu härskade i detta kurtisanhus följande bruk: af hvarje tusen penningstycken som inflöto voro femhundra bestämda för kurtisanen, femhundra utgjorde betalning för kläder, parfymer och kransar. De män som besökte huset mottogo kläder att taga på sig för sin vistelse där under natten. När de sedan följande dagen gingo därifrån, fingo de aftaga de kläder de haft under natten och påtaga dem de haft, när de kommo dit. Vid detta tillfälle tog nu således köpmanssonen på sig de för honom bestämda kläderna och gaf sina egna åt Tuṇḍila. Han fort i dem och sprang sedan jublande till krogen. Men Kālī gaf följande befallning åt sina slafvinnor: »när den här mannen skall gå i morgon, så skolen I taga ifrån honom kläderna!» Till följd häraf kommo de från alla håll springande, när han skulle aflägsna sig, och togo likt röfvare från honom kläderna, så att han var spritt naken, och skickade honom i väg, sägande: »gå nu, unge man!»

Och bort gick han naken, och folket gjorde spe af honom; själf blygdes han och klagade, sägande: »detta har jag själf föranledt, eftersom jag inte kunde vakta öfver mina ord.» — Till belysning häraf reciterade han den tredje versen:

Hvi skulle jag väl till att fråga Tundila,
hur han behandlades utaf sin syster?

Se, naken är jag, kläderna beröfvad!
Den händelsen med din är mycket lika.

En annan berättar sålunda:

Det hände en gång i Benares på grund af getherdarnas vårdslöshet, att två bockar kommo i strid med hvarandra på en betesmark. När de höllo på som bäst, fick en sparf se dem och tänkte: »de där komma att krossa skallarna på hvarandra och dö; jag vill försöka hindra dem.» Och han försökte hindra dem med att ropa: »hören I, mina onklar, striden icke!» Men då de fortforo att strida utan att höra på hans ord, så satte han sig på deras rygg och sedan på deras hufvud samt bad och besvor dem, men kunde ändå icke hindra dem. Då ropade han till sist: »striden då, men döda mig först!» och flög emellan deras hufvuden. Men de bultade på hvarandra alltjämt. Krossad liksom i en press, fann han genom sin egen skuld döden. — För att förklara den andra berättelsen föredrog han (Bodhisatta) den fjärde versen:

Två bockar stredo med hvarann; emellan
dem flög en sparf, som striden icke angick:
på fläcken krossad blef han mellan slagen.
Den händelsen med din är mycket lika.

En annan berättar:

Boskapsherdar, som bodde i Benares, sågo en solfjäderspalm, som bar frukter, och läto en man stiga upp i trädet för att samla sådana. När han höll på att kasta ned frukter, kom en glasögonorm fram ur en myrstack och började stiga upp för trädet. De som stodo under trädet försökte drifva bort honom genom att slå åt honom med käppar o. d., men lyckades icke. Då ropade de till den andre: »en orm håller på att klättra uppför palmen.» Förskräckt skrek han häftigt till. De som stodo nedanför togo ett starkt tygstycke i de fyra hörnen och sade till honom: »hoppa ned i detta tygstycke!» Han släppte och föll midt i tygstycket mellan de fyra männen. Han kom med vindens fart, så att männen icke kunde hålla fast utan stötte hufvudena mot hvarandra, så att de krossades och döden följde. För att förklara denna händelse, föredrog han den femte versen:

I tjocka tyget höllo fyra männer
och stodo färdiga att rädda en man:

strax lågo alla där med spräckta skallar.
Den händelsen med din är väldigt lika.

Andra berätta sålunda:

Några gettjufvar, som bodde i Benares, hade under en natt stulit en get. »Vi vilja äta den i skogen», tänkte de och bundo om snuten på henne, för att hon icke skulle bräka, och gömde henne i ett bambusnår. Nästa dag gingo de för att äta upp den, men glömde knifven. »Nu vilja vi döda geten, koka köttet och äta upp det, hit med knifven!» sade de, men funno då, att ingen hade någon knif med sig. Då släppte de geten lös, i det de sade: »utan knif kunna vi icke förtära henne, äfven om vi döda den; låt henne löpa! Detta beror på några goda gärningar den gjort.» Nu hände det emellertid, att en arbetare i bamburör hade hämtat rör där och, i afsikt att komma tillbaka för att hämta nytt, gömt sin knif bland löfven och gått därifrån. Men geten, högst förnöjd öfver sin frihet, började leka vid rötterna i bambusnåret, och i det hon sparkade med bakfötterna, kom hon knifven att falla ned. Tjufvarna hörde klangen af knifven och sökte efter den. När de funnit den, dödade de förtjusta geten och åto upp köttet. Så dog äfven geten i följd af sin egen handling. Till ytterligare förklaring häraf föredrog han (Takkariya-Bodhisatta) den sjätte versen:

Hur geten, bunden uti bambusnåret,
med fötterna slog upp och så fann knifven,
hvarmed dess hals se'n fort och lustigt afskars, —
den händelsen med din är väldigt lika.

Sedan han så talat, utvecklade han saken sålunda: »men de som vakta på sitt ord och äro sansade i sitt tal hafva ofta gått fria från dödens onda», samt berättade en historia om feer (älfvor):

En jägare, som var hemma i Benares, begaf sig en gång till Himalaya, där han på ett eller annat sätt fångade två alfvarelser (kinnara'er), en nymf och hennes make. Han tog med sig dem och skänkte dem till konungen. Denne, som aldrig förut skådat dylika alfvarelser, sade, när han fick se dem: »jägare, hvad är detta för slags företeelse?» — Mannen sade: »herre, de sjunga med honungsljuf röst, de dansa bedårande, ingen människa förstår att sjunga och dansa så som de.»

Konungen skänkte jägaren en stor belöning och sade till älffolket: »sjungen och dansen!» Men dessa tänkte som så: »om vi i vår sång icke kunna inlägga den riktiga meningen, så blir sången misslyckad; de skola smäda och döda oss; å andra sidan är det så, att de som tala mycket föra falskt tal.» Af fruktan för någon osanning hvarken sjöngo eller dansade de, huru mycket konungen än trugade dem. Till sist blef konungen vred och sade: »döda dessa varelser, koken deras kött, och serveren det för mig!» Denna befallning uttryckte han i den sjunde versen:

> Ej gudar, icke himlens sångarsöner
> de äro, utan vildt för vinst skull fångadt:
> för aftonmålet därför en man koke,
> för morgonmålet också en man koke!

Då tänkte feen: »konungen är vred, utan tvifvel vill han döda oss, nu är det tid att tala, och genast reciterade hon denna strof:

> Ett hundra tusen visor illa sjungna
> en tiondels god sång ej äro värda.
> En dålig sång som synd med rätta gäller;
> därför nu feen tyst är, ej af dumhet.

Konungen, förtjust öfver feen, framsade genast följande vers:

> Låt henne, som här talat, blifva lössläppt,
> till berget Himavant hon föres åter.
> Den andre lämne man åt kökets omsorg:
> till morgonmålet mitt man honom koke!

När alfen hört konungens ord, tänkte han: »om jag icke säger någonting, så kommer säkert konungen att döda mig; nu är det lämpligt att tala; och därmed upprepade han följande vers:

> Korna bero af molnens gud,
> på korna lefva mänskorna,
> af dig beror jag, store kung,
> min makas stöd jag åter är.
> Må den, som går till berget fri,
> den andres öde veta få!

När han så talat, fortsatte han med följande två verser, för att för

konungen framhålla, att de förhållit sig tysta icke af olydnad mot konungens ord, utan emedan de sågo att det skulle varit ett fel att då tala:

Ej lätt det är sig hålla fri från tadel,
då folk så olikt vill behandlas, herre.
Det som åt en berömmelse inhöstar
en annan bittra tadlare förskaffar.

I visst folks ögon hvar och en är dåre,
i fantasiens glans allt glänser olikt.
En hvar sin tanke har om allt och alla,
här är ej en mans vilja enda lagen.

Då sade konungen: »sanning talar han; det är en vis alf»; och högeligen intagen af honom, föredrog han sista versen:

De voro tysta, alfen och hans maka.
Den, som af rädsla nu fick ordets gåfva,
må lycklig, fri och oskadd gå sin färde!
Så bringa, se vi, mäns ord också nytta.

Sedan satte konungen de båda alfvarelserna i en gyllene bur, sände efter jägaren, befallde honom att släppa dem lösa, sägande: »gå och försätt dem i frihet på samma plats där du tog dem!»

Och Mahāsatta tillade: »se, min lärare, på detta sätt vaktade de båda alfvarelserna på sina ord, och just genom att tala väl i rätt tid förskaffade de sig friheten. Men du har genom ditt olyckliga tal kommit i svårt elände.» — Efter att sålunda för honom hafva framhållit denna jämförelse, tröstade han honom, sägande: »men frukta icke, min lärare, jag skall rädda ditt lif.» — »Finns det då en möjlighet att rädda mig?» frågade den andre. Bodhisatta svarade: »det är ännu ej den riktiga konstellationen.» Han väntade dagen öfver, och omedelbart efter nattens midtväkt förde han dit en död bock. »Gå hvarthän du vill, o brahman», sade han, »och lef!» Därmed lät han honom gå utan att någon fick veta något därom. Han offrade med bocken och reste så porten.

MAHOSADHAS DOM.

EN kvinna kom med en gosse till den lärdes (Bodhisattas) lotusdamm för att tvätta hans ansikte. Sedan hon badat gossen, lade hon af sina egna kläder, tvättade sitt ansikte och steg ned i vattnet för att bada själf.

I detta ögonblick var det en yakkhinī (kvinnligt troll), som kom att se barnet och fick lust att äta upp det. I en kvinnas skepnad gick hon fram och frågade modern: »kära vän, detta är ett mycket vackert barn; är det din son? — »Ja, kära moder, det är det», svarade modern. — »Kan jag få amma honom litet?» — »Ja, var så god!» sade modern. Och hon tog honom till sig och och lät honom leka litet. Sedan grep hon honom och började fly bort. Men när den andra kvinnan såg det, sprang hon efter, ropande: »hvart för du mitt barn?» och grep tag i henne.

Då sade kvinnotrollet djärft: »hvar har du fått gossen ifrån? Han är min!» — Och under det de grälade härom, kommo de till ingången till Bodhisattas sal. Den lärde hörde ljudet af trätan, kallade kvinnorna till sig och frågade: »hvad är det om?» När han hade hört hvarom fråga var, och förstått att den ena var en yakkhinī, emedan hon icke blinkade med ögonen och dessa voro blodsprängda, sade han: »viljen I nöja Eder med mitt afgörande?» — »Ja, det vilja vi», svarade de.

Då lät han draga en linje på marken och lägga barnet midtpå denna linje. Sedan tillsade han yakkhinī'en att fatta barnet i armarna och modern att fatta det i benen och sade: »tagen nu båda och dragen hvar åt sitt håll! Gossen skall tillhöra den, som kan draga honom till sig.»

Och de började nu båda att draga. Och gossen, som led under denna misshandling, skrek högt. Men modern, hvars hjärta liksom höll på att brista, släppte honom och stod där gråtande. Då frågade Bodhisatta åskådareskaran, som stod omkring: »hvilkas hjärtan äro ömma mot små barn, mödrars eller deras som icke äro mödrar?» — »Mödrars, vise man», svarade de. — »Nå hvem tron I är hans mor, den som har barnet i sina armar, eller den som släppt det?» — »Jo, hon som har släppt det, lärde man.» — »Den andra ansen I alltså för en barntjuf?» — »Herre, det kunna vi icke veta.» — »Jo», sade han, »detta är en yakkhinī, som har tagit barnet för att äta upp det.» — »Huru vet du det, lärde man?» — »Emedan hennes ögon icke blinka och äro rödsprängda; vidare emedan hon icke har någon skugga, icke har någon rädsla eller något medlidande.»

Därefter frågade han henne: »hvem är du?» — »Jag är en yakkhinī, herre.» — »Hvarför har du tagit detta barn?» — »För att äta upp det, herre.» Och han förebrådde henne, sägande: »o blinda dåre, för dina synder i ett föregående lif har du blifvit född som en yakkhinī, och nu syndar du fortfarande; o du blinda dåre!» Och han manade henne att hålla de fem föreskrifterna och lät henne gå.

Men modern prisade Bodhisatta och sade: »herre, må du lefva länge!» och gick bort med sin gosse.

NOVELLARTADE MOTIV OCH LEGENDER.

DEN SKICKLIGE KÖPMANNEN.

I FORNA tider, då Brahmadatta regerade i Benares i konungariket Kāsi, återföddes Bodhisatta i en köpmans familj. Kommen till mogen ålder, blef han själf köpman och kallades som sådan köpman Cullaka. Han var en vis och skicklig man och förstod sig väl på alla tecken och förebud. En dag när han var på väg till konungen i någon tjänsteangelägenhet, fick han se en död råtta, som låg på gatan. I samma ögonblick iakttog han stjärnbildernas läge och sade: »för en insiktsfull ung man af god familj vore det möjligt att genom att taga upp denna råtta både hemföra en hustru och börja en affär.»

En ung man af god familj, som det gått ut sig för, hörde dessa köpmannens ord och tänkte: »så säger icke den mannen utan att veta det», tog upp råttan och sålde den i ett värdshus för en styfver åt katten där.

För denna styfver köpte han sirap och tog dricksvatten i en kruka. När han så mötte blomstersamlare, som kommo hem från skogen, gaf han hvar och en en liten smula sirap och en sked vatten, hvarför hvar och en i sin tur gaf honom en handfull blommor. Dessa sålde han, och för betalningen köpte han följande dag åter sirap och en kruka vatten och begaf sig därmed åter till blomsterparken. Den dagen gåfvo honom blomstersamlarna, innan de gingo, blommande buskar med hälften af blommorna lämnade kvar på dem. På detta sätt hade han snart åtta kahāpaṇa'er.

En tid därefter, en regnig stormdag, blåste en mängd torra kvistar, grenar och blad ned i konungens park; och parkvårdaren såg sig ingen utväg att skaffa bort bråten. Då kom den omtalade ynglingen och ta-

lade sålunda till parkvårdaren: »om du ger mig veden och bladen, så skall jag bortskaffa alltihop.» Parkvårdaren biföll ögonblickligen: »tag det, herre!»

Cullakas skyddsling begaf sig nu till barnens lekplats, gaf gossarna sötsaker och fick dem på detta sätt att på kort tid föra bort all trä- och bladbråte samt däraf göra en hög vid ingången till parken. Just då var konungens krukmakare ute och sökte efter bränsle för att bränna lerkärl för konungapalatsets hofhållning; och när han fick se högen vid parkporten, så köpte han den. Denna försäljning inbragte åt Cullakas skyddsling sexton kahāpaṇa'er samt dessutom fem bålar och andra kärl.

Då han nu inalles ägde tjugufyra kahāpaṇa'er, tänkte han: »nu har jag en god plan.» Och han begaf sig till en plats ej långt från stadsporten, ställde der en kruka vatten och försåg femhundra höskördare med dricksvatten. »Vän, du har gjort oss en stor tjänst», sade de; »hvad kunna vi göra för dig?» — »Å, ni skola nog få höra af mig vid tillfälle», sade han. Och under det han nu färdades omkring hit och dit, kom han att sluta vänskap med en köpman till lands och en köpman till sjöss. Den förre berättade: »i morgon kommer en hästhandlande till staden med femhundra hästar.»

När han erfarit denna nyhet, gick han till höbärgarna och sade: »gifven mig i dag en knippa hö hvar och säljen icke Edert eget hö, förrän mitt är slutsåldt!» — »Ja», sade de samtyckande, samt tog och levererade femhundra höknippor i hans hem. Och hästhandlarna, som i hela staden icke kunde få fatt i något hö åt sina hästar, köpte den unge mannens hö för tusen kahāpaṇa'er.

Några dagar senare kom hans vän köpmannen till sjöss och berättade, att ett stort fartyg anländt till hamnen. Han funderade och sade för sig själf: »nu har jag en god plan.» För åtta kahāpaṇa'er skaffade han sig en vagn, som var att hyra på tid, med allt tillbehör af tjänare o. s. v. I stor ståt for han sedan ned till hamnen. Här köpte han hela skeppets last på kredit och gaf sin sigillring som pant (handpenning). Sedan lät han i närheten slå upp ett tält, slog sig ned däruti och utdelade följande order till sitt folk: »om köpmän komma utifrån och vilja träffa mig, så meddelen mig det medelst tredubbel anmälan!»

Vid underrättelsen att ett fartyg hade anländt kommo från Benares omkring hundra spekulanter på lasten. Men de fingo det besked att lasten icke var till salu: »en stor köpman på den och den platsen har redan gifvit handpenning på köpet», sade de.

När de fått höra det, gingo de till honom. Och hans drabanter anmälde deras ankomst på vederbörligt sätt med en tredubbel vakt, så som förut blifvit uppgjordt. De hundra köpmännen gåfvo honom nu ett tusen hvar, bara för rättigheten att genom köp blifva delägare i lasten, och sedan ytterligare ett tusen hvar för att erhålla hans företrädesrätt. Sedan gjorde de sig till egare af lasten. Det var nu med två hundra tusen som Cullakas skyddsling kom tillbaka till Benares.

Nu tänkte han emellertid: »det höfves mig att visa tacksamhet, tog ett hundra tusen och gick till köpmannen Cullaka. Då frågade honom denne: »käre, på hvad sätt har du förvärfvat alla dessa pengar?» — »Jo, det har skett helt enkelt efter din anvisning på den korta tiden af fyra månader», och så berättade han hela historien ända från den döda råttan.

Då den store köpmannen Cullaka hört detta, tänkte han: »en sådan yngling skall man icke låta tillhöra andra», och han gaf honom sin vuxna dotter till maka och gjorde honom till presumtivt familjeöfverhufvud. Och efter köpmannens bortgång erhöll han dennes köpmansprivilegium i staden. Men Bodhisatta gick bort i enlighet med sina gärningar.

Med endast ringa medel kan
en vis och vidt omsiktig man
sig höja upp till rikedom,
som elden närs af stilla fläkt.

OFFRING TILL DEN DÖDE.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, tänkte en brahman, som fullständigt behärskade de tre veda'erna och var en vidt och bredt berömd lärare: »jag vill anställa dödsoffer»; och han lät sina lärjungar hämta en vädur och sade till dem: »kära vänner, fören denna vädur till floden, baden honom, kasten en krans om hans hals, gifven honom en handfull foder att äta, smycken honom samt fören honom hit igen!»

De svarade bifallande: »godt!», togo väduren, gingo till floden, badade, smyckade och ställde honom sedan på flodstranden. Då nu väduren betraktade sina handlingar i föregående existenser, tänkte han: »i dag skall jag varda befriad från detta lidande»; och fylld af glädje, skrattade han högt, som när man slår sönder en kruka. Men då tänkte han åter, »om denne brahman dödar mig, så skall han ådraga sig det lidande, som jag har burit;» och han fattades af medlidande med brahmanen och grät högljudt. Då frågade honom lärjungarna: »vän vädur, högljudt har du först skrattat och sedan gråtit. Af hvad orsak har du skrattat och af hvad orsak har du gråtit?» — »Frågen mig om orsaken inför Eder lärare!»

Då togo de honom och gingo till läraren och meddelade honom händelsen. Då läraren hört deras ord, frågade han väduren: »hvarför, o vädur, har du skrattat, hvarför har du gråtit?» Väduren, som på grund af förmågan att minnas sina föregående existenser nu i minnet återkallade sina föregående gärningar, talade sålunda till brahmanen: »o brahman, äfven jag var en gång liksom du en brahman, som var försjunken i begrundande af de heliga offerspråken i veda. En gång

dödade jag en vädur för att anställa dödsoffer. Men på grund af att jag dödade denne ende vädur har jag fått mitt eget hufvud afhugget i fem hundra existenser minus en. Detta är nu min sista, femhundrade, existens; och emedan jag tänkte: 'i dag skall jag förlossas från detta lidande', fylldes jag af glädje och skrattade af denna grund. Men då tänkte jag gråtande: 'jag har, emedan jag dödade den ende väduren, i femhundra existenser fått mitt hufvud afhugget och skall nu i dag förlossas från detta lidande; men denna brahman skall, emedan han dödat mig, liksom jag, få sitt hufvud afhugget i femhundra existenser'; och det var af medlidande med dig jag grät.» — »Frukta icke, o vädur, jag skall icke döda dig.» — »Brahman, hvad är det du säger? Vare sig du dödar mig eller icke, så kan jag i dag icke undgå döden.» — »O vädur, frukta icke; jag vill åtaga mig att bevaka dig och gå omkring med dig.» — »Brahman, svagt är ditt beskydd, men det onda jag gjort är stort och mäktigt».

Brahmanen släppte nu lös väduren; och i det han sade: »vi skola icke låta någon döda denne vädur», tog han sina lärjungar med sig och gick omkring med väduren öfverallt.

Knappt var väduren lössläppt, så sträckte han ut halsen efter en buske, som växte nära spetsen af en klippa, och började äta af bladen. Men i samma ögonblick slog en blixt ned i klippspetsen. En stenskärfva afsprängdes, föll ned på vädurens utsträckta hals och afhögg hans hufvud. Och en stor folkmassa samlade sig däromkring.

Vid den tiden hade Bodhisatta blifvit återfödd på denna plats som en trädande. Under det nu folkmassan stod och såg på, satte han sig genom sin öfvernaturliga makt med korslagda ben midt i luften. Och i det han tänkte för sig själf: »om dessa människor blott insåge syndens lön, så skulle de väl afstå från dödande af lefvande varelser», så yttrade han, i det han förklarade läran, med mild röst följande vers:

Om mänskan tänkte: 'födelse
i ve mig detta bringar blott',
visst ej hon toge några lif:
den dödar lif blott sorg skall nå.

Sedan Bodhisatta på detta sätt hade förskräckt dem med fruktan för helvetet, förkunnade han läran. Men när människorna hörde för-

kunnandet af läran, afstodo de af fruktan för helvetesstraffen från dödande af lefvande väsen. Men sedan nu Bodhisatta förkunnat läran och befäst mycket folk i dygden, gick han bort till den ort, hvartill hans förtjänster berättigade honom. Äfven mycket folk, som stod fast i Bodhisattas förmaning, gaf allmosor och gjorde andra goda verk, uppnådde gudarnas stad.

EXEMPLETS MAKT.

FÖR länge sedan regerade en konung Magadha i Rajagaha i konungariket Magadha. Vid den tiden föddes Bodhisatta (alldeles som den nuvarande Sakka en gång i en föregående existens föddes i byn Macala i landet Magadha) i precis samma by Macala som son af en adelsman. På namngifningsdagen gåfvo de honom namnet 'prins Magha'. Men när han växte upp, var det under benämningen 'Magha den unge brahmanen' som han var känd. Hans föräldrar valde honom en maka ur en familj af lika rang med deras egen. Och han, som förkofrades med söner och döttrar, blef en stor allmosegifvare och höll de fem föreskrifterna.

I denna by bodde trettio familjer. En dag stodo de trettio familjefäderna midt i byn för att afhandla byns angelägenheter. Bodhisatta bortskaffade med foten det stoft, som fanns på platsen där han stod, och gjorde därigenom platsen behaglig att stå på. Då kom en annan och ställde sig där. Då gjorde Bodhisatta sig det bekvämt på en annan plats — men äfven dit kom det en man och ställde sig. Om och om igen gjorde Bodhisatta detsamma, tills han för allihopa beredt en behaglig uppehållsplats för trettio.

En annan gång lät han på samma ställe anbringa ett skjul; sedan ref han ned det och bygde en hall, där han placerade sittbänkar och ett vattenkärl. — Vid ett annat tillfälle ändtligen voro alla dessa trettio män af samma sinnelag och vilja som Bodhisatta. Denne stadfäste dem i de fem föreskrifterna; och från den stunden plägade han gå omkring, endräkteligen med dem öfvande goda gärningar. Och äfven de lefde endräktigt tillsammans med honom, öfvande goda gärningar

de stodo tidigt upp, gingo ut med knifvar, yxor och klubbor i hand; med sina klubbor plägade de rulla undan alla stenar på de fyra landsvägarna och andra vägar i byn; trän som stodo i vägen för hjulaxlarna höggo de ned; ojämna platser jämnade de; sträckte chausséer, gräfde lotusdammar, byggde offentliga salar, gåfvo allmosor och höllo föreskrifterna. Sålunda följde alla innevånarna i byn helt och hållet Bodhisattas maningar och höllo föreskrifterna.

Då tänkte deras byföreståndare som så: »förr, när männen plägade dricka brännvin, begå mord och andra brott, brukade jag ha stor vinst ej blott af betalningen för själfva kärlen med deras innehåll, utan ock utaf böter och skatter, som de fingo betala. Men nu ha vi här den unge brahmanen Magha, som får dem att hålla föreskrifterna och icke tillåter dem att mörda och begå andra brott. Jag skall lära dem hålla de fem föreskrifterna, jag!»

Och i raseri gick han till konungen och sade: »herre, det är ett band röfvare som husera här, plundra byn och utföra andra våldsdåd.» När konungen hörde detta, befallde han honom gå och föra dem dit. I väg bar det, och han fängslade och förde dem alla till konungen och lät anmäla att röfvarna voro ditförda. Utan att anställa undersökning öfver hvad de gjort, gaf han order att låta dem trampas till döds af en elefant. Därefter lät man dem ligga ned på borggården, medan man hämtade elefanten. Bodhisatta uppmuntrade dem, sägande: »kommen städse i håg föreskrifterna, hysen samma kärlek till alla, bakdantaren och konungen och elefanten, som till Eder egen kropp!» — Och de gjorde så.

Då förde man fram elefanten, för att han skulle trampa dem till döds. Men hur de än sökte leda fram honom, så ville han icke börja sitt arbete utan flydde med ett väldigt trumpetande. Då fördes den ena elefanten efter den andre fram, — men de flydde alla som den förste. Då tänkte konungen: »säkert hafva de på sig något läkemedel», och han befallde att de skulle undersökas. Undersökning skedde, ingenting fanns, och man rapporterade det för konungen. »Då ha de någon trollformel, som de mumla; frågen dem, om de ha någon trollformel att begagna sig af!»

Konungens tjänare gjorde frågan. Bodhisatta svarade: »ja, det finns en sådan.» — Och tjänarna rapporterade för konungen, att det

fanns en sådan. Då lät konungen tillkalla dem alla och sade till dem: »sägen mig Eder trollformel!»

Då svarade Bodhisatta och sade: »herre konung, någon annan trollformel än denna hafva vi icke: ingen af oss trettio människor dödar någon lefvande varelse; — eller tager hvad som icke är oss gifvet; — eller lefver okyskt; — eller talar osanning; — eller förtär starka drycker. Tvärtom: vi öfva oss i kärlek; — vi gifva allmosor; — vi jämna vägarna, gräfva lotusdammar och bygga samlingssalar: detta är vår trollformel, vårt skydd, vår styrka.»

Konungen fattade förtroende för dem och gaf dem all den egendom, som fanns i baktalarens hus, samt gjorde denne till deras slaf. Därtill skänkte han elefanten och byn att taga inkomsterna af.

Från den dagen lämnades de i fred att utföra sina förtjänstfulla gärningar. De tillkallade en byggmästare och läto honom bygga en stor hall, där de fyra landsvägarna möttes. Men då de förlorat all smak för kvinnor, tilläto de ingen kvinna att deltaga i de goda gärningarnas utöfning.

I den tiden fanns det fyra kvinnor i Bodhisattas hus, hvilkas namn voro Sudhammā (Fromhet), Cittā (Tankfull), Nandā (Glädje) och Sujātā (Högboren). Sudhammā, som en gång kom att vara allena med byggmästaren, gaf honom mutor och sade: »broder, laga så att jag blir den förnämsta personen i förbindelse med denna hall!»

Detta lofvade han. Och innan han gjorde något annat på bygget, lät han torka ett stycke timmer till en takspira, skrädde det, gjorde hål däri och gjorde det fullt färdigt till takspira. Sedan svepte han om den med ett stycke tyg och lade den å sido. När huset var färdigt och tiden var kommen för att resa takspiran, utropade han: »ack, godt folk, det är en sak vi icke gjort!» — »Hvad är det?» — »Vi borde hafva skaffat en takspira.» — »Välan, låt oss anskaffa en sådan!» — »Ja, men den kan icke framställas af nyhugget timmer. Vi borde hafva en takspira, som vi redan på förhand huggit, skrädt, genomborrat och för en tid ställt å sido.» — »Nå, hvad är att göra?» — »Jo, vi måste se efter, om det i en eller annans hus kan finnas någon takspira färdig till salu.» I följd häraf gaf man sig ut på spaning och fann verkligen

en takspira i Sudhammas hus. Men de fingo inte köpa den för pengar. »Om I viljen låta mig taga del i det i hallens uppbyggande bestående goda verket, så lämnar jag den för intet», sade hon.

»Nej, sade de, vi vilja icke låta kvinnor få del däri.»

Då sade byggmästaren till dem: »mina herrar, hvad är det I sägen? Utom Brahmas värld fanns det ingen plats utan kvinnor. Tagen takspiran; då skall vårt arbete kunna bli färdigt.»

Då samtyckte de, togo takspiran och fullbordade hallen. De anbragte sittbänkar, ställde in vattenbehållare och anskaffade ett ständigt förråd af kokt ris. De omgåfvo hallen med en mur, försåg den med en port, strödde ut sand på platsen innanför muren och planterade en rad solfjäderspalmer utanför densamma.

Cittā lät anlägga en park på platsen; om den kunde man icke säga, att något enda blom- eller fruktbärande träd fattades där.

Nandā också lät på samma plats gräfva en lotusdamm, betäckt med de fem slagen af lotusblommor och skön att åse. — Sujātā gjorde ingenting alls.

Och Bodhisatta uppfyllde följande sju religiösa plikter, nämligen: att vårda moder, att vårda fader, att hedra de äldre, att tala sanning, att undvika hårdt tal, att undvika förtal, att tygla girigheten:

Den man, som stöder far och mor
och husets äldste heder ger,
är mild och vänligt talande,
som undflyr skvaller och förtal,
som girigheten tyglar hårdt,
som talar sanning, vreden styr:
den gudarna, de Trettiotre,
förklara för en frommer man.

Sådant var det berömmelsens stadium till hvilket han kom; och vid sitt lifs slut gick han att återfödas som gudarnas konung Sakka i de Trettiotres värld. Och där återföddes äfven hans vänner.

I de dagarna bodde asura'erna (titanerna) i de Trettiotres värld. Och gudarnas konung Sakka sade: »hvad skola vi med ett rike, som andra dela med oss?» Och han gaf asura'erna den himmelska drycken att dricka. När de blefvo druckna, grep han dem i fötterna och kas-

tade dem ned på berget Sinerus sluttningar. De föllo rakt ned på 'Asura'ernas värld'. 'Asura'ernas värld' ligger på berget Sinerus lägsta afsats, af samma omfång som de Trettiotres värld. Där växer ett träd — liknande gudarnas koralltråd — hvilket står under en världsperiod; det kallas Cittapāṭalī-trädet (den brokiga trumpetblomman). Af blommorna på Cittapāṭalī-trädet insågo de, att det icke var gudarnas värld, ty där blommar korallträdet. Då ropade de: »den där gamle Sakka har gjort oss druckna, kastat oss i ett väldigt djup och tagit vår himmelska stad. Därför vilja vi kämpa med honom och återvinna vår himmelska stad.» Och likt myror uppför en pelare, klättrade de uppför berget Sinerus lodräta sidor.

När Sakka hörde ropet: »asura'erna äro i rörelse!» gick han ned i det stora djupet för att kämpa med dem. Men han besegrades af dem och började fly längs kam efter kam af det södra världsdjupet i sin vagn Vejayanta (Segervagn), som är hundrafemti mil lång.

När nu hans vagn skyndade fram utefter djupets yta, passerade han skogen med silkebomullsträden (Simbali-skogen). Utefter den väg där vagnen drog fram nedmejades efter hvartannat de väldiga silkebomullsträden likt solfjäderspalmer och föllo ned i det stora djupet. Och när ungar af supaṇṇa (garuḍa)-fåglar tumlade om i det stora djupet, uppgåfvo de väldiga skrin. Då frågade Sakka sin körsven Mātali: »Mātali, min vän, hvad är detta för ljud? Huru hjärtskärande det ljudet låter!» — »Herre, när silkebomullsträden falla, uppryckta af din vagns våldsamhet, så blifva supaṇṇa-ungarna skrämda af fruktan för döden och höja därför detta enstämmiga skri.» — Då svarade Mahāsatta: »låt inte dessa varelser lida för vår skull, vän Mātali; icke vilja vi för maktens skull föranleda förstörelse af lefvande varelser. Hellre vill jag för dessas skull ge mitt lif som ett offer åt asura'erna. Vänd vagnen!» Härefter föredrog han första strofen:

> **Låt ungarna bland bomullsträden, körsven,**
> **vår tistelstång, som slukar allt, undkomma.**
> **Asura'erna jag offrar lifvet gärna;**
> **må dessa fåglar ej sitt näste mista.**

När Mātali, körsvennen, hört dessa ord, vände han vagnen och begaf sig mot gudarnas himmel på en annan väg. Men så fort asu-

ra'erna sågo honom vända vagnen, tänkte de: »säkert kommer Sakka'-erna från andra världsrymder honom till hjälp; det är säkert därför att han fått förstärkning som han vändt vagnen»; och skrämda af fruktan för döden, flydde de och återvände till asura'ernas värld.

Och Sakka, som återvändt till sin himmelska stad, stod där midt i staden, omgifven af gudaskaror från båda gudavärldarna (sin egen och Brahmās). I det ögonblicket brast jorden, och Vejayanta-palatset (Segerns palats) steg upp tusen mil i höjden. Det var emedan det uppsteg i segerns ögonblick som det fick namnet Segerns palats.

Därefter satte Sakka vakt på fem ställen för att hindra asura'erna att komma upp igen. Med hänsyn härtill heter det:

Emellan städerna, de två okufliga,
femfaldig vakt befinnes uppställd: ormarna,
kumbhanda-dvärgarna, supanna'er vingade,
yakkha-demonerna, och fyra konungar.

Men när nu Sakka sålunda utställt vaktposter på de fem orterna och som gudarnas konung njöt den himmelska saligheten, bytte Sudhammā existensform och återföddes ännu en gång som en bland hans tjänarinnor. Och som resultat af att hon skänkte takspiran, uppstod för hennes räkning en boning, prydd med himmelska ädelstenar, benämnd Sudhammā (Fromhet), fem hundra mil hög. Där satt Sakka som gudarnas konung på en tron af guld, en mil vid, under en gudomlig hvit tronhimmel (skärm) och utförde sina plikter mot gudar och människor.

Äfven Cittā dog och återföddes som en af Sakkas tjänarinnor. Och som resultat af att hon anlade en park uppstod för hennes räkning en park, benämnd Cittalatāparken.

Och Nandā dog och återföddes ännu en gång som en af hans tjänarinnor. Och som resultat af att hon gräfde en lotusdamm uppstod för hennes räkning en lotusdamm, benämnd Nandā.

Men Sujātā, som icke hade utfört någon dygdehandling, återföddes som en trana i ett träsk, som låg i en skog.

Och Sakka sade till sig själf: »det syns intet tecken af Sujātā; jag undrar hvar hon kan hafva blifvit återfödd?» Under dessa betraktel-

ser upptäckte han henne. Då begaf han sig till henne, förde henne med sig tillbaka till gudarnas värld och visade henne gudarnas ljufliga stad med gudahallen Sudhammā, parken Cittalatāvana, lotusdammen Nandā och sade: »dessa tre hafva på grund af de goda gärningar de gjort återfödts som mina tjänarinnor; men du, som icke gjorde någon god gärning, har blifvit återfödd i ett oskäligt djurs sköte, lef hädanefter ett fromt lif!» Sedan han sålunda förmanat henne och stadfäst henne i de fem föreskrifterna, förde han henne tillbaka och släppte henne. Och från den stunden förde hon ett heligt lif.

Några dagar efteråt gick Sakka för att se efter, om hon verkligen kunde hålla de fem föreskrifterna, samt lade sig ned framför henne i form af en fisk. I tanke att det var en död fisk, grep tranan den i hufvudet. Men fisken rörde på stjärten. »Jag tror han lefver», sade hon och släppte honom. — »Mycket bra, mycket bra!» sade Sakka; »du är i stånd att hålla föreskrifterna», och han gick sin väg.

När hon sedan dog, föddes hon i en krukomakares hus i Benares. Som förut undrade Sakka hvar hon var. När han upptäckte det tillstånd i hvilket hon återfödts, fyllde han en kärra med gyllene gurkor och satte sig, förklädd till en gammal man, midt i byn samt ropade: »köpen mina gurkor, köpen mina gurkor!» Folk kom till honom och frågade på dem. — »Jag lämnar gurkorna endast till dem som hålla föreskrifterna. Hållen I dem?» — »Vi veta icke hvad du menar med dina 'föreskrifter'. Sälj du gurkorna för pengar!» — »Nej, jag har icke behof af pengar; jag gifver dem endast till sådana, som hålla föreskrifterna.» — »Hvad är det här för en spefågel?» sade folket och gick ifrån honom. — När Sujātā hörde hvad som händt, tänkte han för sig själf: »detta är afsedt för mig», gick till mannen och sade: »fader, hvad kosta gurkorna?» — »Håller du förskrifterna, kvinna?» — »Ja, det gör jag.» — »Det var för din skull som jag fört dessa hit», sade han; och lämnade allt tillika med kärran vid hennes dörr och gick bort.

Sujātā fortsatte att lefva ett fromt lif i hela sin lifstid; och när hon bytte existensform, återföddes hon som dotter af asura-konungen Vepacitta; som belöning för sin dygd, erhöll hon stor skönhet. När

hon växte upp, sammankallade hennes fader asura'erna, för att hans dotter bland dem skulle få välja till make den hon bäst tyckte om. — Sakka såg ned och undrade, hvar hon kunde vara återfödd. När han upptäckt det, tänkte han: »Sujätä, som står i begrepp att välja den man hon tycker om, skall välja mig.» Därmed antag han asura-gestalt och begaf sig dit.

I härlig utstyrsel fördes Sujätä till mötesplatsen och fick följande uppmaning: »välj dig den make, som är efter ditt hjärta!» Seende sig omkring föllo hennes ögon på Sakka, och på grund af sin kärlek till honom i en föregående existens valde hon honom, sägande: »denne är min herre och man.» Sakka förde henne till gudarnas stad, gjorde henne till drottning för tjugufem miljoner himmelska danserskor. Och när hennes tid var ute, gick hon bort i enlighet med sina gärningar.

GIRIGHETENS FÖRBANNELSE.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, fanns det i en by en brahman, som kände till en trollformel, kallad Vedabbha. Denna trollformel var oskattbar och högligen värdefull. Ty om han vid en bestämd gynsam konstellation med blicken riktad upp i luften upprepade denna trollformel, så regnade det ned från himlen sju arter af värdefulla ting (ädelstenar: guld, silfver, pärlor, koraller, smaragder, rubiner och diamanter).

Vid den tiden inhämtade Bodhisatta hos brahmanen vetenskaperna. Och en dag reste brahmanen med Bodhisatta i en eller annan angelägenhet bort från byn och anlände till konungariket Ceti. På en plats, som låg i en skog under vägen, uppehöllo sig femhundra röfvare — kända under namnet 'Utsändare' (d. v. s. som lade sig på utpressning) — och idkade stråtröfveri. Dessa grepo Bodhisatta och Vedabbha-brahmanen. (Hvarför, kan man fråga, kallas dessa röfvare 'utsändare'? Jo, om de fånga två personer plåga, de utsända den ena för att anskaffa lösepenning; därför kallas de 'utsändare' (*pesanaka*). Om de fånga en far och en son, så säga de till fadern: »om du skaffar hit lösepenning, så får du taga din son och gå.» På samma sätt, om de fånga en moder och dotter, så sända de ut modern; om de fånga en äldre och yngre broder, sända de ut den äldre; om de fånga en lärare och en lärjunge, sända de ut lärjungen. I förevarande tillfälle alltså höllo de Vedabbha-brahmanen kvar och sände ut Bodhisatta.) Och Bodhisatta hälsade sin lärare och sade: »om en dag eller två skall jag säkerligen vara tillbaka; haf ingen fruktan och gör blott som jag säger! I dag skall en sådan konstellation (konjunktion mellan månen och en stjärn-

bild) äga rum, då man kan framkalla regn af ädelstenar. Men akta dig noga för att, i den tro att du icke kan uthärda olyckan, upprepa trollformeln och såmedelst nedkalla regn af guld och ädelstenar! Ty om du framkallar regn af guld och ädelstenar, så skola både du själf och de femhundra röfvarna här råka i fördärf.» Med denna varning till sin lärare gick Bodhisatta för att hämta lösepenning.

Vid solnedgången bundo röfvarna brahmanen och lade honom ned. Just i det ögonblicket höjde sig fullmånens skifva ur den östliga världens element (östra horisonten); och brahmanen, som studerade stjärnhimmeln, tänkte: »nu äger den konstellation rum, vid hvilken man kan låta guld och ädelstenar regna ned. Hvarför skall jag fördraga detta lidande? Genom att upprepa trollformeln kan jag nedkalla regn af guld och ädelstenar, ge röfvarna deras lösepenning och själf gå efter eget behag». Därpå tilltalade han röfvarna sålunda: »hören, herrar röfvare, hvarför hafven I tagit mig till fånga?» — »För lösepenningens skull, ärevördige herre.» — »Välan, om det är lösepenning I viljen hafva», sade brahmanen, »så skynden Eder och lösen mig från bojorna! Baden sedan mitt hufvud, kläden mig i nya kläder, salfven mig med vällukter och smycken mig med blommor samt lämnen mig för mig själf!» Röfvarna gjorde som han sagt. Och brahmanen, som gaf akt på konstellationen, upprepade trollformeln och blickade upp i rymden. Ögonblickligen föllo skatter ned ur luften. Röfvarna samlade ihop dessa rikedomar, förvarade bytet knippvis i sina öfverkläder och bröto upp. Brahmanen följde efter dem. — Men så ville det sig icke bättre än att dessa femhundra röfvare blefvo tagna tillfånga af femhundra andra röfvare. »Hvarför tagen I oss tillfånga?» sade de förra. — »För byte skull», sade de senare. — »Om det är byte I viljen hafva, så gripen den här brahmanen; han tittar bara upp i luften och får på det sättet skatter att regna ned. Det var han som gaf oss allt detta som vi hafva.» Röfvarna släppte det första röfvarbandet löst, grepo brahmanen och sade: »gif också oss skatter!» — Brahmanen sade: »jag ville gärna gifva Eder rikedomar. Men först om ett år härifrån räknadt kommer den konstellation att äga rum, vid hvilken man kan låta skatter regna ned från himmelen. Om I viljen hafva guld, så fån I gifva Eder till tåls; då skall jag föranstalta ett guldregn åt Eder.»

Röfvarna vredgades och ropade: »hör, du skurkaktige brahman, de andra har du gjort rika, men oss vill du få att ge oss till tåls ännu ett helt år!» Och med ett skarpt svärd höggo de brahmanen i två delar och kastade kroppen ut på vägen. Med ilande fart följde de efter de första röfvarna, stredo med dem, dödade hvarenda man och togo bytet. Sedan delade de sig själf i två partier och stredo mot hvarandra. Först dödade de sålunda tvåhundrafemtio män. Och på detta sätt (genom att dela sig i två lika grupper) höllo de på att döda hvarandra, tills endast två män voro kvar. Så hade tusen män gått under.

Dessa två män lyckades nu samla ihop hela skatten, togo den med sig, dolde den i ett skogssnår nära en by. En af dem stannade där med svärd i hand för att vakta den, medan den andre gick till byn för att skaffa ris och få mat kokt där.

»Girighet är i sanning fördärfvets rot», lyder ordspråket. Den som satt hos skatten tänkte: »när den andre kommer tillbaka, så blir det två om skatten; om jag nu skulle ta och stöta till honom med mitt svärd i det ögonblick han kommer tillbaka!» Härmed omgjordade han sig med svärdet och satte sig ned, afvaktande den andres ankomst.

Under tiden tänkte äfven denne som så: »det blir två om skatten; om jag nu skulle ta och lägga gift i riset, ge mannen att äta och bringa honom om lifvet; då skulle jag ensam få hela skatten.» Följaktligen åt han själf, när maten var färdig, samt lade gift i resten, som han tog med sig till jungeln. Men knappt stod han där och hade ställt ned maten, förrän den andre med sitt svärd hög honom i två delar. Kroppen slängde han bort på en hemlig plats. Sedan åt han också själf, men af den förgiftade risen, och dog på fläcken. På grund af denna skatt råkade sålunda såväl brahmanen som alla röfvarna i fördärf.

Emellertid återvände nu Bodhisatta med lösepenningen efter en eller två dagars förlopp. Då han icke fann sin lärare på platsen, men guld och ädelstenar strödda rundt omkring, tänkte han: »min lärare har icke handlat efter mitt ord utan framkallat regn af guld och ädelstenar; med anledning häraf måste alla hafva råkat i fördärf»; och han gick därifrån på den stora landsvägen. Då han gick vägen framåt och fick se sin lärare huggen i tvenne delar, tänkte han: »ve, han dog, emedan han icke följde mitt ord», samlade bränsle och uppreste ett bål. Därpå

brände han sin lärare, ärande honom med vilda skogsblommor. Längre fram på vägen kom han till de femhundra röfvarna ('utsändarna'), sedan till de tvåhundrafemtio, och därefter steg för steg, tills han slutligen fann blott två lik; då tänkte han: »tusen män med undantag af två hafva gått under; det måste ännu finnas två röfvare. Dessa kunna omöjligen tygla sig; hvart hafva de nu tagit vägen?» Så fortsatte han, tills han såg den väg, på hvilken dessa två med skatten vikit af inåt skogssnåret; vidare varseblef han högen af den i knippor hopbundna skatten, och slutligen fick han se en död med risskålen omvänd bredvid sig. Då insåg han huru allt hade gått för sig, sägande för sig själf: »detta hafva dessa män gjort.» Och eftersinnande, hvar han månne skulle finna den andre mannen, fann han äfven honom äntligen på den undangömda platsen, huggen i två stycken. Då tänkte han: »sålunda har genom att icke följa mitt råd min lärare i sin egen själfgodhet af sig själf dragit öfver sig fördärf; likaledes har han därmed bragt tusen män till undergång. När man med oriktiga medel och på orättfärdigt sätt söker befordra sin egen fördel, så måste man alldeles som min lärare råka i obotligt fördärf.» Och han uttalade följande vers:

Den som på orätt sätt sin sak befordra vill fördärf blott når:
Vedabbha dödades af Ceta, alla gingo under så.

Så talade Bodhisatta och fortsatte sålunda: »liksom min lärare med oriktiga medel och på orätt plats ansträngde sig och lät skatter regna ned och därigenom såväl skapade sin egen undergång som ock blef orsak till andras fördärf, likaså skall hvarje annan man, som på oriktigt sätt söker sin egen fördel och för detta ändamål anstränger sig, både själf gå under och blifva orsak till andras undergång.» Sålunda förkunnade Bodhisatta i denna vers läran, under det trädgudomligheterna gåfvo sitt bifall till känna, så att skogen genljöd däraf. Skatterna förde han med sig till sitt eget hus, där han lefde lifvet ut medelst allmosors utdelning och andra goda verk; hvarefter han vid lifvets slut kom till den himmel han med sin vandel vunnit.

DYGDENS BELÖNING.

I FORNA dagar, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i skötet hos konungens första drottning. På namngifningsdagen gåfvo de honom namnet prins Sīlava (den gode). Vid sexton års ålder hade han uppnått fullkomlighet i alla konster och vetenskaper; och efteråt vid sin faders frånfälle besteg han konungatronen under namn af konung Mahāsīlava (den store gode) och var en from och plikttrogen konung. Vid hvar och en af stadens fyra portar uppreste han ett allmosehus, dessutom ett inuti staden och ett annat vid ingången till sitt eget palats, inalles sex dylika. Han plägade utdela allmosor till fattiga vägfarande, iakttaga föreskrifterna (för rätt vandel), hålla bot- och fastedag, utrustad som han var med tålamod, kärlek och medlidande. I rättfärdighet styrde han sitt land, tillfredsställande alla varelser, liksom man tillfredsställer en i knät sittande kär son.

Nu hände det och blef efteråt allmänt bekant, att en af konungens ministrar hade betett sig otillbörligt i konungens harem. Ministrarna inberättade saken för konungen. Konungen gjorde själf undersökning och erfor till full evidens att så var fallet. Han sände därför efter den skyldige ministern, landsförvisade honom med följande ord: »o du, blinde dåre, otillbörligt har du handlat och är icke värd att vistas inom mitt rikes gränser; tag din egendom samt maka och barn och drag härifrån!» Ministern lämnade Kāsi-riket, inträdde i Kosala-konungens tjänst och blef så småningom denne konungs förtrogne rådgifvare. — En dag sade han till konungen af Kosala: »herre, konungariket Benares är likt en från flugor fri vaxkaka, konungen är svagheten själf; till och med en liten här vore tillräcklig att eröfra hela landet.»

När konungen hört dessa ord, tänkte han: »konungariket Benares är vidsträckt, och mannen här har sagt, att till och med en liten här vore tillräcklig att eröfra landet; kanske är han helt enkelt en köpt spion»; högt sade han: »härtill är du mutad, förmodar jag.» — »Nej, o konung, jag är icke mutad; sant talar jag. Om du icke tror mig, så sänd folk öfver till en gränsby och låt sköfla den. Du skall få se, att konungen, sedan han fångat männen och låtit dem komma inför sig, skall släppa dem lösa och ge dem gåfvor till.»

Då tänkte konungen: »det är med stor tillförsikt han talar: jag vill genast pröfva hans råd.» Alltså sändes några män för att sköfla en gränsby. Röfvarna blefvo fångade och förda inför konungen af Benares. När konungen såg dem, frågade han: »hören, godt folk, hvarför hafven I plundrat byn?»

»Emedan vi icke hade något att lefva på, o konung.»

»Hvarför hafven I då icke kommit till mig? Gören icke så hädanefter!» — Härefter släppte han dem lösa och gaf dem gåfvor till.

Nu gingo de tillbaka till Kosala-konungen och omtalade förloppet för honom. Men detta bevis var honom icke nog, för att han skulle våga ett anfall; utan sände ut folk för att plundra midt i landet. Men äfven dessa röfvare sände konungen tillbaka med gåfvor. Men ej heller häraf lät sig Kosala-konungen förleda till anfall. Utan han sände åter en skara för att plundra midt inne i själfva staden Benares. Men äfven dessa röfvare sändes tillbaka med skänker. Då vardt Kosalakonungen tillfredsställd och var öfvertygad, att konungen af Benares var »alldeles för from». Följaktligen tågar han ut med en här och elefanter i afsikt att eröfra konungariket Benares.

Vid den tiden ägde konungen af Benares ett tusental oöfvervinneliga, tappra och utvalda krigare, som icke flydde ens för en till anfall gående brunstig elefant, som voro utan fruktan, till och med om blixten fölle ned på deras hufvud; dessa voro i stånd att på konung Mahāsīlavas önskan under hans välde bringa hela Indien. Då dessa hörde att konungen af Kosala ryckte till anfall, gingo de till konungen af Benaras och sade: »o herre, konungen af Kosala rycker an i afsikt att eröfra konungariket Benares. Vi vilja gå emot honom, slå och taga honom tillfånga, innan han ens öfverskridit vårt rikes gräns.»

Men konungen höll dem tillbaka, sägande: »kära vänner, hvad på mig ankommer, skall icke något lidande tillfogas andra. Må de som önska mitt rike taga det, men tågen icke ut!»

Då öfverskred Kosala-konungen gränsen och inträngde midt i landet. Och ministrarna gingo till konungen med förnyad anhållan. Men konungen afslog denna liksom förut. Nu stod Kosala-konungen utanför stadsporten och skickade ett budskap till konungen af följande innehåll: »han skall antingen afstå riket eller strida!» När konungen af Benares hört detta, skickade han följande budskap tillbaka: »med mig skall ingen strid äga rum; må han taga mitt rike!»

Ännu en gång kommo ministrarna till konungen och anropade honom: »herre, icke vilja vi tillstädja Kosala-konungen att inträanga i vår stad; utanför staden vilja vi öfverfalla och taga honom till fånga.» Men liksom förut afvisade konungen dem och lät i stället öppna stadsportarna och satte sig själf midt i den rymliga tronen, omgifven af sina tusen ministrar.

Kosala-konungen intågade i Benares med stor här och tross. Då han icke fann någon fiende sig till mötes, tågade han fram för ingången till konungens palats, till hvilket dörrarna stodo öppna. Där satt nu på sin smyckade, skönt utrustade och rymliga tron, omgifven af sina ministrars skara och utan skuld, den store konungen Sīlava. Honom såväl som hans tusen ministrar lät nu Kosala-konungen fängsla och uttalade följande befallning: »gån och binden händerna hårdt fast på ryggen på denne konung och hans ministrar, fören dem till begrafningsplatsen! Gräfven sedan grafvar, som räcka dem till halsen; stoppen sedan ned dem och kasten på jord, så att ingen kan lyfta en hand! På natten komma nog schakalerna och bevisa dem den dem tillkommande sista tjänsten.»

Då nu männen hört röfvarkonungens befallning, bakbundo de händerna hårdt på konungen och hans ministrar och drefvo dem bort. Men till och med i det ögonblicket hyste den store konung Sīlava icke ens en vredgad tanke på röfvarkonungen. Och icke heller bland ministrarna, ehuru de fördes bort i bojor, fanns det en enda som var i stånd att handla mot konungens befallning. Så fullkomlig var disciplinen hos hans omgifning.

Därefter förde konungens hantlangare konung Sılava och hans ministrar till begrafningsplatsen, gräfde grafvar, som räckte upp till halsen, läto alla stiga ned i dessa, den store konung Sılava i midten, de öfriga, ministrarna, på båda sidor om honom, skottade jord däröfver, som de stampade till hårdt, och gingo sin väg. Men konung Sılava förmanade sina ministrar och sade: »mina vänner, varen icke vreda på röfvarkungen utan hysen blott kärlek!»

Nu vid midnattstid kommo schakalerna för att förtära människokött. När konungen och hans ministrar fingo se dem, höjde de samtidigt ett väldigt rop. Schakalerna flydde förskräckta. Men när de gjorde halt och sågo sig om och funno att ingen förföljde dem, så vände de om tillbaka. De andra å sin sida höjde åter ett rop. Så flydde de för tredje gången; men då de åter sågo sig tillbaka, och ingen förföljde dem, tänkte schakalerna för sig själfva: »detta måste vara män, som äro dömda till döden.» Häraf modiga, vände de om och flydde icke vidare, huru man än ropade. Schakalanföraren gick fram till konungen, de öfriga till de andra. Konungen, som var uppfinningsrik i fråga om utvägar, lyfte, när han märkte huru som han närmade sig honom, liksom för att ge honom tillfälle att bita, upp halsen; men när schakalen var i begrepp att bita honom i halsen, högg han honom med käken i nacken och höll honom fast, liksom han satt honom i ett skrufstäd. Schakalen, på detta sätt brådt gripen i halsen af konungen, som ägde en elefants styrka och fattat honom med sin käk, samt oförmögen att befria sig själf, höjde i sin dödsångest ett väldigt tjut. När de öfriga schakalerna hörde hans nödtjut, tänkte de: »han har säkert blifvit träffad af en man» samt vågade icke närma sig ministrarna utan flydde alla, skrämda af fruktan för döden.

Då nu schakalen, som var så hårdt inklämd i konungens käk, för att göra sig lös rusade hit och dit, blef jorden upprifven; och pinad af dödsfruktan, kom nu schakalen att med sina fyra fötter skaffa bort en del jord från konungens öfverkropp. Då konungen nu fann att jorden var lös, släppte han schakalen, rörde sig med den kraft och elefantstyrka han besatt hit och dit, hvarigenom han fick sina händer fria. Med dem fattade han så tag i grafsöppningens rand och kastade sig ut som ett af vinden lösslitet moln. Ministrarna bad han vara vid

godt mod, aflägsnade jorden rundt dem och drog ut dem allihopa. Så stod han nu på kyrkogården, omgifven af sina ministrar.

Nu hände det vid samma tid, att ett lik hade af begrafningstjänarna blifvit kastadt ut på begrafningsplatsen midt öfver gränsen mellan tvenne gastars områden. Gastarna, som icke kunde dela liket, tänkte: »själfva kunna vi inte dela denna kropp; men den här konung Silava är en from man; han skall dela den åt oss; kom så gå vi till honom.» Därpå togo de den döde i fötterna och drogo honom så med sig till konungen. »Herre», sade de, »dela den här åt oss!» — »Ja, I gastar», svarade han, »jag vill dela den åt Eder; men jag är smutsig och måste först bada.»

Ögonblickligen togo gastarna medelst sin magiska kraft och hämtade det för röfvarkonungen iordningställda parfymerade vattnet samt gåfvo det åt konungen för att bada sig däri. När konungen var färdig med badet, samlade de och förde till honom de kläder, som voro lagda i ordning för röfvarkonungens räkning. Då han stod färdigklädd, togo de fram och gåfvo honom en låda med fyra sorter af vällukter. Sedan han parfymerat sig, bragte de honom mångahanda slags blommor, liggande på juvelprydda solfjädrar i ett skrin af guld. När han var helt smyckad med blommorna, frågade de honom: »är det något annat vi kunna göra?» Konungen lät dem förstå att han var hungrig. Då skyndade gastarna och hämtade de af allehanda delikatesser bestående rätter, som blifvit tillagade för röfvarkonungen, och ställde framför honom. Badad och salfvad, smyckad och utrustad, njöt nu konungen den läckra måltiden. Därpå hämtade gastarna det för röfvarkonungen tillredda parfymerade vattnet i hans egen gyllene skål tillika med en gyllene bägare. Och när konungen hade druckit och sköljt munnen och var i färd med att tvätta sina händer, bragte de honom för röfvarkonungen beredd, af fem sorters vällukter omgifven betel att tugga. När han slutat därmed, frågade de honom: »är det något annat vi skola göra?» — »Ja», sade han, »hämten åt mig galasvärdet, som ligger vid röfvarkonungens hufvudgärd!» Och ögonblickligen var det gjort. Då tog konungen svärdet, lät ställa liket upprätt, gjorde med svärdet ett hugg midt öfver hjässan, klöf det i två delar och gaf de båda gastarna hvar och en sin alldeles lika del. Sedan tvättade han svärdet samt fäste det vid sin sida.

När gastarna förtärt köttet af liket, voro de mätta och nöjda och frågade: »hvad mera skola vi göra, o store konung?» »Jo, fören mig genom Eder öfvernaturliga makt till röfvarkonungens sofgemak och sätten mina ministrar i hvars och ens hus!» — »Ja, herre», sade de bifallande och gjorde så. Just då låg röfvarkonungen och sof i den kungliga bädden i det härligt smyckade sofgemaket. Och då han låg där sorglöst sofvande, slog honom konungen med flata klingan på magen. Förskräckt vaknade han och igenkände vid lampors sken den store konungen Sīlava. Samlande allt sitt mod, steg han upp från bädden och sade till konung Sīlava: »store konung, huru har du en sådan natt, omgjordad med svärd, smyckad och rustad, kunnat komma fram till detta mitt läger, förbi huset, där vakt är ställd och porten stängd, och där på grund af vakten tillträde är förbjudet?» Då berättade konungen hela förloppet vid sin ankomst i detalj. Då röfvarkonungen hört detta, utropade han med upprördt sinne: »o store konung, ehuru begåfvad med mänsklig natur, kände jag icke din godhet; en sådan kunskap var däremot beskärd de vilda och hårda gastarna, som nära sig af andras kött och blod; ej skall jag förfördela dig, o furste, som är begåfvad med en så hög karaktär.» Med dessa ord svor han en ed vid sitt svärd och bad konungen om förlåtelse. Sedan lät han konungen lägga sig på ett stort hviloläger, medan han själf sjönk ned på en liten bädd.

I dagbräckningen, när solen stått upp, lät han trummor ljuda och sammankallade såmedelst alla gillen, ministrar, brahmaner och husfäder. I deras närvaro prisade han konung Sīlavas dygder, liksom om han lyfte fullmånen i himlens höjd; och midt i församlingen bad han ånyo konungen om förlåtelse, gaf honom tillbaka hans konungarike och sade: »från och med i dag är det min uppgift att hindra emot dig riktade röfvareanfall; styr ditt rike under mitt beskydd!» Sedan han så talat och öfver förrädaren uttalat en straffdom, återvände han till sitt eget rike med här och tross.

Den store konung Sīlava i sin höghet och glans, under en hvit solskärm, sittande på en tron af guld, med ben liksom af gasell, anställde betraktelser öfver sin egen lycka och tänkte sålunda: »denna min härlighet liksom mina tusen ministrars räddning skulle varit till

intet, om jag icke öfvat ståndaktighet. Det var genom kraften af min ståndaktighet som jag återvann denna min förlorade glans och återskänkte mina tusen ministrar lifvets gåfva; i sanning, ståndaktighet bör man öfva utan att förlora hoppet; sålunda mognar frukten för den som öfvat ståndaktighet. Och i inspiration framsade han denna vers

Hoppas människan må och ej må den vise förtröttas;
själf jag är därpå bevis: hjärtats önskan jag vann.

Så talade Bodhisatta i sitt hjärtas fromhet: »i sanning för de dygdiga mognar ståndaktighetens frukt.» Till sitt lifs slut öfvade han goda gärningar, och han gick dit hans gärningar buro honom.

KVINNANS ONDSKA.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i hans första drottnings sköte. När han växt upp, hade han uppnått fullkomlighet i alla konster och vetenskaper. Vid faderns död tillträdde han regeringen och styrde med lag och rätt. Konungen plägade spela tärning med sin öfversteprästen. När han vid spelet kastade den gyllene tärningen på silfverbordet, plägade han sjunga denna trollformel för lycka i spel:

> Krokigt alla floder rinna,
> alla träd bestå af ved.
> När hon kan, så är hennes sed:
> allt hvad ondt är görs af kvinna.

Spelande med denna formel, vann konungen alltid, öfversteprästen låg alltid under. Då nu hans förmögenhet steg för steg höll på att alldeles försvinna i hans hus, tänkte han: »som nu är, kommer all min egendom i detta hus att gå förlorad; jag vill söka reda på en flicka, som aldrig gjort bekantskap med någon man, och hålla henne i mitt hus.» Han tänkte nämligen som så: »jag skulle aldrig lyckas se efter en kvinna, som förut sett en man; därför skall jag skaffa mig ett nyfödt flickebarn och under uppväxten hålla flickan i min lydnad samt genom en noggrann bevakning laga så att hon kan bli trogen en enda man. Sedan skall jag återvinna min förmögenhet af konungahuset.»

Prästen var skicklig i spådom. Han upptäckte snart en fattig kvinna, som var hafvande, och då han visste att hon skulle komma att föda en dotter, lät han kalla henne till sig, gaf henne betalning samt lät

henne bo i hans eget hus. Efter nedkomsten sände han henne bort med en skänk.

Ingen annan man än han själf fick se flickebarnet, som helt och hållet anförtroddes åt kvinnors vård och af dem uppfostrades; när hon sedan växte upp, var hon helt och hållet beroende af honom själf.

Så länge flickan var i uppväxtåren, undvek prästen att spela med konungen. Men när hon var uppväxt och stod under hans lydnad, sade han till konungen: »nu skola vi spela tärning!» Konungen antog förslaget, och de spelade som förut. Men då konungen, i det ögonblick han kastade tärningen, sjöng sin formel, så skyndade sig prästen att tillägga: — »alltid med undantag af min flicka.» Från den stunden var det prästen som vann och konungen som förlorade.

När Bodhisatta öfvertänkte saken, misstänkte han, att prästen måste hafva någon dygdig flicka i sitt hus. Han kom snart underfund med att så var fallet och beslöt att knäcka hennes dygd. Till den ändan lät han tillkalla en skicklig karllymmel och frågade honom: »kan du förföra prästens flicka?» — »Jo, det är hvad jag kan, min konung», sade han. Konungen gaf honom pengar och skickade honom i väg med orden: »gör ifrån dig saken fort!»

För konungens pengar tog karlen och köpte parfymer, rökelse, aromatiskt saft, kamfer o. d. och öppnade en parfymhandel, alldeles i närheten af prästens hus. Prästens hus var sju våningar högt och hade sju ingångar, och vid hvarje ingång stod en kvinnlig vakt. Och förutom brahmanen fick ingen annan man tillträde till huset. Själfva korgen, som användes för att bära bort sopor och skräp, undersöktes, innan den fick bäras in. Endast prästen fick se flickan, och hon hade blott en tjänarinna. Denna kvinna brukade få pengar för att gå och köpa parfymer och blommor; därmed plägade hon gå förbi den butik, som den omtalade charlatanen öppnat. Och han, som mycket väl visste att hon var flickans tjänarinna, lurade en dag på när hon kom där förbi, steg upp och ut ur sin butik, föll ned för hennes fötter, fattade med båda händerna hårdt om hennes knän och sade, klagande: »o min moder, hvar har du varit hela denna långa tid?»

Och hans medsammansvurna, som stodo bredvid, ropade: »huru lika moder och son äro, alldeles som ett i fråga och händer och fötter,

ansikte och kroppsbyggnad, ja, till och med i åtbörder!» Då nu allihopa så ihärdigt höllo på denna likhet, blef den stackars kvinnan alldeles virrig, började gråta och snyfta: »ack, denne man måste vara min son!» Och båda stodo där tjutande och gråtande och omfamnande hvarandra. Slutligen sade charlatanen: »hvar bor du, moder min?»

»Jag bor hos öfversteprästen, min son, och är tjänarinna åt en ung kvinna i hans hus, af oförliknelig skönhet och med en gudinnas behag.» — »Hvart går du, moder?» — »Jo, för att köpa parfymer och blomsterkransar åt henne.» — »Moder, hvarför gå annorstädes därför? För framtiden kan du köpa sådant hos mig.» Och utan att därför taga någon betalning, gaf han henne betel, bdellium och annat dylikt samt många slags blommor. När flickan såg en sådan myckenhet parfymer, blommor o. s. v., frågade hon: »hvarför är brahmanen i dag så nådig mot mig?» — »Hvarför säger du så?» frågade tjänarinnan. — »Jo, med anledning af den mängd gåfvor jag där ser.» — »Det har inte brahmanen gifvit mycket för: jag har fått alltihop för inte af min son.» Från den stunden behöll hon själf de pengar hon fick af brahmanen, men hämtade parfymer, blommor o. s. v. gratis från charlatanens butik.

Några dagar senare låtsade denne vara sjuk och lade sig till sängs. När den gamla kvinnan så kom till hans bod men icke såg honom, frågade hon: »hvar är min son?» — »Din son är illamående», svarades det. — Då skyndade hon till hans sida, satte sig ned ock strök hans rygg och frågade: »hvad fattas dig, min son?» — Men han förblef tyst. »Men hvarför svarar du inte, min son?» — »Moder, ej ens om jag höll på att dö, kunde jag säga dig det.» — »Om du inte kan säga mig det, hvem kan du då säga det, min son?» — »Välan, moder, det är icke något annat som fattas mig, än det att, sedan jag fått höra talas om den unga flickans skönhet, har jag blifvit förälskad i henne. Om jag kan vinna henne, skall jag lefva; hvarom icke, skall jag dö.» — »Min son, låt detta bli min sak och var icke orolig för den skull!» Så uppmuntrade hon honom, och när hon gick tillbaka till flickan, hade hon med sig till henne en stor mängd parfymer, blommor och sådant samt sade: »ack, min dotter, när min son af mig fick höra talas om din skönhet, blef han häftigt förälskad i dig; hvad är att göra?»

»Om du kan föra honom hit, så har du min tillåtelse», svarade flickan.

Sedan hon detta hört, började den gamla kvinnan samla ihop allt det myckna damm och skräp, som fanns i alla vinklar och vrår i huset. Detta lade hon i en stor blomsterkorg och gick ut därmed. När man nu skulle till att undersöka korgen, hällde hon ut smörjan öfver vaktkvinnan. Denna flyr, på detta sätt förfördelad. På samma sätt behandlar hon de andra: hvem som än sade något hällde hon ut sopor öfver. Från detta ögonblick kunde ingen uthärda att undersöka hvad helst den gamla kvinnan förde in och ut. Nu praktiserade hon charlatanen i en blomsterkorg och förde honom till sin unga matmor. Skälmen lyckades nu verkligen förföra flickan och tillbragte en eller två dagar i öfre delen af huset. När prästen var ute, njöto de hvarandras sällskap, när han var hemma, höll sig skälmen dold. Efter en eller två dagars förlopp sade flickan till sin älskare: »älskade, nu måste du gå.» — »Ja väl, jag skall gå, men jag vill ge brahmanen ett slag först.» — »Javisst», sade hon och gömde skälmen igen. När sedan brahmanen kom hem, sade hon: »herre, jag skulle vilja dansa, ifall du spelar på luta för mig.» — »Dansa på du, min sköna», sade han och började spela på luta. — »Men jag blyges ifall du ser på; låt mig först binda för ditt ansikte med en duk, sedan skall jag dansa.» — »Ja väl, om du är för blygsam, så gör på det sättet!»

Hon tog då en tjock duk, lade den öfver ögonen och band om hela ansiktet på brahmanen. Och denne började, förbunden som han var, att spela på luta. Efter att hafva dansat en stund sade hon: »herre, jag har stor lust att slå dig i skallen.» Brahmanen, ett lektyg som han var för kvinnan, sade: »slå till!» utan att ana hvad saken gällde. Då gjorde flickan ett tecken till älskaren-skälmen. Han smög sig tyst bakom brahmanen och slog till honom i hufvudet med sin arm. Ögonen sågo ut, som de ville trilla ur hufvudet på honom, och en stor kula uppstod i hufvudet, så häftigt var slaget. Som han kände en stark smärta, sade han till flickan: »gif mig din hand!» Flickan lade sin hand i hans. Då sade brahmanen: »handen är mjuk, men slaget hårdt!»

Så snart skälmen hade gifvit brahmanen slaget, gömde han sig. Och när det var gjordt, tog flickan duken från hans ögon, tog sesam-

olja och gned därmed det slagna stället på hans hufvud. När så brahmanen gått ut igen, stoppade tjänarinnan skälmen åter i korgen och lät bära ut honom. Han skyndade ögonblickligen till konungen och omtalade hela äfventyret för honom.

När nu brahmanen härnäst kom och gjorde sin uppvaktning, sade konungen till honom: »ska vi spela tärning, brahman?» — »Ja, gärna det, Ers majestät», sade brahmanen. Konungen ställde i ordning spelbordet, och som förut uttalade han sin spelformel, i det han kastade tärningarna. Och brahmanen, som inte hade en aning om att flickans dygd var skämd, tillade: — »alltid med undantag af min flicka.» Men ändå förlorade han.

Konungen, som ju verkligen kände till hvad som skett, sade: »hvarför undantar du henne? Flickans dygd är all världens väg. Ack, du trodde som så, att, om du tog en flicka omedelbart efter födelsen och ställde vakt omkring henne på sju håll, du då skulle kunna vakta henne. Nej, en kvinna kunde du ej vara säker på ens om du bure henne i dig själf (som i ett moderlif) och vandrade omkring med henne. En kvinna är aldrig trogen en enda man. — Hvad din angår, så sade hon ju, att hon skulle vilja dansa; och sedan hon med en duk bundit för ögonen på dig, medan du spelade på luta för henne, lät hon sin älskare med handen ge dig ett slag i hufvudet och smugglade honom sedan ut ur huset. Hvar har du nu ditt 'undantag'?» Och därmed föredrog han den första versen:

Från födelsen brahmanen vaktat makan, och ändå han fick
med täckta ögon spela luta: hvem kan då på kvinnor tro?

På detta sätt utvecklade Bodhisatta sanningen för brahmanen. När brahmanen hört Bodhisattas förklaring, gick han hem och förebrådde flickan sägande: »du har begått den och den synden.» — »Herre», sade hon, »hvem kan hafva sagt något dylikt? Jag har icke felat. Det var jag som gaf slaget, och ingen annan. Om du icke tror mig, så vill jag genom eldprof bevisa, att jag icke vet af någon beröring af någon annan mans hand än din; på det sättet skall jag få dig att tro mig!» — »Ja, vare det så!» sade brahmanen och lät ditföra en stor vedhög, satte eld därpå och lät kalla till sig flickan samt sade: »om du tror dig själf, så träd in i elden!»

Nu hade emellertid flickan redan förut inlärt sin tjänarinna sålunda: »moder, säg din son att gå dit och fatta min hand just i det ögonblick, då jag är i begrepp att stiga in i elden!» Kvinnan gick och gjorde, som hon var befalld. Och skälmen gick och ställde sig bland mängden af åskådare. För att lura brahmanen ställde sig flickan nu midt i den stora församlingen och utropade: »brahman, jag vet icke utaf någon beröring af annan mans hand än din; och till bekräftelse af denna min försäkran skall denna eld icke bränna mig»; därmed stod hon i begrepp att stiga in i elden.

Just i det ögonblicket rusade skälmen fram, grep flickans hand och sade: »sen, hvilken skändlighet denne brahman och öfversteprässt begår, då han tvingar en så skön kvinna att stiga i elden!» Flickan lösgjorde sin hand och ropade till brahmanen: »herre, min sanningsakt är ogiltig; jag kan icke beträda elden.» — »Hvarför icke?» sade brahmanen. — »Emedan den där försäkran jag i dag gjorde lydde sålunda: 'jag vet icke af någon beröring af annan mans hand än min herre och mans'; men nu har denne man fattat min hand.» — Brahmanen förstod nu, att han blifvit lurad af henne, och dref bort henne med slag.

Till den grad hemfallna åt ondskan äro kvinnorna. Huru stort brott skulle de icke begå för att bedraga sina män: vid öppen dag skulle de svära att de icke gjort något ondt; så falska äro de i sitt sinne. Därför heter det:

Bedrägliga de äro, falska, aldrig sanning finns hos dem;
outrannsaklig deras väg, som fiskens uti vattnet är.
För dem är lögnen så som sanning, sanning är för dem som lögn;
som korna girigt gräset sluka, så de sluka man på man;
som ormar grymma, slösande, men sockersöta i sitt tal;
och ingen list det finns i världen, hvilken de ej känna till.

KONUNGASPEGEL.

EN gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i hans regerande drottnings sköte. Och sedan man tillbörligen utfört ceremonierna för aflelsen, blef hon sedan lyckligt förlöst. Och när dagen för namngifningen kom, gaf man honom namnet prins Brahmadatta.

I tidens lopp växte han upp, och vid sexton års ålder kom han till Takkasilā. Där fullkomnades han i alla vetenskaper och färdigheter. Efter sin faders död besteg han tronen och regerade med rättvisa och lugn (billighet). Han afkunnade sina domar utan att låta bestämma sig af egen partiskhet o. s. v. (d. v. s. hat, okunnighet eller fruktan). Och då han nu sålunda själf regerade rättvist, så handlade äfven ministrarna ärendena med rättvisa. Medan sålunda alla ärenden afgjordes med rättvisa, fanns det inga som inbragte falska processer. Då sådana upphört, upphörde följaktligen också allt sorl och tumult, som uppkommo af tvistigheter inom konungens hof. Och då ministrarna sutto om dagen i domssalen, fingo de aflägsna sig utan att se någon som kom för att få en tvist afgjord. Och det kom därhän att domssalen måste stängas.

Då tänkte Bodhisatta: »det är emedan jag för en så rättvis styrelse som ingen kommer hit för något rättsligt afgörande, larmet upphört och rättssalen har kommit därhän att kunna afskaffas; nu åligger det mig att undersöka mina egna brister. Och när jag finner: 'det och det felet har jag', vill jag frigöra mig därifrån och lefva ett i allo dygdigt lif.»

Från den stunden var han på spaning efter någon, som kunde tala om för honom hans fel; men bland sin omgifning i palatset fann

han ingen, som ville säga honom hans fel, utan hörde endast sitt eget pris.

Då tänkte han för sig själf: »det torde vara af fruktan för mig som dessa människor icke hafva något ondt att säga om mig utan endast godt» och sökte så bland folket, som lefde utanför palatset. Men då han icke kunde finna någon där, sökte han bland dem, som bodde utanför staden: i förstäderna och utanför de fyra hufvudportarna sökte han. Men då han icke heller där fann någon, som ville tala om för honom hans fel, utan endast hörde sitt eget pris, så beslöt han att genomsöka landsbygden.

Då öfverlämnade han hela riksstyrelsen åt sina ministrar, steg upp på sin vagn, och tagande med sig endast sin körsven, lämnade han staden förklädd. Genomsökande landet ända fram till gränserna, fann han ändå ingen, som ville säga honom hans fel, och hörde endast sitt eget pris. Då vände han om från de yttersta gränserna och återvände stora landsvägen till staden.

Vid samma tid styrde äfven konungen af Kosala, vid namn Mallika, sitt land med rättvisa. Han sökte också få reda på sina fel. Men då han icke kunde finna någon inom palatset, som ville säga honom hans fel, utan endast hörde sitt eget pris, så genomsökte äfven han landsbygden och kom till alldeles samma plats. De två konungarna kommo nu ansikte mot ansikte på en låg plats, där vägen var hopträngd mellan tvenne branta sluttningar, så att det icke fanns någon plats för körsvennen att få den ena vagnen att passera den andra.

Då sade konung Mallikas körsven till konungens af Benares körsven: »för din vagn ur vägen!» — Men denne sade också: »kör där, du körsven, ur vägen med vagnen! I denna vagn sitter härskaren öfver konungadömet Benares, den store konung Brahmadatta.»

Men den andre svarade: »men i denna vagn, o körsven, sitter härskaren öfver konungariket Kosala, den store konung Mallika. Ur vägen med din vagn och lämna rum för vår konungsvagn!»

Benares-konungens körsven tänkte då: »de säga att äfven denne är en konung, hvad är nu att göra?» Efter någon fundering sade han för sig själf: »jag vet ett sätt: jag skall taga reda på deras ålder, sedan skall jag föra den yngres vagn ur vägen och så lämna plats för den äldre.»

Sedan han fattat detta beslut, frågade han körsvennen efter Kosala-konungens ålder. Men vid denna fråga erfor han, att båda konungarnas ålder var lika. Sedan frågade han efter utsträckningen af hans rike, stridsmakt, rikedom, rykte samt allt rörande hans kast, stam, familj och klanområde. Men han fann, att båda voro härskare i ett konungarike på tre hundra mil i utsträckning, samt att de föröfrigt voro alldeles likställda ifråga om stridsmakt, rikedom, rykte, kast, stam, familj och klanområde.

Då tänkte han: »jag vill lämna vägen för den mest rättvise.» Och han frågade: »af hvad beskaffenhet är din konungs rättvisa?»

Den andre svarade: »så och så är min konungs rättvisa beskaffad», och så framställde han konungens fel, som om de vore lika många förtjänster, i det han framsade den första strofen:

Med stränghet han den stränge slår,
med mildhet han den milde når.
Med godhet han den gode vinner,
den onde han med ondska hinner.
Ett sådant sinne kungen har:
o körsven, gör så vägen klar!

Då sade Benares-konungens körsven till honom: »har du nu omtalat din konungs dygder?» — »Ja», sade den andre. — »Om detta är hans dygder, hvilka äro då hans fel?» — »För mig må de gärna vara fel», sade han; »men säg, af hvad slag äro då din konungs dygder?»

Då sade Benares-konungens körsven: »lyssna då!» och så reciterade han andra versen:

Med lugn han vreden öfvervinner,
den onde han med godhet vinner.
Mot ljugaren han sanning brukar,
med gåfvor snålheten uppmjukar.
Ett sådant sinne min kung har:
o körsven, gör så vägen klar!

Vid dessa ord stego både Mallika och hans körsven ned från vagnen. De spände från hästarna, förde undan vagnen och lämnade väg för konungen af Benares.

Men konungen af Benares uppmuntrade konung Mallika, sägande: »så och så bör man handla.» Sedan återvände han till Benares, utdelade gåfvor och gjorde andra goda gärningar; och när så hans lif var till ända, intog han sin plats i himlen.

Och konung Mallika behjärtade hans maning; och sedan han genomsökt sitt land utan att finna någon, som ville säga honom hans fel, återvände han till sin egen hufvudstad, utdelade gåfvor och gjorde andra goda gärningar; och när hans lif var till ända, intog också han sin plats i himlen.

KONUNGASPEGEL (variant).

EN gång i forna tider, när Brahmadatta var i konung i Benares, återföddes Bodhisatta i en Brahmanfamilj. När han kom till vuxen ålder, var han öfvad i allehanda konster och färdigheter; och ägnande sig åt asketens hemlösa lif, utvecklade han sina öfvernaturliga förmögenheter och fullkomningar (i meditation), tog sin bostad i en förtjusande trakt af Himavant, lefvande af skogens rötter och frukter. Vid den tiden for konungen, som var ifrig att taga kännedom om sina fel, omkring för att söka någon, som ville tala om för honom dessa. Och då han hvarken inom eller utom palatset, hvarken inom eller utom staden fann någon, som ville tala om för honom hans fel, vandrade han förklädd ut på landet, tänkande: »hur skall det månne vara på landet?» Då han ändock icke fann någon, som ville tala om för honom hans fel, och i stället blott hörde sitt eget pris, tänkte han: »huru skall det månne vara i Himalaya-trakterna.» Och han gick in i skogen och vandrade omkring, tills han kom till Bodhisattas eremithydda. Efter att hafva hälsat honom och vänligt tilltalat honom, satte han sig ned på sidan om honom.

I det ögonblicket höll Bodhisatta på att förtära några mogna fikon, som han hade insamlat i skogen. De voro söta och saftiga och lika pudersocker. Han tilltalade konungen och sade: »var så god, Ers höghet, och ät dessa mogna fikon och drick litet vatten!»

Konungen gjorde så och frågade Bodhisatta: »hvarför, o herre, äro dessa mogna fikon så utomordentligt söta?»

»Ers höghet», svarade han, »konungen regerar nu med rättvisa och mildhet, därför äro fikonen så söta.»

»Förlora de då sin sötma under en orättvis konungs regeringstid?»

»Ja, Ers höghet, i orättvisa konungars tid förlora olja, honung, sirap o. s. v. så väl som vilda rötter och frukter sin sötma och smak, ja icke blott dessa föremål, utan hela riket blir ondt och bittert; men när härskarna äro rättvisa, blifva alla dessa föremål söta och smakfulla och hela konungariket återfår sin doft och styrka.»

Då sade konungen: »så, herre, måste det förhålla sig»; och utan att upplysa honom om att han var konungen, hälsade han Bodhisatta och återvände till Benares. Och tänkande: »jag skall pröfva asketens ord», började han regera sitt land med orättvisa. Och med den tanken: »nu skall jag väl få veta det» begaf han sig, efter kort tids förlopp, tillbaka till Bodhisatta, hälsade honom och satte sig på hans ena sida. Bodhisatta sade alldeles som förra gången, bjöd honom ett moget fikon. Men detta visade sig hafva en bitter smak. Och då han kände att det var bittert, spottade han ut det, sägande: »det var bittert, herre!»

Då sade Bodhisatta: »Ers höghet, konungen måste hafva blifvit orätträdig; ty när härskarna äro orätträdiga, förlorar allting, ända från de vilda frukterna i skogen, sin sötma och smak.» Och härvid föredrog han dessa strofer:

När hjorden öfver floden går och tjuren tager orätt led,
så taga korna orätt led, när förarn orätt leder dem.
Så äfvenledes den, som gäller ibland människor som främst:
om orätträdighet han öfvar, genast hopen följer med,
och hela riket går till grund, när orätträdigt kungen styr.

När hjorden öfver floden går och tjuren håller riktig led,
så taga korna riktig led, när förarn riktigt leder dem.
Så äfvenledes den, som gäller ibland människor som främst:
om han rätträdigheten öfvar, genast hopen följer med,
och hela riket blifver sundt, när konungen rätträdigt styr.

När konungen hört Bodhisattas framställning af sanningen, lät han honom veta att han var konungen och tillade: »herre, förut var det jag som först gjorde fikonen söta, och sedan bittra, nu skall det också bli jag som kommer att göra dem söta igen.» Så tog han afsked af Bodhisatta och återvände hem. Och i det han hädanefter styrde riket med rätträdighet, återställde han allt i dess förra tillstånd.

ELEFANTEN OCH PRINSEN.

I FORNA tider, när Brahmadatta var konung i Benares, fanns det icke långt ifrån denna stad en timmermansby, i hvilken fem hundra timmermän bodde. De brukade fara uppför floden i båt, hugga timmer i skogen såsom virke till husbyggnad, sätta i hop stommar till en- och tvåvåningshus, numrera alla timmerdelarna från och med dörrposten o. s. v., föra dessa ned till flodstranden och lasta dem på båten, fara nedför floden till staden, bygga de hus hvar och en beställde och mottaga sin betalning; sedan vände de tillbaka igen för att skaffa mera byggnadsvirke.

Under det de på detta sätt förskaffade sig sitt uppehälle och vid ett tillfälle höllo på att hugga timmer, hände det att ej långt från den plats, där de slagit sig ned, en elefant trampade på en spjäla af en khadira-(akacia-)stam, som trängde in i hans fot och åstadkom stora smärtor. Foten svällde upp, och inflammation inträdde. Utom sig af smärta fick han höra ljudet af timmerhuggarna och tänkte: »genom dessa timmerhuggare torde jag kunna erhålla hjälp, gick på tre fötter till deras grannskap och lade sig ned nära dem. Timmerhuggarna, som märkte den svullna foten, gingo närmare och sågo träspjälan i foten. Med en skarp knif gjorde de ett snitt rundt omkring trästumpen, slogo ett snöre omkring. Sedan drogo de i snöret och fingo till sist ut trästumpen. De bortskaffade varet, tvättade såret med varmt vatten, och med lämpliga medel hade de inom kort fått såret läkt.

När elefanten blifvit botad, tänkte han: »genom dessa timmerhuggare har mitt lif räddats; nu är det tillbörligt att jag till tack tjänar dem.» Från den stunden brukade han hjälpa timmermännen att rycka

upp träd eller rulla fram stockarna för dem som skrädde dem eller föra till dem yxor och andra verktyg; och allting håller han i snabeln, som han lindar omkring, om det så än vore Kâlasuttas spets. Och timmermännen gåfvo honom, när det var tid att fodra honom, hvar och en en portion, så att han inalles fick femhundra portioner.

Nu hade denne elefant en unge, hvit öfver hela kroppen och af synnerligen ädel ras. Därför tänkte elefanten: »jag är nu gammal; det vore därför passande att ge dem min son att arbeta för dem och själf draga mig undan.» Därmed gick han in i skogen utan att nämna ett ord därom till timmermännen och förde med sig tillbaka sin son, sägande: »denne unge elefant är min son. I hafven räddat mitt lif; jag gifver Eder denne som läkarearvode; hädanefter skall han arbeta för Eder.» Sedan han sagt detta, förmanade han sin son sålunda: »hädanefter har du att göra hvad som hittills ålegat mig.» Sedan lämnade han honom åt timmermännen och aflägsnade sig själf inåt skogen. Härefter utförde denne unge elefant allt deras arbete, träget och lydigt utförande deras befallningar. Och de fodrade honom, som de gjort med den gamle, med femhundra portioner i målet.

När han utfört sitt arbete, brukade han gå ned i floden och leka samt sedan återvända. Och timmermännens barn brukade rycka honom i snabeln o. s. v. samt leka med honom både i vattnet och på land. Nu är det så, att alla ädla varelser, det må vara elefanter, hästar eller män, aldrig släppa sina exkrementer eller låta sin urin i vattnet. Så dyngade eller stallade också icke denne elefant i vattnet utan gjorde det utanför på flodens strand.

Men en dag hade regn fallit och kommit floden att stiga. En halftorr kaka af elefantens spillning fördes ned i floden och flöt med vattnet ända till dess den kom till staden Benares landningsplats, där den fastnade i en buske. Just då hade konungens elefantskötare fört ned fem hundra elefanter för att bada dem. Men elefanterna kände lukten af spillningen tillhörande ett ädelt djur, och ingen enda kunde förmås att gå ned i vattnet: alla lyfte svansarna i vädret och började fly bort. Elefantvaktarna omtalade saken för elefanttränarna. Dessa förmodade att någonting obehagligt måste finnas i vattnet. Man lät rensa vattnet. När man fann spillningen i busken, förstod man att detta

var orsaken. Man lät hämta ett kärl, fyllde det med vatten och strödde något (välluktande stoft) i vattnet och hällde sedan vattnet öfver elefanternas kroppar, som därigenom blefvo välluktande. Med ens gingo de sedan ned i vattnet och badade.

Elefanttränarna rapporterade händelsen för konungen och tillade: »herre, denne ädle elefant bör man söka upp och föra hit.»

Med anledning häraf steg konungen på en flotte, gick upp för floden och nådde slutligen med flotten den plats, där timmermännen höllo till. När den unge elefanten, som höll på att leka i floden, fick höra ljudet af trummor, skyndade han upp till timmermännen. Dessa gingo konungen till mötes för att betyga honom sin vördnad och sade: »om du önskar virke, hvarför kommer du då själf hit: hade du icke bort skicka bud och låta oss föra ned det?»

»Nej, mina vänner», svarade konungen, »jag har icke kommit för virke, utan för denna elefants skull.»

»Herre, tag den med dig!» — Men elefanten vägrade att röra sig ur fläcken.

»Hvad önskar du att jag skall göra, min käre vän elefant?» sade konungen.

»Herre, låt betala timmermännen hvad de kostat på mig för uppehälle!»

»Gärna, min vän», sade konungen. — Och konungen lät lägga hundra tusen guldstycken vid elefantens fyra fötter, vid hans snabel och vid hans svans. Men trots detta ville elefanten icke gå. Då gaf konungen åt hvar och en af timmermännen en omgång kläder, åt timmermännens hustrur klänningar att smycka sig med och uppfostringshjälp åt barnen, som varit hans lekkamrater. Då vände han sig om, och efter en sista blick på timmermännen, kvinnorna och barnen följde han med konungen.

Konungen förde elefanten till sin hufvudstad. Stad och stall utstyrdes med all prakt, och han lät föra omkring elefanten i högtidlig procession och sedan in i stallet. Sedan han prydt honom på allt sätt och högtidligt invigt samt bestämdt honom till sin egen statselefant, behandlade han honom som en kamrat, gaf honom halfva konungariket

och ägnade honom lika stor heder som sig själf. Från den tid då elefanten kom till konungen daterade sig dennes öfvervälde öfver hela Indien.

I tidens lopp tog Bodhisatta mandom i skötet till konungens första drottning. Vid den tid då fostret var fullgånget dog konungen. Om nu elefanten finge höra nyheten om konungens död, så skulle den komma hans hjärta att brista. Derför uppvaktade man elefanten som förut, utan att underrätta honom om konungens död. — Men när hans närmaste granne, konungen af Kosala erfor konungens död, tänkte han: »förvisso är nu landet öppet för mig» och kom med en väldig här till staden och belägrade den. Men portarna stängdes genast, och ett budskap sändes till Kosala-kungen af följande innehåll: »vår konungs första drottning är nära sin förlösning, och astrologerna hafva förklarat: 'sju dagar härefter skall hon föda en son'. Om hon föder en son, skola vi om sju dagar leverera strid med dig, men icke konungariket. Kom efter den tiden!» Konungen gick in härpå.

Sju dagar därefter födde drottningen en son. På namngifningsdagen gåfvo de honom namnet prins Alınacitta, »efter som», sade de, »han är född att behärska människors tillgifvenhet.»

Just den dag han var född började stadsinvånarne sin strid med konungen af Kosala. Men af brist på anförare i striden, gaf den stridande hären, ehuru den var stor, så småningom vika. Ministrarna inberättade händelserna för den regerande drottningen och tillade: »då vår här på detta sätt ger vika, frukta vi för dess besegrande. Men statselefanten, konungens skötevän, har aldrig fått veta konungens död, och att en son blifvit född, samt att vi strida med konungen af Kosala, som tågat emot oss; skola vi icke underrätta honom härom?» frågade de.

»Jo visst, gören det!» sade drottningen samtyckande. — Så klädde hon och smyckade sin son, lade honom i en linda af fint linnetyg samt steg ned från palatset, omgifven af hofmännens skara. Sedan begaf hon sig till elefantstallet, lade ned Bodhisatta för elefantens fötter, sägande: »herre, din vän och följeslagare är död, men vi hafva ej vågat berätta det för dig af fruktan att krossa ditt hjärta. Detta är din väns son. Konungen af Kosala har ryckt an mot oss och omringat vår stad och för krig med din son. Hären ger vika; döda din egen son eller återtag konungariket och gif honom det tillbaka!»

Ögonblickligen smekte elefanten gossen med sin snabel, lyfte honom upp och satte honom på sitt hufvud. Sedan han ytterligare genom gråt och klagan gifvit uttryck åt sin sorg, lyfte han ned gossen, lade honom i drottningens armar och gick hastigt ut ur elefantstallet, sägande: »jag skall gripa Kosala-konungen!»

Då togo hans tjänare och klädde honom i harnesk och smyckade honom med schabrak, öppnade stadsporten och gingo med honom ut. När elefanten kommit ut ur staden, upphof han ett väldigt elefanttrumpetande, injagade förskräckelse hos den stora hären, slog den på flykten och skingrade lägret. Kosala-konungen grep han i hårtofsen, bar honom till Bodhisatta och lade honom för hans fötter. I det han höll undan dem som rest sig för att döda konungen, försvarade han denne och sade: »må du från denna stund vara försiktig och icke tänka som så, att prinsen är ung!» och så lät han honom gå.

Från den tiden tillföll öfverväldet öfver hela Indien Bodhisatta; ty ingen annan fiende förmådde resa sig mot honom. Bodhisatta smordes vid sju års ålder under namn af konung Alīnacitta. Han regerade rättrådigt, och vid lifsloppets fulländning trädde han in bland himlaskarorna.

När mästaren slutat denna fornsaga, blef han fullkomligt upplyst (inspirerad) och upprepade detta verspar:

Alīnacitta fröjdade
sin stora här, då konungen
af Kosala han fången tog,
som med sin här var föga nöjd.

Så den, som vunnit tillflykt god,
asketen med sin vilja stark,
som hägnar allt hvad som är godt
och sträfvar mot nirvānas mål,
så småningom uppnår till sist
förstörelse af alla band.

SAKTMOD.

DET var en gång i forna tider, när i Benares regerade en konung öfver landet Kāsi vid namn Kalāha. Då kom Bodhisatta till världen i en Brahmanfamilj med en förmögenhet af åttio koṭi'er (800,000,000) såsom en yngling, benämd Kuṇḍakakumāra. Hunnen mogen ålder, hade han i Takkasilā förvärfvat färdighet i alla konster och vetenskaper samt bildade familj.

När han efter föräldrarnas död betraktade sin hög af skatter, tänkte han: »mina anhöriga, som hopat dessa skatter, hafva gått bort utan att taga något med sig. Nu är det min tur att taga allt i besittning och sedan fara hädan.» Sedan han omsorgsfullt utvalt de personer, som på grund af visad offervillighet syntes förtjänta, gaf han all sin förmögenhet åt dem samt begaf sig till Himalaya för att lefva som eremit. Där lefde han nu en lång tid, lifnärande sig med vilda frukter. Men för att skaffa sig salt, ättika o. d. besökte han äfven bebodda orter och kom så småningom äfven till Benares. Där tog han sin boning i den kungliga parken. Följande dag gick han omkring i staden för att samla allmosor och kom därvid till öfveranförarens port. Öfveranföraren, som blef intagen i hans behagliga uppträdande, förde honom in i sitt hus och bespiste honom med rätter från eget bord. Sedan tog han löfte af honom att få installera honom i den kungliga parken.

En dag kom kung Kalāha, rusig af starka drycker och omgifven af en trupp dansare, i stor pomp och ståt till parken. Sedan lät han reda ett hviloläger på det kungliga stensätet och lade sig ned med hufvudet i knät på en favorit ur hans harem, under det danserskor, skickliga i sång och musik och dans, utförde sång och andra förlustelser:

— sådan var hans prakt, lik prakten hos gudarnas konung Sakka. — Konungen föll i sömn.

Och kvinnorna sade: »den för hvars skull vi utföra musik o. dyl. har fallit i sömn; hvad behöfva vi då sjunga och spela?» De kastade sina lutor och andra instrument här och där, hvar det föll sig, och gingo ut i parken, där de, lockade af blommor och fruktdignande grenar o. dyl., nu ostördt roade sig.

I detta ögonblick satt Bodhisatta i parken, lik en präktig elefant i sin krafts majestät, vid foten af ett blommande salaträd, njutande af världsflyktens sällhet. På sin vandring omkring i parken kommo nu kvinnorna och fingo se honom och sade: »hören, ädla damer, kommen hit och låtom oss, tills konungen vaknar, sitta ned och höra något af denne asket, som sitter vid roten af detta träd!» Då gingo de till honom, hälsade honom vördnadsfullt, och sittande rundt omkring honom, sade de: »säg oss någonting, som är värdt att sägas och höra!» Då predikade Bodhisatta läran för dem.

Emellertid kom konungens favorit att göra en rörelse med sin kropp och väckte konungen. När konungen, vaken, icke såg till haremsdamerna, sade han: »hvart ha de usla kvinnorna tagit vägen?» — »Ers höghet», sade hon, »de ha gått sin väg och sitta nu omkring en asket och höra på honom.» Konungen råkade i raseri, grep sitt svärd och skyndade sig i väg, sägande: »jag skall ge den falske tofsmannen en läxa.»

När de nu sågo konungen rusa fram i vrede, gingo de som stodo högst i hans gunst fram och togo svärdet ur hans hand och lugnade honom litet. Men han gick och ställde sig för Bodhisatta och frågade: »hvad är det för en lära du predikar, munk?» — »Saktmodets lära, store konung.» »Hvad är det för saktmod?» — »Att icke blifva vred, när människor missfirma, slå och förtala en.» — Då sade konungen: »jag vill nu se hvad ditt saktmod går för» och tillkallade sin bödel. Sitt ämbete likmätigt, tog han en yxa och ett gissel af törnen, och klädd i gula kläder och bärande en röd krans, kom han dit, hälsade konungen och sade: »hvad skall jag göra?» — »Tag och släpa undan den här usle asketen, kasta honom till marken, piska honom med gisslet fram och bak och på båda sidor och gif honom två tusen slag!» Och

han gjorde så. Och Bodhisattas hud skars sönder, hans skinn skars sönder, hans kött skars sönder, och blodet flöt. Och konungen frågade åter: »hvad lära förkunnar du nu, munk?» — »Saktmodets lära, store konung», sade han. »Du tror att mitt saktmod blott räcker till skinnet. Det ligger icke i skinnet; men du kan icke se det, ty det är befäst djupt inne i mitt hjärta, o store konung.» — Åter frågade bödeln: »hvad skall jag göra?» — Konungen sade: »hugg af båda händerna på den usle tofsmannen!» Bödeln tog sin yxa, lade händerna på en stock och högg af dem. Då sade konungen: »hugg af hans fötter!» Och hans fötter blefvo afhuggna. Och blodet flöt från händernas och fötternas ändar som röd lackfärg ur ett söndrigt kärl. Och åter frågade konungen: »hvilken lära förkunnar du?» — »Saktmodets lära, o store konung. Du tror att mitt saktmod ligger i mina händer och fötter. Nej, där är det icke; det är befäst på ett annat djupt fördoldt ställe.» — Då sade konungen: »skär af honom näsa och öron!» Bödeln skar af näsa och öron. Hela hans kropp var nu betäckt med blod. Och åter frågade han honom: »hvilken lära förkunnar du?» — »Store konung», sade asketen, »saktmodets lära. Tro icke att mitt saktmod är förlagdt i spetsen af mina öron och näsa: mitt saktmod ligger djupt rotadt i mitt hjärta.» — Då sade konungen: »så ligg där då, usle munk, och prisa ditt saktmod!» Och därmed sparkade han med sin fot Bodhisatta öfver hjärtat och gick sin väg.

När konungen gått sin väg, torkade öfveranföraren bort blodet från Bodhisattas hufvud, lade kompresser på händer, fötter, öron och näsa, lät honom sätta sig ned, hälsade honom vördsamt och satte sig själf på hans ena sida. Därefter sade han: »ärevördige herre, om du skulle vilja vredgas på någon, som syndat mot dig, så låt din vrede falla på konungen, icke på någon annan!» Och i det han så bönföll, yttrade han första versen:

O hjälte, vredgas blott på den, som dina händer huggit af
och fötter, öron, näsa, men förskona landet från fördärf!

När Bodhisatta hörde detta, framsade han den andra versen:

Han länge lefve, konungen, som mina händer huggit af
och fötter, öron, näsa, ty ej vredgas mänskor lika mig.

Och just som konungen gick ur parken och just i det ögonblick han kom utanför Bodhisattas synlinje, då uppkom en rämna i den mäktiga, väldiga jorden, som har tvåhundrafyratio tusen mil i genomskärning — hon splittrades som ett stycke tyg. Och en låga, som sköt ut från det lägsta helvetet, Avici, tog fatt i konungen, insvepande honom såsom med en kunglig mantel af scharlakansfärgad ull. Sålunda sjönk konungen ned i jorden vid själfva ingången till parken och blef orubbligt försatt i det stora helvetet Avici.

Och Bodhisatta dog på samma dag. Och konungens tjänare och borgarna i staden kommo med parfymer, kransar och rökelse i händerna och bevisade Bodhisattas kropp den sista tjänsten. Och somliga sade, att Bodhisatta gått direkt tillbaka till Himalaya. Men däruti var det intet.

DEN OTROGNA KVINNAN.

EN gång för länge sedan regerade i Benares en konung vid namn Tamba. Hans första drottning, vid namn Sussondı, var en kvinna af oöfverträffad skönhet. — Vid den tiden föddes Bodhisatta i en supaṇṇas sköte. Då var också Nāga-dıpa(-ön) bekant under namnet Seruma-dıpa, och Bodhisatta lefde på denna ö i en garuḍas skickelse. Och han kom till Benares, i en ynglings skepelse, och spelade där tärning med konung Tamba. När man iakttagit hans skönhet, sade man till Sussondı: »en så och så beskaffad yngling spelar tärning med konung Tamba.» Hon fick då lust att se honom, och en dag smyckade hon sig och begaf sig till spelsalen. Stående bland tjänarskaran, fäste hon sin blick på honom. Äfven han såg på drottningen och de båda blefvo förälskade i hvarandra.

Supaṇṇa-konungen uppväckte medelst sin öfvernaturliga makt i staden en väldig storm. Af fruktan för att husen skulle störta ned flydde människorna ut ur palatset. Genom sin makt bredde han ut ett mörker, tog drottningen med sig upp i luften och begaf sig med henne till sin egen boning på Nāga-ön. Men ingen enda kände till huru som Sussondı kom och gick. Garuḍa'en njöt hennes kärlek, men ändå kom han och spelade tärning med konungen.

Konungen hade en sångare vid namn Sagga. Då nu konungen icke visste hvart drottningen tagit vägen, sade han till denne sångare: »gå genast och undersök hvarje land och sjö och tag reda på hvad det blifvit af drottningen!» Med dessa ord sände han honom i väg.

Denne tog nu med hvad som var nödigt för resan. Sin undersökning började han vid själfva stadsporten och kom därunder till sist

till Bharukaccha. Vid den tiden stodo några köpmän i Bharukaccha i begrepp att sjöledes begifva sig till Guldlandet. Sångaren gick fram till dem och sade: »jag är en sångare; om I skänken efter respengarna, så vill jag göra sångartjänst åt Eder. Tagen mig med Eder!» De svarade: »ja», togo honom ombord och lyfte ankar. — När nu fartyget var lyckligt och väl på väg, så tillkallade de honom och bjödo honom utföra musik för dem. — »Jag skulle nog utföra musik för Eder», sade han; »men om jag gör det, skola fiskarna blifva så oroliga af sig, att Edert skepp skall förgås.» — »Om det blott är människor som utföra musik», sade de, »så blir det ingen oro bland fiskarna. Alltså gå på!» — »Ja, vredgens då icke på mig», sade han och stämde lutan; och ackompanjerande sin sång med strängaspel, utförde han nu musik för dem.

Vid dessa toner blefvo fiskarna alldeles utom sig och plaskade vildt. Och ett stort sjöodjur hoppade upp, föll ned på skeppet och krossade det. — Sagga, som låg på en planka, fördes framåt med vinden, tills han drefs i land vid ett fikonträd på Nāga-ön, hvarest supaṇṇa-konungens boning var.

Så ofta nu supaṇṇa-konungen gick bort för att spela tärning, steg drottning Sussondı ned från sin boning; och när hon så vandrade omkring på strandbrädden, fick hon se och igenkände sångaren Sagga samt frågade honom: »hur har du kommit hit?» Han omtalade då hela historien. Men hon tröstade honom och sade: »frukta icke!» Sedan tog hon honom i sina armar, förde honom upp i sin boning och lade honom på ett hviloläger. När han nu blifvit återställd, gaf hon honom himmelsk spis, badade honom i himmelskt doftande vatten, höljde honom i himmelsk klädnad, smyckade honom med blommor af himmelsk vällukt och lät honom lägga sig på ett himmelskt hviloläger. Sålunda vakade hon öfver honom, och hvarje gång supaṇṇa-konungen återvände, gömde hon honom; men så snart han var gången igen, njöt hon, behärskad af sin lidelse, kärlekens fröjder tillsammans med honom.

Men efter förloppet af en och en half månad landade några köpmän från Benares, som sökte bränsle och vatten vid foten af fikonträdet, på denna samma ö. Sångaren gick ombord med dem och följde

med till Benares. Så snart han nu fått syn på konungen, där han satt och spelade tärning, tog Sagga sin luta, och ackompanjerande sig sjöng han första strofen:

Mot mig slår doft af timira
och dånet från det vreda haf.
Långt härifrån Sussondī är:
mig plåga, Tamba, kärlekskval.

När supaṇṇa'en hörde detta, yttrade han andra strofen:

Hur har du öfver hafvet nått,
hur lyckats skåda Seruma?
Hur fann du, Sagga, vägen till
Sussondī skön, o säg mig det!

Därpå svarade Sagga med följande tre verser:

Från Bharukaccha foro ut,
att söka rikdom, handelsmän;
af sjöorm skeppet krossades,
en planka förde mig i land.

Då kom hon, sandeldoftande,
och mildt och ömt hon tog mig upp
i skötet sitt, som moder kär
på skötet tar sannskyldig son.

Hon gaf mig mat, hon gaf mig dryck,
och kläder, hviloläger; jämt
med kärleksdrucken blick vid mig
hon dröjde: Tamba, så förnimm!

När sångaren sålunda talade, fylldes supaṇṇa'en med ånger och sade: »ehuru jag bodde i supaṇṇa'ernas boning, förmådde jag ändå ej vakta henne, hvad skall jag med en sådan fördärfvad kvinna?» Därmed förde han henne tillbaka och gaf henne åt konungen igen och gick bort. Från den stunden kom han icke mera dit.

KVINNORS LÅTTSINNE.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares och Bodhisatta var återfödd som Sakka. Vid den tiden vistades en ung brahman från Benares i Takkasila för att inhämta alla konster och vetenskaper. Sedan han uppnått fullkomlighet i bågskjutning, kallades han den skicklige Culladhanuggaha (Lille bågskytten). Hans lärare tänkte som så: »denne yngling har förvärfvat en skicklighet, som går upp emot min egen» samt gaf honom sin dotter till äkta. Med henne begaf han sig på väg, i tanke att återvända till Benares.

Halfvägs höll en elefant till, som ödelade trakten, och ingen vågade beträda platsen. Den skicklige Culladhanuggaha steg, trots folkets ifriga försök att afhålla honom därifrån, med sin hustru upp till ingången, som ledde till skogen. När han kommit till midten af skogen, reste sig elefanten till anfall. Men bågskytten sårade honom i pannan med en pil. Pilen gick tvärt igenom och kom ut i bakhufvudet, och elefanten föll död ned på fläcken.

När den skicklige bågskytten sålunda gjort denna plats trygg, kom han till en annan skog. Där huserade femtio röfvare, som hemsökte vägen. Äfven i denna skog inträdde han trots folkets afrådan och kom fram till den plats, helt nära vägen, där röfvarna efter dödandet af rådjuren plägade koka och äta sitt jaktbyte. När röfvarna sågo honom nalkas med sin festligt smyckade maka, gjorde de en stor ansträngning för att fånga honom. Röfvaranföraren, som var skicklig i att läsa i människors karaktär, kastade blott en enda blick på honom för att finna, att det måste vara en utmärkt hjälte. Därför tillät han icke sitt folk att anfalla honom, ehuru han var ensam. Den skicklige bågskytten sände

sin hustru till röfvarna, sägande: »gå och bed dem gifva oss ett stekspett med kött och tag det med hit!» — Hon gick till dem och sade: »gifven mig ett spett kött!» — Röfvaranföraren sade: »det är en alldeles ovärderlig man» och befallde att man skulle ge henne ett spett. Men röfvarna sade: »huru, skall han förtära det stekta köttet för oss?» och gåfvo henne i stället ett stycke rått kött. Men bågskytten, som hade en hög tanke om sig själf, blef vred på röfvarna, emedan de gifvit honom rått kött. Röfvarna sade: »hvad, är han den ende mannen och vi bara kvinnor?» Med dessa hotande ord reste de sig för att skrida till anfall.

Bågskytten sårade och nedlade fyrationio röfvare med fyrationio pilar. Men han hade ingen pil kvar för att skjuta röfvaranföraren. Han hade nämligen, som man vet, i kogret jämt femtio pilar. Med en af dem hade han skjutit elefanten och med de fyrationio öfriga samma antal röfvare. Därför slog han omkull röfvaranföraren, och sittande på hans bröst, bjöd han sin hustru hämta svärdet åt honom, för att han därmed skulle hugga af honom hufvudet.

Just i det ögonblicket fattade hon begär till röfvaranföraren samt lade svärdskaftet i röfvarens hand och svärdskidan i sin makes. Röfvaren fattade svärdskaftet drog ut svärdet ur skidan och afhögg därmed bågskyttens hufvud.

Sedan han sålunda dödat mannen, begaf han sig på väg med kvinnan och började fråga efter hennes börd. Hon svarade: »jag är dotter till en världsberömd lärare i Takkasilā.» — »Huru kom det sig att du blef hans hustru?» — »Min fader», sade hon, »var så förtjust öfver att han förvärfvat en färdighet som täflade med hans egen, att han gaf mig åt honom till maka. Men nu har jag blifvit kär i dig, och därför lät jag dig döda min, af familjen lagligt tillerkände, make.» Då tänkte röfvaranföraren: »denna kvinna har nu dödat sin lagvigde make. Så snart hon får se en annan man, så kommer hon att göra alldeles på samma sätt med mig. Jag måste bli henne kvitt.»

När han nu vandrade framåt, fick han se huru vägen skars af en annars liten och obetydlig ström, men som nu flöt fram med bred strömfåra och uppsvälld af vatten, och han sade: »kära, i denna flod huserar en hemsk krokodil: hvad skola vi göra?» — »Herre», sade hon,

»tag alla prydnader jag bär på mig och bind ihop dem till en bundt i din mantel samt för öfver allt till andra stranden; kom sedan tillbaka och hämta mig!» — »Godt!» sade han, och med alla hennes smycken gick han ned till flodstranden. Och liksom i stor hast nådde han andra stranden, lämnade henne och flydde.

När kvinnan såg detta, ropade hon: »du går som om du tänkte öfverge mig; hvarför gör du det? Kom tillbaka och tag mig med dig!» Och i det hon så tilltalade honom, yttrade hon den första versen:

Du tagit med dig allt mitt gods och floden öfvergått, brahman;
kom åter, ber jag dig, med ens, och bär mig öfver strömmen fort!

Då nu röfvaren, där han stod på andra stranden, hörde henne, svarade han med andra versen:

Den dig se'n länge välkänd var och pröfvad
mot mig du utbytt, okänd och opröfvad.
Se'n tar du väl i tur för mig en annan:
nej härifrån jag fort beger mig långt bort.

Röfvaren fortsatte: »jag vill gå långt härifrån; men du får stanna där du är!» Hon tjöt högt, men han skyndade bort med alla hennes smycken. En sådan olycka träffade den dåraktiga kvinnan på grund af hennes omåttliga lättsinne. Och alldeles hjälplös som hon var, gick hon fram till en klunga kassiabuskar icke långt därifrån och satte sig ned och grät.

I detta ögonblick såg Sakka ned på världen och fick då syn på kvinnan, där hon satt som slaf af sitt begär och gråtande öfver förlusten såväl af sin make som sin älskare, samt tänkte som så: »jag skall gå och tillrättavisa denna kvinna samt få henne att blygas.» Och han tog körsvennen Mātali och gandharva'en Pañcasikha med sig samt gick och ställde sig på flodstranden. Där uttalade han följande instruktion: »Mātali, blif du en fisk, och du, Pañcasikha, må blifva en fågel; jag skall förvandla mig till en schakal. Med ett köttstycke i munnen skall jag gå och ställa mig midt framför den där kvinnan. Och när du, Mātali, ser mig där, skall du hoppa upp ur vattnet och slå ned framför mig. Sedan skall jag släppa det köttstycke jag har i munnen och hoppa fram för att gripa fisken. Men just i det ögonblicket skall du,

Pañcasikha, slå ned på köttstycket och flyga upp i luften därmed, medan du, Matali, skall hoppa ned i vattnet igen.» — »Godt!» svarade de. — Matali förvandlades till en fisk och Pañcasikha till en fågel, medan Sakka blef en schakal. Och med ett köttstycke i munnen gick han och ställde sig rakt framför kvinnan.

Då hoppade fisken upp ur vattnet och föll ned framför schakalen. Schakalen släppte det köttstycke han hade i munnen och hoppade fram för att gripa fisken. Men fisken hoppade upp och ned i vattnet igen, medan fågeln slog ned på köttstycket och flög upp i luften med det. Schakalen gick sålunda miste om både fisken och köttet och satt och såg dystert bort mot kassiadungen. När kvinnan såg detta, sade hon för sig själf: »drifven af sitt begär, gick han miste både om köttet och fisken», och liksom om hon riktigt insåg knepets innebörd, brast hon ut i ett gapskratt.

När schakalen hörde detta, yttrade han den tredje versen:

Hvem är det som i kassians snår
skrattsalvor stämmer upp så där?
Ej höres sång, ej ljuder dans,
ej tonar det musik därtill.
Skönhöftade, hvi skrattar du,
när gråta vore mer på plats?

När hon detta hört, svarade hon med fjärde versen:

Schakal, stupid och dum du är,
okunnig är du, utan vett:
så kött som fisk ha gått sin kos,
och ynkligen du sörja får.

Därpå inföll schakalen med femte versen:

Så lätt det är se andras fel,
men svårt att sina egna se:
båd' älskaren och maken flytt;
jag tror du också sörja får.

När hon hört hans ord, kom hon med följande vers:

Så är det, ja, du djurens kung,
som du där säger, o schakal.

Jag går nu härifrån att bli
en annan makes trogna vif.

När Sakka, gudarnas konung, hört dessa ord af den lättsinniga, karaktärslösa kvinnan, yttrade han följande slutvers:

Den som en lerskål stjäla kan
stjäl en af koppar när som helst:
den synd hon en gång har begått
begår hon lika fritt igen.

Sålunda bragte Sakka henne till blygsel och ånger och återvände sedan till sitt hemvist.

VÅRLDSFÖRSAKELSE.

FÖR länge sedan, när Brahmadatta regerade i Benares, återföddes Bodhisatta i moderlifvet till öfversteprästens första hustru. På samma dag som han föddes också en son till konungen af Benares. På namngifningsdagen gaf man Mahāsatta namnet Susīma-kumāra och konungens son Brahmadatta-kumāra. Då konungen af Benares tänkte på att gossarna voro födda på samma dag, lät han amma och uppfostra dem tillsammans. Båda växte upp och blefvo sköna och lika gudars söner. Sedan de i Takkasilā inhämtat alla vetenskaper, återvände de hem.

Kungasonen blef vicekung, men åt, drack och bodde tillsammans med Bodhisatta. Efter faderns frånfälle tillträdde han regeringen och bevisade Mahāsatta stor utmärkelse, i det han insatte honom till öfverstepräst. En dag lät han dekorera staden, och smyckad liksom Sakka, gudarnas konung, tågade han i procession rundt staden, sittande på skuldran till en kunglig elefant, ett motstycke till Sakkas elefant Erāvaṇa, med Bodhisatta placerad på baksätet på elefantens rygg. Drottningen-modern, som stod i ett fönster till palatset för att se på sin son, när han kom tillbaka från processionen omkring staden, fick då också se öfversteprästen, där han satt bakom sonen. Hon blef genast förälskad i honom. Hon gick då in i sitt sofgemak, under det hon tänkte: »då jag icke kan vinna honom, måste jag dö här.» Och afhållande sig från föda, lade hon sig ned.

Då konungen icke såg till sin moder, frågade han hvar hon var. Han hörde då att hon var sjuk, gick till henne, betygade henne sin vördnad och frågade: »kära moder, hvad fattas dig?» Men af blygsel

kunde hon inte säga det. Då gick han och satte sig på sin kungliga tron, tillkallade sin egen första drottning och skickade henne till sin moder med orden: »gå och tag reda på, hvad som fattas min moder!» Hon begaf sig i väg, och strykande henne på ryggen, utfrågade hon henne. Kvinnor kunna, som man vet, inte behålla en hemlighet för hvarandra. Och hon talar om saken för henne. När (den unga) drottningen hört det, gick hon till konungen och omtalade hvad hon hört. Han sade: »välan, gå och trösta henne; jag skall göra öfversteprästen till konung och göra henne (min moder) till hans första drottning.» Hon gick för att trösta henne. Konungen sände efter öfversteprästen, omtalade saken för honom och sade: »min vän, rädda min moders lif; du skall bli konung, hon första drottning och jag vicekung.» Öfversteprästen invände: »detta kan icke ske», men åter ombedd, samtyckte han. Och konungen gjorde öfversteprästen till konung, modern till regerande drottning, och själf blef han vicekung.

I början lefde de alla endräkteligen tillsammans; men senare började Bodhisatta få afsmak för en husfaders lif. Lämnande njutningar, med sinnet böjdt för munklif, likgiltig för syndens lockelse, stod han allena, satt han allena och låg han allena, lik en man i fängelset eller en tupp instängd i bur. Då tänkte den regerande drottningen: »konungen finner intet nöje tillsammans med mig, han står, sitter och reder sitt läger allena; han är ung och frisk, jag är gammal, och grå hår börja visa sig på mitt hufvud; hvad, om jag nu skulle hitta på en historia, att det på konungens hufvud iakttagits ett grått hår, på något sätt få honom att tro det och dymedelst förmå honom att söka sin tillfredsställelse hos mig!» En dag, då hon liksom löskade konungens hufvud, sade hon: »herre, du är vorden gammal; det finns grå hår på ditt hufvud.» — »Ryck då ut det grå håret, min kära, och lägg det i min hand!» Hon ryckte ett hårstrå från hans hufvud, men kastade bort det och drog ett grått från sitt eget och lade det i hans hand med orden: »här är ett grått hårstrå.» När Bodhisatta såg detta, blef han högligen förskräckt, och svettdroppar löste sig från hans panna, ehuru den var lik en tafla af guld. Han sade, manande sig själf: »Susīma, redan i din ungdom har du blifvit gammal. Hela denna tid har du varit försänkt i lastens dy, liksom ett svin från byn i orenlighetens dy,

och du förmår icke lämna den. Nej lämna begären, begif dig till Himalaya och blif asket; det är hög tid för dig att ägna dig åt ett heligt lif!» Med denna tanke yttrade han den första versen:

Först voro håren svarta på mitt hufvud,
af ymnigt svall det öfverallt betäckt var.
I dag du sett dem hvita, o Susīma:
gå pliktens väg; nu är det tid för munklif.

Så prisade Bodhisatta munklifvets förtjänster. Men drottningen, som fann att hon föranledt hans aflägsnande i stället för hans begär, blef högligen förskräckt och tänkte: »nu måste jag prisa hans kropps behag för att afvända honom från eremitens lif» och uttalade dessa två verser:

O konung, mitt, ej ditt, var gråa håret;
mitt hufvud bar det håret och min hjässa.
Det är för goda sakens skull jag ljugit;
förlåt mig detta enda fel, o konung!

O konung, du är ung och skön att åse,
du är lik vårens första färska telning;
behåll ditt rike, se på mig med kärlek,
sök ej hvad framtid med sig för, o konung!

När Bodhisatta hört dessa hennes ord, sade han: »kära, just om hvad som komma skall talar du: med åren måste dessa svarta hår förändra sig och bli bleka likt betel. Jag ser huru, allt efter som åren komma och gå, kroppen förändras och förtäres såväl hos dem som nått mogen ålder, som hos förnäma jungfrur af ksatriya-kast och andra, tärnor så friska och blomstrande som kransar af blå lotus och andra blommor, som täfla med guldet i skönhet och äro berusade af sin stolta ungdoms tjusningskraft: sådant, o kära, är det sorgliga slutet för alla lefvande varelser.» Och med en Buddhas behag förkunnande läran, uttalade han detta verspar:

Jag ser den späda, friska, unga flickan,
symmetriskt växt och skön och midjefager,
som rankan lutande och liffullt yster,
som skrider fram och inger männen åtrå.

Jag länge efteråt ser samma kvinna,
vid åtti eller nitti årens ålder:

då bär hon staf, är darrande, förlamad
och böjd som sparren, den till flotte brukas.

När Mahāsatta i dessa verser visat skönhetens förgänglighet, förklarade han i följande två verser sitt misshag med en husfaders lif:

Så löpa tankarna hos mig, när ensam
jag nattetiden ligger på mitt läger:
husfaderns lif behagar mig ej mera,
vid denna syn; nu tiden är för världsflykt.

En ranka lik, som hänger slapp,
är glädjen uti hus och hem.
En vis skär henne af och lämnar hemmet,
ger sinnets fröjder upp, ser ej tillbaka.

Sålunda förklarade Mahāsatta såväl glädjen som smärtan i de sinnliga njutningarna och framställde sanningen med all en Buddhas tjusning. Sedan sände han efter sin vän och förmådde honom öfvertaga konungariket igen. Han kastade bort sin härlighet och makt midt under klagoropen från veklagande släktingar, vänner och honom tillgifna människor, begaf sig till Himalaya, där han ägnade sig åt den vise eremitens hemlösa lif. Och inträdande i meditationens ekstatiska tillstånd, hade han Brahmās värld som sitt slutmål.

HISTORIEN OM RĀMA.

DET var en gång i forna tider, i Benares, en stor konung vid namn Dasaratha, som öfvergaf det ondas väg och regerade med rättrådighet. Den äldsta af hans sexton tusen hustrur och tillika regerande drottning födde honom två söner och en dotter. Den äldste sonen var Rāma, den vise, den andre prins Lakkhaṇa, dottern prinsessan Sītā.

Efter en tid dog den regerande drottningen. Efter hennes död var konungen en lång tid nedbruten af sorg; men manad af sina ministrar, lät han anställa hennes likbegängelse och insatte en af sina hustrur som regerande drottning. Hon blef konungen kär och hans favorit. Med tiden blef hon hafvande, och sedan man ägnat henne all den omsorg henne tillkom, födde hon en son. Man gaf honom namnet prins Bharata.

På grund af kärleken till sin son, sade han till drottningen: »kära, jag vill gifva dig en gåfva, välj!» Hon antog anbudet men uppsköt valet en tid. Men vid den tid, då gossen var sju à åtta år gammal, gick hon till konungen och sade: »herre, du erbjöd mig en gåfva för min son; vill du uppfylla den nu?» »Välj, kära!» sade han. »Herre, gif min son konungariket!» Konungen knäppte med fingrarna åt henne och utropade, vred: »ut, låga kvinna! Jag har två andra söner, som lysa likt flammande eldstoder; vill du döda dem och begära konungadömet för din egen son?» Hon flydde förskräckt till sitt eget präktiga gemak; men de följande dagarna bad hon om och om igen konungen om detsamma. Konungen ville icke uppfylla denna önskan. Han tänkte för sig själf: »kvinnor äro, som bekant, otacksamma och förrädiska.

Denna kvinna skulle kunna använda sig af ett falskt bref eller en förrädisk bestickning för att få mina söner undanröjda.» Så sände han efter sina söner och omtalade allt för dem, sägande: »mina kära söner, om I stannen kvar här, torde något ondt anslag riktas mot Eder. Begifven Eder till ett angränsande rike eller till skogsområdet; när mitt stoft är brändt, så återvänden och tagen i arf det konungadöme, som tillhör Eder familj.» Sedan tillkallade han spåmän och frågade dem om sin egen lifslängd. När han hört, att det vore honom beskärdt att lefva ännu i tolf år, sade han: »välan, mina kära söner, om tolf år måsten I återvända och resa kunglighetens tronhimmel.»

Detta lofvade de; och sedan de tagit afsked af sin fader, stego de gråtande ned ifrån palatset. Prinsessan Sītā sade då: »äfven jag vill gå med mina bröder», tog farväl af sin fader och gick bort gråtande.

Dessa tre drogo nu bort, omgifna af en stor skara folk. De sände folkskaran tillbaka och kommo på sin vandring småningom fram till Himalaya-trakten. Där byggde de sig ett eremitnäste på en plats, väl försedd med vatten och lämplig för insamlande af alla slags vilda frukter. Där tillbragte de nu sitt lif, närande sig med vilda frukter.

Lakkhaṇa den vise och Sītā sade bedjande till Rāma den vise: »du är i faders ställe för oss; stanna därför du i hyddan, och vi skola bringa dig frukter till näring.» De erhöllo hans bifall; och från den stunden stannade Rāma den vise där han var; de andra bragte honom vilda frukter och vakade öfver honom.

Så lefde de då där, närande sig med vilda frukter. Men af sorg öfver sina barn slutade kung Dasaratha sina dagar redan på nionde året efter deras bortgång. När likbegängelsen var öfver, gaf drottningen order, att tronhimmeln skulle resas öfver hennes son, prins Bharata. Men ministrarna sade: »de rätta herrarna till tronhimmeln äro i skogen» och tilläto det icke. Men prins Bharata sade: »jag vill bringa tillbaka min broder Rāma den vise från skogen och resa tronhimmeln för honom»; och tog de fem kungliga insignierna samt begaf sig med en fullständig här, bestående af de fyra vapenslagen, till deras uppehållsort. Han gjorde halt icke långt därifrån och inträdde i eremitaget med några få hofmän vid en tidpunkt, när den vise Lakkhaṇa och Sītā hade gått ut i skogen. Vid eremithyddans dörr satt Rāma den vise i lugn och

ro och utan önskningar likt en fast, gyllene staty. Prinsen nalkades honom med en hälsning, och stående på hans ena sida, omtalade han allt rörande konungen, och fallande till hans fötter med sina följeslagare, brast han i gråt. Rāma den vise hvarken sörjde eller grät: det var icke den ringaste rörelse i hans sinne. När Bharata, sedan han slutat gråta, satt sig ned, så kommo fram emot aftonen de båda andra med vilda frukter. Den vise Rāma tänkte: »dessa två äro unga och hafva icke den förmåga af sammanfattande och inträngande förstånd som jag. Om de plötsligt få höra att vår fader är död, skola de icke vara i stånd att bära sorgen, utan deras hjärta skall brista. På något sätt vill jag få dem att gå ned i vattnet, och sedan skall jag berätta dem nyheten.» Sedan visade han dem en vattendamm framför dem och sade: »I hafven varit borta för länge: må detta vara Edert straff, gån ned i vattnet där och stannen där!» På samma tid uttalade han den första halfversen:

> **Lakkhana, Sītā, hören nu,**
> **gån båda ned i vattnet här!**

Ett ord var nog: de gingo ned i vattnet och stannade där. Då omtalade han för dem nyheten genom uttalande af andra halfversen:

> **Bharatas budskap lyder så:**
> **kung Dasaratha har gått bort.**

När de hörde nyheten om sin faders död, blefvo de vanmäktiga. Åter upprepade han det, och åter blefvo de vanmäktiga. Och när de blefvo vanmäktiga för tredje gången, gingo hofmännen fram och stödde dem samt togo dem upp ur vattnet och tröstade dem. Där sutto de nu alla, ömsesidigt gråtande och klagande. Då tänkte prins Bharata: »min broder, prins Lakkhaṇa, och min syster, prinsessan Sītā, kunna icke återhålla sin sorg, när de hört nyheten om faderns död; men den vise Rāma sörjer icke, klagar icke; hvad kan vara skälet till att han icke sörjer? Jag skall fråga honom»; och detta gjorde han med den andra versen:

> **O Rāma, säg hvad undermakt**
> **dig frälsar från osviklig sorg!**
> **Fast du har hört din faders död,**
> **har sorgen ej dig i sitt våld.**

Då utvecklade den vise Rāma orsaken till att han icke kände sorg i följande verser:

Om aldrig man behålla kan
en sak med än så mycken gråt,
hvi skulle vis, förståndig man
till ingen nytta plåga sig?

Den unge som den långt till års
den barnslig är såväl som vis,
rik och eländig likaväl —
de alla emot döden gå.

Så säkert som för mogen frukt
är fara städs att falla ned,
så visst för döden fara är
för dödliga, som födas jämt.

Om afton mången mer ej ses,
på hvilken morgonen såg ned;
om morgon mången mer ej ses,
på hvilken afton dalar ned.

Om dåren medelst klaganden —
fastän han endast skadar sig —
en framgång vinner; må då ock
den vise göra sammaleds.

Men mager, färglös blott han blir
med plågande utaf sig själf.
De döde räddas ändå ej —
nej, klagan blott onyttig är.

Liksom ett hus, som stacks i brand,
kan släckas ut med vatten, så
kan också tankfull, skriftlärd man,
på insikt och på lärdom rik,
helt hastigt drifva sorgen bort,
som bomullsflockar vinden strör.

Allena är den dödlige,
när han går bort, i släkten föds;
men varelsernas lycka har
förening såsom högsta mål.

Därför hos visa män, i skriften lärda,
som genomskåda världen här och hinsids,
som lagen lärt, ej hjärtat eller sinnet
af några sorger, om ock stora, brännas.

Ändå jag gifva vill och gläds
och hugna mina närmaste,
hvad öfrigt är jag skydda skall:
det just en vis mans uppgift är.

I dessa verser utvecklade han tingens förgänglighet.

När församlingen hade hört denna den vise Rāmas framställning af läran om alltings förgänglighet, läto alla sorgen fara. Prins Bharata bugade sig vördnadsfullt för den vise Rāma och bad: »tag emot konungariket Benares.» — »Käre broder», sade Rāma, »tag Lakkhaṇa och Sītā med dig samt gå och styr konungariket själf!» — »Nej, herre, du!» — »Käre broder, min fader sade: 'kom och tag riket i besittning efter tolf år'; om jag går nu, uppfyller jag icke hans ord; om ytterligare tre år skall jag komma.» — »Hvem skall regera hela denna tid?» — »Det skall du göra!» — »Nej, icke vi!» — »Välan, då skola dessa tofflor regera, tills jag kommer», sade Rāma, tog af sina tofflor af halm och gaf dem till Bharata. Så togo dessa tre personer hans tofflor, togo farväl af den vise Rāma och återvände till Benares, omgifna af sitt stora följe.

Under tre år regerade tofflorna. Ministrarna placerade halmtofflorna på den kungliga tronen, när de afdömde en sak. Om en sak afdömdes orätt, slogo tofflorna emot hvarandra. Vid ett sådant tecken upptogo de saken ånyo till behandling. I det ögonblick när saken befanns riktigt afdömd lågo de ljudlösa, stilla.

När nu tre år voro gångna, gick den vise Rāma ut ur skogen, kom till Benares och inträdde i parken. När prinsarna erfarit hans ankomst, gingo de, omgifna af ministrarna, ut i parken. Sedan gjorde de Sītā till regerande drottning och gåfvo dem båda den högtidliga smörjelsen.

Sedan han mottagit den kungliga smörjelsen, begaf sig Mahāsatta (Stora väsendet), stående på en präktig vagn, in i staden med ett ofantligt följe. Sedan han gjort en högtidlig rundgångshälsning, steg han

upp på den stora terrassen till sitt lysande palats Sucandaka. Från denna tid regerade han med rättrådighet 16,000 år, och sedan uppnådde han himlaorten.

I tio tusen år och så
af hundraden ett sextital
starkarmig Râma konung var,
i nacken snäckans tecken tryckt.

Denna vers af den fulländadt vise upplyser utgången.

TRÖST.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Bodhisatta föddes i en jordägares familj. Och man kallade honom unge Sujāta. När han var fullvuxen, dog hans farfar. Från dagen för den gamle mannens död fylldes hans faders själ af sorg. Han tog hans ben från förbränningsplatsen och nedlade dem i en grafkulle, som han hade upprest i sin lustpark. När han än besökte platsen, smyckade han kullen med blommor och sörjde häftigt. Han hvarken badade, smorde sig, åt eller skötte sina göromål. Då Bodhisatta såg detta, tänkte han: »ända sedan farfars död, går min fader omkring, öfverväldigad af sorg, och ingen, utom jag själf, kan trösta honom, är jag säker på. Jag skall söka utfinna ett medel att befria honom från hans sorg.»

Då han så vid ett tillfälle fick se en död oxe liggande utanför staden, skaffade han gräs och vatten och satte framför honom, sägande: »ät och drick, ät och drick!» Alla, som gingo förbi och sågo det, sade: »käre vän Sujāta, är du tokig? Ger du gräs och vatten åt en död oxe?» Men han svarade icke ett ord.

Då gingo de till hans fader och sade: »din son har blifvit tokig; han ger gräs och vatten åt en död oxe.» Då jordägaren hörde detta, upphörde han att sörja öfver sin fader och började i stället sörja öfver sin son. Så gick han hasteligen och ropade till sin son: »min käre Sujāta, är du icke vid ditt fulla förnuft? Hvarför går du och ger gräs och vatten åt en död oxe?» Härpå framsade han två verser.

Säg, hvarför skyndar du så där
att meja friska gräset af
och ropa: »ät, stig upp och ät!»
åt liflöst gammalt kreatur?

Ty ej af någon mat och dryck
kan liflös oxe väckas upp.
Och fåfängt ropar du så där;
en dåre likt det hela är.

Därefter yttrade Bodhisatta två verser:

Hos oxen hufvudet finns kvar,
de fyra fötterna och svans
och öron äro kvar också;
så nog kan han stå upp igen.

Af farfars hufvud, hand och fot
det säkert ej finns spår igen:
säg, månne ej du dåre är,
som gråter på en hög af jord?

Då Bodhisattas fader hörde detta, tänkte han: »min son är vis. Han vet hvad som bör göras både i denna världen och i den tillkommande. Detta har han gjort för att trösta mig.» Och han sade: »min käre vise son Sujāta, jag vet att allt som existerar är förgängligt: härefter skall jag icke sörja. En sådan son som denne måste hvar och en vara, som vill aflägsna en faders sorg.» Och till sin sons pris sjöng han:

Som man med vatten släcker ut
en smärta, som i köttet tändts,
liksom en eld, af ghṛta född,
jag släcker nu all smärta ut.

I sanning, sorgens pil ryckts ut,
som förr i hjärtat mitt satt fast;
tillintetgjord af faderssorg
jag var; den har han nu ryckt bort.

Jag är från pilen vorden fri,
från sorgen löst och full af ro;

jag sörjer ej, jag gråter ej,
se'n jag dig hört, o yngling kär.

Så göra städse vise män,
som äro medlidsamma: de
fördela mänskors sorg, liksom
Sujäta faderns stillat har.

DEN SKICKLIGE SKEPPSFÖRAREN.

FÖR länge sedan regerade en konung Bharu i konungariket Bharu. Där fanns en hamnstad benämd Bharukaccha (Bharus träsk). Vid den tiden återföddes Bodhisatta såsom son af en skeppare i Bharukaccha. Han var vänlig och mild med guldfärgad hy. Man gaf honom namnet Suppäraka-kumära. Han växte upp bland stor omgifning; och redan när han var sexton år gammal, hade han vunnit fullkomlighet uti sjömansyrket. Efteråt när hans fader dött, blef han ålderman i sjömansskråt och utöfvade en sjöfarares yrke. Vis var han och kunskapsrik: med honom ombord på ett fartyg fanns aldrig någon fara.

Med tiden hände det, att båda hans ögon, skadade utaf saltvattnet, förlorade sin syn. Till följd häraf utöfvade han, ehuru fortfarande ålderman bland sjömännen, icke vidare sjömansyrket utan gick till konungen med beslut att inträda i dennes tjänst. Konungen insatte honom till värderings- och taxeringsman. Från denna dag bestämde han priset på värdefulla elefanter, värdefulla hästar, på utvalda pärlor och ädelstenar.

En dag förde man till konungen en elefant, hvars hud hade färg som en svart sten, i afsikt att det skulle bli konungens paradelefant. Konungen kastade en blick på den och sade: »visen honom för den vise mannen!» De förde då elefanten fram till denne. Han strök då med handen öfver elefantens kropp och sade därefter: »denne elefant lämpar sig icke till paradelefant: han har nämligen den egenskapen att vara vanskapt baktill. När hans moder födde honom, kunde hon icke taga honom upp på sin skuldra; i stället föll han till marken och blef där-

för vanskapt i bakbenen.» Då frågade man dem, som kommit med elefanten; dessa svarade att den vise mannen talat sant. När konungen fått höra denna sak, blef han högligen förtjust och lät utbetala åtta penningstycken till honom.

En annan dag förde man till konungen en häst, i afsikt att det skulle bli konungens paradhäst. Äfven den sände man till den vise mannen. Han kände på den med handen och sade: »denna häst är icke lämplig att bli paradhäst. Den dag denna häst föddes, dog hans moder, och af brist på modersmjölken tog han icke riktig växt.» Äfven denna utsago befanns vara sann. Och när konungen erfor hvad som förefallit, blef han åter förtjust och lät gifva honom ytterligare åtta penningstycken.

En annan dag fördes en vagn fram för att bli konungens galavagn. Äfven denna sände konungen till mannen. Han undersökte den noga med handen och sade: »denna vagn är gjord af virke från ett ihåligt träd; därför passar den icke för konungen.» Äfven denna utsago befanns vara sann. Förtjust gaf konungen honom ytterligare åtta penningstycken.

Så förevisade man en annan gång en dyrbar filt till högt pris. Denna sändes återigen till mannen. Han strök den noga med handen och sade: »det finns ett ställe på tyget, där en råtta har bitit ett hål.» Man gjorde undersökning, fann stället och talade om det för konungen. Förtjust gaf honom konungen ytterligare åtta guldstycken.

Då tänkte mannen: »ehuru konungen fått se sådana mästerprof som dessa, har han blott låtit ge mig fattiga åtta penningstycken. Det är en gåfva af en barberare; denne konung måste vara en barberares afföda. Hvarför skulle jag besvära mig med att tjäna en sådan konung? Jag vill återvända till mitt eget hem.» Därmed återvände han till hamnstaden och lefde sedan där.

Där var det nu några köpmän, som en vår utrustade ett fartyg och funderade på hvem de skulle få till kapten. Då tänkte de: »med den skicklige Suppāraka ombord sker aldrig någon olycka; han är en vis och erfaren man; om också blind, är den vise Suppāraka den ypperste.» Så togo de sin tillflykt till honom och sade: »blif du vår kapten!» — »Blind är jag, I vänner», svarade han, »huru skulle jag

kunna tjänstgöra som skeppsförare?» — »Herre, om du också är blind», sade de, »så är du i alla fall den ypperste bland oss.» — Då de nu oupphörligt lågo åt honom med sina böner, så samtyckte han till sist, sägande: »godt, mina vänner, på grund af Eder ifriga hänvändning till mig skall jag bli Eder kapten»; och steg därmed ombord på deras fartyg.

Med sitt skepp seglade de ut på öppna hafvet. I sju dagar seglade fartyget utan något missöde; men då uppstod en ogynnsam vind. I fyra månader dref fartyget omkring på ytan af en urtidsocean, men anlände till sist till det haf, som heter Kurumāla-hafvet. Där funnos fiskar med kroppar liknande människornas och med nos som en rakknif och dykte upp och ned i vattnet. Då köpmännen sågo dessa, frågade de Mahāsatta om namnet på detta haf, i det de föredrogo den första versen:

Män med näsa såsom rakknif dyka upp och ned i vattnet:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

På denna fråga svarade Mahāsatta, som var helt inne i navigationsläran, med andra versen:

Ifrån Bharukaccha komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp förirrats till ett haf med namnet Khuramāli.

I detta haf finnas diamanter. Mahāsatta tänkte: »om jag talade om för dem att det är ett diamanthaf, så skulle de kunna sänka sitt fartyg af girighet, blott de finge fatt på en mängd diamanter.» Därför sade han ingenting till dem, utan lät dreja bi med fartyget, anskaffade ett tåg och lät kasta ut ett nät liksom i afsikt att fånga fisk. Därmed drog han upp en massa af diamanter, som han lastade i skeppet, under det han lät kasta öfver bord varor af mindre värde.

Fartyget seglade öfver detta haf och kom till ett annat, med namnet Aggimāla. Detta haf befanns sända ut en strålglans lik en flammande eldmassa, liksom solen vid middagstiden.

Köpmännen frågade honom med denna vers:

Liksom elden, liksom solen synes hafvet mäktigt stråla:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

Då svarade dem Mahāsatta med den närmast följande versen:

Ifrån Bharukaccha komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp förirrats till ett haf med namnet Aggimāli.

I detta haf fanns det guld i öfverflöd. På samma sätt som förut lät han därur taga upp en mängd guld och lastade in det. Sedan skeppet passerat detta haf, kom det härnäst till ett haf, benämdt Dadhimāla, som glänste som mjölk eller sur grädde. Köpmännen frågade efter dess namn i följande vers:

Liksom mjölk och liksom grädde synes hafvet lifligt glänsa:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

Då upplyste dem Mahāsatta i närmast följande vers:

Ifrån Bharukaccka komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp förirrats till ett haf med namnet Dadhimāli.

I detta haf fanns det öfverflöd på silfver. Han uppsamlade det på samma sätt som förut och lät lasta in det. Fartyget seglade öfver detta och anlände till ett annat, benämndt Kusamāla, det blåfärgade, emedan det såg ut som en sträckning med blågrönt kusagräs eller ett sädesfält. Köpmännen frågade efter dess namn i följande vers:

Liksom kusagräs, som gröda hafvet syns för våra blickar:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

Han svarade med närmast följande vers:

Ifrån Bharukaccha komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp förirrats till ett haf med namnet Kusamāli.

Men i det hafvet fanns det en stor myckenhet af dyrbara smaragder. Dessa lät han upptaga på förut anfördt sätt och lasta in. Fartyget öfverfor detta haf och anlände till ett annat, benämdt Nalamāla, som hade utseende af en bänk af röd vass eller en lund af bamburör. Köpmännen frågade om dess namn i en vers:

Liksom vassrör, liksom bambu hafvet syns för våra blickar:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

Mahāsatta redogör därför i närmaste vers:

Ifrån Bharukaccha komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp förirrats till ett haf med namnet Nalamāli.

Detta haf var fullt af koraller af bamburörets färg. Han gjorde äfven häraf ett rikt drag och lastade i fartyget. Köpmännen seglade öfver Nalamāli och blefvo varse ett haf, benämdt Valabhāmukha. Här suges vattnet alltjämt bort (från midten) och stiger uppåt på alla sidor. Det vatten, som på detta sätt stigit uppåt på alla sidor, bildar idel bråddjup, så att det uppstår någonting som ser ut som ett stort hål. Af en på ena sidan uppstigande våg uppstår någonting liknande en brant vägg. Ett skräckalstrande dån höres, som liksom kommer öronen att spricka och hjärtat att brista. Vid åsynen häraf blefvo köpmännen förskräckta och sporde efter namnet i följande vers:

Skräckfullt hörs ett dån, som jagar fruktan in, af mänskor ohördt;
likt en håla, likt en afgrund hafvet syns för våra blickar:
säg, hvad detta är för haf, Suppāraka vi därom fråga!

Bodhisatta nämnde först dess namn i följande vers:

Ifrån Bharukaccha komma köpmän för att söka rikdom:
deras skepp till hafvet förts, som Valabhāmukha benämnes.

Sedan fortsatte han: »mina vänner, när en gång ett skepp kommit in i Valabhāmukha-hafvet, finns det ingen möjlighet för det att vända tillbaka. Om ett fartyg kommer in däri, sänkes det och går under.» — Det var sju hundra personer ombord på fartyget, och alla dessa voro förskräckta för döden; och på en gång brusto de ut i ett bittert klagande skrik, liksom de varelser, som brinna i det lägsta helvetet, Avīci. Mahāsatta tänkte: »utom mig kan ingen rädda dem, jag skall rädda dem med en högtidlig sanningsakt.» Och högt sade han till dem: »vänner, baden mig fort i välluktande vatten och kläden på mig nya kläder, gören iordning en full skål och ställen mig i fören på fartyget!» Med hast gjorde de så. Och Mahāsatta tog skålen med båda händer, och stående vid stäfven, utförde han den högtidliga sanningsakten, i det han föredrog den sista versen:

All den tid jag minns mig själf, se'n hos mig själens ljus sig tände,
intet lif jag dödade, så vidt som jag med visshet kände:
är nu detta ordet sant, då skeppet farlöst återvände!

Fyra månader hade skeppet seglat i fjärran trakter. Likt en person i besittning af magisk kraft, återvände det nu med hjälp af den magiska kraften på en enda dag till hamnstaden Bharukaccha. Ja, det gick till och med upp på torra landet och stannade utanför ingången till kaptenens hus, sedan det tillryggalagt en sträcka på åtta usabha'er (omkring 560 meter). Mahāsatta delade bland köpmännen allt det guld och silfver, äfvensom ädelstenar, koraller och diamanter, som de fört med sig, sägande: »denna skatt är Eder nog; beträden icke vidare hafvets ban!» Sedan gaf han dem ytterligare uppmaningar. Föröfrigt gaf han under hela sitt lif allmosor och gjorde goda gärningar och inträdde bland gudarnas skaror.

UPPOFFRING.

DET var en gång, när den store kung Sivi regerade i Ariṭṭhapura i Sivi-riket. Mahāsatta återföddes som son af denne konung. När han växte upp, begaf han sig till Takkasilā för att studera. Fullärd återkom han och dokumenterade inför konungen sina kunskaper samt gjordes af denne till vicekung. Sedermera blef han efter sin faders död själf konung. Öfvergifvande det ondas vägar, praktiserade han de tio konungadygderna och förde en rättrådig styrelse. Han lät bygga sex allmosesalar, nämligen vid de fyra portarna, i midten af staden och vid ingången till sitt palats. Han öfvade storartad frikostighet medels daglig utdelning af sex hundra tusen penningar. Den åttonde, fjortonde och femtonde dagen i månaden besökte han alltid allmosesalarna för att öfvervaka utdelningen.

En gång på fullmånsdagen satt han redan tidigt på morgonen under den upplyfta kungliga solskärmen på sin kungliga tron och tänkte på de gåfvor han utdelat. Och då han fann att det icke gafs några yttre, utanför honom liggande, ting som han icke skänkt bort, sade han för sig själf: »af yttre ting finns intet, hvaraf jag ej utdelat gåfvor; men jag är ej nöjd med att blott skänka yttre ting: jag önskar gifva något, som är en del af mig själf. Välan, när jag i dag går till allmosesalen, så gör jag det löftet, att om någon icke skulle önska någonting utom mig, utan skulle vilja erhålla någon del af mig själf — om denne någon skulle nämna hjärtat själf, så skulle jag öppna mitt bröst med ett spjut och, liksom om jag droge upp en lotus med stjälk och allt från en stilla sjö, så skulle jag slita ut mitt hjärta, drypande af blod, och gifva honom det; — om någon skulle vilja hafva köttet på min kropp,

så skulle jag, liksom ristande med en knif, skära ut kött från min kropp och gifva honom det; — om någon skulle nämna mitt blod, så skulle jag, droppande det i hans mun eller därmed fyllande en skål, gifva honom det; — eller åter om någon skulle säga: 'jag får icke arbetet i mitt hus gjordt; kom och utför en slafs arbete hos mig!' så skulle jag aflägga min kungliga dräkt, ställa mig utanför, utropa mig själf som slaf och göra slafarbete; — om någon skulle nämna mina ögon, så skulle jag, såsom man tager ut märgen i en solfjäderspalm, slita ut dem och gifva honom dem.» Sålunda tänkte han vidare för sig själf:

Om någon mänsklig gåfva finns, som jag har lämnat ogjord än,
om än han kräfver ögat mitt, så skall jag ge det oförskräckt.

Därefter badade han i sexton kannor välluktande vatten, prydde sig i all sin glans, förtärde en måltid af allehanda utsökta rätter samt begaf sig på en rikt munderad elefant till allmosesalen.

Sakka, som iakttog hans beslut, tänkte: »konung Sivi tänker som så: 'jag skall i dag rycka ut mina ögon och ge dem till hvem som hälst som kommer och begär dem af mig'; månne han verkligen skall vara i stånd att göra det eller ej?» Och för att pröfva honom, ställde han sig i form af en brahman, gammal och blind, på en upphöjd plats vid den tid konungen begaf sig till allmosesalen samt sträckte ut handen, hälsande honom med »hell!» Då styrde konungen sin elefant fram till honom och frågade: »hvad säger du, brahman?» — Då sade Sakka till honom: »o store konung, i hela den bebodda världen finns inte en fläck, dit ej ljudet af ditt rykte för frikostighet nått. Jag är blind, och du har två ögon.» Och i det han bad honom om ett öga, föredrog han den första versen:

Jag blind och gammal fjärran från hit kommit, att ett öga få,
af dina gif mig ett, jag ber; ett öga må vi äga hvar.

När Mahāsatta hörde detta, tänkte han: »detta var det just jag tänkte på i mitt palats, innan jag begaf mig hit! Ack, ett präktigt tillfälle! I dag har i sanning mitt hjärtas önskan nått sitt högsta mål: jag skall gifva en gåfva, den jag aldrig förr gifvit.» Och med förnöjdt sinne yttrade han andra versen:

Hvem lärde dig att ställa dina steg hit,
o tiggarmunk, att bedja mig om ögat mitt?
Du ber om lem, som ypperst är och svårast
att skiljas vid för mannen, det är ögat hans.

Munken: Den som bland gudar nämns Sujampati och
i mänskors värld den höge Maghavā benämns,
han lärde mig att vända mina steg hit,
en tiggarmunk, att bedja dig om ögat ditt.

Se där den högsta gåfva, som jag ber dig om,
gif mig ditt ögas syn, jag ifrigt dig besvär,
gif mig ditt ögas syn, som är bland gåfvor högst,
att skiljas vid för mannen svårast, ögat ditt!

Sivi: Den sak hvarför du kommit hit, den sak du ifrigt traktar till
— din önskan må uppfyllas helt: tag mina ögon här, brahman!

Du bedt mig om ett öga blott: se här, jag ger dig båda två.
Väl seende, gå nu i folkets åsyn fram!
Hvad du har åtrått vare dig beviljadt helt!

Detta talade konungen. Men han tänkte: »det är dock icke lämpligt, att jag just här på stället rycker ut mina ögon och ger honom dem», utan tog brahmanen med sig in i palatset, och sittande på sin tron, lät han tillkalla en kirurg, vid namn Sıvaka. »Tag ut mitt öga!» sade han till honom.

Nu genljöd hela staden af den stora nyheten, att deras konung önskade rycka ut sina ögon och gifva dem åt en brahman. Då samlade sig härens öfveranförare och andra ämbetsmän samt gunstlingar, borgare och haremsfolk för att hindra konungen i hans förehafvande och tilltalade honom med följande tre verser:

O konung, skänk ej ögat bort och öfvergif oss alla ej;
gif pengar, pärlor, store kung, koraller ock i myckenhet!

Och fullblodshästar, spända för sin vagn i full mundering, gif;
gif elefanter, store kung, helt smyckade i skrud af guld!

Att vi dig alla, Sivi's folk, förenta, stridsvagnssamlade
omkring i häck dig tjäna må — o tillstäd det, vagnskämpe stor!

Härpå svarade konungen med tre verser:

Den själ, som lofvat ge, men se'n befinns ej vilja hålla ord,
han binder om sin egen hals en snara, djupt i jorden dold.

Den själ, som lofvat ge, men se'n befinns ej vilja hålla ord,
är mera ond än ondskan själf och är till Yama's boning dömd.

Det gifve man, hvarom man beds, ej det, hvarom man icke beds;
så hvad brahmanen ber mig om, på fläcken ger jag honom det.

Då riktade hofmännen till honom den frågan: »hvad önskar du i utbyte för dina ögon?» samt upprepade följande vers:

Är ålder, skönhet, lycka eller styrka
hvad du begär för offret ditt, o herre?
Hvi skulle Sivilandets högste konung
för värld hinsides sina ögon afstå?

Konungen svarade med följande vers:

Med denna gåfva ära ej jag söker,
ej söner, rikedom, ej kungarike:
det är den lag de goda fordom öfvat. —
Min själ i gifvandet sin lycka söker.

Till dessa Mahāsattas ord svarade hofmännen ingenting. Då tilltalade Mahāsatta kirurgen Sīvaka i följande vers:

Kamrat och vän du är för mig, o Sīvaka,
samt lärd och skicklig — gör mig så till viljes nu!
Tag mina ögon ut, ty så min vilja är,
och lägg dem uti tiggarmunkens hand, jag ber!

Men Sīvaka svarade honom: »o herre, betänk dig! Det är ingen lätt sak att skänka bort sina ögon.» — »Sīvaka, jag har betänkt mig; gör intet uppskof därmed och tala icke mycket med mig!» Då tänkte han: »för en så skicklig läkare som mig passar det sig icke att med knif göra snitt i konungens ögon», utan pulveriserade ett antal medicinalväxter, gned en blå lotus med stoftet och penslade därmed det högra ögat: ögat vände sig om, och en stor smärta uppstod. »Betänk dig, store konung! Jag förmår att göra allt rätt igen.» — »Gå på, min vän, intet uppskof!» Åter gned han in pulver och penslade ögat därmed: ögat löste sig från sin håla; smärtan var större än förut. »Be-

tänk dig, store konung! Jag kan ännu återställa det.» — »Gör intet uppskof!» — För tredje gången blandade han i hop ett ännu skarpare pulver och anbragte det: genom läkemedlets kraft snurrade ögat rundt, trängde ut ur sin håla och hängde ned från senans ända. »Betänk dig, store konung! Jag har makt att återställa det i naturligt skick.» — »Gör intet uppskof!» — Smärtan som uppstod var omåttlig, blodet droppade, konungens händer voro fläckade med blod. Kvinnorna och hofmännen föllo ned för konungens fötter, ropande: »herre, offra ej dina ögon!» samt klagade högljudt. Konungen uthärdade smärtan och sade: »min vän, gör intet dröjsmål!» — »Välan, herre», sade läkaren, och med vänstra handen fattade han ögat, med den högra en knif, afskar senan samt tog och lade ögat i Mahāsattas hand. Seende med sitt vänstra öga på det högra och uthärdande smärtan, kallade han brahmanen till sig och sade: »brahman, kom hit!» Sedan fortsatte han: »hundra gånger, ja, tusen gånger kärare än detta öga är mig allvetenhetens öga; se där skälet för min handling»; därmed gaf han det till brahmanen. Denne lyfte det upp och lade det i sin egen ögonhåla. På grund af sin egen kraft låg det kvar där likt en utslagen blå lotus. När Mahāsatta med sitt vänstra öga såg detta öga i hans hufvud, sade han: »o hvilken god gåfva har jag icke gjort med mitt öga!» Och ögonblickligen genombäfvad af den lycka som uppstått i hans hjärta, gaf han äfven sitt andra öga. Sakka fäste äfven detta i sitt eget öga, aflägsnade sig från konungens palats; och i allt folkets åsyn drog han ut af staden och begaf sig omedelbart till gudarnas värld.

Till förklaring häraf upprepade Mästaren en och en half vers:

Af Sividrotten manad så, då lydde Sīvaka hans ord,
han kungens ögon ryckte ut och till brahmanen öfvergaf:
brahmanen hade ögon nu, men konungen var blifven blind.

Inom kort började konungens ögon växa ut igen. Under det de växte, och innan de uppnådde hålornas rand, uppstod på insidan en köttklump lik en boll af ull, som fyllde håligheten. Ögonen blefvo lika en dockas, men smärtan upphörde.

Mahāsatta stannade i palatset några dagar. Sedan uppsteg hos

honom följande tanke: »hvad har en blind man med regering att göra? Jag vill öfverlämna regeringen till mina ministrar, sedan gå ut i min park, bli asket och lefva en askets lif.» Och han lät sammankalla sina ministrar och omtalade för dem sin afsikt. »En man skall följa med mig», sade han, »för att tvätta mitt ansikte o. s. v. och för att göra allt som behöfves, och I måsten binda ett snöre för att leda mig till min uppehållsort.» Sedan tillkallade han sin körsven och sade till honom: »spänn för vagnen!» Men hofmännen ville icke tillåta honom att stiga upp i vagnen, utan de satte honom i en gyllene bärstol och satte honom ned på lotusdammens strand, ställde vakt däromkring och återvände. Där satt nu konungen i sin bärstol och tänkte på sitt offer.

I detta ögonblick blef Sakkas tron het. Funderande däröfver, fann han orsaken och tänkte: »jag vill erbjuda konungen en gåfva och göra hans öga friskt igen.» Därefter begaf han sig till konungen, och icke långt från Mahäsatta gick han och vandrade fram och åter, fram och åter.

Till förklaring häraf föredrog Mästaren dessa verser:

Förgingo så få dagar blott, och ögonen då helades;
och Sivi-folkets milde drott körsvennen till sig kalla lät:

»Gå, körsven, och spänn vagnen för och säg mig till, när det är gjordt:
till parken, skogens ensamhet och lotusdammen far jag hän.»

Men han på lotusdammens strand i bärstol satte honom ned.
Sujampati, den store Sakka, gudars konung, trädde fram.

»Hvem är det?» ropade Mahäsatta, när han hörde ljudet af Sakkas fotsteg. Sakka svarade med följande vers:

Jag Sakka, gudars konung, är, och kommen hit att söka dig.
Välj dig en gåfva, vise kung, hvad hälst ditt hjärta önska må!

Konungen svarade med en vers:

Jag skatter har och rikedom och makt, o Sakka, mer än nog;
till döden står min enda önskan, nu då jag är vorden blind.

Då sade Sakka: »o konung Sivi, önskar du döden för dödens egen skull, eller därför att du är blind?» — »Emedan jag är blind, o

herre.» — »O store konung, gåfvan är i sig själf icke allt; den är gjord med hänsyn till framtiden. Det finns dock ett motiv, som har afseende på denna synliga värld. Nu var det så att man bad dig blott om ett öga, men du gaf två. Gör du en sanningsakt af denna anledning! Sedan började han en vers:

> O furste, mänskors herre, du, förklara heligt, hvad är sannt!
> Om sådan sanningsakt du gör, ditt öga återställas skall.

I det Mahäsatta hörde detta, svarade han: »o Sakka, om du önskar gifva mig ett öga, försök då intet annat medel, utan må mitt öga återställas såsom följd af min gåfva.» Sakka sade: »o konung, om jag också kallas Sakka (Mäktig), om jag än heter gudarnas konung, så är jag icke mäktig gifva ett öga till någon annan. Men såsom frukt af den gåfva du gifvit skall ditt öga återställas.» — »Då är min gåfva en god gåfva», sade han och upprepade följande vers såsom högtidlig sanningsförsäkran:

> Hvem hälst vill nalkas mig med bön, af hvilken släkt och art han är,
> och hvad han än af mig begär — så är han för mitt hjärta kär.
> Så visst som detta ord är sannt, må jag mitt öga återfå!

Just medan han yttrade dessa ord, växte det första ögat fram i sin håla. Därefter upprepade han ett verspar i syfte att äfven få det andra återställdt:

> När han, brahmanen, kom till mig och sade: »gif mig ögat ditt!»,
> så gaf jag honom båda två, när tiggande brahmanen bad.
>
> En större glädje grep mig då och obegränsad lyckofröjd.
> Så visst som detta ord är sannt, må andra ögat komma fram!

Ögonblickligen kom hans andra öga fram. Men dessa hans ögon voro hvarken naturliga eller gudomliga. Ett öga gifvet af Sakka i brahmangestalt kan icke sägas vara naturligt; å andra sidan kan ett gudomligt öga icke uppstå ur någonting som blifvit skadadt. Nej, dessa ögon kallas den sanna fullkomlighetens ögon. I det ögonblick ögonen framträdde var genom Sakkas öfvernaturliga kraft hela det kungliga hofvet samladt. Och stående midt i människomassan, yttrade Sakka, såsom lof och pris följande verspar:

O Sivi-folkets hulde drott, i helighet din hymn är sagd,
därför dig dessa ögon skänkts som gåfva ifrån gudarna.

Igenom vägg, igenom sten och vidt utöfver berg och dal,
åt alla sidor hundra mil skall räcka dina ögons syn.

Sedan han yttrat dessa verser inför den samlade mängden sväfvande i luften, gaf Sakka till sist Mahāsatta denna maning: »var vaksam!» samt återvände till gudarnas värld. Och omgifven af sitt stora följe, återvände Mahāsatta under stora ärebevisningar till staden och trädde in i palatset Candaka. Och nyheten att konungen återfått sina ögon spridde sig i hela Sivi-folkets land. Och för att se honom samlade sig allt folket med gåfvor i händerna. Då tänkte Mahāsatta: »när nu hela denna människomassa är samlad här, skall jag prisa den gåfva jag gjort.» Och han lät uppföra en paviljong vid palatsets port, satte sig där på en kunglig tron, med den hvita solskärmen öfver sig. Sedan lät han slå trumhvirflar i hela staden för att samla gillena. Och han sade: »hören, I innebyggare i Sivis land, I, som nu sen dessa af gudarna mig skänkta ögon, förtären aldrig hädanefter mat, utan allt också gifva någonting!» Och han framsade dessa fyra verser, förklarande läran:

Hvem skulle vilja, när han bedes, svara nej,
då gifva dock för honom vore bästa lön.
O, hören mig, allt Sivis folk, som samlats här:
i dag här skåden mina ögon, gudars skänk!

Igenom vägg, igenom sten och vidt utöfver berg och dal,
åt alla sidor hundra mil nu räcker mina ögons syn.

Försakelse det högsta är som finnes
i denna dödlighetens värld.
Ett mänskligt öga gaf jag bort
och ett gudomligt fick igen.

När det I sen, o Sivi-folk, låt andra i Er spis ta del!
Om efter bäst förmåga I gen skänker,
otadliga I himlavägen vandren.

I dessa fyra verser förklarade han alltså läran. Och från den

stunden förklarade han, utan uppehåll, hvar fjortonde dag på fastedagen liksom hvar femtonde dag läran i dessa samma verser inför en stor folksamling. Efter åhörande däraf gåfvo människorna allmosor och gjorde andra goda gärningar och gingo därefter till gudarnas värld.

ṚÇYAÇṚNGA-SAGAN.

I.

DET var en gång i forna tider, när Brahmadatta regerade i Benares. Då återföddes i konungariket Kāsi Bodhisatta i en brahmansläkt. När han kommit till mogen ålder, hade han också uppnått fullkomlighet i alla konster och vetenskaper. Men ägnande sig åt eremitens hemlösa lif, lefde han i skogen på vilda frukter och växter.

Då hände det att en hind på den plats, där brahmanen brukade kasta sitt vatten, åt gräs och drack vatten, som var blandadt med hans sperma. Härutaf blef den till den grad intagen i honom, att hon blef hafvande och alltifrån den stunden kom och tog sitt tillhåll vid eremitboningen. Mahāsatta kom genom undersökning under fund med hur saken förhöll sig. Med tiden födde hinden ett gossebarn, och Mahāsatta vakade däröfver med en faders kärlek. Hans namn var Isisinga. När gossen uppnått mogen ålder, vigde han honom åt eremitlifvet; och när han själf blifvit en gammal man, begaf han sig med honom till Nāri-lunden och förmanade honom sålunda: »min käre gosse, i detta Himalaya-land äro kvinnorna så sköna som dessa blommor: de draga det högsta fördärf öfver dem som komma i deras våld; därför bör du icke komma i deras våld.» Kort därefter blef han bestämd att återfödas i Brahmās värld.

Men Isisinga, hängifvande sig åt ekstatisk meditation, tog sitt hemvist i trakten af Himalaya; han var förskräcklig i askes, med alla sinnen dödade. Och genom styrkan i hans dygd bäfvade Sakkas värld. Genom energisk eftertanke upptäckte Sakka orsaken därtill. Då tänkte han: »denne man skall komma att rubba mig från min ställning som

Sakka. Jag skall sända honom en himmelsk nymf (Apsaras) och på det sättet låta henne bringa hans dygd på fall. Sedan han gått igenom hela gudavärlden, så fann han, bland de tjugufem miljoner himmelska tärnor, som där räknas, ingen enda utom nymfen Alambusā, som var mäktig uppdraget att bringa hans dygd på fall. Henne tillkallade han nu och befallde henne förgöra asketens dygd.

Till förklaring häraf yttrade Mästaren följande verser:

Och mäktig Indra, Vṛtrabane, herrars herre, kallade
till gudars sal Alambusā, hvars makt han kände, gudars nymf.
»Alambusā, o sköna, hör: de gudar Trettitre och jag
dig bedja: gå och dåra Isisinga med din kärleks makt!»

Sakka gaf Alambusā denna order: »gå och begif dig till Isisinga, för honom i ditt våld och bringa hans dygd på fall!» samt yttrade dessa ord:

Se, han vill öfverflygla mig med heligt och asketiskt lif,
nirvāṇa sökande med nit: sök honom upp och följ hans spår!

Härpå svarade Alambusā med två verser:

Hvi, gudars konung, söker du bland alla nymfer endast mig
att dåra denne vise man? Det finns ju andra tärnor ock.

Nandana-lunden, utan sorg, väl hyser mången nymf lik mig;
må det nu vara deras tur att öfva sin förförelse.

Härpå yttrade Sakka dessa tre verser:

I sanning, nog du talar sant, det finnes andra nymfer ock:
Nandana-lunden, utan sorg, väl hyser mången nymf lik dig.

Men ej de känna och förstå att öfva så sin konst på män
som du förstår, hvars alla lemmar lysa utaf skönhets glans.

Du just, o sköna, måste gå, som främst är utaf kvinnokön,
och med din skönhets glans du skall i ditt våld böja helig man.

Sedan hon hört detta, svarade Alambusā med två verser:

Jag kan ej underlåta gå, jag är ju sänd af gudars drott;
med bäfvan dock jag nalkas mannen, väldig i sin fromhets kraft.

Ty många människor, som snärjts i kedjan af förvillelser,
helvetet nått — mig rysning griper — genom brott mot fromma män.

Följande verser äro uttryck för fullkomlig upplysning:

Alambusā så talade, den sköna tärnan, och försvann
med afsikt att Isisinga förföra och förmå till synd.

Och hon i den lund trängde in, där Isisingas hemvist var,
åt alla håll en half mil stor, betäckt med bimba-blomsters nät.

Det tidigt var i gryningen, då solen ännu ej gått upp:
till Isisinga tärnan kom, då han sin bostad städade.

Då frågade henne asketen och sade:

Hvem är du, himlens blixt så lik, med blick som morgonstjärnan klar,
med händer, öron smyckade af pärlors glans och ringars guld?

I klarhet är du solen lik och doftande som sandelträd;
och slank och smidig mö du är, förtrollande, med åsyn ljuf;

med midja smärt samt mjuk och ren, med gång harmoniskt fast och skön,
och rörelserna, på behag så rika, tjusa starkt mitt sinn.

Jämt formas låren, smalna af som elefantens snabel fint.
Så mjuk din höft att röra vid, så rund som tärningsskifvans ring.

Med dun, likt lotusfibrerna, din naflegrop är tecknad skönt;
från fjärran redan synes den med skuggning svart af ögonsmink.

Som tvenne halfva pumpor brösten, mjölkbehållarna, sin rund
högt resa utan stjälkars stöd, ej fästa upp, fast svällande.

Din nacke lik gasellens är, med lyckolinjer trefaldt märkt,
och ljufligt locka läpparna och dessa lik din tunga röd.

Och dina tänder utan fel, i öfre som den nedre käk,
— välansade med en bit trä, de lysa fram i härlig glans.

Och svarta liksom gun̄ja-gräs, med röda gränser tecknade
och långa äro ögonen och breda, ljufliga att se.

Och håret på ditt hufvud är så fint och mjukt, ej alltför långt,
i spetsen glänsande som guld, af sandel härligt doftande.

Bland alla, hvilkas lif till plog och boskap, handel knutet är,
bland visa, hvilka dragit ut till heligt och asketiskt lif —

bland dem i hela världens krets din like jag har aldrig sett.
Hvem är du och hvars barn är du, det månde du förtälja mig?

Under det sålunda asketen sjöng Alambusās lof, från fötterna till håret på hennes hufvud, förblef hon tyst, och då hon af det oafbrutna talflödet förstod, huru förvirrad han var, sade hon följande vers:

Med frågor blott du tiden spillt, o Kassapa, heil vare dig!
Kom vän och låt oss kärleks fröjd i hyddan vår här pröfva på!
O, kom och låt mig famna dig och hälsa finn i kärleks lust!

Sedan hon så talat, tänkte Alambusā: »om jag står stilla, så kommer han icke inom räckhåll för mig; jag skall låtsas som om jag ville springa min väg. Och med all den skicklighet, som kan finnas i en kvinnas förförelsekonster, böjde hon asketens makt, i det hon flydde åt det håll, hvarifrån hon hade kommit.

Till upplysning af förloppet sade Mästaren:

Alambusā så talade, den sköna tärnan, och försvann,
med afsikt att Isisinga förföra och förmå till synd.

När asketen sålunda såg henne aflägsna sig, ropade han: »borta är hon!» och i det han hastigt rusade fram, höll han henne, som blott långsamt rörde sig framåt, tillbaka, samt grep henne med handen i håret.

Till förklaring sade Mästaren:

Att hindra henne, flyende blott långsamt, rusade han fram,
hann henne upp och hennes flätor hastigt med sin hand grep fatt.

Och honom, där han stod, den sköna tärnan tog uti sin famn:
och strax förgick hans helighet, och nöjd hon nu sitt syfte nått.

I tanken så till Indras tron i lunden Nandana hon flög.
När höge gudars härskare förnummit, hvad hon önskade,
en bärstol genast sände han, en gyllene och utstyrd rikt,

med femtital af täcken prydd och tusentals utsmyckningar:
där håller honom sköna mön så sluten fast intill sitt bröst.

I tre år höll hon honom så, som var det blott ett ögonblick;
men då brahmanen vaknade och till besinning återkom.

På alla sidor gröna träd han såg, bredvid ett altare,
lunden i blom och nya blad, genljudande af gökens rop.

Han såg sig rundt, och klagande han utgöt bittra tårars ström:
»jag offrar, läser böner ej, och offerelden utsläckt är.

Hvem dårade min själ förut med sina syndakonstgrepps makt,
som, hållande i skogen till, min helighet tillintetgjort
och likt ett skepp med dyrbar last försänkt mig uti hafvets djup?»

När Alambusā hörde detta, tänkte hon: »om jag icke berättar honom det, så kommer han att förbränna mig; nåväl, jag skall tala om för honom, hur allt tillgått. Och stående framför honom i synlig gestalt, uttalade hon denna vers:

Att vara dig till villig tjänst af gudars konung sändes jag:
min tanke dårade din själ, ur ruset ej du vaknade.

När han hörde dessa ord, återkallade han i minnet den förmaning fadren riktat till honom, och i det han klagade sålunda: »genom ohörsamhet för min faders ord har jag ådragit mig detta fördärf», yttrade han följande fyra verser:

Min käre fader Kassapa mig manade med dessa ord:
'kvinnor likna lotusblomster, yngling, vakta dig för dessa;

vakta dig för bröstets knoppar, yngling, vakta dig för dessa!'
Så var det käre fader min med ömkan full mig varnade.

Min faders ord jag så försmått och ej den vises maning hört,
och så i vildmark mänskotom i dag jag ensam sörja må.

Förbannadt lifvet vare mig! Därför jag nu vill handla så:
det kan mig hända en gång till; jag hällre döden söka vill.

Så försakade han sinlig lust och inträdde i utöfvande af ekstatisk begrundning. Men när Alambusā förmärkt hans botgöraremakt och erfarit, att han uppnått den ekstatiska meditationens stadium, blef hon förskräckt och bad om tillgift.

Såsom upplysning anförde Mästaren följande två verser:

Alambusā, så snart hon såg hans fromhets kraft och mod och makt,
till Isisingas fötter så sitt hufvud böjde bedjande:

»Vredgas ej, o store hjälte, vredgas ej, o store vise!
Stort var dådet, som jag gjorde för de Trettitre, de höga:
hela gudavärlden skakades ju af din helga fromhets styrka.

Då lät han henne gå, i det han sade: »jag förlåter dig, sköna tärna, gå hvart du önskar!» Och han yttrade denna vers:

Hell vare nu de Trettitre och deras herre Vāsava (Sakka);
dig, sköna tärna, också hell; gå nu o flicka hvart du vill!

Hälsande honom gick hon nu bort till gudarnas värld i samma gyllene bärstol.

Till förtydligande af förloppet yttrade Mästaren dessa tre verser:

Omfattande asketens fot, med högervandring hälsande,
med lyfta händer som till bön hon strax utur hans åsyn gick.

Den bärstol, Sakka henne sändt, af guld och annars utstyrd rikt,
med femtital af täcken prydd och tusentals utsmyckningar
— just den besteg hon nu igen och for till gudavärlden hän.

Lik flamman, blixten ljungande, hon susade i rymden hän.
Förnöjd och vänlig gudars drott en gåfva då beviljade.

Mottagande denna gåfva af guden, uttalade hon slutversen:

Om Sakka, alla andars gud, bevilja täckes mig en bön:
o, låt mig ej behöfva mer
förföra helig man, jag ber!

II.

DET var en gång, när Brahmadatta regerade i Benares. Då återföddes Bodhisatta i en rik brahmanfamilj i norra Indien. När han uppnått mogen ålder och var fullärd i alla konster och vetenskaper, öfvergaf han världen för att lefva ett heligt lif; han utvecklade öfvernaturlig kraft genom ekstatisk försänking och tog sitt hemvist i Himalaya-trakten. På sätt som är berättadt i Alambusā-jātaka blef en hind hafvande genom honom och födde en son, som kallades Isisinga. När denne vuxit upp, lät fadern honom inträda i asketorden och lärde honom inledningsceremoniellet för inträdande i ekstatisk försäkning. Och inom kort utvecklade han de krafter som härflyta ur den ekstatiska försänkningen och erfor lyckan af denna ekstas i Himalayas nejder. Och genom dödande af sinnena blef han en så sträng botgörare, att Sakkas boning skakades genom kraften af hans helighet.

Genom efterforskning upptäckte Sakka orsaken samt tänkte som så: »jag måste finna på något medel att krossa hans dygd», och under tre års tid lagade han så, att regn icke föll i hela konungariket Kāsi. Landet blef som om det varit svedt af elden. Och då ingen säd mognade, samlade sig folket under hungersnödens tryck i palatsets borggård och knotade mot konungen. Konungen ställde sig i ett fönster och frågade dem: »hvad är det som står på?» — »Store konung», svarade de, »under tre års tid har intet regn fallit från himmelen, hela landet är uppbrändt, och folket lider högligen; skaffa ned regn från himmelen, o konung!» Konungen aflade högtidliga löften och iakttog fastan, men lyckades ändå icke åstadkomma regn.

Det var vid den tiden som Sakka vid midnattstimmen inträdde i det kungliga sofgemaket och, i det han rundtom upplyste allt, sågs stående midt i luften. När konungen såg honom, frågade han: »hvem är du?» — »Jag är Sakka», sade han. — »Hvarför är du kommen hit?» — »Regnar det i ditt rike, konung?» — »Nej, det regnar icke.» — »Vet du orsaken, hvarför det icke regnar?» — »Nej, det vet jag icke.» — »O konung, i Himalaya bor en asket vid namn Isisinga, som på grund af sina sinnens dödande är ytterligt sträng. Alltid, så fort det börjar regna, ser han vredgad upp mot himmelen, och regnet upphör.» — »Hvad är då att göra härvidlag?» — »Jo, om hans askes kan tillintetgöras, så kommer det att regna.» — »Men hvem är i stånd att tillintetgöra hans askes?» — »Din dotter Nalinikā, o konung, är i stånd därtill. Kalla henne och befall henne gå till den och den platsen och tillintetgöra asketens dygd!» Sedan Sakka sålunda gifvit konungen sitt råd, återvände han till sin egen boning. Morgonen därpå rådslog konungen med sina ministrar, tillkallade sin dotter och ställde till henne den första versen:

Se, hela landet brännes upp, och riket går till undergång;
gå, Nalinikā, jag dig besvär, och bringa den brahmanen hit!

Därpå svarade hon med andra versen:

Jag är ej mäktig detta dåd, jag icke heller vägen vet;
hur skall jag komma fram i skog, där elefanter hålla till?

Därpå upprepade konungen två verser:

Först till det rika landet gå med elefant och vagn, och så
med flotte, gjord af trä, din väg fortsätt; gå nu, Naliniyā!

Elefanter, hästar, folk till fots — gå tag dem med dig, krigarmö,
men med din egen skönhets makt du bringe honom i ditt våld!

För skyddande af sitt rike talade han sålunda med sin dotter om saker, hvarom man icke bör tala. Och äfven hon biföll beredvilligt med ett: »ja». Sedan utrustade han henne med allt som hon önskade och sände henne i väg med sina tjänare.

Dessa anlände till landets gräns, slogo där läger samt sände kungadottern på en väg, som visades dem af några skogsinnebyggare, till

Himalaya. Sedan de kommit till detta område, fortsatte de och anlände slutligen vid dagbräckningen till eremitens bostad.

I detta ögonblick hade Bodhisatta lämnat sin son kvar i eremitaget och gått ut i skogen för att samla vilda frukter. Skogsinnevånarna nalkades själfva botgörarboningen, och, ställande sig på en plats där de kunde se den, utpekade de den för Nalinikā och framsade två verser:

Se, utmärkt genom pisangträd, af gröna björkar skuggad skönt,
där Isisingas hydda syns, så ljuflig, så inbjudande.

Där flammar uppå härden eld och därfrån stiger röken upp:
han lär sin eld ej lämna så, Isisinga med undermakt.

Just i det ögonblick, då Bodhisatta hade inträdt i skogen, omringade konungens tjänare botgörarhyddan och satte ut vakt. Sedan läto de prinsessan ikläda sig en botgörardräkt, gaf henne under- och öfverkläder af gyllene bark, dem de försedt med allehanda prydnader, lät henne taga i sin hand en brokigt målad boll, fastbunden i ett snöre, samt sände henne in på hyddans område, under det de själfva stannade utanför och höllo vakt.

Lekande med bollen, gick hon in i den täckta ingången till hyddan.

I det ögonblicket satt Isisinga på ett löfsäte vid ingången till sin hydda af löf. När han såg henne komma, blef han högligen förskräckt, reste sig och gick in och gömde sig i hyddan. Men hon gick närmare ingången, allt under det hon lekte med bollen.

Till förklaring häraf och annat mer yttrade Mästaren följande tre verser:

När som han henne komma såg, med ringar, ädelstenar prydd,
förskräckt Isisinga gick in i hyddan med dess tak af löf.

Och när hon framför hyddans dörr med bollen lekte, inställsamt
hon blottar dolda lemmars prakt och visar dem i nakenhet.

När han ser henne leka så, där han, botgörarn, flydde hän,
då rusar han ur hyddan fram, och så han talar henne till:

»O herre, hvad är det för träd, som denna frukt har vuxit på?
Hur långt den kastas, vänder den och kommer icke bort för dig.»

Så sade han.

Då talar hon om hvad det är för träd i följande vers:

På berget Gandhamādana, helt nära där min hydda är,
det finnes många så'na träd, som så'na frukter växa på:
hur långt de kastas, vända de och komma icke bort för mig.

Så talade hon falskeligen; men den andre trodde henne, och i tanke, att hon var en botgörare, hälsade han henne vänligt välkommen och yttrade följande vers:

Träd in, o helige, och håll till godo,
tag vatten mot för fötterna och föda;
på detta säte må du slå dig neder
och smaka på de rötter, frukter jag har.

(Här förekommer nu en otroligt naiv och burlesk historia, som icke lär kunna återges i tryck; angående paralleller se i noterna. Allt nog, alldeles oerfaren som han var och obekant med kvinnor, lät han sig förföras.) Hans dygd krossades, och kraften af hans ekstatiska försänkning lämnade honom. När han sålunda två, tre gånger haft umgänge med henne, blef han trött, gick ut och ned till sjön och badade; när hans trötthet försvunnit, återvände han till löfhyddan och satte sig ned där inne. Och då han fortfarande var i den tron, att flickan var en asket, frågade han henne efter hennes bostad, i det han upprepade följande vers:

I hvilken riktning härifrån är din hydda;
och finner du behag att bo i skogen;
har du tillräckligt utaf frukt och rötter;
hur undgår du de vilda djurens angrepp?

Härpå svarade Naḷinikā med fyra verser:

I nordlig riktning rakt härifrån upprinner
från Himavant den väna floden Khemā.
På dennas strand min hydda hvilar ljufligt.
Å, där du skåda kan min stilla boning.

Mango och säla, tilak, rosenäpple
och kassia, bignonia i full blomning;
och öfver allt genljuda älfvors sånger.
Å, där du skåda kan min stilla boning.

Och dadlar, rötter, frukt fullt upp jag har där,
af färg det prunkar och af vällukt doftar,
en fläck på jorden härlig till sitt läge.
Å, där du skåda kan min stilla boning.

Och rötter, frukt i riklig mängd jag har där,
till färg och lukt och smak förutan like.
— Men komma röfvare till min trakter:
O, må de ej mitt hems förråd föröda!

När asketen hört detta, uttalade han följande vers för att aflägsna henne före faderns hemkomst:

Min fader har gått ut att samla frukter,
men nu han väntas hem, när kvällen stundar.
Vi båda vilja söka upp din hydda,
när fader återvänder från sin fruktskörd.

Då tänkte Nalinikā: »eftersom denne gosse växt upp i skogen, så vet han icke, att jag är en kvinna. Men hans fader skall veta det, så snart han får se mig. Då skall han fråga mig: 'hvad har du här att göra?', slå mig med ändan af sin bärstång och klyfva hufvudet på mig. Därför är det bäst jag ger mig i väg, innan han återvändt; för resten är ju målet med min hitfärd vunnet.» Och i det hon för honom angaf sättet att finna vägen till hennes boning, upprepade hon en annan vers:

Det finnes många andra goda vise
och kunga-vise, hvilka bo vid vägen;
dem kan du fråga, hvar min boning ligger,
de skola gärna visa vägen till mig.

Sedan hon sålunda uttänkt ett sätt för honom att fly, gick hon bort från eremitaget. Och då ynglingen såg längtansfullt efter henne, så sade hon till honom: »stanna du!» Och hon återvände till hoffolket samma väg som hon anländt dit. Och de togo henne med sig till lägret och återvände sedan i flera dagsresor till Benares.

Och just den dagen var Sakka så tillfredsställd, att han lät det regna öfver hela konungariket.

Men strax efter det prinsessan gått bort från asketen Isisinga, öfverfölls denne af feber; och darrande inträdde han i löfhyddan, tog

på sig sin ytterklädnad af bark och lade sig ned sörjande. På aftonen återvände Bodhisatta, och då han icke såg sin son, frågade han: »hvart i all världen har han tagit vägen?» Och han lade ned sin bärstång, inträdde i löfhyddan, och då han fick se honom ligga där, sade han: »hvad går åt dig, min käre son?» Och klappande honom på ryggen, uttalade han följande tre verser:

Jag ingen ved ser huggen här och intet vatten buret upp,
Och ingen eld på härden syns, hvi dröjer du så trög och loj?

Förr veden huggen var och elden antänd,
och grytan stod på elden, käre yngling;
min sittplats ordnad var och vattnet hämtadt;
och förr du fromt fann glädje uti sådant.

I dag är ved ej huggen, vatten finns ej,
och ingen eld på härden, maten okokt;
du ej mig hälsar medelst vänligt tilltal.
Har du mist något? Någon sorg i hjärtat?

När ynglingen hörde sin faders ord, sade han till förklaring af saken:

Här har i dag en helig yngling gästat,
så vinnande och nätt och skön att åse,
ej allt för lång, men icke heller för kort,
med svarta ögons ljufhet, ren och hvithyllt.

Han fjunlös var med ungdomsfärg på kinden,
en ädelsten sågs blixtra på hans nacke,
upphöjningar han hade två på bröstet,
så sköna, gyllne kulor likt de glänste.

Och underbart i skönhet var hans anlet,
i öronen det hängde böjda ringar.
När gossen rörde sig, så glänste dessa
och banden, som hans flätor sammanhöllo.

Och äfven andra prydnader han hade
af fyra slag, blå, röda, gula, hvita.
När gossen rörde sig, de klungo lika
som kvitter af små fåglar efter regnet.

Ej gördel utaf muñja-gräns ej heller
barkkläder bar han, tecken för asketen.

Nej, kläderna så tätt till höften sutto
och glänste såsom blixtens sken i luften.

Och utan taggar liksom utan stjälkar
inunder midjan hängde frukter mjuka;
på höften hvilande de klungo alltjämt,
fastän ej rörda; — hvad var det för frukter?

Och flätorna hans voro väldigt vackra,
skönt doftande med hundratals af lockar,
på hufvudet jämt delade i midten
— ack om jag hade flätor lika vackra!

Men när han kom att lösa sina flätor,
så glänsande af färg och välluktfyllda,
likt lotusblommans doft af vinden buren,
så fylldes hyddan vår af dessas vällukt.

Intagande var stoftet själft på honom;
så litet liknade han mig som möjligt,
hans doft af vinden drefs omkring och spriddes,
som skog i blomning första sommartiden.

En frukt så lysande och röd och vacker
han kastade till marken långt ifrån sig;
men själf uti hans hand den återvände:
säg, från hvad träd den frukten kunde vara?

En ljuflig syn var äfvenså hans tänder,
så hvita, jämna som de skönsta pärlor;
med läppens öppnande han sinnet tjuste;
grönsaker var hans mat förvisso icke.

Hans röst var len och mjuk samt jämn och säker,
ej stapplande och oharmonisk låt den,
ljöd mer melodiskt ljuf än gökens toner;
till hjärtat gick den mig och tjuste sinnet;

med dropplik klang, för dämpad ej i talet,
men ej för föredrag af läran lämpad.
— Jag längtar ifrigt att se honom åter:
han säkert var min vän i forna tider.

(En vers utelämnad).

De flammade så heta, glänste vida,
som blixten ljungande i himlarymden,
hans armar, fjuniga och salvemjuka;
hans runda fingrar glittrade som koraller.

Hans lemmar voro mjuka, porhår långa,
hans naglar långa, röda uti spetsen;
med lena armar slingrade omkring mig
den sköne gossen ljuflig vällust skänkte.

Hans händer bomullsmjuka, klara, ljusa,
finhyllta, runda som en gyllne spegel —
med dem han smekte mig, så ljuft jag ryste.
Han borta är; de bränna mig dock ännu.

Ej något sädesmått han förde med sig,
ej själf han kunde hugga veden åt sig,
ej heller fälla ned ett träd med yxan;
han ej i händerna bar skarpa stänger.

En vers utelämnad).

Se, detta läger, täckt med blad och blommor,
oordnadt blifvit genom mig och honom.
Utmattade vi badade i vattnet,
och än en gång vi hyddans gömsle sökte.

I dag jag minnes inga hymner, fader,
ej tänd är offereld, ej offer utfördt.
Nej, frukt och rötter ej förtär jag mera,
förr'n jag den fromme ynglingen ser åter.

Hör, säg mig du, som väl det vet, o fader,
åt hvilket håll han bor, den fromme yngling.
O, låt oss genast, fader, dit bege oss,
ty annars dör jag här i denna boning.

Han talte om en skog med sköna blommor,
uppfylld af fågelsång och fåglars skaror.
O låt mig, fader, genast dit bege mig,
förr'n här jag ger upp anden i vår boning.

När Mahāsatta hörde sin son pladdra detta pladder, förstod han genast: »det är genom en kvinna som han förlorat sin dygd», och förmanande honom, riktade han till honom dessa verser:

I denna skog, af offerglansen upplyst,
besökt af gudars, fauners, nymfers skaror,
för helga män se'n fordomtima hemvist,
du borde ej en sådan ofrid känna.

Vänskaper uppstå, vänskaper försvinna;
för vänner, släktingar man hyser kärlek.
Eländig är den man, som icke känner,
från hvem han kommen är, hvem han bör älska.

I ständigt samlif är det som vänskapsförbindelserna knyts;
när detta samlif brytes af, plär också vänskapen ta slut.

Och skulle du få skåda denne yngling,
och skulle du igen med honom tala,
som utaf öfversvämning mogna säden,
så spolas hastigt bort den dygd du vunnit.

Om än en gång du skådar denne yngling,
om än en gång du tala får med honom,
som utaf öfversvämning mogna säden,
så spolas hastigt bort den dygd du vunnit.

Min son, demoner fara kring här ständigt
i mänskovärld med växlande förklädnad:
med dem en vis man söke ej umgänge,
en helig man ej onda män besöke.

När han hört fadrens ord, tänkte han förfärad: »det var således en kvinnlig demon» (yakkha); därefter vände han sin tanke från henne och bad sin fader om förlåtelse, sägande: »käre fader, förlåt mig, jag skall icke gå härifrån.» Och hans fader tröstade, honom sägande: »kom min gosse, öfva kärlek, medlidande, mildhet, jämnmod»; och han förkunnade för honom uppnåendet af fullkomligt lif i Brahmäs värld. Och sonen lefde i enlighet därmed och vände sig än en gång till utöfning af ekstatisk försänkning.

ANMÄRKNINGAR.

Sid. 5. Munika-Jātaka n. 30 = Jāt. I, 196 ff. — Öfvers. Rhys Davids (Buddh. Birth Stories =) BBS. I, 275 ff. Chalmers The Jāt. 75 ff. — Om besläktade motiv i västerlandet (såsom »falken och tuppen» samt »kalfven och oxen» Aesop. ed. James n. 150) se Benfey (Pañcatantra =) Pañc. I, 228 ff. Rhys Davids BBS. I, 277. Rouse The Jāt. II, 285. — Parallell Sālūka-Jāt. n. 286 = Jāt. II, 419 ff. Motivet är användt i en jainistisk predikan Uttarajjhay. VII (SBE. IL, 27 ff.).

Sid. 7. Nacca-Jātaka n. 32 = Jāt. I, 207 f. Andersen (Pāli Reader =) PR. I, 10. Jātakatthakathā by Sīlānanda s. 156. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 292. Chalmers The Jāt. I, 83 f. — Jfr Benfey Pañc. I, 280. II, 533. Hahn Sagenwissensch. Stud. 69. Tawney Journal of Phil. XII, 121 (som behandlar Hippokleides-historien ur Herod. VI, 129). Andersen PR. I, 117. Chalmers The Jāt. I, 84. — Bildframst. Bharhut Stūpa pl. XXVII, 11. Jfr Rhys Davids BBS. I, 294.

Sid. 9. Sammodamāna-Jātaka n. 33 = Jāt. I, 208 ff. Fausböll JRAS. 1870 (V), 3 ff. — Öfvers. Fausböll. a. st. 3 ff. Chalmers The Jāt. I, 85 f. Rhys Davids BBS. I, 295 ff. — Par. Mahābhār. V, 2455 ff. Pañc. II, inledningsber. Hitop. I, inledningsber. — Jfr. Benfey Pañc. I, 304 ff. 540. Fausböll a. st. Rhys Davids BBS. I, 298. Avadānas de St. Julien I, 155 (= Schnell's übers. s. 81). — Kallas äfven Vattaka-Jāt. V, 414, 27. 97, 9. (En felaktig uppgift Tawney Kathā-Sarit-Sāgara = KSS. II, 48 n. om Rhys Davids' öfvers.).

Sid. 11. Tittira-Jāt. n. 37 = Jāt. I, 217 ff. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 310 ff. Chalmers The Jāt. I, 92 ff. — Par. Tibetan Tales n. XXIV s. 302 ff. St. Julien Avadānas II, 17 (Schnell's übers. s. 126). — De andra jātaka'erna med samma namn (n. 117 = Jāt. I, 431 f., n. 319 = Jāt. III, 64 ff., n. 458 = Jāt. III, 536 ff.) äro icke besläktade. — Denna jāt. med inledningsberättelse förekommer äfven Cullavagga VI, 6 (Vin. Pit. II, 160 ff.; öfvers. Oldenberg och Rhys Davids SBE. XX, 191 ff.), ett bevis för denna liksom i det stora hela samtliga jātaka'ers tillvaro i fjärde århundradet före Kr. — Urspr. i prosaisk form alltigenom (jfr Rhys Davids BBS. I, 314. Alb. Kern 14). — Jfr Cowell Y Cymrodor Oct. 1882. Chalmers The Jāt. I, 95.

Sid. 13. Baka-Jātaka n. 38 = Jāt. I, 221 ff. Elwell Nine Jātakas 28 f. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 317 ff. Chalmers The Jāt. I, 95 ff. — Par. Baka-Jātaka n. 236 (II, 232). Pañc. I, 7. Hitopadeça IV, 6. Tantrākhyāna 37. KSS. transl. b. Tawney II, 31. — Om denna fabels vandringar o. s. v. s. Benfey Pañc. I, 175 ff. Rhys Davids BBS. I, 321. Tawney KSS. II, 31. Jacobs The Fables of Bidpai s. LXXIV (Folk-Lore VII, 69). Cunningham The Stūpa of Bharhut 49. Chalmers The Jāt. I, 98. — Jfr Weber Ind. St. III, 343.

Sid. 16. Bilāra-Jātaka n. 128 = Jāt. I, 460 f. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 56 ff. = Folkl. Journ. III (1885) 132 f. Chalmers The Jāt. I, 281 f. — Parall. Mahābhārata V, 5421 ff. Pañc. III, 2 (jfr Hitop. I, 4. Mānavadharmaç. IV, 30. 192. 195). KSS. II, 67 f., möjl. Phædr. I, 21. — Jfr Benfey Pañc. I, 350 ff. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 739 f. Tawney KSS. II, 67. 686. Skenhelighetsmotivet såsom här äfven Dhammadhaja-Jātaka n. 384 = Jāt. III, 267 ff. — I prosatexten är det fråga om en sjakal. Men i verserna liksom i Mahābhārata är — så som också titeln anger — fråga om en katt. — Det olika versionsmaterialet ger vid handen, att det funnits två fabler af ungefär samma motiv men med olika rollbesättning: 1) katten och mössen (l. ett par fåglar), 2) schakalen (räfven i de europ. parallelerna) och ett par harar (resp. andra motsvarande djur).

Sid. 18. Sigāla-Jātaka n. 152 = Jāt. II, 4 ff. Fausböll Ten Jāt. 6 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 60 ff. Rouse The Jāt. II, 4 ff. — Under namn af Sigāla-Jāt. finnas ännu tre (113, 142, 148). Af dessa äro 113 och 142 till sina motiv besläktade, men ingen med förevarande.

Sid. 21. Sūkara-Jātaka n. 153 = Jāt. II, 9 ff. Fausböll Ten Jāt. 12 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 63 ff. Rouse The Jāt. II, 7 ff. — Besl. motiv. n. 278, 280, 484. — Jfr Morris Contemp. Rev. 1881, 39, 737 f.

Sid. 23. Uraga-Jātaka n. 154 = Jāt. II, 12 ff. Fausböll Ten Jāt. 16 — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 65 ff. Rouse The Jāt. II, 9 ff. — En annan jāt. med detta namn, n. 354, är byggd på ett helt annat motiv. — Nāga och supaṇṇa äro mytiska ormar och fåglar; *supaṇṇa-* närmast = *garuḷa-*, ved. *suparṇa-* och *garuḍa-*.

Sid. 25. Guṇa-Jātaka n. 157 = Jāt. II, 23 ff. Fausböll Ten Jāt. 32 ff. — Öfvers. Fausböll ib. 75 ff. Rouse The Jāt. II, 19 ff. — Äfven benämnd Sīha-Jātaka (var.) och Sigāla-Jātaka (Jāt. II, 314, 21).

Sid. 29. Vinīlaka-Jātaka n. 160 = Jāt. II, 38 ff. Fausböll Ten Jāt. 53 f. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 85 ff. Rouse The Jāt. II, 26 ff.

Sid. 31. Daddara-Jātaka n. 172 = Jāt. II, 65 ff. Fausböll Five Jāt. 45 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 45 f. — Besl. Sīha-koṭṭhuka-Jāt. n. 188.

Sid. 32. Sīhacamma-Jātaka n. 189 = Jāt. II, 109 f. Fausböll Five Jāt. 14 f. Elwell Nine Jāt. 2. Andersen PR. I, 8. Henry Précis de gram. pālie s. 73. —

Öfvers. Fausböll Five Jät. 39 f. Rhys Davids BBS. I, V. Rouse The Jät. II, 76. Warren Buddh. in. Transl. 262 f. — Parall. Pañc. IV, 7. Hitop. III, 2. KSS. b. Tawney II, 65. Aesop. ed. Halm n. 333 o. s. v. Litt. Benfey Pañc. I, 462 ff. 529. 547. Rhys Davids BBS. I, V. Andersen PR. I, 116. Weber Ind. St. III, 352.

Sid. 34. Rādha-Jātaka n. 198 = Jāt. II, 132 ff. Andersen PR. I, 9. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 92 ff. — Var. Rādha-Jāt. 145 (I, 495). Jfr Kālabāhu-Jāt. 329 (III, 97). — Par. The Early Engl. Versions of the Gesta Romanorum ed. C. Herrtage n. 45, s. 174. Book of the Knight de la Tour Landry s. 22. — Bildframst. Grünwedel Buddh. St. Glasuren von Pagan. — Jfr. Rouse The Jāt. 92. Andersen PR. I, 116 f.

Sid. 36. Kurunga-miga-Jātaka n. 206 = Jāt. II, 153. Fausböll JRAS. 1870 (V), 8 ff. Andersen PR. I, 11 ff. — Öfvers. Fausböll ib. s. 10 ff. Rouse The Jāt. II, 106 f. Cunningham Bharhut Stūpa s. 67 (bildframst. pl. XXVII, 9). — En annan Jāt. med samma namn (n. 21 = Jāt. I, 173) är i fråga om fabelmotivet knappast besläktad. — Jfr Andersen PR. I, 117. — Besl. motiv Tib. Tales 346. Tipallatthamiga-Jāt. n. 16. (Jfr Tawney KSS. II, 52. 626).

Sid. 39. Suṁsumāra-Jātaka n. 208 = Jāt. II, 158 ff. Andersen PR. 1 f. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 110 ff. Morris Jāt. Tales 52 (= Folkl. Journ. III, 1885, s. 128 ff.) — Andra versioner Vānarinda-Jāt. n. 278 = Jāt. I, 278 (s. nedan), Vānara-Jāt. 342 = Jāt. III, 133 f. Cariya Pit. III, 7, Markaṭa-Jāt. Mahāvastu ed. Senart II, 246 ff. Vidare Pañc. IV, 1. Çukasapt. n. 67. KSS. transl. Tawney II, 84 (X, 63). Från andra håll: kines. version Beal Romant. Legend of Sākya-Buddha 231 ff. — Griffin Japan. Fairy World 153. — Franke Eine ind. Fabel bei den Suahelis WZKM. VII, 215. 384. — Jfr Benfey Pañc. I, 420. Tawney KSS. a. st. o. 636. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 734. Academy XX, 1881, 161. JPTS. 1884, 108. Jāt. Tales 54 (= Folkl. Journ. III, 1885, 130). Rouse The Jāt. II, 110. Andersen PR. 115.

Sid. 41. Vānarinda-Jātaka n. 57 = Jāt. I, 278 f. Andersen PR. I, 2 f. — Öfvers. Morris Jāt. Tales. 54 (= Folkl. Journ. III, 1885, 130 ff.). Chalmers The Jāt. I, 142. Steinthal ZfvglLg. n. f. VII, 306 f. — Upprepad under namn af Kumbhīla-Jāt. n. 224. Varianter under Suṁsumāra-Jāt. n. 208. — Jfr. Andersen PR. I, 115 f.

Sid. 44. Vānara-Jātaka n. 342 = Jāt. III, 133 f. — Öfvers. Francis The Jāt. III, 87 f.

Sid. 46. Kacchapa-Jātaka n. 215 = Jāt. II, 175 ff. Fausböll Five Jāt. 16 ff. — Öfvers. Fausböll Five Jāt. 41 ff. Rhys Davids BBS. I, s. VIII f. Rouse The Jāt. II, 123 ff. — Par. Dhp. 418. Pañc. I, 13. Hitop. IV, 2. KSS. II, 37. Babrius ed. Lewis I, 122. Phædrus II, 7 (ed. Orelli 55. 128). Jacobs Ind. Fairy Tales 100. 245. — Litt. om fabelns vandringar i västerlandet s. Benfey Pañc. I, 239 ff. Rhys Davids BBS.

I, XI. Tawney KSS. II, 37. 635. Rouse The Jät. II, 123 n. — Besl. motiv i Kokālika-Jātaka n. 331 (se nedan).

Sid. 48. Kakkata-Jātaka n. 267 = Jāt. II, 341 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 235 ff. — Jfr Morris Cont. Rev. 1881, 39, 742. — The Bharhut Stūpa pl. XXV, 2 (= pl. i Jāt. II).

Sid. 51. Ulūka-Jātaka n. 270 = II, 352 f. Andersen PR. I, 10 f. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 242 f. — Rörande besl. motiv, Pañc. III inledn-ber., KSS. II, 64. Jfr Benfey Pañc. I, 334 f. Rhys Davids BBS. I, 292 n. Tawney KSS. II, 61 f. 636.

• *Sid. 53.* Jambu-khādaka-Jātaka n. 294 = Jāt. II, 438 ff. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, XII f. Rouse The Jāt. II, 299 f. — Par. »räfven och kråkan» Aesop ed. James 136. La Fontaine I n. 2. — En variant är Anta-Jātaka nedan.

Sid. 55. Anta-Jātaka n. 295 = Jāt. II, 440 f. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 107 = Folkl. Journ. III (1885), 363. Rouse The Jāt. II, 300 f.

Sid. 56. Vaka-Jātaka n. 300 = Jāt. II, 449 ff. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 103 f. = Folkl. Journ. III (1885), 359 f. Rouse The Jāt. II, 306 f. — Jfr Morris Cont. Rev. 1881, 39, 739.

Sid. 58. Javasakuna-Jātaka n. 308 = Jāt. III, 25 ff. Fausböll Five Jāt. 12 ff. Andersen PR. I, 13 f. — Öfvers. Fausböll Five Jāt. 35 f. Francis The Jāt. III, 17 f. — Par. Jātaka-Mālā ed. Kern n. 34, s. 329 ff. v. Schiefner Tib. Tales done in Engl. b. Ralston s. 311 ff. Aesopus (Babrius, Phædrus) ed. Halm n. 276, b. — Jfr Fausböll Five Jāt. 36. Weber Ind. St. III, 128. Andersen PR. I, 117. — Bildframst. Boro-Boedoer CLXX, 134 f. (jfr v. Oldenburg JAOS. 18 (1897), 200).

Sid. 60. Sasa-Jātaka n. 316 = Jāt. III, 51 ff. Fausböll Five Jāt. 51 ff. Andersen PR. I, 14 ff. Henry Prec. d. gr. pāl. 86. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 11 (= Folkl. Journ. II, 1884, 336 ff. 370). Francis The Jāt. III, 35 f. Warren Buddh. in Transl. 274 ff. — Par. Cariyā-Pit I, 10 (s. 82, jfr Oldenberg Buddha 349). Jātaka-Mālā n. 6 (ed. Speyer 37). Avadāna-Çataka n. 37 (L. Feer Ann. d. Mus. Guim. = AMG. XVIII, 142, jfr. Avadāna-Kalpalatā n. 104). — Bildframst. Boro-Boedoer CXXXIX, 24—25. — Jfr Andersen PR. I, 117 f. Om »haren i månen» jfr också Jāt. n. 454 (= Jāt. IV, 84). KSS. X, 62. Jfr Rhys Davids Buddhism 196 ff. BBS. I, 235. Morris Cont. Rev. 1881, 39, s. 731. Folkl. Journ II, 370. Harley MoonLore s. 60.

Sid. 64. Kokālika-Jātaka n. 331 = Jāt. III, 102 ff. Fausböll Five Jāt. 48 ff. — Öfvers. Francis The Jāt. III, 68 f.

Sid. 66. Bāveru-Jātaka n. 339 = Jāt. III, 126 ff. Andersen PR. I, 18 f. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 48 f. (= Folkl. Journ. III, 1885, 124 ff.). Francis The Jāt. III, 83 f. Rhys Davids BOR. IV, 1 ff. — Jfr Minayeff Bull. de l'Acad. de St. Pétersb. T. XVII, 1872, 70. Franke ZDMG. 47, 1893, 606. Morris JPTS. 1893, 25. Andersen PR. I, 118.

Sid. 68. Dabbapuppha-Jātaka n. 400 = Jāt. III, 332 ff. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 117 = Folkl. Journ. IV, 52 ff. Neil The Jāt. III, 205 ff. — Par. Tibet Tales 352 ff.

Sid. 73. Devadhamma-Jātaka n. 6 = Jāt. I, 126 ff. Fausböll Dasaratha-Jāt. 39 ff. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 185. Chalmers The Jāt. I, 23 ff. Dutoit Jātakam I, 43 ff. — Jfr Fausböll Dhp. s. 302. Ten Jāt. 88.

Sid. 78. Nigrodhamiga-Jātaka n. 12 = Jāt. I, 149 ff. Andersen PR. I, 5 ff. Jātakatthakathā ed. by Silānanda s. 117. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 205 ff. Chalmers The Jāt. I, 36 ff. Dutoit Jātakam I, 64 ff. — Parall. Nandiyamiga-Jātaka n. 385 (III, 270). Oesterley Gesta Romanorum 444. — Jfr Gaster Nigrodhamiga-Jātaka and The life of St. Eustathius Placitus JRAS. 1894, 335 (jfr. 1893, 869). Andersen PR. I, 116. Chalmers The Jāt. I, 42. Pischel BSB. 1905, 512, där (efter Huber Bull. de l'Ecole Franç. d'Extrême Or. IV, 1093) upplyses, att afbildningarna på Bharhut-Stūpa, Cunninghan Pl. XXV, 1 (XLIII, 2, icke höra hit (som förut antagits), utan till Rurujātaka n. 482. — S. 79, r. 20: jfr *dhammagandikā* Jāt. II, 124, III, 41.

Sid. 83. Suvannahaṁsa-Jātaka n. 136 = Jāt. I, 474 ff. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 131 f. = Folkl. Journ. IV (1886), 171 ff. Chalmers The Jāt. I, 292 ff. — Par. Vin. Pit. IV, 258 f. I västerlandet flera analoga motiv, närmast »hönan som värpte guldägg» (t. ex. hos La Fontaine V, 13. Grimm o. s. v.) Om gyllene svanor (resp. flamingo'er) jfr äfven KSS. Tawney II, 507 (jfr Rhys Davids BBS. I, 294).

Sid. 85. Gagga-Jātaka 155 = Jāt. II, 15 ff. Fausböll Ten Jāt. 19 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 67 ff. Rouse The Jāt. II, 11 ff. — Jfr. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 745. Tawney KSS. I, 253. II, 631. Zimmer AL. 60. — Vessavana var ett vidunder med hvitt skinn, tre ben, och åtta tänder, vaktare af ädelstenar och metaller, ett slags indisk Pluton.

Sid. 88. Mora-Jātaka n. 159 = Jāt II, 33 ff. Fausböll Ten Jāt. 45 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 80 ff. Rouse The Jāt. II, 23 ff. — Verserna äfven hos Frankfurter Handbook of Pali 92. — S. 90, r. 34: enligt föreställningen om guldets oförstörbarhet och tron att den som äter guld består lika länge som guldet; jfr ur kines. källor: »Den som sväljer guld, skall lefva så länge som guldet, den som sväljer nefrit, skall lefva lika länge som nefrit» (Groot Religious systems of China I, 271. 273).

Sid. 92. Mahā-mora-Jātaka n. 491 = Jāt. IV, 332 ff. Fausböll Ten Jāt. 111 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 210 ff. — Sid. 92: kanikāra = Pterospermum acerifolium. — jiñjaka = guñjā eller Abrus precatorius. — S. 99: de åtta förnödenheterna äro: skål, tre klädstycken, gördel, rakknif, nål, vattensil.

Sid. 100. Dadhivāhana-Jātaka n. 186 = Jāt. II, 101 ff. Fausböll Five Jāt. 1 ff. Elwell Nine Jāt. 15. Andersen PR. I, 34 ff. — Öfvers. Fausböll Five Jāt. 20 ff. Rhys Davids BBS. I, XVI f. (första delen). Rouse The Jāt. II, 70 ff. — Par. KSS. b. Tawney I, 14. Brhatkathāmañjarī II, 48. Jülg Die Märchen des Siddhi-Kür n. 6. Grimm Kinder- u. hausmärchen n. 36. 54. (»bord duka upp, guldåsnan och

knölpåk ur säcken» samt »ränseln, hatten och hornet»). Jfr Andersen PR. I, 120. — Bildframst. Grünwedel Glasuren von Pagan. — Besläktade motiv s. Tawney KSS. I, 14. 571. II, 2 f. 627.

Sid. 106. Sīlānisaṁsa-Jātaka n. 190 = Jāt. II, 111 ff. Andersen PR. I, 28 f. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 77 f. Féer JA. 1875 T. VI, 260. — Besläktadt motiv Sankha-Jāt. n. 442 (= Jāt. IV, 15 ff.). Avadāna-Çataka n. 11. (Féer AMG. XVIII, 51 ff.); »The shipwrecked sailor» in Flinders Petrie Egyptian Tales I (Lond. 1895). Föröfr. jfr Féer JA. 7 T. VI, 1875, 243 och speciellt rörande likhet med Petri gång på vattnet Matth. XIV, 28 ff. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 743. Beal's Dhammapada. s. 51. Wenzel Academy 1889 (12 Jan.) s. 27. v. d. Bergh v. Eysinga Ind. einfl auf. evang. erzähl. 45 ff. — Ang. Buddhas och hans lärjungars förmåga att gå på (genom) vattnet jfr Mahāvagga I, 20, 16. VI, 28, 12 ff. Mahāparinibbāna-Sutta I, 33 f. Ākankheyya-Sutta 14 (SBE. XI, 214). — För just detta motivs skull anföres här kommentaren innehållande den s. k. nutidshistorien.

Sid. 109. Valāhassa-Jātaka n. 196 = Jāt. II, 127 ff. E. Müller A simplified grammar af the Pāli Language 128 f. Andersen PR. I, 20 ff. — Öfvers. E. Müller a. st. s. 130 ff. Fergusson Ind. Ant. XIII (1884), 45 f. Rouse The Jāt. II, 89 ff. — Par. hos Beal Romantic Legend 332. Divayāvad. ed. Cowell a. Neil 524 f. Kāraṇḍavyūha (BI) 52. — Om förh. till det klassiska sagomotivet om sirenerna jfr Morris Academy 1881 (XX), 161 f. Ind. Ant. X (1881), 292 f. Tawney KSS. II, 616. 638. — Föröfr. jfr Wenzel JRAS. 1888 (XX), 503. 1889 (XXI), 179. E. Kuhn Barlaam u. Joasaph 81. v. Oldenburg JAOS. 18, 201. Andersen PR. I, 118. — Kalyānī den nuvarande Kaelani-Gangā (JPTS. 1888, 20). — S. 110: muñja = Saccharum munjạ. — På en buddhistisk pelare i Mathurā finnes en flygande häst afbildad, som kanske syftar härpå (Anderson Catalogue of the Indian Museum I, 189. Rouse The Jāt. II, 90). — I Divyāv. ed. Cowell a. Neil 120 ff. 524 ff. heter hästen Bālāha.

Sid. 112. Kharaputta-Jātaka n. 383 = Jāt. III, 275 ff. Andersen PR. I, 52 ff. — Öfvers. Neil The Jāt. III, 174 ff. — Par. s. Benfey Or. u. Occ. II (1864), 133 ff. — Jfr Neil Jāt. III, 174. Andersen PR. I, 122. — Bildframst. Grünwedel Glasuren von Pagan.

Sid. 117. Catudvāra-Jātaka n. 439 = Jāt. IV, 1 ff. Andersen PR. I, 22 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 1 ff. — Andra jātaka-versioner äro Mittavinda-Jāt. n. 82 (I, 363), Mittavinda-Jāt. n. 104 (I, 413), Mittavinda-Jāt. 369 (III, 206 ff.); jfr Losaka-Jāt. n. 41 (I, 236, s. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 743), Petavatthu n. 43 (Chalmers The Jāt. I, 111). Andra paralleler Avadāna-Çataka n. 36 (s. Féer AMG. XVIII, 131 ff.), Avadāna-Kalpalatā n. 24, Divyāvad. ed. Cowell a. Neil s. 586 f. spec. 603 (n. 38), jfr 711 f., Pañc. V. — Jfr Féer JA. 7 T. XI (1878), 300 ff. Beal Ind. Ant. IX, 1880, 224. Child Engl. a. Scottish Popular Ballads III, 13. A. Olrik Danske Ridderviser I n. 375 f. Andersen Udsigt over det phil.-hist. Samfunds Virksomhed 28 Nov. 1895 (Kbhn 1900). PR. I, 118 f. E. Hardy ZDMG. 50, 153 (som påvisar

en parallell i profeten Jona kap. 1). Jfr om detta motiv också Sankha-Jātaka n. 442 (= Jāt. IV, 15 ff.) liksom Erasmus' dialog Naufragium (s. Rouse The Jāt. IV, 10). — Föröfr. s. H. Schmidt Jona (Gött. 1907) s. 142 ff. — Liknande berättelser KSS. Tawney I, 207 f. Uttamacaritrakathānaka Weber SBBAW. 1884 s. 269 ff. Vīracaritra Jacobi Ind. St. XIV, 123 ff. o. a. Vidare den grek. Arion-sagan. — Illustr. Boro-Boedoer pl. 123—7. Grünwedel Glasuren von Pagan. — Mannastadiet det fjärde af de fem gati'erna eller existensstadierna.

Sid. 121. Javanahamsa-Jātaka n. 476 = Jāt. IV, 211 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 132 ff.

Sid. 126. Canda-kinnara-Jātaka n. 485 = Jāt. 282 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 179 ff. — S. 129, r. 32: jfr 1 Kon. b. XVIII, 27.

Sid. 133. Makhādeva-Jātaka n. 9 = Jat. I, 137 ff. Jatakatthakathā by Sīlānanda 108. Andersen PR. I, 44 f. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 186 f. Chalmers The Jāt. I, 30. Dutoit Jātakam I, 54 ff. — Par. Majjhima-Nikāya II, 75 (n. 83, jfr Anguttara-Nikāya III, 35), Nimi-Jātaka n. 541 (Jāt. VI. 95), Bigandet The Life or Legend of Gaudama 408; jfr äfven Cariyā-Pit. s. 76. — Jfr. Morris JPTS. 1885, 62. Chalmers The Jāt. I, 32. Féer JA. 1876 s. 516. Andersen PR. I, 121. Rhys Davids Alb. Kern 14. — Illustr. Bharhut Stūpa pl. XLVIII, 2 (med inskription Maghādeviya-jataka; jfr Hultzsch ZDMG. 40, 60).

Sid. 135. Makasa-Jātaka n. 44 = Jāt. I, 246 ff. Weber MBBAW. 1858, 265 ff. Ind. St. IV, 387 ff. — Öfvers. Chalmers The Jāt. I, 116 f. Weber MBBAW, 1858, 265 ff. = Ind. Str. I, 228 ff. — Parall. Pañc. I, 12. — Jfr Sp. Hardy Man. of Buddh. 113. Weber Ind. St. III, 358 f. 370 f. Benfey Pañc. I, 292 f. II, 154 f. 449. 538 ff. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 738.

Sid. 136. Ucchanga-Jātaka n. 67 = Jāt. I, 306 ff. Andersen PR. I, 30 ff. — Öfvers. Chalmers The Jāt. I, 164 f. Steinthal ZfvglLg. n. f. X (1896), 88. Samma motiv historien om Intaphernes Herodot. III, 118 ff., jfr Sophocles Antig. 909 ff.; se Tawney Ind. Ant. X (1881), 370. KSS. I, 397. II, 633. Chalmers The Jāt. I, 166. Andersen PR. I, 120. — Nutidshistorien är medtagen som komplettering af händelseförloppet.

Sid. 138. Nāmasiddhi-Jātaka n. 97 = Jāt. I, 401 ff. — Öfvers. Chalmers The Jāt. I, 237 f. — Jfr Morris Cont. Rev. 1881, 39, 740.

Sid. 140. Suhanu-Jātaka n. 158 = Jāt. II, 30 ff. Fausböll Ten Jāt. 41 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 78 ff. Rouse The Jāt. II, 21 ff.

Sid. 142. Somadatta-Jātaka n. 211 = Jāt. II, 164 ff. Fausböll Five Jāt. 8 ff. — Öfvers. Fausböll Five Jāt. 31 f. Rouse The Jāt. II, 115 ff. — Par. i komm. t. Dhp. s. 317 ff. — En annan Somadatta-Jāt. n. 410 (= Jāt. III, 388 ff.) har blott namnet gemensamt.

Sid. 145. Kūtavānija-Jātaka n. 218 = Jāt. II, 181 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. II, 127 ff. — Angående liknande motiv s. Rouse a. st. s. 129 n. Dessutom Pañc.

I, 21 (Benfey II, 120) och utlöparna därifrån, hvarom Benfey Pañc. I, 283 f. KSS. Tawney II, 41 f., jfr äfven s. 635. — En annan Jät. med samma namn och besläktadt motiv är n. 98 = Jät. I, 404 f.

Sid. 147. Cammasātaka-Jātaka n. 324 = Jāt. III, 82 ff. Andersen PR. I, 29 f. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 64 (= Folkl. Journ. III, 1885, 248 f.). Francis The Jāt. III, 55. — Illustr. Bharhut Stūpa pl. XLI, 1—3. — Jfr Andersen PR. I, 119 f.

Sid. 149. Takkariya-Jātaka n. 481 = Jāt. IV, 242 ff. — Öfvers. Féer JA, 9, XI, 189 ff. Rouse The Jāt. IV, 153 ff. Pischel ZDMG. 47, 86 ff. (delvis). — Ang. det grekiska ordspr. *αἲξ τὴν μάχαιραν*, som otvifvelaktigt har indiskt ursprung (»geten [bragte själf] offerknifven [i dagen]») s. Pischel a. st., som påvisar ordspråkets grundlag i förev. Jāt. liksom i andra litteraturställen ända upp till Rigveda X, 28, 9 (jfr äfven Ved. St. I, 181, ff. ZDMG. 44, 497). — I denna saga förekommer en ordlek med namnet Kapila, som betyder »brungul».

Sid. 157. Ur komm. till Mahāummagga-Jātaka n. 546 = Jāt. VI, 326 f. Andersen PR. I, 58 f. (Jfr 123). — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, XIV. ff. (Jfr Yatawara The Mahāummagga-Jāt. transl. London 1898, s. 19). — Ang. motivets likhet med Salomos dom och andra paralleller (såsom i historien om Visākhā komm. t. Dhp. v. 53, s. Fausböll Dhp. 230 ff.; jfr Warren Buddh. in Transl. 451 ff.; Tibetan Tales 110 ff. — historien om Viçākhā — och 128 ff. — Mahausadha och Viçākhā —; Dennis Folklore of China 139. Sāgas fr. the East 252 ff. Jülg Mongol. märchen 108 ff. Gesta Romanorum n. 45), se Benfey Pañc. I, 396. II, 544. Rhys Davids BBS. I, XIV. XLIV ff. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 743. Ralston Tib. Tales XLIII f. Haberlandt Österr. Monatschr. f. d. Or. 1887, 38 f.

Sid. 161. Cullakasetthi-Jātaka n. 4 = Jāt. I, 114 ff. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 158 ff. Chalmers The Jāt. II, 14 ff. Dutoit Jātakam I, 25 ff. — Par. KSS. Tawney I, 33 f. Jfr Benfey Pañc. I, 605. Chalmers The Jāt. I, 20.

Sid. 164. Matakabhatta-Jātaka n. 18 = Jāt. I, 166 ff. Andersen PR. I, 16 f. Sīlānanda's Jātakatthakathā 128. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 226 ff. Chalmers The Jāt. I, 51 f. Dutoit Jātakam I, 91 ff. — Bildframst. Grünwedel Glasuren von Pagan. — Jfr Andersen PR. I, 118.

Sid. 167. Kulāvaka-Jātaka n. 31 = Jāt. I, 198 ff. Jātakatthakathā by Sīlānanda 152; delvis — Jāt. I, 202, 9—203, 11 — Andersen PR. I, 59 f. — Öfvers. Rhys Davids BBS. I, 278 ff. Chalmers The Jāt. I, 76 ff. — Myten om Sakka och asura'erna äfven Saṃy.-Nik. I, 224. Komm. till Sutta-Nip. v. 681. Angutt.-Nik. IV, 432. Jātaka-Māla n. 11. (Speyer SBB. I, 104 ff., jfr JRAS. 1893, 315); jfr Dhp. 190 ff. — Jfr Weber Ind. Stud. VIII, 75. Chalmers The Jāt. I, 83. Andersen PR. I, 123. — Föröfr. se ock Morris Cont. Rev. 1881, 39, 744.

Sid. 175. Vedabbha-Jātaka n. 48 = Jāt. I, 252 ff. Andersen PR. I, 32 ff. — Öfvers. Panebokke Orientalist I. (1884), 165 f. Francis The Vedabbha-Jātaka transl. and compared virth the »Pardoners Tale» (London 1884). Chalmers The Jāt. I, 121 ff.

Steinthal ZfvglLg. VI, (1893), 116 f. — Parall. Cento Novelle Antiche n. LXXXII. Libro di Novelle et di bel parlar gentile n. LXXXII o. a. medeltida versioner samt Chaucer Canterbury Tales (Pardoners Tale) ed. Skeat (2 ed. Oxford 1879). Clouston Popular Tales a. Fictions II (1887), 379. Knowles Orientalist I (1884), 260 (fr. Kçmīr). Öfrig litt. (särskildt rörande släktskap med Chaucer's »Pardoners Tale») s. Morris Cont. Rev. 1881, 39, 738 f. Francis Academy 1883, 416 (22 Dec.) = Orientalist II (1885), 50 (samt i ofvan anförda utförligare form) Tawney Journ. o. Phil. XII (1883), 203 f. Skeat ed. af Chaucer XXVII (jfr Romania III, 1874, 182. Academy 12 Jan. 1884, 30). E. Kuhn Barlaam u. Joasaph (1897), 82. — Jfr Folklore VII, 69. Chalmers The Jāt. I, 124. Andersen PR. I, 120. — Illustr. Grünwedel Glasuren von Pagan. — Rörande Chaucers källor för »Pardoners Tale» jfr vidare Hertzbergs Chauceröfvers. och E. Björkman Geoffrey Chaucer, Sthm 1906, 132 ff. — »Pardoners Tale» öfvers. till svenska af Romberg Tre poetiska berättelser af Chaucer. — I modern tid motivet användt af Kipling i The Jungle Book (»The Kings Ankus»).

Sid. 179. Mahāsīlava-Jātaka n. 51 = Jāt. I, 261 ff. Andersen PR. I, 38 ff. — Öfvers. Panebokke Orientalist I (1884), 267 f. Chalmers The Jāt. I, 128 ff. Steinthal ZfvglLg. VII (1894), 296 ff. — Jfr äfven Seyya-Jāt. n. 282 (= Jāt. II, 400 f.), Ekarāja-Jāt. n. 303 (= Jāt. III, 13 f.) — Besl. motiv Völsungasagan utg. af Bugge s. 91 f. (Jfr v. d. Hagen Nordische Heldenromane III, 22 f.) — Jfr Tawney Journ of Phil. XII (1883), 120. Chalmers The Jāt. I, 133. Andersen PR. I, 121.

Sid. 186. Andabhūta-Jātaka n. 62 = Jāt. I, 289 ff. Andersen PR. I, 48 ff. — Öfvers. Chalmers The Jāt. I, 151 ff. Steinthal ZfvglLg. X (1897), 78 ff. — Rörande flickans list jfr parallel Folklore III, 291. — Jfr Chalmers The Jāt. I, 155. Andersen PR. I, 121 f. — Illustr. Bharhut Stūpa pl. XXVI, 8, n. 15. (Jfr v. d. Leyen Ind. märchen 127 om Çukasaptati n. 15).

Sid. 192. Rājovāda-Jātaka n. 151 = Jāt. II, 2 ff. Fausböll Ten Jāt. 1 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 57 ff. Rouse Jāt. II, 1 ff. Rhys Davids BBS. I, XXII ff. — Par. Kalevala III (Crawford Transl. I, 30). — En annan variant för jämförelse medtagen nedan. — S. 194, r. 30. = Dhp. 223. Mahābh. V, 1518 Calc.

Sid. 196. Rājovāda-Jāt. n. 334 = Jāt. III, 110 f. Fausböll Ten Jāt. 107. — Öfvers. Francis The Jāt. III, 73 ff. — Föröfr. se föreg.

Sid. 198. Alīnacitta-Jātaka n. 156 = Jāt. II, 17 ff. Fausböll Ten Jāt. 23 ff. — Öfvers. Fausböll Ten Jāt. 69 ff. Rouse The Jāt. II, 13 ff. — S. 199, r. 3: oklart: »binder det tillsammans med sin snabel och griper om ändan af det svarta tåget» (Fausb.); »hållande allting i sin snabel lik bister död» (Rouse); kanske: »håller allt i snabeln, som han lindar omkring en helvetes mängd». — S. 200, r. 2 f.: jfr Hes. Op. 753: *μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων, μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν*; Herod. I, 138: (Perserna) *ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι* etc.

Sid. 203. Khāntivādi-Jātaka n. 313 = Jāt. III, 39 ff. — Öfvers. Francis The Jāt. III, 26 ff. — Par. versioner i Jātaka-Mālā n. 28 (Kern 181 ff.; öfvers. Speyer SBB.

I, 253 ff.). Avadāna-Kalpalatā 38. Mahāvastu III, 357 ff. (jfr Senart III, 511). KSS. Tawney I, 248 (jfr II, 630 f.).

Sid. 207. Sussondi-Jātaka n. 360 = Jāt. III, 187 ff. Andersen PR. I, 19 f. — Öfvers. Francis The Jāt. III, 124 ff. — En annan version är Kākāti-Jātaka n. 327 (Jāt. III, 90 ff.). Besläktade drag i Tibetan Tales s. 227 ff. (n. XII om Suçronī). — Jfr Andersen PR. I, 118.

Sid. 210. Culladhanuggaha-Jāt. n. 374 = Jāt. III, 219 ff. — Öfvers. Morris Jāt. Tales 16 ff. = Folkl. Journ. II, 371 ff. Francis The Jāt. III, 144 ff. — Par. Atthāna-Jāt. n. 425. Tib. Tales n. XII s. 227 ff. Sussondi-Jāt. ofvan. — Jātaka'en har vissa novellistiska drag gemensamma med Kanavera-Jāt. n. 318 (särsk. v. 2 = v. 4). — Pañc. IV, 8 (Benfey Pañc. I, 468 f.). Den inskjutna fabeln har motsvarighet i fabeln om »hunden och skuggan» (Babr. 79 o. s. v. Se Benfey a. st.) — Jfr Orientalist 1884, 184 ff. Morris Jāt. Tales 21. Tawney Kathā-Koça XIX.

Sid. 215. Susīma-Jātaka. n. 411 = Jāt. III, 381 ff. Andersen PR. I, 45 ff. — Öfvers. Neil The Jāt. III, 237 ff. — Susīma-Jāt. n. 163 (= Jāt. II, 163 f.) har blott namnet gemensamt. — Jfr Andersen PR. I, 121.

Sid. 219. Dasaratha-Jātaka n. 461 = Jāt. IV, 123 ff. Fausböll Dasaratha-Jātaka 1 ff. — Öfvers. Fausböll a. st. 13 ff. Rouse The Jāt. IV, 78 ff. — Historiemotivet till grund för Rāmāyana och därmed sammanhäng. litterär utv. (Baumgartner Das Rāmāyana und die Rāma-litt. der Inder, Freib. 1894). Jātaka'ens form yngre än Rāmāyana's (Jacobi Rāmāyana s. 84 ff.) — Parallella tröstemotiv Sujāta-Jāt. n. 352 (s. nedan) och Devadhamma-Jāt. n. 6 samt Uraga-Jāt. n. 354. Härom liksom om grek. paralleller utförligt Thiessen Die legende von Kisā-Gotamī särsk 24 ff. Gentemot Weber och Rohde har Thiessen påvisat de indiska versionernas prioritet. I öfrigt jfr Lüders GN. 1897, 126 ff. 1901, 50 f.

Sid. 225. Sujāta-Jātaka n. 352 = Jāt. III, 155 ff. Fausböll Dasaratha-Jāt. 30 ff. — Öfvers. Thiessen Die legende von Kisā-Gotamī 42 ff. Francis The Jāt. III, 103 ff. — Föröfr. s. under Dasaratha-Jāt. — Parall. Mahāv. I, LIX. 348 f.

Sid. 228. Suppāraka-Jātaka n. 463 = Jāt. IV, 136 ff. Andersen PR. I, 24 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 86 ff. Sp. Hardy Man. of Buddhism 13 ff. — Tibetansk version hos Grünwedel Buddh. Stud. Exc. (jfr J. J. Schmidt Der weise u. d. Tor II, 227. 261). Jfr Andersen PR. I, 119. — Illustr. Glasuren von Pagan (Grünwedel anf. arb.) — S. 232, r. 3: ordet *veḷu-* »bamburör» säges ock betyda »korall» (*pavāla-*). Det ord som här användes för »korall», nämligen *veḷuriya-*, klingar i sin början likt *veḷu*. Annars betyder det ungefär »lapis lazuli», möjl. »beryll» (som i hvarje fall är lånord därifrån).

Sid. 234. Sivi-Jātaka n. 499 = Jāt. IV, 401 ff. — Öfvers. Rouse The Jāt. IV, 250 ff. — Parall. Cariyā-Pitaka I, 8, s. 77 f., Milindap. IV, 1, 42 (öfvers. Rhys Davids SBE. XXXV, 179 ff.), Jātaka-Mālā n. 2 (öfvers. Speyer SBB. I, 8 ff.), Avadāna-Çataka IV, 4 (n. 34, s. Féer AMG. XVIII, 124 ff.), Avadāna-Kalpalatā IX (Subhāsita-Jāt.),

Dvāvimçati-Avadāna (Epil., s. Féer a. st. s. 127), KSS. Tar. VII, 88 (Tawney I, 45 f.), Dübois Südl. Pañc. 173, Visnupurāna, öfvers. af Wilson 444, Mahābh. (tre versioner) III, 130, 21 = 10557. III, 197, 1 = 13274. XIII, 32, 3 = 2046. XIV, 2790, Rāmāyana II, 12, 40, Mārkandeyapurāna III, 15. Kines. version s. Beal Buddh. Litterature in China 31 ff.; jfr Si-yu-ki I, 125. — Jfr Benfey Pañc. I, 388 ff. (där äfven europ. parall.). Lanman Sanskr. Reader 335 f. Tawney KSS. I, 46. — Illustr. Amarāvatīstūpa (Fergusson Tree a. Serpent Worship pl. LXXXIII, 1 och s. 225 samt pl. LX och s. 194; jfr Burgess Arch. Survey af Southern India 12. 101). Börö Boodoor. Ajantā (Burgess Cave Temples of India 315). Jfr också Cunningham Bharhut Stūpa pl. XLVIII, 2.

Sid. 243. De under rubriken Rçyaçrnga-sagan intagna Alambusā-Jātaka n. 523 = Jāt. V, 152 ff. och Nalinikā-Jātaka n. 526 = Jāt. V, 193 ff. äro versioner eller snarare episoder af ett och samma kurserande sagomotiv, som varit synnerligen omtyckt i Indien och — tydligen i starkt ombildade former — äfven i västerlandet. — Öfvers. Francis The Jāt. V resp. 79 ff. och 100 ff. — Parall. Mahābhār. III, 110, 23—113, 25. Padmapurāna Pātālakh. 13. Bhāratamañjarī III, 758—95. Rāmāyana I, 8—10. Skandapurāna (s. Ind. Ant. II, 140 ff. Lüders GGA. 1897, 107 f.; jfr äfven Bhāgavatapurāna IX, 53, 7—9. Daçakumāracarita ed. Bühler 41 ff.). Ksemendra's Bodhisattvāvadānakalpalatā LXV. Mahāvastu ed. Senart III, 143—152 (jfr XV ff. 483 f.) Nalinī-Jātaka, väsentligen identisk med historien om Padmāvatī ib. III, 153—161 (jfr XVII f.). — Jainistisk (sanskrit-) version i Hemacandra's Sthavirāvalīcarita I, 90 ff. (tidigare prakritisk i Vāsudevahindī). Bhadrakalpāvadāna XXXIII. Af på andra asiat. språk förek. versioner jfr tibet. i Kandjur IV, 136 f. (Schiefner Mél. As. VIII, 112 ff.); kines. enl. notis hos Hiuen Tsiang i Mém., trad. p. St. Julien I, 123 ff. (jfr. Beal's Siyuki I, 113; Rom. Hist. of Buddha 124); vidare (i engelsk öfvers. af) Takakusu Hansei Zasshi XIII, 10 ff. — I västerlandet återfinnas sagan i parabeln om kärlekens till kvinnorna makt i Barlaam och Joasaph (s. E. Kuhn Abh. d. bayer. Ak. d. Wiss. Philos.-philol. Cl. Bd. XX, 1, s. 80 f.) — Den medeltida litteraturens anspelningar på *enhörningen* och det sätt hvarpå denna kan fångas (genom att han får syn på en jungfru) härstammar säkert från Indien. Sedan i västerländska folksagor om enhörningen. — S. Lüders GGA. 1897, 86—135. 1901. 28—56. H. Franke Ekasringa, Prinz Einhorn a. d. Sanskr. ... übers. Leipz. 1901. — Bildframst. (af födelsehist.) Cunningham The Bharhut Stūpa pl. XXVI. Hultzsch Bharaut Inscr. Ind. Ant. XXI, 239. Andra delen af sagan Amarāvatī. — Fergusson Tree and Serpent Worship pl. LXXXVI o. a. (s. Lüders GGA. 1897, 132 f.). — S. 252, r. 12: motivet i lika drastisk-burlesk men knappast lika naiv form hos Rabelais II cap. 15 (Pantagruel). La Fontaine ed. Regnier V (1889), 376 (s. Malone Shakspeare X, 324. Francis The Jāt. V, 102).

EFTERSKRIFT.

DEN med förevarande publikation påbörjade samlingen af sagor ur indiska källor är afsedd att fördelas på två band. Det första här föreliggande innehåller sagomaterial ur sydbuddhistiska texter, affattade på de sydliga buddhisternas (på Ceylon) kanoniska språk, pali. Den följande delen är afsedd att innehålla liknande material från sanskrittexter, vare sig de uppstått inom brahmansk kultur- och religionskrets, eller de tillhöra den buddhistiska på sanskrit affattade religiösa litteraturen eller närmast härstamma från buddhistiska källor eller tillhöra andra sektområden såsom t. ex. det jinistiska. En sammanfattande och öfversiktlig litterärhistorisk, mera vetenskapligt hållen behandling af det indiska sagomaterialet är afsedd att inrymmas i den andra delen i form af inledning eller efterskrift. Därvid vore ock meningen att upptaga frågan om västerlandets förhållande till Indien med hänsyn särskildt till spörsmålet om sagomotivens ursprung och vandringar.

Det urval af sagor o. s. v., som lämnas i denna del, är taget från det stora på pali affattade sydbuddhistiska sammelverk, som benämnes Jātaka, d. v. s. samling af jātaka-historier. Jātaka betyder 'födelsehistoria', d. v. s. i förevarande fall en historia från Buddhas enligt indisk åskådning före den specifika existensen som Buddha ('den väckte, fullt upplyste') gående talrika existenser som Bodhisattva (pali Bodhisatta) eller 'blifvande buddha, framtidsbuddha'. Då Buddha har minne af sina föregående tillvarelseformer, så kan han berätta händelser af olika slag — från indisk åskådning verkliga eller föregifvet verkliga — från dessa. Buddha tänkes och tänker sig alltid som medspelande i

dessa berättelser och är merendels, såsom Bodhisatta, hufvudpersonen i dem. Berättelserna, såsom handlande om Bodhisatta och hans omgifning i olika existenser, äro inom den buddhistiska menigheten afsedda att vara parabler och sedelärande stöd för de olika läroutredningar, Buddha under sina vandringar som religions- och sedelärare framdrog inför den honom åtföljande lärjunge- och munkskaran eller inför de åhörareskaror, som hvart han kom i tusental samlade sig för att höra Mästaren. Såsom vi hafva samlingsverket Jātaka i behåll, är det en samling för predikningar och didaktiska utredningar såsom belysande exempel och liknelser tjänande fabler, sagor, anekdoter o. s. v., försedda med en såväl berättande som grammatisk kommentar. Den förra omtalar, vid hvilket tillfälle och i hvilken situation Buddha gjorde den eller den läroutredningen. Denna berättelse, som är såsom ram åt det hela, rör sig sålunda om Buddhas samtid, är samtids-berättelsen, i hvilken Buddha är hufvudpersonen bland sin omgifning af samtida män och kvinnor (mest lärjungar i olika grader; motståndare och vedersakare o. s. v.). I samtidsberättelsen är det således Buddha som uppträder som predikande, lärande, samtalande och förmanande. I denna sin lärande verksamhet finner han då rik anledning att såsom stöd och bekräftelse, som verkande och lifgifvande element använda olika berättelser, som anges vara upplefvelser af Buddha i hans föregående existenser eller i alla fall stående i förbindelse med Buddha i dessa. Denna således, i samtidshistorien som ram instoppade berättelsen kallas forntidshistorien och lägges naturligtvis alltid i Buddhas mun. Såsom exempel på både samtids- och forntidshistorier har jag medtagit »Den sanna tron» s. 106 och »Valet» s. 136. Dessa forntidshistorier, hvilkas händelseförlopp föreställes hafva gällt eller stått i förbindelse med Buddha som Bodhisatta, d. v. s. i föregående existenser, äro nu hämtade från öfverallt i Indien kurserande sago- och berättelsestoff af allehanda innehåll. Delvis äro dessa sagor helt och hållet bevarade i sin ursprungliga, icke religiöst färgade form, alltså som fabel, folksaga o. s. v.; men delvis äro de mer eller mindre ombildade i enlighet med buddhistisk åskådning, äro mer eller mindre buddhistiskt färgade och omändrade. Såsom exempel på det förra slaget tjäna de flesta djurfablerna, särskildt t. ex. »Åsnan i lejonhuden» s. 32. I regeln äro dessa så löst som möjligt infogade i sam-

tidsberättelsen utan någon i buddhistisk anda gjord ombildning eller omfärgning. Såsom exempel på det senare nämnes särskildt den andra affattningen af »Den gyllene påfågeln» s. 92, i förhållande till den första. Men oafsedt den buddhistiska omfärgningen af sagorna förekommer en och samma saga ofta i olika varianter, t. ex. »Apan och krokodilen» s. 39 ff.

Men om ock samma saga kan förekomma flera gånger, så är dock den buddhistiska litteraturen exempellöst rik på sagor och sagomotiv. Rikast är just det verk, hvarifrån vårt urval är gjordt. Jātaka är utgifvet i sex stora oktavband af dansken Fausböll och innehåller efter buddhistisk anordning 547 af samtids- och forntidshistorier bestående totalberättelser. Forntidshistorierna, d. v. s. det egentliga sagomaterialet är sålunda — om jag bortser från varianterna — redan det mycket stort, öfver 500. Men därtill kommer, att i öfrigt, särskildt i kommentaren finnas instoppade en hel mängd sagor och sagomotiv, som icke spela den så att säga tekniska roll af forntidshistorier, men som för det mesta grunda sig på gammalt kurserande sagomaterial. Som exempel är medtagen »Mahosadhas dom» s. 157, som ingår i kommentaren till Mahāummagga-Jātaka. Minst 600 själfständiga berättelser eller motiv finnas nog i den nämnda samlingen.

Med denna min samling har jag haft följande mål för ögonen. Jag har för det första velat göra allmänheten bekant med ett sagostoff, som i underhållande form och sinnrikt innehåll väl kan upptaga jämförelse med hvad som helst af det bästa i andra lands sagolitteratur. Jag hyser det hoppet, att den gjorda samlingen verkligen skall kunna tjänstgöra som en stunds förströelseläsning för hvem som helst. Att en stor del utaf sagorna skola senteras af barn, är jag också benägen att misstänka. Därmed är ju inte sagdt, att alla skola förväntas vare sig passa eller glädja det yngre släktet. Mitt andra mål är att såväl för den mera litterärt och litteraturhistoriskt intresserade bildade läsaren som för den specifika sagoforskaren lämna ett något så när fylligt jämförelsematerial från ett hittills alltför litet kändt område. Hvarje sagoforskare känner Benfeys epokgörande verk om Pañcatantra och de resultat, till hvilka han rörande sagornas litterära vandringar från österlandet till västerlandet kommit. Dessa resultat äro i denna dag icke blott i hufvudsak bestående utan hafva vunnit en den frappantaste bekräftelse, sedan jā-

taka-literaturen börjat bli bekant. Just de original, som han förutsatte, men icke i ett enda fall då, när han skref sin bok, i ursprunglig form kände till, de hafva nu i stor omfattning kommit till synes just i jātaka-samlingen. Hvilken outtömlig rikedom af stoff för kultur-, religions- och sedehistorien liksom i allmänhet för den s. k. folkloristiken i de indiska sagosamlingarna, särskildt just i Jātaka, är bevarad, skall kännaren finna äfven af förevarande urval. Jag vill tro, att det rentaf skall kunna tjäna såsom en källskrift för dem, som icke äro i tillfälle att tillägna sig de ursprungliga samlingarna.

För båda de nämnda synpunkternas tillgodoseende har jag sökt välja ut de mest signifikanta motiven och låta dem tala för sig själfva. Att jag med den form jag gifvit min öfversättning fullt tillfredsställt både förströelseläsaren och den litterärt eller vetenskapligt intresserade finner jag nog icke vara möjligt. Min grundsats har varit att så troget som möjligt återge grundtexten utan att dock därför offra förståeligheten för en vanlig läsare. Huruvida jag lyckats hålla denna enligt min mening goda medelväg må andra afgöra. — Jag har icke vikit undan för den naiva grofkornigheten genom uteslutning mer än på ett ställe, nämligen i den sista dubbelsagan.

Äfven och slutligen kan min tolkning fullfölja ett rent praktiskt syfte. Den kan vara en hjälp för den vetenskapsman, som af en eller annan anledning vill sätta sig in i pali-språket. Den innehåller nämligen bl. a. äfven just de jātaka'er, som äro lättast tillgängliga i original genom specialpublikationer, såsom Fausböll Five Jātakas, Ten Jātakas, Two Jātakas, Dasaratha-Jātaka samt Dines Andersens förträffliga Pāli Reader.

I fråga om verserna har jag sökt efterbilda de indiska metra, dock utan att slafviskt följa dem. Att t. ex. strikte efterbilda den indiska çloka'en skulle både för öfversättaren och läsaren bli för enformigt. På några ställen har jag för att stegra meningens sinnrikhet och framhålla det formelartade däri användt modernt rim. Att det såväl i fråga om versernas återgifvande som på ett eller annat ställe i öfrigt icke varit just så små svårigheter att öfvervinna, skall kännaren omedelbart förstå, men förmodligen äfven den vanlige läsaren ana. Jag rekommenderar samlingen åtminstone med hänsyn till dess innehållsvärde; och utber

mig välviligt öfverseende med de formella brister, som tilläfventyrs kunna finnas. Mycket som kanske ser ut som formell brist bör dock icke genast stämplas såsom sådan. Att släta öfver ett originals ojämnhet med glatta och lätt flytande meningar eller att gömma bort dunkla passager med lediga och till utseendet genomskinliga — men icke dess mindre när allt kommer omkring oriktiga — vändningar gäller icke för mig som den bästa öfversättningskonsten.

De bifogade närmast föregående anmärkningarna skola naturligtvis närmast vara till tjänst för den vetenskaplige sagoforskaren och för den filologiskt intresserade, som önska studera pali med här ifrågavarande jätaka-material till grundläggning.

Några använda bokstäfvers ljudvärde:

ṛ har värde af r-'vokal', men plägar läsas ungefär som ri.
c läses som tj med hörbart t, alltså ungefär som ttj.
j » » dj.
ṭ(h), ḍ(h), ṇ, ṣ hafva ljudvärde som de svenska supradentala med rt, rd, rn, rs tecknade ljuden t. ex. i kort, bord, korn, fors.
ç läses som svenskt tj utan hörbart t.
y » » j.

I öfrigt gör man icke alltför stora fel, om man uttalar tecknen med deras svenska valörer. De indiska ordens accentuering är ungefär som i latinet.